

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLÂM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**FRANSA'DA SELEFİLİK/VEHHÂBİLİK VE
FAALİYETLERİ**

**CİHAT BOYACIOĞLU
2501181576**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. MEHMET DALKILIÇ**

İSTANBUL-2021

ÖZET

FRANSA'DA SELEFİLİK/VEHHÂBİLİK VE FAALİYETLERİ

CİHAT BOYACIOĞLU

Günümüzdeki selefilikğin geldiği noktayı anlayabilmek için tarihin derinliklerine bakma gerekir. Nitekim asırlar önce İbn Abdulvahhab ile başlayan doktrin başta Arabistan olmak üzere dünyanın dört bir yanına ulaşmıştır. Vehhâbilik adı altına varlık gösteren bu fırka şimdileri ise daha sık kullanılan selefilik olarak bilinmektedir. Başta ılımlı selefilik olmak üzere cihadî ve siyasi selefilik olarak üçe ayrılmaktadır. Fransa da olduğu gibi birçok ülkede en fazla varlık gösteren ılımlı selefiliktir. Birçok vasıta ile Suudi Arabistan sınırları dışına taşınan selefi zihniyeti Fransa'da da varlık göstererek son yıllarda hızlı bir yükseliş göstermiştir. Bulunduğumuz yüzyılın getirdiği yeni teknolojik gelişmeleri en iyi şekilde değerlendirmesini bilen Selefiler, hızlı bir şekilde insanlar ulaşarak ciddi bir kitleye sahip olmuştur. Gerek sonrandan İslam'ı seçenler gerekse Müslüman bir aileden gelen fakat İslam'dan uzak kalanların bulunduğu nokta olarak görülmektedir.

Fransa'daki müslümanların yoğun olduğu mahalle ve gettolarda varlık göstermeyi başaran selefiler mahalle kültürüne uygun bir şekil aldığını ifade edebiliriz. Gençlere karşı yaklaşımları olsun, giyim ve kıyafet tercihi olsun ve özellikle Fransa'ya karşı fikir ve tutumlar birçok genci cezbetmeyi başarmıştır. Buna ilaveten kendi aralarında kurdukları ticaret ağını ekleyecek olursak, Fransa'ya karşı yabancı kalmış yahut nefret besleyen göçmen çocuklarının ilgisini çekmiştir. Çünkü Selefilik bir bakımda yaşadığın Müslüman olmayan ülkeye karşı yabancı kalarak kendini oranın yasa ve kültüründen soyutlamaktır. Apolitik bir yapıya sahip olan selefilik, yaşadıkları sorunları doğrudan Selefi ulemalar arz ederek oradan gelen fetva ve tavsiyeler üzerine kurulmuş bir hayatı benimsemiştir. Şeyh el-Albânî gibi hüccet kabul ettikleri Ulemaların ifade ettikleri üzere gayri müslim bir ülkeden kalmaması gerektiğini ve hicretin zorunlu olduğunu dile getiren birçok fetva bulmak mümkündür. Dolayısıyla Fransız selefiler için hicret unsur çok önemli bir yere sahiptir. Bir an önce maddi imkanlar sağlanıp göç etme arzusu hemen hemen birçok selefinin hayalidir.

Fransa'daki selefiler ne kadar Arap ülkelerinde eğitime önem verseler de Fransa'da da kendi imkanları ile eğitim programları sağlanmaktadır. Özellikle Selefi Ulemaların kitaplarını tercüme etmeleri veya onların ses kayıtlarını yaymaları en önemli faaliyetleridir. Bununla birlikte birçok enstitü girişimleri bulunmuştur. Fakat selefi eğitiminin en yaygın hali imamlar,

Fransa'nın selefi vaizleri veya Suudi Arabistan'dan gelen şeyhler ile çeşitli camilerde oluşturulan ders halkaları ve konferanslardır.

Son yıllarda Selefilerin faaliyetleri gittikçe ses getirdi ve hükümetin dikkatini çekmiştir. Ayrıca ülke genelinde artan terör saldırıları devletin onlara karşı katı bir siyaset gütmesine neden olmuştur. Nitekim selefiler, Fransa'da radikal İslam'ı yaydığı iddia edilerek gerek basın ve medya gerekse toplumun tepkisine maruz kalmışlardır. Hal böyle olunca İslam ve Müslümanlar konuları Fransa genelinde uzun zamandır gündemde olup çok mürekkep akıtmıştır. Fransa basınında radikal İslam ve terör olayları ile bağdaştırılan selefilik ile ilgili karalama politikası hızlı bir şekilde devam ediyor ve bu durumun faturası bütün müslümanlara kesilmektedir. Nitekim toplum içerisinde gözle görülür bir İslamofobyaya artışı gözletilmektedir.

Anahtar Kavramlar: Selefilik, Vehhâbilik, Suudi Arabistan, Fransa.

ABSTRACT

SALAFİSM/WAHHABİSM IN FRANCE AND THEIR ACTIVITIES

CİHAT BOYACIOĞLU

To understand Salafism in its current state, we have to look into the depths of history. It all started centuries ago with Ibn Abdulwahhab's doctrine in Arabia and from there it spread to the corners of the whole world. First more commonly known as Wahhabism it has nowadays gained more fame as Salafism. Salafism can be divided in three categories, which are: moderate Salafism, jihadi Salafism and political Salafism. The most common category in France and many other countries, is moderate Salafism. In various ways Salafism has spread from Saudi Arabia and it also manifested in France. In today's digitalized society, Salafis are making good use of the available technology and have reached a lot of people in a short time. They have established a vast audience. It has become a hub where both converts as well as muslims who missed being close to islam in their own families come together.

Salafism has succeeded to manifest in streets and ghetto's where muslims are a majority of the population and it has adapted to the street culture. It especially attracted a lot of young people with their approach, their clothing choice and apparel, and their opinion and attitude towards France. In addition they have formed a trade network and Salafism has been able to charm those who were estranged from France or kids from immigrants who are somewhat hateful towards France. Salafism in a way, is a manner to strip oneself from the laws and culture of the non-Islamic country one lives in and to stay a stranger. Salafism has an apolitical structure, questions are directly asked at Salafi ulamas, and the way they live is based upon the fatwas and advices those ulamas give. Ulamas like Sheikh al-Albani, who have been accepted as legit, have given fatwa's which conclude that a muslim (or rather, a Salafi) should not be living in a non-muslim country and that emigration is compulsory upon them. Therefore, emigration has become an important element for France Salafis. It is the dream of many Salafis to gain material independence or strength to be able to emigrate.

Salafis in France value the teachings in Arab countries a lot, as a result they try to organise their own teaching programs with the possibilities they have at hand. Translating books of the Salafi ulamas is especially an important activity as well as spreading voice-records of the ulamas. At the same time, they have made a lot of institute initiatives. Nevertheless, the

Salafi education mostly consists of imams, France's Salafi preachers or sheikh's coming from Saudi Arabia who form lecture rings or conferences.

The past few years the activities of Salafis have caused quite some noise and have caught the attention of the government. Simultaneously there has been a growth in terrorist attacks in the country and this has led to a tough political approach from the government against Salafis. Hence, Salafis in France have been allegedly accused of spreading Islam in a radical way and they have been subjected to the pressure of the media and the societies' response. As a result, Islam and muslims have become a widespread topic on the agenda in France. Salafism has been linked to radical Islam and terrorist activities by the French press, thus defamation is quickly spreading and muslims are the ones that have to pay for the consequences. As a matter of fact, there is a visible increase in Islamophobia in France.

Key words: Salafism, Wahhabism, Saudi Arabia, France.

ÖNSÖZ

Peygamber efendimizin (s.a.v) vefatından hemen sonra Müslümanlar birçok konuda ayrılığa düşmüş ve akabinde düşüncelerini savunmak için ortaya çeşitli gruplar çıkmıştır. Bu gruplar, zaman içerisinde, fırka veya mezhep olarak teşekkül etmiştir. Hakikatin tek sahibinin kendisi olduğunu düşünen birçok mezhep, diğerlerini dışlamayarak katı bir tavır sergilemiştir.

Geçmişten günümüze bu fırkaların ortaya çıkış sebepleri, liderleri, düşünceleri ve birçok unsuru inceleyen bilim dalı ise İslam Mezhepler Tarihi'dir. Konumuz olan Fransa'daki Selefilik/Vehhâbilik ve faaliyetleri de bu bilim dalı çerçevesinden ele alınmıştır. Her bilim dalı başka bilimlerden faydalanmaktadır. Dolayısıyla diğer bilgiler ile uzlaşarak bir etkileşim halindedir. Konumuzu çalışırken İslam tarihi, sosyoloji ve kelam gibi dallardan faydalanmıştır. Ne kadar hedefimiz en doğru bir şekilde İslam Mezhepler Tarih bilim dalına uygun olarak ilerlemek olsa da ifade ettiğimiz gibi yeri geldiğinde başvurduğumuz farklı dallar olmuştur.

Konuyu kapsamlı bir şekilde ele almadan önce Fransa hakkında bilgi vermemiz gerekmiştir. Nitekim Müslüman olmayan bu ülkenin ilk İslam ve Müslümanlar ile temasını bilmeden günümüzdeki durumu anlamak bir hayli zor olurdu. Selefilğin bir doktrin haline gelme serüveni ile günümüzdeki durumu ve faaliyetleri arasında uzun bir yol vardır. Bizler bu yolu en objektif bir şekilde ortaya koymaya çalıştık. Çalışmamızın amacı katı bir İslam anlayışına sahip olan Selefilğin nasıl Arabistan sınırları dışına yayıldığını ortaya koymakla beraber Fransa'da ne tür faaliyetler yürüttüğünü, kimlerin Selefilğe ilgi gösterdiğini ve Fransa hükümetinin onlara karşı duruşunu ortaya koymaktır. Her geçen gün artan sayıları ile gündem olan Selefilik, Fransa ve tüm dünyada yer kazanmaya devam etmektedir. Sağlam bir propaganda ağı kuran Selefilğin Fransız gençleri üzerindeki etkisi bunun en bariz örneklerindendir.

Birinci bölümde Selefilikte kavramsallaşmış bazı kelimeleri izahından sonra Vehhâbilik ve selefilik ile ilgili tarihi bilgiler verilirken ayrıca genel anlamda Fransa'daki Müslümanlar hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde ise tez konusuna giriş yapılırken Fransa'daki Selefililerin zihni ve tipolojik yapısı ele alınmıştır. Ayrıca dış görünüşleri hakkında bilgi verdikten sonra davet metotları ve Fransa'ya karşı tutumları dile getirilmiştir. Aynı zamanda önemli bir konu olan hicret kavramı üzerinde durulmuştur. Nitekim hicret, selefiler için vazgeçilmez bir gerçektir. Son olarak ta Selefiyye içerisinde ki farklı gruplara değinilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise Fransız Selefilerin faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Ülke genelinde okul, enstitü ve camilerdeki eğitimleri hakkında bilgi verilmiştir. Kısacası Fransa'daki Selefilerin eğitim sistemi araştırılmıştır. Daha sonra en önemli silahları olan internet ve medya kullanımı, internet siteleri ve *online* kitapçı ve basın evleri konuları işlenmiştir. Son olarak ta önce hüccet kabul ettikleri Suudi Arabistan ulemaları ile Fransa'nın yeni nesil selefi liderlerinin hayatları hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

Şunu da ifade etmem gerekir ki Fransa, dünyaya geldiğim, orada eğitim gördüğüm ve birçok selefi arkadaş edinerek sürekli iletişim halinde olduğum ve halen ailelerimin orada bulunduğu için sık sık gidip geldiğim bir ülkedir. Fransa'daki yaşayan birçok selefi ile konuştum ve camilerindeki derslere katılma fırsatım oldu. Kısacası konuyu sadece yazılı kaynaklardan değil bizzat içinde bulunarak bilgi ve tecrübe edinerek çalıştığımı ifade etmek isterim. Tez süresinin büyük bir kısmı Fransa'da geçmesi, elde ettiğim bilgilerin doğruluğunu onaylamaya yardımcı olmuştur. Gerek cami ve enstitülerde verilen eğitimlerin içerik bakımından kıyaslama ve inceleme arzusu gerekse selefiler ile mülakat veya anket yapma girişimlerde bulunmayı planlamıştık fakat dünyayı saran salgın ve girilen pandemi süreci nedeniyle alan araştırmalarımızı ne yazık ki değiştirerek sınırlandırmak zorunda kaldık.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca ilminden faydalandığım, hiçbir konuda yardımını esirgemeyen ve daima biz öğrencileri destekleyen, beraber çalışmakta onur duyduğum tez danışmam sayın Prof. Dr. Mehmet DALKILIÇ hocama sonsuz şükranlarımı sunarım. Bu arada tezimin şekillenmesinde yardımlarını esirgemeyen İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı hocalarıma ve araştırma görevlilerine müteşekkir olduğumu belirtmeliyim. Ayrıca tez çalışmalarım boyunca yardımlarını esirgemeyen ve salgın dolayısıyla gidemediğim Fransa'nın bazı bölgelerinden kaynaklarımı temin etmemde yardımcı olan bütün dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak maddi manevi bizlere güç veren ve bu günlere gelmemde büyük emek sahibi olan sevgili aileme ve daima destekçim olan eşim Aliye Nur Boyacıoğlu'ya saygı ve sevgi ile şükranlarımı arz ederim.

CİHAT BOYACIOĞLU
LYON, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	vi
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
A- Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi	2
B. Araştırmanın Metodolojisi ve Kaynakları I	4
C. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları.....	6
E- Araştırmanın Varsayımları.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM : KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE FRANSA’DA SELEFİLİĞİN TARİHÇESİ

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
A. Selefilik	8
B. Minhaç.....	10
C. Vehhâbilik	12
D. Vehhâbiliğin Diğer Ülkelerde Etkisi.....	14
E. Fransa’daki Selefilik’in Günümüzdeki Durumu.....	17
II. FRANSA’DA İSLAM VE SELEFİLİK	20
A. İslam Dini’nin Fransa’ya Girişi	20
1. Müslüman Nüfusu.....	21
2. Fransa’da Din Eğitimi ve Camiler	23
3. Fransa’da Mezhepsel ve Kültürel Farklılaşma	24
B. Fransa’da Selefilik.....	25
1. Tarihçe	26
2. 11 Eylül saldırıları Sonrası Fransa’da Selefilik’in Durumu.....	30
3. Fransa – Suudi Arabistan İlişkileri	33

İKİNCİ BÖLÜM : FRANSA'DA SELEFİLİĞİN YAPISI

I- FRANSA'DA SELEFİ YAPI	36
A. Selefiliğin Zihni Yapısı	36
B. Fransa'da İslam'a İhtida Edenlerin Tercihi: Selefilik	38
C. Fransa'da Selefilerden Kurtulmanın Bir Aracı Olarak Hicret	40
1. Hicretin Nedenleri.....	41
2. Fransa'daki Selefiler için Hicret Yerleri.....	43
D- Fransa'daki Selefiler ile Dünya İslam Birliği İlişkileri	47
E. Fransa'daki Selefilerin Diğer Müslümanlarla İlişkileri.....	48
F. Fransa'daki Farklı Selefî Gruplar	52
1. Fransa'daki Selefilerin Tipik Özellikleri	52
2. Selefîye Grupları.....	53
II- FRANSA SELEFİLERİ.....	61
A. Fransız Selefilerinin Tavrı ve Görünüşü	61
1. Selefilerin Davet Metodu.....	62
2. Bir Fransız Selefinin Dış Görünüşü ve Tavrı	63
3. Fransa'daki Selefilerin Okul/Örgün-Yaygın Eğitimi ve İş Hayatı	64
4. Selefilerin Fransa'ya Karşı Tutumu.....	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FRANSA'DAKİ SELEFİLERİN EĞİTİM ANLAYIŞI VE FAALİYETLERİ

I. FRANSA'DAKİ OKUL VE ENSTİTÜLER	69
A. Cami Dersleri ve Merdiven Altı Eğitim.....	76
B. Sosyal Medya ve İnternette Selefilik	79
1. Sanal Selefilik	79
2. Kitapçı ve Yayın Evleri	102
3. Fransa'daki Selefîye Sivil Toplum Kuruluşları ve Dernekler	105
II. FRANSA'DAKİ SELEFİLERİN LİDERİ.....	109
A. Suudi Kökenli Selefî Liderler.....	110

B. Selefilerin Fransa İçindeki Liderleri	126
1. Abdelkader Bouziane.....	126
2. Ali Yashar	128
3. Rachid Ebu Hudeyfa (Rachid Eljay)	128
SONUÇ	131
BİBLİYOGRAFYA	135

KISALTMALAR

A.g.e	: Adı geçen eser
A.e	: Aynı eser
B.	: İbn
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİA.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Haz.	: Hazırlayan
Tcr.	: Tercüme eden
Yay.	: Yayın evi
Ed.	: Editör
Md.	: Madde
s.	: Sayfa
CCİF.	: Collectif Contre l’Islamophobie (İslamofobya Karşıtı Birlik).
UOİF.	: Union des Organisations İslamique de France (Fransa İslami Kuruluşlar Birliği).
İNSEE.	: Institut National de la Statistique et des Études Économiques (Fransa İstatistik Kurumu)

GİRİŞ

Son yıllarda İslam'ın yükselişte olduğu Avrupa'da Müslümanların varlığı rahatsızlık vermekte ve İslam'ın bu ülkelerin ilkeleri ile uyuşup uyuşmadığı farklı şekillerde gündeme getirilerek tartışma konusu olmuştur. Bu durum Avrupa İslam'ı veya ılımlı İslam kavramları çerçevesinde gündemdeki yerini sürekli korumaktadır. Bu isteklerine ulaşmak amacıyla bir taraftan aşırıcı görüşlerin önü açılırken diğer taraftan bu görüş sahihlerinin istenmeyen faaliyet ve eylemleri gerekçe gösterilerek İslamofobia çerçevesinde İslam ve Müslümanlar sürekli suçlanmakta ve töhmet altına alınmak istenmektedir. Özellikle Fransa'da artan terör olaylarının ardından gerek baş örtüsü gerek camilerin varlığı ve gerekse kurban kesimi gibi temel konular Batı uygarlıkları bağlamında sorgulanma zemini oluşturulmaktadır. Bu gerekçelerle bazı insanlar açık bir şekilde İslam'a karşı olduklarını dile getirme imkanını elde etmektedir. Böylelikle ifade özgürlüğü adı altında büyük bir çelişki ile Müslümanların kutsal inançlarını karalamaktan geri durmamaktadır. Bu durum büyük bir çelişkidir zira insan hakları ülkesi olarak bilinen Fransa'nın artık Müslümanlar üzerine bir baskı oluşturarak kendi ilkelerine ters düştüğünü açıkça göstermektedir. Başlangıçta mülteci ve göçmen sorunu olarak görülen Müslümanların Fransa'daki varlıkları, 2001 olaylarından sonra farklı bir boyuta taşınarak radikal İslam'ı yaydığı iddiası ile birçok İslami yapıyı takip ve baskı altına almıştır. Bunların başında elbette Suudi Arabistan kaynaklı Selefiliktir.

Selefilik veya başka bir adı ile Vehhâbilik son yıllarda Fransa'nın en çok konuşulan ve gündem oluşturan din temalı, Haricî zihniyetli, tekfirci ve dışlamacı bir harekettir. Katı bir din anlayışı ile beraber düşünce yapısı ve diğer Müslümanlar ile ilişkilerini göz önünde bulundurursak, gayri Müslim bir ülkede Müslümanların kenetlenmesinin önündeki en büyük engellerden biri olduğu söylenebilir. Ne yazık ki tarih boyunca bu zihniyetin hedef kitlesinin Müslümanlar olması iki açıdan sorun üretmiştir. Öncelikle Müslümanların birliğini bozmuş ve Müslümanları birbirine kırdırmıştır. İkincisi ise dış güçlere İslam toplumlarında fitne faaliyetlerini gerçekleştirme imkânı sunmuştur. Nitekim Seleficilerin faaliyet ve uygulamaları sadece Müslümanların birliğini bozmakla kalmamakta aynı zamanda Fransız hükümetinin dikkatini üzerine toplaması ile Müslümanlar üzerinde baskı kurmasına neden olmaktadır. Taraftarlarının her geçen gün artması sorunun derinleşmesine neden olmaktadır. Son zamanlarda Fransa İçişleri Bakanlığı'nın verdiği bilgilere göre Selefilere oluşturan mühtediler

Fransa'daki Müslümanların yüzde 20 ile 30'unu temsil etmektedir¹. Bu durum ise Selefilik'in ne kadar önemli bir konu olduğunu ve yürütülen faaliyetlerin boyutunu göstermektedir.

Tezimiz boyunca Vehhâbî kavramından ziyade Selefilik kavramı kullanılacaktır. Selefilik'in, İbn Abdulvahhâb'ın kurucusu olduğu Vehhâbîlik'in bir uzantısı olarak kabul edilmiştir. Bunun nedeni gerek araştırmalarımızda kullandığımız kaynaklarda gerekse halk arasında selefi kavramının daha çok tercih edilmesidir. Kısacası Fransa'da Vehhâbîlik daha çok Suudi Arabistan'ın siyasi yapısı, yönetim biçimidir. Selefilik ise bu siyasi yapının ilkelerinin doktrin haline getirerek fırkalarmış halidir. Ayrıca Fransa'daki selefilikten bahsedilirken genel anlamda Suudi-İlimli selefilikten bahsedilmektedir. Nitekim bu fırka içerisinde en ciddi kitleye sahip taraftır. Son zamanlarda yayınlanan verilere göre Fransa'da Selefiye taraftarları yüzde 95 oranında ılımlı selefilerden oluşmaktadır.

A- ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ

1. Konusu

Çalışmamız, İslam mezhepler tarihi çerçevesinde Fransa'daki Selefi/Vehhâbîler ve faaliyetlerini kapsamaktadır. Ortaya çıktığı 18. Asırdan itibaren hemen her coğrafyada yaygınlık kazanmaya başlayan selefilik Avrupa ve Fransa'da da varlık göstermektedir. Son yıllarda hem demografik yapısı hem de topluma etkisi bakımından sürekli gündemde kalmıştır. Sayı bakımında artışı ile ön plana çıkmanın yanı sıra radikal İslam'ı yaydıkları iddiasıyla sıklıkla gündem olmuştur. Selefiler Suudi Arabistan kökenli bilginler ile bağlantılı olan yapı bulunduğu ülkeye çoğu zaman yabancı kalmayı tercih etmektedir. Bu durum Fransa Selefi topluluğu için de geçerlidir. Tezin asıl amacı Selefilik'in Fransa'daki varlığının tarihini ortaya koyduktan sonra ülkede yaptıkları faaliyetler hakkında bilgi vermek üzerine odaklanmaktadır.

Tezimde Vehhâbîlik kavramından daha çok Selefilik kavramını kullanmayı tercih ettim. Bunun sebebi selefilik kavramının Vehhâbîlik'in bir uzantısı olarak kullanıma sokulmasının yanı sıra Fransa'da selefilik kavramının daha yaygın kullanılmasıdır. Ayrıca Vehhâbîlik ile söz konusu gruptan daha çok Suudi Arabistan'ın yönetim sistemi anlamında kullanıldığının anlaşılmasıdır. Sonuç itibariyle tezin konusu Fransa'daki Selefiler ile sınırlıdır. Selefilik'in Fransa'ya girişi, beslendiği kaynaklar, kurum, kuruluş ve faaliyetleri öncelikli olarak söz konusu edilecektir. Gerek fikir, düşünce gerekse din yorum biçimi ve faaliyetleri konusunda iş

¹ Hakim el Karoui, **Un İslam Francais est Possible**, Institut Montaigne, Eylül 2016 raporu.

birliği halinde olduğu ÷lkeler söz konusu edilecektir. Bu çerçevede Fransa'daki selefi vakıf, dernek, enstitü, okul ve dijital ortam yayınları tespit edilecektir. Gerek Fransa'daki selefilerin yazdıkları gerekse Suud kökenli selefi alimlere ait kitapların Fransızca çevirileri tezin konusuna dahildir.

2. Amacı

Bu araştırmanın temel amacı Fransa gibi ciddi bir Müslüman nüfusuna sahip bir ÷lkede selefiyecileri tanıtmaya ve faaliyetlerini ortaya koymaktır. Selefilik katı bir din anlayışı sunan, Arabistan'dan diğery ÷lkelere veya toplumlara taşınmış dışlayıcı tavır sergileyen bir zihniyettir. Bu araştırmanın amaçlarından biri de söz konusu zihniyetin Fransa Müslümanları üzerindeki etkisine vurgu yapmanın yanı sıra selefilik üzerinden yürütölen İslam karşıtı Fransız politikasına da genel hatları ile değinmektir. Bu çerçevede Fransa'da konu ile ilgili yazıları, gazeteleri, dergileri, medya ve siyasi arenada iddia edilenleri tespit etmenin yanı sıra Selefilerin yürüttüğü faaliyetler ve propagandaları tanıtmaya amaçlanmaktadır. Böylelikle Fransa'daki selefiyecilerin yayılcı politikalarının ne denli bir boyuta ulaştığının açığa çıkartılması hedeflenmiştir.

Selefiyeciler Fransa'da her geçen gün daha geniş bir çevre edinmektedir. Özellikle banliyö gençleri ile yeni Müslüman olmuş kişileri büyük oranda etkilemektedir. Bu yüzden araştırmanın temel amaçlarında bir diğery de ister yeni Müslüman olanların isterse Müslüman gençlerin Selefici din yorum biçimini benimsemesinin nedenlerini tespit etmek amaçlanmaktadır. Böylelikle durumun ciddiyeti hakkında önemli bilgiler vermek ve sorunlara yeri geldikçe çözüm önerileri üretmek amaçlanmaktadır. Kısacası bu araştırma Selefilğin Fransa'daki varlığının en kapsamlı ve objektif bir şekilde tespiti, açıklanması ve tanıtılmasını hedeflemektedir.

3. Önemi

Çalışmamızda güncel ve orijinal bir konunun araştırılması onun önemini açıkça ortaya koymaktadır. Konunun çağdaş ve tanıtısal bir yöntemle incelenmesi onun önemini ortaya koyan başka bir faktördür. Elbette Fransa'daki Selefiler konusunun önemini ortaya koyan bunların dışında da birçok faktör bulunmaktadır. Öncelikle Selefilik son yıllarda Fransa'da güncel bir mesele haline gelmiştir. Hem Fransa'da hem diğery Avrupa ÷lkelerinde hem de Arap ÷lkelerinde tartışma konusu olmuştur. Hatta dünya genelinde birçok terör grubu selefilik adı altında hareket ederek isminden söz ettirmektedir. Özellikle ılımlı selefilik Fransa'da selefi nüfusunun büyük

çoğunluğunu oluştursa da cihadî Selefilik bu zihniyetin bir gerçeğidir. Bu durumu koz olarak kullanan Fransa hükümeti, İslam'ı ve Müslümanları kendi topraklarındaki varlığını tartışmaya açarak birçok fırkaya baskı yapmakta ve yeni reformlar getirme girişimlerinde bulunmaktadır. Selefîci, tekfirci din söylemi ve bu düşünce taraftarlarının faaliyetleri İslamofobia'nın gerekçesi olarak ileri sürülmekte veya kullanılmaktadır. Bu çerçevede ılımlı İslam veya Avrupa İslam'ı gibi projelerle Müslümanların entegrasyonu yerine asimilasyonu hedeflenmektedir. Bu yüzden araştırmamızın önemi bu çerçeveden kaynaklanmaktadır. Nitekim Fransa genelinde İslam düşmanlığı ciddi bir artış göstermiştir. Gerek televizyon programları gerek medya gerekse siyasetçiler meydana gelen aşırıcı olaylar nedeniyle Müslümanlar ve İslam'ın ilkeleri hedef gösterilmektedir. Bu Avrupa'daki Müslümanlar için olduğu kadar tüm Dünya Müslümanları için önemlidir. Dolayısıyla çalışmamızın konusu önemini açıkça ortaya koymaktadır. Selefiliğin sert, katı, dışlayıcı ve apolitik bir din yorum biçimi olduğunun yanında Suudi Arabistan kültürüne düşkünlüğünün eklenmesi durumunda Fransa'da Müslümanlar üzerine çok ciddi bir baskı üretme aracı olduğu aşikardır.

Türkiye'de Fransa ile ilgili birkaç çalışma olsa da İslam mezhepleri tarihi bilim dalı metodoloji bağlamında Selefilik gibi güncel ve önem arz eden bir konu çalışılmamıştır. Bu araştırmamız sadece akademik camiaya katkı sunmakla kalmayacak aynı zamanda bundan sonraki araştırmacıların benzer konuların çalışılmasına vesile olacağını ummaktayız. Araştırmanın bir diğer önemi ise Fransa'da yaşamam nedeniyle büyük oranda Fransız kaynaklarının kullanılmasıdır. Çoğunlukla birinci el kaynaklar esas alınmış ve araştırmanın tarafsız, tanıtıcı ve açıklayıcı olmasına titizlikle dikkat edilmiştir. Kitap, gazete, internet siteleri, medya ve makalelerin çoğu Fransızca olup ülkede selefilik hakkındaki yazılanlar esas alarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu da araştırmanın metodunun yanında kaynakları bakımında da önemini ortaya koymaktadır.

Güncel olmasının konuyu daha da önemli hale getirdiğini düşünmekteyiz. Örneğin son bölümde ele aldığımız konuların çoğu tez yazım esnasında vuku bulmuş dolayısıyla güncel olarak değerlendirilmiştir. Başka bir ifade ile her gün konu ile alakalı farklı olaylar cereyan etmesi tezin güncel bir meseleyi ele aldığının bir göstergesidir.

B. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ VE KAYNAKLARI

Araştırmada betimlemeci yani tanıtıcı bir metod tercih edilmiştir. Bu yüzden tezde ele alınan konular belirlenmeye, açıklanmaya ve tanıtılmaya çalışılacaktır. Tanıtıcı araştırmalarda

(Descriptive Research), bir konuda tanıtısal (descriptive) bilgiler elde etmek, değişkenlerin belirtici eğilimlerini hesaplamak, dağılım türlerini belirlemek ya da yer-zaman-birey özelliklerini belirlemek amacıyla yapılır. Bu tip araştırmada bir konuda bugüne kadar yapılan metodolojik, tarihsel gelişim dikkate alınarak, incelenen toplum ya da örnekteki güncel olarak elde edilen sonuçlar ortaya konur. Toplumda araştırma değişkenini oluşturan Selefiyecilerin diğer değişkenleri oluşturan Müslümanlar ve faktörlere göre değişimleri, faktörlere göre Selefiyeci din yorum biçiminin değişimleri ve gelişimleri ayrıntılı biçimde ortaya konulacaktır. Bu metotla elde edilen bilimsel sonuçlar bilim çevresine sunulacak özellikte bir tez halinde sunulacaktır. Böylelikle tanıtısal metottan yararlanmak suretiyle yapılan araştırmada Fransa'daki Selefiyeciler ve faaliyetleri ayrıntılı biçimde tanımlanacak, belirlenecek ve açıklanacaktır. Elbette yeri geldikçe sorunlara ve çözüm önerilerine de yer verilecektir. Ancak yapacağımız araştırmada sorundan, problemden daha çok belirleme, açıklama ve tanıtmaya işlevi gerçekleştirilecektir. Öyleyse araştırmamız problemden önce belirli bir konu esas alınarak yürütülecek demektir.

Fransız düşünür ve araştırmacıların eserleri çalışmamızın temel kaynağını oluşturmaktadır. Özellikle Paris EHESS üniversitesinde araştırmacı sosyolog Samir Amghar'ın birçok eser ve makalesinden yararlanılmıştır. Selefilik hakkında uzman olan Samir konu ile ilgili birçok tespitler yapmıştır. Kitap seçimlerimizde, yazarın akademik anlamda kimliğe sahip, Fransa Müslümanları ve Selefiligi doğrudan inceleyen müellifleri seçmeye özen gösterdik. İkinci kaynak olarak ise Fransa'da önde gelen gazete, medya platformları ve internet sitelerinden yararlandık. Fransız gazeteleri bir nevi hükümetin düşünce ve algısını yansıttığını inandığımız için selefilik ile ilgili ortaya atılan suçlamaları olduğu gibi tezimizde yer vermiş bulunduk. Üçüncü bölümde kullandığımız selefi siteleri ise tek tek inceleyerek içeriğini aktarmaya gayret ettik. Bunu yaparken en önemlilerine yer vererek Fransız selefi siteler araştırmasını kısıtladık. Aksi taktirde gereksiz bir şekilde tezimizi uzatmış olacaktır ki bu hedefimiz değildir. Yine sosyal medya hesaplarını tek tek ziyaret ederek selefilik ile ilgili önemli bilgiler erişmeye çalışır.

Fransa'da konu ile ilgili yazılan eserlerin çoğu sosyoloji, tarihi veya psikoloji çerçevesinde ele alındığını görmekteyiz. Biz ise elden edilen bilgileri Mezhepler tarihi süzgecinden geçirerek burada aktarmaya gayret ettik. Eserlerin çoğu son yıllara ait olması konumuz bakımında önemlidir. Nitekim Selefilinin Fransa'da gündem olması ve ses getirmesi 11 Eylül 2001 sonrasında olmuştur. Bu sebepten dolayı tercihimiz yeni kaleme alınmış

eserlerden yana olmuştur. Fransız kaynakların yanı sıra az da olsa Türkiye yazılmış eserlere müracaat edilmiştir. Özellikle birinci bölümün daha çok tarihsel bir içerikten oluştuğu için Türkiye’de mezhepler tarihi, selefilik, Vehhâbilik ve Dr. Deniz Altınbaş’ın doktora tezi olan *Fransa Örneğinde Avrupa’daki İslam etkisi* kitabı Fransa ve Müslümanlar hakkında önemli bilgiler vermiştir. Yine birçok bilim adamı ve akademisyenin eserlerinden faydalandık.

Sadece eserler aracılığı ile Fransa’daki Selefilerin hem zihni hem de fiziki görünüşlerini ifade etmek bir hayli zordur. Hatta eğitim anlamında yapılan cami dersleri gibi sahada bulunmak icap eden durumlarda aynı şekilde yazılı bir kaynaktan rastlamak oldukça nadirdir. Dolayısıyla bir kısım bilgiler şahsi tecrübemizden elde edilmiştir. Tatbikî bu durum sadece tecrübi bir şekilde aktarılmamıştır. Tecrübelerimiz destekleyen kaynaklara ulaşarak verilen bilgileri tasdikler nitelikte olmuştur. Kısacası Selefilik konusu birçok Fransız müellif tarafından farklı bilim dallarının metotlarına göre ele alınmıştır. Biz de tezimizde İslam mezhepler tarihi metodolojisinden ayrılmamaya gayret gösterdik. Kullandığımız kaynakların güvenilirliğine aynı zamanda güncel bir konu olması hasebiyle sürekli yerel medya ve gazete taraması gerçekleştirerek en doğru bir şekilde konumuzu sunmaya çalıştık.

C. ARŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLARI

Araştırmamız Fransa’daki selefilik’in belirlenmesi, açıklanması ve tanıtılması ile sınırlıdır. Bu çerçevede tezimizi Fransa’daki Selefiyecilerin tarihi, zihniyeti, davranışları ve faaliyetleri şeklinde sınırladık. Geniş bir konu olan selefilik birçok bilim dalını ilgilendirmekle birlikte özellikle sosyolojik olgular barındırmaktadır. Dolayısıyla bizler selefilik’in özellikle sosyal ve psikolojik alanda etkisi gibi benzer konulara değinilmemiştir. Zaman zaman diğer ülkelerdeki selefi yapılanmadan bahsedildiyse de Fransa’daki Selefilik’in anlama noktasında önemli olduğu için ele alınmıştır. Aynı şekilde Suudi Arabistan uleması bu bağlamda önemli olduğu için yeri geldikçe çalışmaya dahil edilmiştir. Fransa’daki diğer mezheplere değinmeyerek konu dışına çıkmamaya gayret ettik. Ne var ki Selefilerin diğer Müslüman grupları ile ilişkisi konumuz bakımından ele alınmıştır. Selefilik ile ilgili tartışmaları ilgili kitap, makale ve gazeteler etrafından şekillendirdik.

E- ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Hem Avrupa’da hem de Dünya’da belli bir ağırlığı olan Fransa’da selefilik yaygınlaşmış ve devlet nezdinde bir sorun haline gelmiştir. Yıllarca bu ülkede var olan Müslümanlar nasıl ve hangi nedenlerle bir sorun haline geldiğinin tespit edilmesi önemlidir. Son yıllarda meydana

gelen terör saldırılarının selefilik ile ilgisi bulunduğuna kanaat getiren devlet yöneticileri ne tür argümanlar öne sürerek bunu yapmaktadır. Selefilğin katı bir din anlayışını benimsemesi onları kötü, yanlış yahut tehlikeli bir fırka mı yapmaktadır? Fransa’da Selefilerin faaliyetleri diğer Müslümanlara etkisini açısından birtakım varsayımlar ile yola çıkarak Fransa’daki selefilğin zaman-mekân ilişkisi bağlamında değerlendirmeye çalıştık.

Çalışmamıza üç temel varsayım üzerine kurulmuştur. İlk varsayımımız selefilğin Fransa’ya intikal yolları ve yayılma alanları ile ilgilidir. Bu zihniyetin sınır dışına taşınabilmesi amacıyla Suudi Arabistan yöneticilerinin girişimleri söz konusudur. Aynı zamanda Müslüman kardeşler ve tebliğ cemaati gibi önde gelen diğer grupların halk üzerindeki etkisini azaltarak lider konumuna gelmeyi hedeflemiştir. Gerek açtıkları üniversitelerinde öğrenci yetiştirerek dünyanın dört bir tarafına yayılma projesi gerekse internet aracılığı ile sanal bir ağ oluşturarak her gecen gün güç kazanan bir fırka olduğu yönündendir.

İkinci varsayım ise Selefilerin Fransa’daki durumları, statüsü ile ilgilidir. Camiler ve liderle etrafında oluşan yapılanmalar söz konusudur. Benimsedikleri hayat modeline vurgu yapılarak bir selefiyi sadece zihni yapısı ve inançları ile değil aynı zamanda dış görünüş, diğerleri ile ilişkileri ve gündelik hayatta kendi aralarında oluşturdukları yaşam tarzı şeklinde birçok faktörün bir araya gelmesi ile oluşan farklı bir grup oluşturduklarını düşünmekteyiz.

Üçüncü varsayım ise Selefi bilginlerin toplum üzerindeki etkisi bu fırkayı başlı başına yön vererek sadece dini anlamda değil gündelik hayatı derin bir şekilde etkilediğini düşünmekteyiz. Başka bir ifade ile bilginlerin Selefi taraftarlarının hayatındaki rolünün ciddi derecelere ulaştığını düşünmeyi.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL CERCEVE VE FRANSA'DA SELEFİLİĞİN TARİHCESİ

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. SELEFİLİK

Selefilğin ifade ettiği anlamın kavranması sözlük ve ıstılahi anlamlarının anlaşılmasına bağlıdır. Nitekim bir konuya hakimiyetin ilk aşaması, kavramların doğru bilinmesinden geçmektedir. Selefilik veya bir diğer adıyla Vehhâbiliğin anlamını, kapsamını ve tarafların bakışını ortaya koymak konumuz açısından önemlidir. Dolayısıyla konumuza giriş yapmadan öncelikli olarak kavramsal çerçeveyi ele almak daha doğru olacaktır.

Selefiyye kelimesi sözlükte “*geçmek, önce gelmek, geçmişte kalmak*” gibi anlamlar taşımaktadır. İstılahi manası, yani İslam düşünce tarihinde Selefiyye kelimesine verilen mana “*fazilet ve ilim yönünden önce gelip gecenler*”² anlamına gelmektedir. Fakat daha özel bir tanımla “*İlk alimler, geçmiş İslam büyükleri*”³ veya Hz. Peygamberin (sav) ve yoldaşları olan sahabe nesli, onları takip eden nesil (tâbîûn) ve onları takip eden nesli (etbâû't-tâbîûn) temsil etmektedir⁴. Nitekim Hz. Peygamber (sav) bir hadiste şöyle buyurmuştur: “İnsanların en hayırlısı benim çağdaşlarımdır. Sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenler. Bundan sonra herhangi birileri yeminden önce şahitlik edecek, şahitliğinden önce yemin edecek kimseler gelecektir”. Söz konusu rivayetten de anlaşılacağı üzere Hz. Peygamber (sav) sahabe, tâbîûn ve etbâû't-tâbîûn’i överek onların faziletlerine dikkat çekmektedir⁵. Selefilikte bu mana kabul görülmüş ve ilk asır Müslümanları selefi-salihîn olarak anılmıştır. İlk asırlarda selefilik bir mezhebi temsil etmekten çok naslara yaklaşım şeklini ifade etmiştir. Yani aslında zuhur etmiş bir gruptan çok ilk üç neslin şer’i hükümlere yaklaşımı biçime ve bir düşünce tarzını temsil ettiğini burada belirtmek gerekir. Bir başka ifade ile ehli sünnetin ana gövdesi olarak varlık göstermiştir. Ehli Sünneti Hassa’yı temsil eden selefilik, dinin aslını korumak

² M. Sait Özervarlı, “Selefiyye”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, İstanbul, 2009, c. 36, s. 399.

³ Bekir Topaloğlu, **Kelam İlmine Giriş**, Damla Yayınevi, İstanbul, 2017, s. 115.

⁴ Ferhat Koca, “İslam Düşünce Tarihinde Selefilik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristiği”, **İlahiyat Akademi Dergisi**, 2015, c. 1, Sayı 1-2, s. 16.

⁵ İbn Hacer el-Askalânî, **Fethu'l-Bâri Sahih Buhari Şerhi** (terc. M. Beşir Eryarsoy), Polen Yayınları, İstanbul, 2007, c. 7, s. 327.

için Kur'an ve Sünneti hiçbir yoruma tabi tutmaksızın nasları olduğu gibi uygulamayı amaçlamaktadır⁶. İlk asırlarda Selefiyye kavramının kullanılmamasının nedenlerinde birisi ilk dönemlerde bir mezhepleşme olmayışı ve aynı zamanda ehlü'l-hadis veya ashabu'l-hadis isimlerini kullanılmasındandır. Bununla birlikte Selefiyye kavramını ilk çıktığı dönemi göz önünde bulundurursak, Selefiyye kavramı ilk üç neslin İslami tutumum ve davranış biçiminden ziyade, sonradan gelenlerin onları takip ve taklit etmesi ve rivayet kökenli bir yaklaşımın oluşmasına nispet etmektedir. Böylece ideal bir altın çağ resmi oluşmuş, selefilikğin temel yapısı ve zihniyeti geçmişe yönelik, eski nizamı arayan ve öze dönüş düşüncesi üzerine kurulmuştur. Selefilikğin önde gelen alimlerinden olan İbn Teymiyye (ö. 728/1328) ve İbn Kayyim el-Cevziyye'in (ö. 751/1350) eserlerin de sıkça geçen Selefiyye kavramı, kullanım ve kavramsal içeriği açısından ilk kez bu dönemde ortaya çıktığını söyleyebiliriz. İbn Teymiyye'nin (ö. 728) yaşadığı dönem bağlamında Selefiyye kavramını İslam düşünce ve yapısını sonradan karışan yabancı unsurlardan arınma ve İslam'ın ilk haline yani öze dönüşü temsil etmektedir. Hanbeli mezhebini benimsemiş olan bu fırka, bidatlere karşı durup, kitap ve sünnete geri dönmeyi amaçlamıştır⁷.

Günümüzde selefiyeci akımda hüccet kabul edilen ve selefilik için büyük önem taşıyan Muhammed Nâsiruddîn el-Elbanî (1420/1999) Selefiyye'yi tanımlarken yine aynı rivayeti kullanarak yorumlamaktadır. Ona göre Selefiyye kavramı *aslâf*dan gelir ve geçmiş nesiller manasını taşımaktadır. Dinde ise bu İslam'ın ilk üç neslini temsil etmektedir. Dolayısıyla el-Elbanî'ye göre selefilik bir seçenek değil her Müslümanın kabul etmesi gerektiği ve bunun kabulünden doğacak olan sorumlulukları üslenmektir. Başka bir ifadeyle iman ve amelin ayrılmaz olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte selefi-salih'in den kabul edilen alimleri her görüşünde takip etmek, onların müçtehit olarak görmek, onların sözü üstüne söz söylemek ve müçtehit hata yaptığı zaman yeni bir içtihadı bekleyip kabul etmek Nâsiruddîn el-Elbanî'nin selef yolunu izah ederken değindiği konulardır.

Dikkat çektiği bir diğer nokta ise, selefi mesajı önce İbn Teymiyye (ö. 728/1328) daha sonra Muhammed İbn Abdilvahhâb en-Necdî (ö. 1209/1792) ile ortaya çıkmış yeni bir mesaj olmadığını bilakis İslam'ın en saf ve hakiki halinin mesajı olarak kabul eder. Ona göre Kur'an

⁶ Canip Kocaoğlu, "Selefilik Tarihsel Bir Bakış ve Suudi Arabistan'ın Selefilik Üzerine Geliştirdiği Politikayı Yayıma Stratejisi", **Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2017, c. 6, sayı 2, s.335.

⁷ Mehmet Zeki İşçan, **Selefilik İslami Köktencilik Tarihi Temelleri**, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2014, s. 26-30.

ve Peygamberin (sav) öğretisi olan sünnetin dış etkenlerden arınmış halidir. Muhammed Nâsiruddîn el-Elbanî İslam'ın ilk halini Arap diline benzetmektedir. İnsanlar Arapçayı hatasız ve en güzel şekilde konuşuyorlardı. Onlar gramer, dilbilgisi, teknik kavramlar gibi birçok dil kurallarına zaten hakimdiler. O yüzden yazılı bir kurala gerek yoktu. Selefi yol da aynı şekildedir. İlk Müslümanlar İslam'ın en saf halini zaten yaşıyorlardı, kendilerine selefi demenin bir anlamı yoktur. İslam'a farklı kültür ve anlayışların girmesiyle kendilerini yeni fırkalardan ayırma ve İslam'ın mesajını muhafaza edip ana gövdeyi temsil etme gereği duymuşlardır. Dolayısıyla yukarıda geçen anlam itibari ile selefi kavramı ortaya çıkmış ve günümüze kadar gelmiştir. Kısacası doğruyu yanlışlardan ayırmak için kavramsallaşmıştır. Ona göre bu, söz konusu mesajı paganizmin hızla yayıldığı çağdaş dönemde Muhammed İbn Abdilvahhâb tekrar ihya etmiştir⁸. Ancak bu açıklamaların hiçbirisi tarihi realiteye uygun değildir. Öncelikle İslam mezhepleri tarihinde selef ve selefiyye birbirinden tamamen farklı dönem, nesil ve din anlayış veya yorum biçimlerini ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Bu bağlamda erken dönem eserlerde selefiyye diye bir mezhepten söz etmek mümkün değildir. Ayrıca bugünkü Selefîcilik başta olmak üzere İbn Teymiyye atıfta bulundukları kişilerin eserlerinden ve görüşlerinden hareketle günümüz selefîciliğinin çıkarılamayacağı açıktır.

B. MİNHAÇ

Selefiyye kavramı bağlamında bir diğer önemli kavram ise “*Minhaç*” kelimesidir. Genellikle selefi kelimesi ile kullanılan bu kavram sözlükte “*yol, yöntem, metot, program, öngörülen işler bütünü*”⁹ manalarına gelmektedir. “*Minhacu's-selefi*” şeklinde kullanılıp, seleflerin yolu veya takip edilmesi gereken yol anlamına gelmektedir.

Sıklıkla kullanılan bu kavram, selefler için bir Müslümanın aidiyetini göstermektedir. Başka bir ifade ile kimin yolundan gittiğini öğrenmek için Fransa'daki selefler tarafından sorulan bir soru haline gelmiştir. Selefi kökenli olduğu bilinen bir internet sitesinde söz konusu selefi yolun doğurduğu yedi şarttan bahsetmektedir. İlk olarak kim içtihadında Kur'an ve sünnete riayet ediyorsa verdiği hükme uyulur. Fakat yaptığı içtihadın nasslara ters düşüyorsa o zaman ondan uzak durulur. Bu kuraldan kasıt bazı alimlerin Kur'an ve sünnette olmayan durumlar hakkında kendi reyleri ile içtihatla bulunarak yanlış düşeceklerini ifade etmektedir.

⁸ Muhammed Nâsiruddîn el-Elbanî, *La Salafiyya du Mythe à la Réalité* (terc. Abd al-Mun'im Salim), Al-Hadith Yayınları, Brüksel, 2012, s. 16-160.

⁹ Serdar Mutçalı, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık, İstanbul, 1995, s. 920.

İkinci olarak kendini bir selefi olarak belirlemek ve bundan ayrılmamaktır. Çünkü Selefilik diğer gruplara benzemez. Diğer gruplara mensup olanların aksine selefilğini duyurmak gerekmektedir. Üçüncü ilke ise bir insanı kişiliğinden dolayı değil de söylediği hakikatten dolayı takip etmek gerekir. Bir başka ifade ile önce hakikati aramak gerekir daha sonra onu söyleyeni. Dördüncü unsura gelince eğer sana doğru bir söz ile gelen varsa, kim olursa olsun doğruyu almak esastır. Beşincisi ise din ve ibadetlerin temeli yasalar ve yasaklardır. Belli olan bu sınırlara nasslarda bulunmayan unsurlar eklemek yasaktır. Aynı şekilde eğer örf ve adetlerin uygulamasına karşı bir nass yoksa o zaman bir beis görülmemiştir. Altıncı nokta ise azınlıkta olmanın yanlış yolda olunduğunu ifade etmediği gibi diğerlerinin sayıca fazla olmaları da doğru yolda olduğunu göstermez. Başka bir ifade ile azınlıkta bulunmaktan çekinilmemesi gerektiği gibi çoğunluğun gözü korkutmaması gerekir. Son olarak da İslam'ın iki temel üzerine kuruluğu dile getirilir. Bunlardan ilki insanları sadece Allah'a ibadet etmeye çağırmak diğer ise Allah'a ibadet esnasında şirke düşenleri uyarmaktır¹⁰.

Anlaşılabacağı üzerine bu 7 kural Selefilğin tabii unsurlarındandır. Her bir kural için Muhammed İbn Abdilvahhâb ve Nâsiruddîn el-Elbanî gibi birçok Selefîci alimden alıntılar ve örnekler verilerek birçok rivayet kullanılmıştır. Fakat hiçbirisi için kaynak gösterilmemiştir. Bir diğer selefîci internet sitesinde ise “*Minhac-ı Selefîyye*” Hz. Peygamberin (sav) ve ilk üç neslin yolundan ayrılmamakla beraber günümüzde de Tevhid inancını yaymak ve onu muhafaza ederek şirke karşı durmak manasına geldiğini konu etmektedir.¹¹

Görüldüğü gibi selefilik bir mezhep olmaktan daha ziyade bir düşünce usulüdür. Bu usulün temelini oluşturan ilkeler ise (i) her konuyu sürekli olarak Kur'an ve sünnete indirgeme (ii) naslarda bulunmayan her unsuru bid'at olarak görmek dolayısıyla onu kabul etmemek (iii) dini hüküm verirken akli kullanmamak sadece metne bağlı kalmaktır, dolayısıyla kelamcıları reddetmektir¹². Hicri VIII. (XIV) den itibaren ise sistematik yapı olarak karşımıza çıkan selefilik Takiyyüddîn İbn Teymiyye (ö. 728/1328) ile metodolojik bir yapı kazanarak yeni bir nazariye şeklinde varlığını sürdürmüştür. İbn Teymiyye (ö. 728/1328) öncesi geçen altı asırlık zamanda selef din metodu muhafazakar ve gelenekselci bir unsur olarak gelmiştir. İbn Teymiyye ile birlikte ortaya çıkan selefilik bugüne kadar bu zihniyeti savunanlar, ilke ve

¹⁰ Kamel El-Djazaîri, **Les règles de bases du minhaj as Salafi**, <http://www.3ilmchar3i.net/article-25202208.html> (Erişim: 23/05/2021)

¹¹ <http://www.al.baida.online.fr/quest-ce-queleminhajsalafi.htm> (Erişim: 23/05/2021)

¹² Ahmet Akbulut, Tarihte ve Günümüzde Selefilik, “Selefilğin Teolojik ve Düşünsel Temelleri”, **Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı 08-10 Kasım 2013**, İstanbul, 2014, s. 115.

düşünceler ortaya koyanlar sistematik bir şekilde olmamış bilakis tutarlı bir bütünlüğe sahip olamamışlardır.

Kelam, tasavvuf ve felsefe gibi alanlara karışmadan, uzaktan eleştirmiş ve bunu reddiye türü yazılar ile gerçekleştirmiştir. Fakat İbn Teymiyye (ö. 728/1328) ile ortaya çıkan selefiyye Kelam, tasavvuf, felsefe bilim alanlarında ortaya çıkan düşünce ve ekole karşı koyabilecek şekle dönüşmüştür. İbn Teymiyye (ö. 728/1328) ve öğrencisi İbn Kayyim el-Cevziyye'in (ö. 751/1350) bunun en önde gelen liderleri olmuş daha sonra onları takip eden İbn Receb (795/1392), Alaeddin Ali b. Süleyman el-Merdavi (ö. 885/1480), Şerefüddin Musa b. Ahmed el-Haccavi (ö. 968/1560) ve Mansur b. Yunus el-Buhuti (ö. 1051/1641) gibi alimler söz konusu anlayışın sistematik hale gelmesinde önemli işler yapmışlardır. Böylelikle selefiyye tarihinde en önemli dönemlerinden olan ve selefçiliğin/Vehhâbilik'in üçüncü devresi olarak da adlandırabileceğimiz Muhammed İbn Abdilvahhâb en-Necdî (ö. 1209/1792) dönemine kadar Vehhâbilik/selefçilik için ciddi bir temel oluşmuştur¹³.

C. VEHHABİLİK

Konumuz bakımından bir diğer önemli kavram ise Vehhâbiliktir. Vehhâbilik selefiliğin üçüncü devresini temsil etmektedir. Başka bir ifade ile Vehhâbilik ile birlikte selefilik adına yeni bir dönem başlamış, İbn Teymiyye (ö. 728/1328) ile sistematik hale gelen bu düşünce, Muhammed İbn Abdilvahhâb en-Necdî'nin (ö. 1209/1792) bazı görüşlerine atıfta bulunarak daha katı ve dini konularda aşırı görüşlere sahip olan yeni bir yapı haline getirilmiştir.¹⁴

1703 yılında bugünkü Riyad olarak bildiğimiz şehrin yakınlarında bulunan Uyeyne kasabasında dünyaya gelen Muhammed b. Abdilvahhâb b. Süleyman b. Ali et-Temîmî en-Necdî, aynı kasabada kadılık yapan ve aynı zamanda Hambeli ulemasından olan babası tarafından eğitim görmüştür. İlmi tahsil hayatı boyunca birçok beldelerde bulundu, dört yıl kadar kaldığı Medine'de ise İbn Teymiyye'nin (ö. 728/1328) görüşlerini tafsilatlı bir şekilde ele alarak onları incelemiştir. Özellikle "Tevhid" konusuna yoğunlaşan Muhammed İbn Abdilvahhâb, geliştirdiği fikirlerle bir taraftan birçok ulemanın dikkatini çekmiş diğer taraftan da bir kısım ulemanın şiddetli eleştirilerine maruz kalmıştır. Bu durum onu şehirden şehre göç

¹³ Ferhat Koca, **İslam Düşünce Tarihinde Selefilik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristiği**, s.19.

¹⁴ Mesela bk. Mehmet Ali Büyükkara, "Vehhâbilik", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, 42; 611-61, İstanbul 2012. Hamadi Redissi, **Le Pacte de Nadjd ou comment l'islam sectaire est devenue l'islam**, Seuil yay., Paris, 2007. Ve Jean-Michel Vernochet, **Les égarés: Le Wahhabisme est-il un Contre islam?** Broché yay., Paris, 2013.

etmeye zorlamıştır. Gittiği Irak'ta Şiilere karşı giriştiği savaşlarda binlercesinin öldürülmesi üzerine tekrar Uyeyne kasabasına gönderilmiştir. Burada kasabanın emiri olan Osman b. Muammer himayesi altına girmesiyle daha rahat düşünce ve hareket alanı bulmuş ve geliştirdiği fikirleri artık yaymakla sınırlı kalmamış bilakis onları bizzat uygulamaya başlamıştır.¹⁵

Bu söz konusu uygulamalar ise Tevdid inancıyla bağlantılı olarak yüksek mezar, türbe ve toplum içerisinde kutsal olarak kabul edilen ağaç ve mağaraların yıkımı, kendince Tevhid inancına aykırı gördüğü her türlü geleneksel yapıyı tahrip etmeye başlamıştır. Bir başka beldenin emiri olan Süleyman b. Ureyir tarafından uyarılan emir Osman b. Hamed, himayesi altına aldığı Muhammed İbn Abdilvahnâb'a Uyeyne'yi terk etmesini istedi. İbn Abdilvahnâb ise 1744 yılında yine Riyad yakınlarında bulunan Dir'iyye kasabasına yerleşmiştir. Çok kısa süre içerisinde hicret beldesi haline gelecek olan bu bölge Suud ailesi tarafından yönetiliyordu. Muhammed İbn Abdilvahnâb'ın fikirlerine katılan ve ona karşı sıcak davranan emir Muhammed b. Suud, onu himayesi altına almakla beraber ona her türlü desteği sağlayacağını belirtmiştir.

Dir'iyye emiri bununla kalmayıp aynı zamanda Muhammed İbn Abdilvahnâb'ı kendi ailesinden biri ile evlendirmiştir. Böylelikle Dir'iyye bey'atleşmesi adı verilen bu ittifak doğrultusunda bütün Necd'i kapsayan Muhammed İbn Abdilvahnâb'ın fikirlerini yayma faaliyeti başlamış olmasıyla beraber Suud ailesi siyasi yönden kuvvet kazanmayı hedeflemiştir. Artık Muhammed İbn Abdilvahnâb vefatına kadar bu siyasi ve fikri ittifakı kabul etmeyenlere karşı cihat adı verdiği askeri hareketlerle Arabistan yarımadasının büyük bir bölümünü ele geçirmiş ve artık güçlü bir devlet haline gelmiştir¹⁶.

Vehhâbilik Arap Yarımadasında XVII. Yüzyılın ortasında ortaya çıkmış ve çok hızlı bir şekilde ülkenin genelinde yayılmış bir fırkadır. Kurucusu olan Muhammed İbn Abdilvahnâb'ın isminden gelen Vehhâbilik, dinin yeniden yapılanması duyurusu, siyasal bir tavrın sonucudur. Tevhid konusunu baz alan ve bütün fikirlerini bu konu çerçevesinde temellendiren Vehhâbilik aynı zamanda iç ve dış nedenlerle Suud Devleti'nin kuvvetlenmesine vesile olmuş ve kısa zamanda tüm Arabistan'a hakim olmasında önemli rol üslenmiştir¹⁷.

¹⁵ Mustafa Öz, "Muhammed b. Abdülvehhâb", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 30; 492-494, İstanbul 2005.

¹⁶ Mehmet Ali Büyükkara, *İhvan'dan Cuheymân'a Suudi Arabistan ve Vehhâbilik*, Klasik Yayınları, İstanbul, 2018, s.39-41. Vehhabiliğin teşekkül süresi, düşünce sistemi ve islam dünyasına tesirleri için geniş bilgi bkz. Halil İbrahim Bulut, *İslam Mezhepler Tarihi*, DİB yayınları, Ankara, 2016, s. 505-532.

¹⁷ İşçan, *Selefilik İslami Köktencilüğün Tarihi Temelleri*, s.35-36. Ayrıca bkz. Leyli Sedef Kalaycı, *Arabistanlı Philby Bir İngiliz Casusunun Vehhâbî Devleti'nin Kuruluşundaki Rolü*, Ketebe Yayınları,

Günümüzde Müslümanların bulunduğu hemen her coğrafyaya yayılan Vehhâbî zihniyeti, başta Suudi Arabistan olmak üzere Cezayir, Endonezya, Pakistan, Somali, Mısır ve Nijerya gibi birçok ülkede grupsal veya resmi varlık göstermektedir. Kendi içerisinde kırılma yaşayan selefilik-Vehhâbilik, Suudi Selefiyle ve Cihadî Selefiyye olarak ayrılmıştır. 1930 yıllarında itibaren askeri gücünü kaybeden Vehhâbilik, daha çok kurumsal bir yapıya dönüşmüştür. Suud Devleti ticaret ve petrolün ortaya çıkmasıyla Avrupa ülkeleri ve ABD ile birtakım ilişkilere girmesi, Afganistan'da cihad ilan edilmesi ve Müslüman gençlerin oraya akın etmesi sonrasında birçok yeni radikal cihatçı gruplar oluşmuştur. Bu durum, Selman el-Avde ve Sefer el-Hâvalî gibi şahsiyetlerin de etkisi ile Cihadî selefilik ortaya çıkmasının en önemli faktörlerindendir. Söz konusu bu yeni oluşum doğrultusunda Irak-Şam İslam devleti (İSİD), Somali'de eş-Şebab veya Nijerya'da Boko Haram ve bundan ayrılan Batı Afrika Eyaleti İslam Devleti (ISWAP)¹⁸ gibi kendilerini cihadî selefi olarak tanımlayan aşırı grupların son dönemde aynı düşünceden ortaya çıktığı görülmektedir.

El-Kaide'nin küresel cihad doktrinine karşı gelen *sahve*¹⁹ alimleri alternatif olarak cihadî selefilik bünyesinde ayrılarak siyasi bir tutum sergilemiştir. Özellikle Mısır'da siyasi bir parti olarak ortaya çıkan bir kısım Selefiyye, cihadın siyaset vasıtasıyla da yapılabileceğini göstermektedir. Anlaşıldığı üzere Suudilik ve Cihadilik'ten sonra üçüncü ayrışma Siyasi selefilik ile gerçekleşmiştir²⁰.

D. VEHHABİLİĞİN DİĞER ÜLKELERDE ETKİSİ

Araştırma konusu bakımından Vehhâbilik düşüncesinin Arap coğrafyası dışındaki etkisi oldukça önemlidir. Zira konumuz Fransa'da Selefîci yapılanmaları içermektedir. Bu bağlamda öncelikle Arap yarımadasında hızla yayılan Vehhâbilik'in çok geçmeden diğer kıtalarda da varlık göstermeye başladığının belirtilmesi gerekmektedir. Müslümanların kutsal toprakları olan Mekke ve Medine'de Vehhâbî düşüncesi destekçilerinin yönetimde bulunması, her

İstanbul, 2020; Pierre Conesa, **Dr. Saoud et Mr. Djihad, la diplomatie religieuse de l'Arabie Saoudite**, Rober Laffond yay., Paris, 2016.

¹⁸ Sinan Tavukcu, Mali: "**Darbe İçinde Darbe**", <https://www.sde.org.tr> (Erişim: 10.06.2021); İşid'in Batı Afrika Eyaleti (ISWAP), <https://tr.sputniknews.com/tags/isidin-bati-afrika-eyaleti-isWap> (Erişim: 10.06.2021).

¹⁹ Şüyûhu-'s-Sahve (uyanış alimleri) adı verilen ve öncülüğünü Selman el-Avde, Sefer el-Hâvalî Nasır el-Ömer ve Aîz el-Karni gibi alimlerin yaptığı ve Suudi Selefilîği temsil eden İbn Bâz ve İbnü'l-Useymin gibi alimlere karşı duran cihadî bir kurumdur. Cihadî selefiyye'den olmasına rağmen bu alimler Usame Bin Lâdin'in aşırıya gittiğini ve ona karşı tepki aldığı bilmektedir. Bkz Ferhat KOCA, **İslam Düşünce Tarihinde Selefilik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristiği**, s.22-23.

²⁰ Mehmet Ali Büyükkara, **Çağdaş İslam Akımları**, Klasik Yayınları, İstanbul, 2016, s.64-79.

milletten insanların her sene oraya akın etmesine sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla diğer Müslüman ülkeleri ile ilişkiler daha kolay sağlanmıştır. Suudi Arabistan aynı zamanda İslam Konferans Örgütü ve İslam Bankası gibi kurumlarla söz konusu ilişkileri daha da sıkıya almıştır. Bütün bu unsurlara en büyük ekonomi ve güç kaynağı olan petrolü de eklersek Suudi Arabistan çevre ülkelere yardım ve destekte bulunan bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır²¹. Bunun en son örneği Mısır'da görülmüştü. Mısır'daki İslami gruplar arasında bir tek Selefi Nur Partisi orduyu desteklemişti. Ülkenin Suud destekli en büyük Selefi grubu olan Nur Partisi, Muhammed Mürsî'nin ordu tarafından devrilmesine destek vererek büyük şaşkınlık yaratmıştı.²²

Vehhâbi zihniyetini yaymak için ciddi faaliyetlerde bulunan Suudi rejimi başta Mısır ve Nijerya olmak üzere Afrika katısında birçok ülkeyi etkilemiştir. 1812 yılında Osman b. Fûdi (ö.1232/1817) tarafında kurulan ve Sokoto Sultanlığı/halifeliği olarak bilinen yapılanma bölgedeki dağınık vaziyette olan halkı bir çatı altına toplamayı hedefleyen bir cihad hareketidir. Cihad ve ulemayı takip anlayışı gibi birçok konularda Vehhâbiliğe benzemenin yanı sıra mehdî ve tasavvuf konularında onlardan farklı bir tutum sergilemişlerdir. 19.Yüzyılda ise Muhammed b. Ali es-Senûsî (ö.1276/1859) kurucusu olduğu Senûsiyye tarikatı dinde bid'atlardan arınmayı esas almasıyla Vehhâbilik'ten etkilenmiştir. Yine aynı yüzyılda ortaya çıkan bir başka şahısta Sudanlı Muhammed Ahmet el-Mehdî'dir (ö.1302/1885). Tutum ve davranışlarında Vehhâbilik'ten etkilense bile tasavvuf ve mehdilik gibi önemli konularda farklı bir tutum sergilemektedir²³.

Afrika kıtasında Vehhâbilik'ten etkilenmiş birçok yapı olduğu ve günümüzde de varlıklarını sürdüren gruplar olduğu aşîkârdır. Bu türden grup mensuplarına Suudi Arabistan maddi yardımlarını eksik etmemiş Afrikalı öğrencilere eğitimleri için ciddi yatırımlar yapmıştır. Nijerya'da Muhammed Yusuf'un kurduğu Boko Haram, Somali'de eş-Şebab Hareketi gibi birçok grup Suudi rejimden destek almaktadır²⁴. Son zamanlarda bu konuyla ilgili

²¹ Canip Kocaoğlu, **Selefilîğe Tarihsel Bir Bakış ve Suudi Arabistan'ın Selefilik Üzerine Geliştirdiği Politikayı Yayma Stratejisi**, s. 345.

²² Başak Özay, **Orduyu destekleyen selefi partisi**, <https://www.dw.com/tr/orduyu-destekleyen-selefi-partisi/a-17439947> (Erişim: 10.06.2021).

²³ Rifat Türkel, **Suudi Arabistan Dışında Vehhâbilik Etkisi, İslam Mezhepler Tarihi Selefilik Çalıştayı**, Konya, 2015, s. 124-126. Nijerya'da selefilik hakkında geniş bilgi bkz. Adem Arıkan, **Nijerya'da selefiler**, İlahiyat Akademisi : Altı aylık uluslararası akademik araştırma dergisi, 2015, c.1, sayı1-2, s.283-302,

²⁴ Canip Kocaoğlu, **Selefilîğe Tarihsel Bir Bakış ve Suudi Arabistan'ın Selefilik Üzerine Geliştirdiği Politikayı Yayma Stratejisi**, s. 346.

olarak Türk ve Dünya basınında bu durumu doğrulayacak itiraflar yer almıştır. Suudi Arabistan Veliahtı Selman, Vehhâbilik ile ilgili ilginç bir itirafta bulunmuştur. O, Washington Post Gazetesinden Karen De Young’a verdiği bir mülakatta “Vehhâbiliği ABD istedi, biz de yaydık” demiştir. Washington Post’a konuşan Selman, Soğuk Savaş’ta müttefiklerin (ABD) talebi üzerine Sovyetlerin yayılmasını önlemek için küresel çapta medrese açtıklarını söylemiştir. Ayrıca Prens, “Vehhâbiliği artık devlet değil vakıflar finanse ediyor” demiştir. Aynı mülakatta Veliaht Prens şöyle demiştir:

“Sovyetler Birliği’nin Müslüman ülkelerle ilişkileri ilerletmesini engellemek için müttefiklerin Suudi Arabistan’dan kaynaklarını seferber etmesini istediklerini aktardı. Takip eden Suudi hükümetlerinin bu işle uğraşırken ipin ucunu kaçırdığını dile getirip “Şimdi her şeyi geri toplamamız lazım” diyen Selman, Vehhâbiliği yayma faaliyetlerinin finansmanının artık hükümet değil, Suudi merkezli vakıflar tarafından sağlandığını sözlerine ekledi. Veliaht Prens, Ekim ayında yaptığı açıklamada, “Suudi Arabistan, radikal düşünceleri derhal yok ederek 1979 yılı öncesinde olduğu gibi ılımlı İslam’a ve normal yaşama dönecek” demişti”.²⁵

Afrika kıtasındaki Vehhâbî/selefilik var olması konumuz olan Fransa’daki Vehhâbî/selefilik açısından önemlidir. Nitekim bir sonraki bölümde göreceğimiz üzere Fransa’daki Selefilerin çoğu Kuzey Afrika kökenlidir. Fransa’daki selefilik anlamak için Vehhâbiliğin etkili olduğu bölgeleri kısa da olsa incelemek gerekmektedir.

Vehhâbiliğin etki alanı sadece Afrika ile sınırlı kalmayıp Mısır ve Pakistan’da da yapılanmalar olmuştur. *Cemâ’atü Ensâri’s-Sünneti’l-Muhammediyye* bu bağlamda en öne çıkanlardandır. Bu kurum 1926 yılında Mısır’da kurulmuş olup, selefîci düşüncüyü yayma faaliyetlerinde bulunmuş, ders halkaları oluşturarak insanları bid’atlerden uzaklaşmasını hedeflediğini iddia etmiş ve bunları yaparken siyasetten bilerek uzak kalmıştır. Bu grup Suudi rejimi tarafından maddi ve manevi destek görmüş, İhvan-ı Müslimin Hareketi’ne karşı alternatif bir yapı olarak ülkede varlık göstermiştir. İlk başta Hindistan’da daha sonra bu ülkenin bölünmesi ile Pakistan’da varlığını devam ettiren *Encümen-i Ehl-i Hadis* isimindeki bu grup, Şah İsmail Şehid (ö.1831) tarafından 1906 yılında kurulmuştur. Dönemin başlıca grupları olan tasavvuf kaynaklı Diyobendî, Barelviyye ve Cemaat-i İslami’ye muhalif olmuşlar, 1986 yılında ise siyasetle de ilgilenmeye başlayan Ehl-i Hadis cemaati, Mısır’daki Ensâri’s-Sünneti’l-

²⁵ <https://www.yenisafak.com/dunya/vehhâbiliği-abd-istedi-3191274> (Erişim: 10.06.2021).

Veliaht Ben Selam ve Vehhâbilik’ten daha ılımlı bir İslam girişimleri için Le Monde gazetesi Nabil Moulin, **Petit arrangement avec le wahhabisme**, <https://www.monde-diplomatique.fr/2018/01/MOULINE/58270> (Erişim: 25.06.2021).

Muhammediyye'nin siyasallaşma girişimlerinde az da olsa katkı sağlamıştır. Siyasete yönelmesinin yanı sıra Ehl-i Hadis cemaati Afganistan'ın Sovyetler tarafından işgal edilesinin ardından bir askeri kol olarak bünyesinden Tahrîk-i Mûcahidîn'i çıkarmıştır²⁶. Vehhabilik birçok cihadî grupların yapılanmasına yol açtığını görmekteyiz. Fakat el-Kaide içerisinden önemli bir şahıs olan Mısırlı Eymen el-Zevahîrî kendilerine destek ermeyen Arap rejimlerini yıkmak için onlara destek veren Avrupa ülkelerine karşı cihad edilmesi gerektiğini açıklamıştır. Böylelikle Arap yöneticileri de dolaylı olarak bu durumda etkilenmiş olacaktır. el-Zevahîrî bunun yaparak hem Batı'ya karşı savaşmış olacak ve aynı zamanda taraftar toplamayı hedefleyecek hem de Müslüman ülkelere mesaj göndermeyi planlamıştır.²⁷

Vehhâbiliğin etki alanı, elbette sadece ele aldığımız bölgelerle sınırlı kalmayıp Endonezya, Yemen ve Orta Asya gibi birçok ülke ve daha birçok coğrafya sayılabilir. Fakat konu dışına çıkamamak adına biz yukarıda bahsettiğimiz ile yetineceğiz. Selefilğin Fransa'daki etkisine doğrudan veya dolaylı olarak alakalı olduğu için böyle bir tercih yapmış bulunmaktayız.

E. FRANSA'DAKİ SELEFİLİĞİN GÜNÜMÜZDE DURUMU

Fransa'da selefilik alanında birçok eser telif etmiş olan araştırmacı Samir Amghar günümüz selefiyeci anlayışın Hambeli mezhebine mensup olma iddiasının yanı sıra birçok akımın etkisi altında kalmış ve özellikle de Muhammed İbn Abdilvahhâb'ın (ö. 1209/1792) öğretilerinin ön planda tutulan bir yapı olduğunu dile getirmektedir. İbn Abdilvahhâb'ın etkisi altında kalan Suudi Arabistan'ın günümüzde resmi mezhebi Vehhâbîlik'tir. Nüfusunun tamamı Müslüman olan ülkede Doğu bölgesinde kendi geleneklerini kapalı bir biçimde sürdüren önemli sayıda Şîî bulunmakla birlikte, ülkede Vehhâbî mezhebi sıkı bir şekilde uygulanmaktadır.²⁸

Selefilik zaman içerisinde değişkenlik gösteren, kimi zaman birbirinden bağımsız küçük gruplar halinde kimi zamanda bireysel olarak farklılıklar yaşayıp usullerin uyuşmadığı karmaşık, heterojen ve sürekli değişken bir yapı olarak değerlendirmektedir. Onun için Selefilği iki ayrı grup oluşturmaktadır. Siyasetten kendini uzak tutan, muhafazakâr ve eylemin eğitim ile gerçekleşeceğine inanan İlmî (quiétiste) selefilik ve kendi haricindekilere karşı

²⁶ Mehmet Ali Büyükkara, **Günümüzde Selefilik ve İslami Hareketlere olan Etkisi, Tarihte ve Günümüzde Selefilik**, Milletlerarası Tartışmalı İlim Toplantısı, İstanbul, 2004, s.498-499.

²⁷ Francois Burgat, **'L'islamisme a l'heure d'Al-Qaida'**, La Decouverte yay., Paris, 2006.

²⁸ Zekerîya Kurşun, "Suudî Arabistan", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, 37; 581-584, İstanbul 2009.

müdahil bir zihniyete sahip olan devrimci/cihatçı (revolutionnaire) selefiliktir²⁹. İleriki bölümlerde bu gruplara değinip detaylı bir incelemeye tabii tutacağız.

Yukarıda da gördüğümüz gibi Takiyyüddîn İbn Teymiyye (ö. 728/1328) ile selefilik artık bir mezhep şeklinde anılmaya başlansa da bugünkü Selefçiliği İbn Teymiyye düşüncesinde çıkarmak pek mümkün görülmemektedir. Daha sonra Muhammed İbn Abdilvahhâb (ö. 1209/1792) ile birlikte Vehhâbiyye düşüncesinde İbn Teymiyye'nin bazı görüşlerine atıfta bulunmuştur. Osmanlının yeni harici Hareket olarak isimlendirdiği Vehhâbilik, uzun süre bu isimle anıldıktan sonra gerçekleştirdiği terör eylemlerinden sonra kötü şöhret sahibi olmuştur. Muhtemelen bu kötü şöhretten kurtulmak amacıyla günümüzde birçok grup kendisini Selefiyye olarak adlandırmaktadır. Şemsiye kavrama dönüşen selefilik artık birçok şahıs ve akımlara tarafından benimsenmiş, sınırlarının çizilmesi güç olan bu şemsiye kavramın altından birbirinden çok farklı fakat kendilerini aynı çizgiye atfeden gruplar olmuştur. Bunlara kısaca değinerek asıl konumuz olan Fransa'daki Vehhâbiyye/Selefiyye konusuna geçeceğiz.

Mısır'daki Müslüman kardeşler, Hindistan'da Diyobendiyye gibi bazı fırkalar Selefiyye çizgisini takip ettiklerini öne sürmektedir. Vehhâbiyye'nin aksine bu söz konusu fırkalar aynı zamanda tasavvuf yolunda benimsemiş durumdadır. Mesela İhvan'ın kurucusu Hasan el-Bennâ Selefi olduğunu söylemekle birlikte Şâzeli tarikatına mensup olduğu bilinmektedir³⁰. Burada söz konusu olan selefi söylemi ile selefîci grupların aynı olmadığı açıktır. Zira Hasan el-Benna'nın yaptığı ihvan-ı Müslimin için tanımında Selefilik ve Sufilik bir arada zikredilmektedir. Yani aynı hareketin vasıflarıdır. Büyükkara bu durumu şöyle açıklamaktadır. “Bennâ'nın Selefiliğinin dini metinleri literalist biçimde yorumlayan Vehhâbilik eğilimli Selefiyye gelenekçiliği ile bir ilişkisi bulunmamaktadır. Selefiliğin hemen ardında sûfilğin zikredilmesi bunun kanıtıdır. Buradaki selefilik daha çok M. Abduh-Reşîd Rızâ ekolünün bir karakteri olarak öne çıkan ilk kaynaklara dönüşü ama daha çok Kur'an merkezli bir metodolojiyi çağırıştırır.”³¹

²⁹ Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, Michalon, Paris, 2011, s.12.

³⁰ Hasan el-Bennâ, **Tasavvuf ve Ahlak Eğitimi**, çev., Ayetullah Güneş, Cuma Karan, Nida yayınları, İstanbul 2018. Bkz. İbrahim el-Beyyûmî Gayyîm, 'Hasan El Bennâ', **TDV İslam Ansiklopedisi**, İstanbul 1997, c.16, s.307-310.

³¹ Mehmet Ali Büyükkara, **Çağdaş İslam Akımları**, s. 160.

Selefin yolundan gitme fikri temelinden ortaya çıkan diğer selefi yapılardan birisi de reformist *Selefiyye* olarak da bilinen ve Cemalettin Afgânî'nin (1838-1897) öncülüğünü yaptığı harekettir. Afgânî' den sonra bu akımın en büyük temsilcileri öğrencisi olan Muhammed Abduh (1849-1905) ile birlikte Reşîd Rızâ'dır (1865-1935). Abduh, Kur'an ile bilimsel buluşlar arasında bağ kurmuş ve ikisinin uyumluluğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Bu şahıslarla birlikte artık reformist Selefi düşünce daha sağlam bir doktrine sahip olmuşlardır. Burada Vehhâbiliğe benzeyen taraf sadece bid'atlere karşı mücadele verilmiş olmasıdır. Fakat İbn Hanbel, İbn Teymiyye ve İbn Abdilvahhâb'ın aksine Kur'an ve hadislerle alakalı yapılmış yorumları tenkit etmiştir³².

Bunlardan en bariz olanı Kur'an'da gecen Peygamber kıssalarına (Kıssasul-Enbiya) şüphe ile yaklaşmasıdır. Onlara kaynak olarak başvurulmaması gerektiğini dile getirmiştir³³. Sadece reformist selefilik veya İhvan Selefiligi değil kitap ve sünnette yani öze dönüş mesajı ile birçok devrimci, yenilikçi, siyasi veya gelenekçi akımlar türemiştir. Saydıklarımızın hariciden Seyyit Muhammed Bârelvi (1786-1832), Hacı Şeriatullah ve Ferâiziyye hareketi, Şevkani (1758-1835) ve daha birçok şahıs Vehhâbilik'ten etkilenmiştir. Fakat araştırmacılar köken veya ilke itibari ile bir birlik olsa da söz konusu bu akımların birbirinden çok farklı olduğunu ve hepsini Vehhâbî olarak nitelemenin kesinlikle yanlış olacağını bildirmişlerdir³⁴.

Vehhâbilik önce Arap dünyasına daha sonra Afrika ve Asya'ya yayılmasının ardından Avrupa'ya da hızla giriş yapmıştır. Birçok ülkede faaliyet gösteren bu zihniyet Fransa'da da yoğun bir propaganda ile varlık göstermiştir. Bunun birçok nedenini sıralamak mümkündür. İleride yeri geldikçe bunlar üzerinde durulacaktır. Ancak en önemlisi özellikle Kuzey Afrikalı Müslümanların ve diğer Arap ülkelerinden Fransa'ya göçle gelenlerin etkili rolü olduğu kesindir. Ayrıca karşılıklı eğitim amaçlı öğrenci hareketliliği gençler arasında vehhâbi/selefiyeci görüşlerin yayılmasında etkili olmuştur.

Biz çalışmamızda Selefilik' ten bahsederken Ahmet b. Hanbel (ö. 241/851) ve İbn Teymiyye'nin (ö. 728/1328) görüşlerine atıfla Muhammed İbn Abdilvahhâb'ın (ö. 1209/1792) şekillendirdiği ve başlangıçta Vehhâbilik olarak da bilinen akımından söz edeceğiz. Aynı

³² Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.20-21.

³³ Sabrina Mervin, **Histoire de l'İslam. Doctrines et Fondements (İslam Tarihi. İlke ve Esasları)**, Champs Histoire yay., Paris, 2016, p.170-172.

³⁴ Mesela bk. Sönmez Kutlu, **Vehhâbilik** (İslam Mezhepler Tarihi Kitabı), ed. Hasan Onat, Sönmez Kutlu, Grafiker yay. Ankara, 2017, s.496-497.

zamanda bu fırkadan türeyen çeşitli gruplara da yer vererek Vehhâbiliğin kendi içerisindeki bölünmelere değineceğiz. Yukarıda kısaca bahsettiğimiz diğer “selefi” gruplar tezimize dahil edilmemiştir. Sadece Suudî kaynaklı Vehhâbiyye/Selefiyye hakkında bilgiler vererek Fransa’daki tarihi süreci, günümüzdeki durumu ve faaliyetlerine yer vereceğiz. Bu arada daha çok Selefiyye veya Selefîci kavramları Vehhâbilik veya Vehhâbiyye kavramından daha çok kullanılacaktır. Bunun neden ise kullanılan kaynaklarda Vehhâbilik yerine daha çok selefiyye kavramının kullanılmış olmasıdır. Ayrıca söz konusu hareket mensupları da kendilerini Selefi olarak tanıtmaktadırlar.

II. FRANSA’DA İSLAM VE SELEFİLİK

A. İslam Dini’nin Fransa’ya Girişi

Fransa’nın İslam ve Müslümanlar ile tanışması VIII. Yüzyılın başlarına tekabül etmektedir. Müslümanların İspanya’yı ele geçirmesinin akabinde Fransa seferleri başlamış böylelikle ilk temaslar başlamıştır. 732 yılında Poitier’de gerçekleşen savaş sonrası geri çekilen İslam ordusu Fransa’dan da geri çekilmek zorunda kalmıştır³⁵. Fakat Fransa’daki Müslüman nüfus ikinci dünya savaşından sonra göçmen işçi politikası doğrultusunda Fransa’ya getirilen Müslümanlarla artmıştır.

Günümüzde Fransa’da İslam dini Katoliklerden sonra ikinci sırada bulunan dindir. Dünyanın birçok yerinden ve özellikle kuzey Afrika’dan getirilen göçmen işçiler bugün artık geri dönmek üzere Fransa’ya yerleşmiş bir topluluktur. Nüfus bakımında hızla artan Müslümanlar, Fransa’da ve diğer Hristiyan Batı Avrupa ülkelerinde önemli sayılara ulaşma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir. Müslümanlar her ne kadar ciddi bir kitleye sahip olsa da başta Fransa olmak üzere birçok batı Avrupa ülkeleri bir zamanlar işçi olarak getirdiği ve ülkenin kalkınma ve gelişmesinde büyük rol oynamış, bu insanları tekrar geri göndermek istemiş, bunun için her türlü hukuki ve siyasi yöntemlere başvurarak bu insanların girişini engellemek istemiş olsa da bugün ülkedeki Müslüman toplum varlığını korumuştur³⁶.

³⁵ Faruk Bilici, ‘Fransa’, **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 1996, c.13, s.187. Fransa’da İslam için detaylı bilgiler için bkz. İsmail Ceran, **Fransa’da İslam (VIII.y.y)**, AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2015, c.5, sayı.10.

³⁶ Faruk Bilici, **Fransa’da İslam**, İslam Tetkikleri Dergisi, ed. Bekir Kütükoğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1984, c. VIII, s.178. Ayrıca Godard Bernard et Taussig Sylvie, **Les musulmans en France. Courants, institutions, communauté: un état des lieux**, Robert Laffont yay. Paris, 2007. Ve Sadek Sellam, **L’islam et les musulmans en France**, Tourgui yay., 1987.

İkinci dünya savaşından sonra ciddi nüfus eksikliğinin doğurduğu bir sonuç olarak büyük oranda işçiliğe ihtiyaç duyulmuştur. Önceliği eski sömürge altında tuttuğu ülkelere veren Fransa, Kuzey Afrika'dan birçok işçi alımı yapmıştır. İlk olarak işgücü açığını telafi ettikten sonra ülkelere geri dönme niyeti ile gelen işçiler kendilerini misafir olarak gördükleri Fransa'da artık ev sahibi olmuşlardır. Nitekim buradaki maddi durumu kendi ülkelerinden daha iyi olması, refah seviyesi daha yüksek olması ve 1970 yıllarında işçilerin kendi ailelerini yanlarına almasıyla artık kalıcı bir topluluk oluşmuştur. 1973 yılında gerçekleşen petrol krizi ile enflasyonun yükselmesi ile beraber işsizlikte doğmuştur. Fakat beklenenin aksine göçmenler ülkelere geri dönmemiş ve burada kalıcı bir hayatın planlarını yapmışlardır³⁷.

Tarihler 1990 yılları gösterdiğinde Avrupa ülkeleri büyük gelişme kat etmiş ve çok çabuk ayağa kalkmıştır. Sosyal ve ekonomik durumlar yüksek seviyelere ulaşarak refah seviyesi oldukça cezbedici bir hal almıştır. Bu durum neticesinde birçok kişi Avrupa'ya göçmek hayalini kurarak burada çalışıp ülkelerindeki ailelerine maddi destekte bulunmayı hedeflemiştir. Fakat bu oldukça zor olmuş, sadece çok az bir sayıda kaçak işçi, Avrupa ve Fransa'ya ulaşabilmiştir. Kısacası Fransa'daki Müslüman toplumun bu ülkeye göçünü dört kategoride incelemek mümkündür. Bunlardan şüphesiz en mühimi ikinci dünya savaşından sonra yapılan işçi göçüdür. İkincisi sömürge sonucunda gerçekleşen göç, üçüncüsü göç eden kişilerin aile bireylerini yanına alması dördüncüsü ve sonuncusu ise mültecilik neticesinde göçle gelen Müslümanlardır³⁸.

1. Müslüman Nüfusu

Günümüzde 66.99 milyon nüfusa³⁹ sahip olan Fransa'da kaç Müslüman yaşadığı resmi bir şekilde tam olarak bilinmemektedir. Nitekim birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Fransa'da da nüfus sayımında ırk, etnik köken veya dine yer verilmez sadece kişinin Fransız vatandaşı olup olmadığına bakılmaktadır. Fakat tahmini rakamlar mevcuttur. Şu an Fransa'da birçok tahminler yapılmaktadır. Ciddi bir Amerikan araştırma enstitüsü olan *Pew Research Center* din demografisi üzerine istatistikler veren bir kurumdur. Onlara göre 2016 yılında Fransa'da 5.7 milyon Müslüman ikamet etmektedir. Tarih içerisinde Müslüman nüfus oranının

³⁷ Gille Kepel, *Jihad, Expansion et Declins de l'İslamisme*, Folio Actuel, Paris, 2003.

³⁸ Deniz Altınbaş, *Fransa Örneğinde Avrupa'daki İslam Etkisi: Müslümanların Avrupa Devletlerini ve Topluluklarını Dönüştürmesi*, On iki Levha yay., İstanbul, 2011, s.10-13.

³⁹ <https://www.insee.fr/fr/statistiques/1892086?sommaire=1912926>. İNSEE Ulusal ekonomik etütler ve istatistik kurumu sitesidir. (Erişim 15.10.2019)

artmasını göz önünde bulundurarak 2050 yılında bu rakam 8.6 milyona ulaşacağı öngörülmektedir⁴⁰.

Konuyla ilgili Fransa veya diğer ülkelerde çeşitli anketler yapılmış ve birçok istatistiklere yer verilmiştir. Bu rakamlar 3 ila 10 milyon arası değişmektedir. Buna göre Fransa’da Müslümanların büyük bir kısmı kuzey Afrikalılardan oluşmaktadır. Fransa’daki Müslümanlar öncelikle Cezayir, Fas ve Tunus’tan sonra da siyah Afrika ülkelerinden Senegal, Mali ve Kamerun gibi ülkelerden gelmektedir. INSEE’e göre 2015 yılında Fransa’da 7.3 milyon göçmen ailelerden gelen vatandaş vardır. Bunlardan %31’i mağrip kökenlidir⁴¹.

Fransa’da XX. Yüzyılın başında sayıca çok az olan Müslümanlar, ikinci dünya savaşı sonrasında hızlı bir şekilde artmıştır. Özellikle 1954-1968 yılları arasında ciddi artış gösteren nüfusu durdurmak için 1974 yılında Fransız hükümeti sınırları kapatarak dışarıdan gelen göçmenleri ülkeye girişini engellemiştir. Bu tarihten itibaren Müslüman nüfusunun artması büyük oranda doğumlar ile gerçekleşmiştir. Tarihler 1980’i gösterdiğinde artık Müslümanların sayısı 3 milyon civarını bulmuştur⁴². Batı Avrupa’da bulunan Müslüman nüfusun yarısından fazlası Fransa’da bulunmaktadır. İslam ülkelerinden gelen Müslümanlar ile birlikte Fransa’da bir zamanlar hiçbir dine mensup olmayan veya başka bir dinden İslam’ı seçen (mühtedi) vatandaşlarla birlikte azımsanamayacak oranda bir nüfusa sahip hale gelmiştir.

Fransa’daki Müslümanlar genel olarak büyük şehirlerde ikamet etmeyi tercih etmiştir. Bu tercihin nedeni gerek iş bulmada kolaylık gerek sosyal gerekse ekonomik açıdan avantaj sağlaması ile açıklanabilir. Zira büyük şehirlerin etrafından genel olarak banliyö denilen mahallelerde yaşamak maddi açıdan daha uygundur. Aynı zamanda bu bölgelerde sanayilerin çokluğu sadece Müslümanların değil, genel olarak göçmenlerin akın etmesine neden olmuştur. Müslümanların %35’i Paris, %15’i Marsilya ve %10’nu Lyon ve çevrelerinde yaşamaktadır. Ancak orantısız bir dağılım olmakla birlikte günümüzde Fransa’nın her bölgesinde Müslüman

⁴⁰ <https://blogs.mediapart.fr/sycophante/blog/291217/la-croissance-de-la-population-musulmane-en-europe-dici-2050>. (Erişim 15.10.2019)

⁴¹ https://www.liberation.fr/checknews/2018/04/06/connait-on-le-nombre-de-personnes-issues-de-l-immigration-qui-vivent-en-france_1653497. Liberation gazetesi Fransa’da önde gelen yayıncılardan biridir. (Erişim 15.10.2019)

⁴² Rıza Kurtuluş, **Avrupa, Diyanet İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 1991, c.4, s.158.

bulunmaktadır. Verdiğimiz sayılar net olmamakla birlikte bütün araştırmalarda verilen demografik rakamlar Müslüman toplumun önemli bir sayıya ulaştığını göstermektedir⁴³.

Sonuç olarak Fransa’da Müslüman kitleyi oluşturan ülkeler sırasıyla Cezayir, Fas, Tunus, Siyah Afrika, Türkiye ve Asya ülkeleridir. Konumuz ile bağlantılı olarak selefilğin birçok ülkeyi etkilediğini yukarıda dile getirmiştik. Etki altında olan ülkelere bazıları da mağrip ülkeleridir. Dolayısıyla Fransa’da Selefilğin varlığı aslında Müslüman göçmenlerin çoğu mağripten gelmesiyle de alakalıdır. İleriki bölümlerde bu konuya tekrar değineceğiz.

2. Fransa’da Din Eğitimi ve Camiler

Okullarda din eğitimi verilmesi, imamların görevlendirilmesi, ibadet serbestliği gibi birçok konu kapsayan eğitim, Fransa’da 11 Eylül sonrası gündem olmuş, haksız kısıtlamalar ve yaşanan kanunsuzluklar sonucunda banliyölerde isyanlar yaşanmıştır. Bunun neticesinde Fransa’da İslam günümüze kadar tartışılan en önemli konulardan biri olmuştur. Kısıtlamalar arasında en önemlisi Müslümanların din eğitimi kurumlarının kapatılmasıdır. Öncelikle 1960 yılında din meslek okulları kapatılmış, sonra 1988 yılında okullarda din eğitimi kaldırılmıştır.

Müslümanlar göçtükleri Fransa’da ilk olarak küçük çaplı mescitler açmıştır. Sadece bir ibadethane olmayan bu mescitler dini, siyasi, sosyal ve ekonomik konular için toplanılan meclis rolünü üstlenmiştir⁴⁴. İlk Müslümanlar saklı gizli bir şekilde ibadetlerini yerine getirirken bu durum günümüzde değişmiştir. Gerek büyük camilerin yapımı için verilen hukuki mücadeleler gerekse minare yapımı gibi birçok mesele medyada tartışma konusu olmuştur. Durum böyle olunca İslam üzerinden siyaset yapmayı öngören birkaç parti kurulmuştur. Örneğin Fransız aşırı ulusal Cephe 1989 seçimlerinde “camiye hayır” sloganları ile kampanya başlatmıştır⁴⁵. İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan verilere göre 2012 yılında 2131 ibadethane mevcuttur. Bu rakam 2000 yıllarında 1536 iken günümüzde ciddi bir artışla 2500 civarında bir sayıya

⁴³ Alain Boyer, *Histoire de L’Islam et des Musulmans en France du Moyen Age à Nos Jours*, ed. Mohammed Arkoun, Le livre de Poche, Paris, 2006, s.804. Ayrıca Felice Dassetto, *L’Islam Transplanté: Bilan Des Recherches Européennes, Revenue Européennes Des Migration Internationales*, c.10, no.2, 1994.

⁴⁴ Deniz Altınbaş, *a Fransa Örneğinde Avrupa’daki İslam Etkisi: Müslümanların Avrupa Devletlerini ve Toplumlarını Dönüştürmesi*, s.344-354.

⁴⁵ Riva Kastoryano, *Kimlik Pazarlığı Fransa ve Almanya’da Devlet ve Göçmen İlişkileri*, terc. Ali Berkay, İletişim yay., İstanbul, 2000, s.163.

ulaşmaktadır. Bu mekanların sadece 64’ünde minare bulunmaktadır. Bütün bunlara rağmen ülkede Müslüman sayısına göre cami sayısı aslında oldukça düşüktür⁴⁶.

Burada önemli bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Söz konusu camilerde imamlık yapanların dörtte üçü başka ülkelerden gelmektedir. Her ne kadar Fransa’da açılan ilk caminin imamını Fransa atamış olsa da sonraki süreçte imamların çoğu Cezayir’den gelmiştir. Takriben 1200 imamın yalnızca dörtte biri Fransız vatandaşıdır. Bu durum ise sadece hükümet için değil Müslümanlar içinde bir sorun teşkil etmektedir. Nitekim Fransa’da doğan genç nesil Müslümanlar ile bu ülkenin dil ve kültürü bilmeyen imamlar arasında iletişim kopukluğu oluşmuştur. Fransa devleti 2001 yılından itibaren birçok imamı sınır dışı etmiştir. Şiddet, kadını aşağı görme veya Fransız ilkelerine aykırı söz ve tavırlardan dolayı birçok imam görevlerinden alınarak ülkelere tekrar gönderilmiştir. Bu tür olayları durdurmak amacıyla Avrupa ülkeleri kendi imamlarını yetiştirme yoluna gitmiştir. Böylelikle hem dil hem de tarih ve kültür bakımından kendi eğitimlerinden geçecek olan din görevlisi yetiştirmek için girişimlerde bulunmuştur⁴⁷.

3. Fransa’da Mezhepsel ve Kültürel Farklılaşma

Sayıda oldukça önemli bir orana sahip olan Fransa’daki Müslümanlar, bir bütünlük oluşturmaktan çok uzak kalmıştır. Bu yüzden Fransa’daki Müslümanlar kültürel, mezhepsel ve tarihi açıdan ayrılmışlardır. Bunun ilk ve en önemli nedeni, Müslümanlar geldikleri ülkelerde İslam nasıl yaşıyorsa Fransa’da da aynı şekilde bu yaşantıyı devam ettirme isteğidir. Cami, dernek ve kurumlarda bile ilk olarak kültürel unsur ağır basmaktadır. Dini anlamda, Fransa’ya geldikten sonra göçmenler kendi aralarında, yani kendi etnik gruplarından olan insanlarla iletişim halinde kalmış diğer etniklere pek karışmamıştır. Dolayısıyla her millet kendi cami ve derneğini kurmuş ve hem aynı ülkeden gelmiş olanlar hem de aynı mezhepten olanlar gruplara bölünmüştür. Kimi zaman aynı mezhep dahi olsa kültürel etken önde tutularak mağripten gelenler bile kendi ülkesini temsil etmek için ayrı ayrı cemaatler oluşturmuştur.⁴⁸

⁴⁶ Samuel Laurent, **Combien la France compte-elle de mosquée?** https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2015/04/08/combien-la-france-compte-t-elle-de-mosquees_4611547_4355770.html. Tıpkı Liberation gazetesi gibi Le Monde gazetesi oldukça önemli yerel bir yayıncıdır. (Erişim 16.10.2019)

⁴⁷ Deniz Altınbaş, **Fransa Örneğinde Avrupa’daki İslam Etkisi: Müslümanların Avrupa Devletlerini ve Toplumlarını Dönüştürmesi**, s.359-361. Ayrıca bkz. Xavier Ternisien, **La France Des Mosquées**, Fayar yay., Paris, 2005.

⁴⁸ XIX y.y da Fransa Paris’te tartışma konusu olan bir caminin inşası için bkz. Pierre Olivier Chaumet, **Aux Origines de l’Islam n France. L’histoire controversée de la construction d’une Mosquée Parisienne au XIXe siècles (1846-1905)**, Dalloz yay., Paris, 2014.

Günümüzde kültür ve mezhep duvarı yavaş yavaş yıkılsa da halen devam eden bir ayrışım vardır. Bu söz konu ayrışmanın daha çok İslam algısı ile ilgili olduğu görülmektedir. Modern çağda çoğalan yeni görüş ve akımlar her milletten taraftar bulmuş, ırk ve kökene bakmaksızın birçok yeni kitleler oluşmuştur. Köken itibariyle bir ülke ile bağdaştırılabilir olsa da yeni genç Müslüman nesil atalarının aksine diğerlerine daha açık olmuş dolayısıyla ilk dönemlerden alışlagelen kültürel ayrılık günümüzde arka planda kalmıştır. Selefilik, ihvan, çağdaş modernist akımlar, milli görüş, tebliğ cemaati ve buna benzer birçok akım artık her milletten Müslüman barındırmaktadır. Elbette bunun ortak nedenleri vardır. Bunlara yeri geldikçe temas edilecektir. Ancak en önemlisi bütün Müslümanların hangi etnik yapı veya ülkeden olursa olsun, maruz kaldıkları mahrumiyetlerdir. Gerek eğitim gerek dini rahatça yaşama gerekse sosyal alanlardaki kanunsuzluklar, haksız uygulamalar veya mahrumiyetler bütün Müslümanları belli bir noktaya kadar birleştirmiştir.

Tahmin edilen rakamlara göre imamların %35 Cezayir'den %25'i Fas ve %10 ise Tunus'tan gelmektedir. Türklerde ise din görevlisi olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 214 camide 110 imam bulunmaktadır. Ayrıca Millî görüşün 56 camii mevcuttur⁴⁹. Görüldüğü üzere imamların çoğu dış ülkelerden gelmekle beraber sadece kendi milletine hizmette bulunmaktadır. Fransa'da bulunan imamların çoğu Mısır el-Ezher veya Tunus Zeytûniyye Üniversitesi'nden mezun olmuştur⁵⁰. O dönemde Selefilik sadece mağripte gelen mensuplar yolu ile Fransa'ya giriş yapmış fakat propaganda faaliyetlerinde bulunamamışlardır.

B. Fransa'da Selefilik

Selefilik veya diğer bir adıyla Vehhâbilik Arabistan sınırları dışında hızlı bir şekilde yayılmaya başlamış ve Avrupa'da da varlık göstermiştir. Selefilik, Afrika ve Asya'dan sonra çeşitli yollarla Avrupa'ya girmiştir., Fransa'ya Selefîci düşüncenin girişi temelde üç yolla girmiştir. Öncelikle göçler, ikinci olarak öğrenciler ve üçüncü olarak da devletler arası ilişkiler gibi yollarla selefilik Fransa'ya ulaşmıştır. Bu zihniyet Fransa'nın hemen her bölgesine yayılmış ve günümüzde Müslümanlar arasında özellikle de gençler arasında popüler bir akım olarak varlık göstermeye devam etmektedir. Genel olarak alt sınıf insanları etkileyen bu akım,

⁴⁹ İsmail Sağlam, *Fransa'daki Türklerin Din Görevlilerini Mesleki Yeterlik Açısından Değerlendirmeleri*, Uludağ Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi, c19., sayı1, s.227.

⁵⁰ Deniz Altınbaş, *Fransa Örneğinde Avrupa'daki İslam Etkisi: Müslümanların Avrupa Devletlerini ve Toplumlarını Dönüştürmesi*, s.356.

11 Eylül 2001 olayları sonrasında kötü bir imaj edinmiştir. bu nedenle Fransa hükümeti için tehlikeli bir yapı olarak görülmüştür. Amerika'daki 11 Eylül 2001 olayları sonrasında tıpkı diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Fransa'da Selefilik denilince toplum içerisinde akıllara gelen, aşırıya gidenler, gerici ve şiddete meyilli bir grup olduğudur⁵¹.

1. Tarihçe

Suudi Arabistan 1960 yıllarından itibaren dünyada dini anlamda liderlik iddiasıyla ve bir “süper güç” olmak amacıyla girişimlerde bulunmaya başladı. Aynı zamanda Mısır başkanı Cemal Abdul Nasır'ın savunduğu laik milliyetçiliğe karşı durmak ve dünyada İslam liderliğini eline almak isteyen Kral Faysal, Mısır ve İran hegemonyasına da son vermeyi arzulamıştır. Suud yönetimi Vehhâbi/Selefiyye zihniyetini sınır dışına taşımakla beraber Müslümanların bu yolu seçmesi gerektiğini savunarak dünyanın dört bir yanından taraftar kazanmayı hedeflemiştir.⁵² 15 Aralık 1962 yılında ise veliaht Faysal İbn Abdel Aziz'in girişimleriyle Dünya İslam Birliği (رابطة العالم الإسلامي) kurulmuştur. Mekke, Medine ve Riyad üniversitelerin katılımıyla hayat bulan bu kurum günümüzde hala işlevini yitirmemiştir. Eski din işleri bakanı Muhsin al-Turki tarafından yönetilen Dünya İslam Birliği, Suudi Arabistan yanlısı bir yapı ile faaliyetlerini yürütmektedir⁵³.

Selefilğin Fransa'ya ne zaman girdiğinin tam olarak söylenmesi güçtür. Başka bir ifade ile Fransa'daki Selefîci düşüncenin ne zamandan beri var olduğunu belirtecek kesin bir tarih verilemez. Fakat Selefîci düşüncenin ilk nüvelerinin akidevi din propagandasıyla başladığı açıkça ifade edilebilir. Nitekim Suudi Arabistan Üniversitelerinin ve özellikle de Medine üniversitesinin eski öğrencileri bu propaganda faaliyetlerinde başat rol oynamıştır. Fransa'da yaşayan Müslümanların dini eğitim almak amacıyla Suudi Arabistan'a giden öğrenciler, eğitimlerini bitirdikten sonra geri dönmesi sonrasında Fransa ve Avrupa'da selefilğin yayma

⁵¹ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, Proche Orient, Paris, 2013, s.20; Farhad Khosrokhavar, **L'islam Des Jeunes**, Flammarion yay., Paris, 1997.

⁵² Suudi Arabistan Veliahtı Selman, Vehhâbilik ile ilgili olarak Washington Post Gazetesi'nden Karen De Young'a verdiği bir mülakatta “Vehhâbiliği ABD istedi, biz de yaydık” demiştir. Prens, “Vehhâbiliği artık devlet değil vakıflar finanse ediyor” demiştir. Ayrıca “Sovyetler Birliği'nin Müslüman ülkelerle ilişkileri ilerletmesini engellemek için müttefiklerin Suudi Arabistan'dan kaynaklarını seferber etmesini istediklerini aktardı. Takip eden Suudi hükümetlerinin bu işle uğraşırken ipin ucunu kaçırdığını dile getirip “Şimdi her şeyi geri toplamamız lazım” diyen Selman, Vehhâbiliği yayma faaliyetlerinin finansmanının artık hükümet değil, Suudi merkezli vakıflar tarafından sağlandığını sözlerine ekledi. Veliaht Prens, Ekim ayında yaptığı açıklamada, “Suudi Arabistan, radikal düşünceleri derhal yok ederek 1979 yılı öncesinde olduğu gibi ılımlı İslam'a ve normal yaşama dönecek” demiştir. Daha geniş bilgi için Bk. <https://www.yenisafak.com/dunya/vehhâbiliği-abd-istedi-3191274> (Erişim: 10.06.2021).

⁵³ Samir Amghar, **L'islam Militant en Europe**, İnfolio yay., Crausaz, 2013, s.112.

faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Fransa'da bulunan imamların çoğu el-Ezher veya Zeytûniyye Üniversitesi'nden mezundur. Fakat Suudi Arabistan dini öğretim alanında merkezi konumda olma isteği doğrultusunda bu iki üniversiteye alternatif olarak Riyad'da İbn Suud, Medine'de el-Münevvere ve Mekke'de el-Mükerreme üniversitelerini açmıştır. Bunlardan sadece Medine Üniversitesi yurt dışından talebe kabul edip onları yetiştirdikten sonra tekrar ülkelerine göndermiştir. Yaklaşık 60 farklı etnik kökenli öğrenci barındıran Medine Üniversitesi, 2002 yılından itibaren Fransa içinde harekete geçerek yaptığı mülakatlar sonucu 6 Fransız Müslümana burs imkanı sağlamıştır. Selefiyye zihniyetine göre bir din eğitimi görerek yetişen bu öğrenciler, Suudi Arabistan din siyasetine bağlı kalacak şekilde yetiştirilmiştir. Adeta bu ülkenin yurtdışındaki bir temsilcisi olmuş ve ülkelerine döndüklerinde vehhâbî/selefcî din yorum biçiminin ciddi propagandasını yapmaya başlamışlardır. Avrupa'da ve özellikle de Fransa'daki gençler, bu propaganda faaliyetleri sonucunda İslami ilimlerin en mükemmel hali olarak Suudi Arabistan görmeye başlamışlardır. Dolayısıyla orada eğitim gördükten sonra dönenler, söz konusu gençler tarafından dini otorite olarak görülmektedir. Bu durum Fransa'daki bütün etnik gruplardan Müslümanlar arasında hızla yayılmıştır. Elbette bunun birçok nedeni vardır. Yeri geldikçe bunlar ifade edilecektir. Ancak burada şunu öncelikle belirtelim: Arap ülkelerinde Selefcî zihniyete göre din eğitimi gören ve Fransa'ya geri dönen gençler diğer ülkelere göre avantajlı idiler. Zira gerek Arapça konuşabilme ve anlama gerekse Kur'an'ı daha güzel telaffuzla okuma becerileri daha gelişmiş bulunmaktadır. Bu durum diğerlerine göre bu öğrencileri ön plana çıkarmaktadır.

Mesela 1996 yılında burs elde eden Abdelkader Bouziane, Medine Üniversitesi'ndeki eğitimini tamamladıktan sonra Fransa Rhône-Alpes bölgesine tekrar dönmüştür. Cezayir asıllı Abdelkader Bouziane Vehhâbî/Selefcî görüşleri yaymak amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetlerle bu akımın önde gelen şahıslarından biri haline gelmiştir. Bouziane selefi zihniyetinin yayılmasında büyük rol oynamış, etrafında önemli bir kitle oluşturarak birçok alanda ciddi faaliyetlerde bulunmuştur. Şu an Fransa'da takriben 30 tane selefiyye cami ve dernek bulunmaktadır. Söz konusu camiler sürekli ve düzenli bir şekilde Suudi Arabistan'dan gelen vaizler ve ulema tarafından başta Selefcî din yorumunu yaymak bağlamında desteklenmektedir. Bu durum Medine Üniversitesi eski öğrencilerinin propaganda faaliyetlerinden sonra en önemli selefiyye zihniyetini yayma aracıdır. Buna göre Suudi Arabistanlı, Mısırlı veya Ürdünlü teologlar Avrupa'da düzenlenen konferanslara katılmakta ve Selefcî din yorum biçimin anlatmak suretiyle sürekli canlı tutmaktadırlar. Bu çerçevede mesela

Suudi Arabistan'ın eski müftüsünün öğrencilerinden Abdulselam el-Bourjis sürekli bir şekilde Fransa'ya gelmektedir. Yine Mekke üniversitesinde müderris olan Mısır asıllı Muhammed Bazmoul aynı şekilde Fransa'ya birçok kez gelmiş ve burada dersler vermiştir.⁵⁴

Selefi çevreler 1998 senesinden beri Paris civarında her sene kongre düzenlenmektedir. 2001 yılında Suudi Arabistan'da yaşayan Hollandalı selefi Yacoub Leenen'in konuk olarak geldiği kongreye, Fransa'nın her yerinden gelen yaklaşık 1000 kişi katılım göstermiştir⁵⁵. Selefilğin Fransa'da yayılmasının üçüncü etkeni, Fransa'ya gelmeden önce zaten Selefilği benimsemiş olan imamlardır. Nitekim bu imamların sayısı az olmakla beraber resmi makamlar tarafından onlar ciddi propaganda aracı olarak görülmüştür. Genelde kuzey Afrika'dan gelen imamlar, görevli oldukları camilerde selefiye zihniyetini ortaya koymuş ve bu yolda öğrenciler yetiştirmiştir⁵⁶. Bahsettiğimiz bu üç yöntem ile Avrupa ve Fransa'ya çok hızlı bir giriş yapan selefilik aynı hızla genişleyerek birçok taraftar bulmuştur.

Selefiye'nin genelde Avrupa ve Dünyada özelde ise Fransa'da yayılmasında önemli rol oynayan başka bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Modern dönemde internetin insanların hayatına girmesiyle yayılma faaliyeti ciddi derece artmıştır. Bu yüzden Selefi düşüncenin Fransa'da yayılmasında en önemli aracı haline gelmiştir. Selefilikte "Ulema" anlayışı adeta bu yapının omurgası haline gelmiştir. Dolayısıyla birçok ulemaya uyma ve onun izinde gitme gibi tavırlar Fransa selefilğinde de görülmektedir. Buna göre "Hüccet" kabul edilen ve ulemadan sayılan bir kimse mutlak söz sahibi olarak kabul edilmekte ve Fransa'daki Selefilğe yön vermektedir. Onlar için ulemayı takip etmek aslında "altın çağ" olarak kabul edilen selef dönemi ile bağlantı kurmaktır⁵⁷.

Çağdaş dönemin önemli selefiye alimlerinden sayılan Nâsiruddîn el-Elbanî konu hakkında şu ifadeleri kullanır:

Ders ve konferanslarımda sürekli derim ki insanları sadece Kur'an ve Sünnete çağırmanız yetmez aynı zamanda onları "selefi salihinin (yani geçmiş Salihler) anlayışı üzerine" çağırmanız gerekmektedir. Bunu yapmak üzerimize bir yükümlülüktür. Çünkü günümüzde "Kur'an ve sünnete çağırısı" artık moda

⁵⁴ Samir Amghar, **Le Salafisme en France: Acteur, Enjeux Et Discours**, Association Paroles yay., Paris, 2011, s.35-48. Avrupa'da Selefilik için bkz. Samir Amghar, **Le Paysage Islamique Francais: Acteur Et Enjeux.**, Ed. F. Dortier ve L. Testot, Science Humaines yay., Paris, 2005

⁵⁵ Samir Amghar, **Le Salafisme d'aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.40-44.

⁵⁶ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.76.

⁵⁷ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.67. Bkz. Jamila Aridj, Qui sont les salafis de France? https://www.lepoint.fr/societe/qui-sont-les-salafis-de-france-22-03-2012-1444126_23.php (Erişim 30.06.2021)

olmuştur ve aralarındaki temel ihtilaf ve zıtlıklara rağmen birçok grup bunu yapmaktadır. Halbuki aralarında sünnet düşmanları da olabilir⁵⁸.

Anlaşıldığı üzere hedef ilk üç nesli takip etmektir ve bunu ancak selefilikte ulema kabul edilen kişiler vasıtasıyla gerçekleştirmek mümkündür.

Günümüzde Fransa'daki Selefilerin sayısı kesin olmamakla beraber yapılan araştırmalarda otuz ila elli bin civarında olduğuna dair rakamlar verilmektedir. Ayrıca Selefiyye mensupları kontrolünde olan yüz yirmiye yakın camileri bulunduğu tahmin edilmektedir. Burada önemli bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: 2004 yılında 5000 olan selefilüğün günümüzdeki tahmini rakamlarda elli bin olarak ifade edilmesi Vehhâbî/Selefîci düşüncenin Fransa'da ne kadar hızlı bir şekilde arttığını gözler önüne sermektedir. Genelde Paris, Lyon, Marsilya ve Lille gibi büyük şehirlerde bulunan selefiler genç Müslüman göçmen çocukları arasında taraftar bulabilmektedir.⁵⁹ Yine tahmini rakamlara göre Selefilerin yarısından fazlası (%50- %60) mağrip asıllı ailelerden gelmektedir. Bu sayıyı takip eden ise %25 civarında olan Müslüman olmayan ailelerden gelenlerdir. Kalanlar ise Siyah Afrika kökenli (Senegal, Mali ve diğer Afrika ülkelerinden) kişilerdir. Magriplilerin oluşturduğu Selefiyye taraftarlarının çoğu Cezayirli'dir. İkinci sırada Faslılar ve daha sonra Tunuslular gelmektedir. Aslında bu rakamlar, genel Müslüman sayısına orantılı olduğu gözlerden kaçmamaktadır.⁶⁰

Burada Türk insanını ilgilendiren önemli bir husus ifade edilmelidir. O da şudur: Fransa'da Türk ailelerinden gelen ve selefiyye mensubu olanların sayısı oldukça azdır. Sadece selefilikte değil aynı zamanda Fransa'da sayıca önde gelen Tebliğ Cemaati veya Müslüman kardeşler cemiyeti içerisinde de Türkler neredeyse hiç yoktur. Bunun sebebi hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse öncelikle Türklerin daha milliyetçi, kendi arasında kalan ve dışa dönük bir tutum sergilemeyen bir topluluk olmasıdır. Aile öğretilerine genelde sadık kalmakla beraber Türkiye'de selefilüğün pek yaygın olamayışı bu zihniyete karşı bir yabancılık oluşmuştur. Türkler için kültürel etken daha ön planda olması ve kendi camileri dışında başka camilere gitmemesi bu söz konusu içe kapanıklığı açıklamaktadır. Selefi davayı daha çok Arap veya Suudi dindarlık algısı olarak gören Türkler, zaman içerisinde Millî Görüş ve DİTİP⁶¹ gibi

⁵⁸ Cheikh Muhammed Nâsiruddîn Al-Albânî, **La description de la prière du Prophète. Du premier Takbir aux salutations finales. Comme si tu la voyais**, Al-Maaref, Riyad, 2003, s.8.

⁵⁹ Catherine Golliau, **Qui sont vraiment les salafistes**, Le point gazetesı, 15 eylül 2016.

⁶⁰ F. Khosrokhavar, **L'islam des Jeunes**, FLammaron yay., Paris, 1997.

⁶¹ Diyanet İşleri Türk İslam Birliği.

kurumlar aracılığıyla inşa ettikleri dini ve kültürel sınırları dışına çıkmamaktadır. Elbette önemli bir husus da Türklerin hemen hepsinin Hanefi-Matürîdî mezhebinden olmasıdır. Matüridilik tarih boyunca ve günümüzde daima Harici, Vehhâbî/Selefîci, dışlamacı, tekfirci, hoşgörüsüz ve ötekileştirici din anlayışlarına karşı oluşudur⁶².

Fransa’da selefilik varlığı ile ilgili olarak yukarıda ifade ettiğimiz nedenlerin yanı sıra Kuzey Afrika ülkelerinin etkileri de unutulmamalıdır. Başta Cezayir olmak üzere Afrika ülkelerini selefilik gelişme ve yayılmasına müsaade etmiş, onlara destek vermiştir. Çok uzun yıllar iktidarda kalan Cezayir başkanı Bouteflika, her türlü olası bir cihadî yapılanmasına karşı ılımlı selefilik ülkede faaliyetlerde bulunmasını teşvik etmiştir. Ülkenin her tarafını kuşatan bu zihniyet bir zamanlar daha yaygın olan ihvan-ı Müslimin Hareketi ile tasavvuf tarikatlarının önüne geçmiştir. Şu anda başkent Cezayir’de (Alger) camilerin üçte biri selefi imamlar tarafından yönetilmektedir. Tunus başkanı Ben Ali’de aynı şekilde selefi imamların vaaz etmesine karşı gelmemiştir. Halbuki söz konusu liderler ve yönetimleri o dönemde her türlü İslami hareketin önüne geçilmesi konusunda acımasız faaliyet ve uygulamalarda bulunmuşlardır. Fas’ta da durum farklı değildir. Mağrip’te durum bu şekilde olunca Fransa’ya gelen gerek işçiler gerekse imamlar selefiye zihniyetini Fransa’ya taşımışlardır. Burada yürüttükleri faaliyetlerinde Selefiye davalarına bağlı kalarak selefiye’nin yayılmasını sağlamışlardır. İlk zamanlarda Avrupa’da selefilik kötü bir imajı yoktu. Ne var ki bu durum 11 Eylül 2001 Amerika Birleşik Devletleri’nde meydana gelen saldırılardan sonra ciddi anlamda değişmiş ve selefilik terörizm ile bağdaştırılmaya başlanmıştır. Böylelikle Selefilik Fransa’da yeni bir döneme geçmiş, resmi idareler tarafından ciddi anlamda tehlikeli görülmeye başlanmıştır.⁶³

2. 11 Eylül saldırıları Sonrası Fransa’da Selefilik Durumu

Amerika Birleşik Devletleri 11 Eylül 2001’de dünyayı sarsan bir saldırıya maruz kalmıştır. Bu saldırının baş rolünde Usame Bin Ladin olduğu iddia edilmiştir. Cihadî Selefiye liderlerinden olan Bin Ladin, küresel cihad vizyonu ile ün kazanmış, bazı diğer selefiye grupları tarafından aşırıya gittiği gerekçesiyle tenkide maruz kalmakla beraber bu saldırısı ile

⁶² Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.158-160.

⁶³ Samir Amghar, **Le Salafisme d’aujourd’hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.179. Ayrıca bkz. Mustapha Al-Ahnaf, Bernard Bativeau ve Franck Fergosi, **L’Algérie par ses Islamistes**, Karthala, Paris, 1990; Samir Amghar, **Le Salafisme au Maghreb: Menace Pour La Sécurité Ou Facteur De Stabilité Politique**, La revue internationale et stratégique, no.67, Paris, 2007.

dikkatleri üzerine çekmiştir. Avrupa'nın genelinde bir korku uyandıran bu olay sonrasında Fransa başta olmak üzere birçok ülke İslam ve özellikle selefilik hakkında ciddi sorular sormaya başlamış ve bütün Müslümanlara yönelik mahrumiyet ve kanunsuzluklara varan kendince bir takım ciddi önlemler almaya yönelmiştir. Böyle bir saldırının hiçbir dini etiğe uygun olmadığını savunan Fransa, bünyesinde bir zamanlar göze batmayan fakat olaylardan sonra birçok Selefilige ait karakteristik unsurlar hakkında sorgulama başlatmıştır. Kadınların peçeleri⁶⁴, uzun sakal ve camiler Fransa nezdinde birçok açıdan soruşturma konusu haline getirilmiş, toplumsal tartışmalara neden olmuştur. Hal böyle olunca artık selefi terimi toplum içinde sıklıkla dinde aşırılık ve radikal bir anlayışı tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır⁶⁵.

İlımlı selefiyye taraftarları kendilerini ne kadar olayların dışında tutmaya çalışsa da selefilğin içerisinde hiçbir ayırım yapmayan Fransız Hükümeti Vehhâbî/Selefiyye karşıtı resmi önlemleri artırmıştır. Öte yandan Fransa'da bulunan cihadî selefi yanlısı gruplar ise 2005'de birçok genci Irak'a göndererek Amerika'ya karşı savaşa teşvik etmiştir. Fransa Hükümeti bunu engellemek amacıyla birçok girişimlerde bulunmuştur. Paris ve Lyon'da Selefici grup üyelerini tutuklamıştır. O dönemin içişleri bakanı Nicolas Sarkozy'nin açıklamalarına göre Fransa'da faaliyette bulunan yüze yakın selefici şahıs yakalanmış ve hapsedilmiştir. Bunlardan şüphesiz en önemlisi Farid Benyettou'dur. Kendisi Paris'te Irak savaşı için gençler gönderdiği gerekçesiyle tutuklanmıştır⁶⁶. Ayrıca Selefilğin Lyon bölgesi kurucusu olarak bilinen Abdelkader Bouziane kadınlar hakkında bazı sözlerinden dolayı sınır dışı edilmiştir.

Bu gibi önlem ve uygulamalar sıklaşarak Fransız Hükümet tarafından devam ettirilmiş ve 2003-2004 yılları arasında bir taraftan 12 imam cihada teşvik ve/veya selefi oldukları

⁶⁴ Fransa'da Selefi giyim tarzına göre peçeli kadınlar siyah ve bol giyinerek yüzlerini dahi kapatırlar. Arapçada genelde نقاب (nikap) deniliyor.

⁶⁵ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.6-7. Yetkili makamlar tarafından toplumu bilinçlendirmek adına Fransa'da selefilik, radikal islam önlemi bağlamında birçok broşür dağıtılmıştır. Bkz. Senato raporu <https://www.senat.fr/rap/r16-483/r16-4831.pdf> (Erişim 01.07.2021). İçişleri bakanlığı genel sekreterliğin hazırladığı anti radikal belgesi <https://www.aisne.gouv.fr/content/download/16072/112709/file/kit-formation%20version2.pdf> (Erişim 01.07.2021). Belçika devletinin bilgilendirme broşürü https://justice.belgium.be/sites/default/files/2018-01_brochure_salafisme_fr.pdf (Erişim 01.07.2021). Avrupa Birliğinin birçok dilden hazırladığı Cihadî selefilik hakkında broşür. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_factbook_islamist_extremism_december_2019_fr.pdf (Erişim 01.07.2021).

⁶⁶ Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.10-11. Avrupa'da Cihadî selefiler hakkında geniş bilgi için bkz. J.F. Mayer, **'Le Hizb Ut Tahrir, Un Parti Transnational Islamiste'**, ed. Samir Amghar, Lignes de repère yay., Paris, 2006. Samir Amghar, **Le salafisme en Europe**, Ifri yay., Paris, 2006. Ve Antoine Basbou, **L'Arabie Saoudite En Question : Du Wahhabisme A Bin Laden, Aux Origines De La Tourmente**, Perrin yay., Paris, 2002.

gerekçesiyle Fransa'daki görevlerine son verilerek ülkelerine geri gönderilirken diğer taraftan da birçoğu göz altına alınmıştır. Aynı şekilde cihat hususunda övgülü sözler söyleyen ve ciddi bir propaganda aracı olarak kullandıkları internet siteleri kapatılmıştır⁶⁷. Selefiliğin Avrupa'da yayılmasına karşı bir politika güden Batı ülkeleri, World Trade Center saldırısının akabinde ders veya konferans için Fransa ve Belçika'ya gelen selefiyye ulemaya yasak getirmiştir. Bu sırada Paris'te düzenlenmesi planlanan kongre iptal edilerek Suudi Arabistan'dan gelen Selefîci teologlar Paris Charles-de-Gaulle havaalanında güvenlik güçleri tarafından karşılanmıştır. Söz konusu Suudi Selefîci din bilginlerinin Fransa'ya girmelerine izin verilmemiş ve ülkelerine geri gönderilmiştir⁶⁸.

Fransa'daki bütün bu yasaklamalar ve engelleyici uygulamalar ülkedeki ılımlı selefiyye mensuplarını harekete geçirmiştir. Cihadî sefilik ile birlikte kabul edilmekten duydukları rahatsızlığı açıkça ifade etmişlerdir. Nitekim Fransa'daki ılımlı selefiyye grubu mensupları veya etkili kişiler, 11 Eylül olaylarından sonra her türlü siyasi şiddet ve terör eylemlerini kınayarak ülkenin yasalarına uymaya çağırmıştır. İlimli selefiyye akımının terör ile bağdaştırılmasından rahatsız olan bu grup, taraftarlarını, polis, istihbarat veya güvenlik görevlileriyle iş birliği yaparak olası bir terör saldırısı düşüncesine sahip şahıs veya grupları ihbar etmeye davet etmiştir⁶⁹.

Anlaşıldığı üzere Fransa'daki sefilik 11 Eylül'den sonra yeni bir döneme girmiş, hükümet tarafından takibe alınan ve kontrol altında tutulmaya çalışılan bir akım olmuştur. Bütün bu olaylar yine de Fransa'da sefililiğin büyümesine veya taraftar toplamasına engel olamamıştır. Hatta bütün bu yasaklar ve engellemeler Selefiiyenin daha çok taraftar kazanmasına neden olmuştur. Burada önemli bir husus hatırlatılmalıdır. O da şudur: Vehhâbî/Selefîci din yorum mensupları kendi aralarında süreç içerisinde Cihadî, siyasi ve ılımlı sefilik olarak ayırımı yaşamıştır. Bunların hepsi Fransa'da taraftar bulabilmiştir. Ancak artan terör olaylarının insanlar üzerindeki etkisi ile Fransız yönetimi genellemeci bir yaklaşım ile bütün Selefileri hatta Müslümanları terör olayları ile ilişkilendirme eğilimi göstermiştir. Hiçbir ayırım yapmaksızın Sefililiği radikal ve görüşlerinde aşırıya giden bir zihniyet olarak

⁶⁷ Samir Amghar, *L'İslam Militant en Europe*, s.142-145.

⁶⁸ Samir Amghar, *Le Salafisme d'aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.47.

⁶⁹ Samir Amghar, *Le Salafisme d'aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.182. ve Farhad Khosrokhavar, *Les nouveaux martyrs d'Allah*, Flammarion yay., Paris, 2003.

algılamıştır. Bu genellemeci resmi yaklaşım tersine bir sonuç doğurmuş ve Selefciler mağduriyet edebiyatı ile daha geniş kitlelere ulaşma imkanını elde etmişlerdir.

3. Fransa – Suudi Arabistan İlişkileri

Her ne kadar terör olayları Avrupa'yı derinden etkilemiş olsa da Suudi rejimi hedef olarak gösterilmemiştir. 1930 yıllarından Suudi Arabistan topraklarında siyah altın olarak da bilinen ve dünya rezervlerinin beşte birini temsil eden petrolün bulunmasıyla rejim, başta Amerika Birleşik Devletleri (Aramco-Arabian Oil Company) olmak üzere birçok batı ülkeleriyle anlaşma sağlamıştır. 11 Eylül saldırısının baş rolünde Suudi kökenli olan el-Kaide örgütü olması ve 19 saldırıdan 15'nin Suudi Arabistanlı olması ilişkileri az da olsa sarsmıştır. Fakat bu sarsıntı, yıllar önce kurulmuş ve hala devam edegelen ilişkilerin bozulmaması adına unutulmuş ve hedef rotası başka yöne çevrilmiştir. 2001 yılından sonra terör saldırıları dünyanın birkaç noktasında devam etse de 2006'dan itibaren başta Fransa olmak üzere dünyanın birçok yerinde el-Kaide veya terör yanlısı selefi gruplara mensup kişiler tutuklanmıştır⁷⁰. Fransız tarihçi Pierre Conesa dikkat çekici bir açıklama ile Suudi Arabistan'ın ABD ve diğer Avrupa ülkeleri için ne kadar özel yere sahip olduğunu dile getirmektedir. Ona göre;

“11 Eylül 2001 saldırılarından sonra, 15 teröristin Suudi olmasına rağmen, George W. Bush Irak ve Afganistan'ı düşman olarak gösteriyor ve böylelikle Suudi Arabistan'ın üzülmemesi gereken bir müşteri olduğunu anlıyoruz.”⁷¹

Fransa'nın Suudi Arabistan'a yönelik tutumu ABD'den pek farklı görünmemektedir. Kendi ülke sınırlarındaki selefler karşı tavır almış olsa da Suudi rejimine karşı aynı duruşu sergilememektedir. Günümüzde Fransa, Suud Krallığının üçüncü yabancı yatırımcısı ve aynı zamanda Fransa'nın Körfez'deki ilk ticaret ortağıdır. İnşili çıkışlı bir ilişki söz konusu olsa da Fransa için ekonomik anlamda çok önemli bir ülke olduğu aşikârdır⁷². Kral Faysal (1964-1975 dönemi) 1973 yılında Arap petrol ambargosuna katılarak kraliyeti dünya çapında mali ve ekonomik bir güç haline getirmiştir. Nitekim 1933 ARAMCO'nun kuruluşunda itibaren petrol fiyat ve üretim düzeyleri üretenlerin elinde değil anlaşma sağladıkları ülkelerin elindeydi. Fakat

⁷⁰ Alain Gresh, Dominique Vidal, **Les 100 Clés du Proche-Orient**, Pluriel yay., Paris, 2011, s.93-100. El Kaide ile ilgili bkz. Francois Burgat, **L'islamisme a l'heure d'Al-Qaïda**, La decouverte yay., Paris, 1995.

⁷¹ Meriem Laribi, **Un System de Promotion Mondial de l'İslam Rigoriste**, RT France gazetesi, 28 Mart 2018. <https://francais.rt.com/international/49248-nous-avons-propage-wahhabisme-a-la-demande-des-occidentaux>

⁷² Pascal Priestley, **France-Arabie Saoudite: Quel sont les vrais relations?** <https://information.tv5monde.com/info/france-arabie-saoudite-queles-sont-leurs-vraies-relations-267634>. Fransa TV5 Monde Gazetesi. (Erişim 02.11.2019)

durum 1973 ambargosuyla değişmiş ve siyah altınla ilgili bütün ipler başta Suudi Arabistan olmak üzere üreticilerin eline geçmiştir. Petrol silahının önemini anlamak için Suud Devleti ve diğer petrol kaynaklarına sahip Arap lkelerinin üretimi kısıcağını ve ihraç edilen petrolün azaltılacağının duyurduğunda Avrupa lkeleri adeta paniğe kapılarak, Avrupa ekonomisi topluluğu ve Japonya gibi lkeler Suudi Arabistan'ın istekleri doğrultusunda hareket etmeye başlamıştır. Fransa gibi devletler her daim Suud rejimi ile güzel ilişkiler kurmayı hedefleyerek kendi çıkarları için hareket etmiřtir⁷³.

Fransa ve Suudi Arabistan ilişki örüntüsü nedeniyle Selefilik zor durumlarda bile genelde Avrupa'da özelde Fransa'da yayılmaya devam etmiştir. Ancak Fransa'da selefiliğin zor zamanlarda bile hızını kesmeden yayılmaya devam etmesinin dikkat çekici olduğu belirtilmelidir. Seleficilerin terörle anılmaya başlanmasına rağmen bu kadar hızlı yayılmasını sağlayan elbette çeşitli nedenler sayılabilir. Bunların en önemlisinin Suudi Hkmetinin Fransız vatandaşı olan gençlere burs vererek kendi ülkelerinde yetiştirdikten sonra Fransa'ya göndermesidir. İkinci bir husus da Fransız Hkmetlerinin buna benzer bazı faaliyetlere müsamaha göstermesidir. Bu sadece Fransa için değil petrole muhtaç birçok ülke için de aynı tutumu gstermiřtir⁷⁴.

Suud Devleti ile Fransa arasında ilk temaslar petrolün ortaya çıktığı döneme denk gelse de ilişkiler sadece bu ereve de değil, turizm, eğitim, arkeolojik akademik ve bilimsel araştırmalar olarak birçok alanda iş birliği yapmaktadır⁷⁵. Fransa'nın Suudi Arabistan'daki yatırımları, Suudilerin Fransa'ya yatırımlarına oranla fazladır. Suudi Arabistan Fransa'da otel ve gıda endüstrisinde bulunurken, Fransa Arabistan'da birçok sektör içerisinde faal durumdadır. Konumuz bakımında önemli bir ilişkide, ilk olarak Mekke'de 1962 yılında kurulan Dünya İşlam Birliği (رابطة العالم الإسلامي), 1977 yılında Paris'te bir büro açarak dini anlamda Fransa ile temasa gemiřtir⁷⁶. Bu yapıyı ileriki bölümde tekrar ele alacağımız için burada bahsetmeyeceğiz. Sonuç olarak Fransa ile Kraliyet arasından ön plana çıkan tamamen

⁷³ William L. Cleveland, **Modern Ortadoğu Tarihi**, terc. Mehmet Harmancı, Agorakitapliği, İstanbul, 2008, s.497-502. Suud Devleti ve Arap lkeleri ile Batı'nın ilişkisi için bkz. Christian Chesnot et Georges Malbrunot, **Nos trs cher mirs: Sont-ils vraiment nos amis?**, Michel Laffont yay., Paris, 2016.

⁷⁴ Batı ile ilişkiler için Bkz. Maxime Rodinson, **Les pays Arabes et l'Occident: deux monde lis**, <https://www.monde-diplomatique.fr/1973/03/RODINSON/31387> (Erişim 15.06.2021). Geniş bilgi için bkz. Gallagher Charles F. **Le Monde Arabe et la Culture Occidentale**. In: Politique  trang re, n 5-6 - 1971 - 36 annee. pp. 587-602.

⁷⁵ <https://sa.ambafrance.org/-Relations-franco-Saoudiennes->. Suudi Arabistan'daki Fransız büyükelçiliği sitesi. (Erişim 02.11.2019)

⁷⁶ Gilles Kepel, **Les Banlieues de l'islam**, Seuil yay., Paris, 1991, s.213.

ekonomik unsurlar vardır. 11 Eylül sonrası ufak sarsıntılar olsa da Fransa, Suudi Arabistan devletine karşı değil, Selefilige karşı bir tutum sergilemiştir. Halbuki Selefi/Vehhâbî zihniyetinin kaynağı ve beslendi yer Suudi Arabistan'dır.

İKİNCİ BÖLÜM

FRANSA'DA SELEFİLİĞİN YAPISI

I. FRANSA'DA SELEFİ YAPI

Bu bölümde temelde altı başlık altında Fransa'daki Selefilik söz konusu edilecektir. Bunlardan ilki Selefilik'in zihni yapısı, ikincisi Fransa'da İslam'a ihtida edenlerin tercihi olarak selefilik, üçüncüsü Selefilik ve hicret, hicretin nedenleri, Hicret yerleri, dördüncüsü Dünya İslam Birliği, beşincisi Selefilik'in diğer Müslümanlara ile ilişkileri ve altıncısı Fransa'daki Selefi gruplar; faaliyetleri ve özellikleridir.

A. Selefilik'in Zihni Yapısı

Hal, hareket ve davranışlarıyla ön plana çıkan selefiler belli başlı karakteristik özelliklerle tanınmaktadır. Gerek konuşma tarzı gerekse düşünce yapısı olarak belirgin özelliklere sahiplerdir. Bariz olan bu unsurların sayısında elbette belli bir sınırı yoktur. Fakat en önemli olan ve bir bakımdan Selefilik'e aidiyetlik anlamına gelen unsurlardan beş tanesi ön plandadır.

İlk unsur, Selefiler, kendilerini mutlak hakikat ve doğru yol üzerinde olduklarını iddia ettikleri gibi onu tebliğ etmek zorundadırlar. Bir başka ifade ile kendilerinden olmayanları kendilerine çağırmak, onlara doğru yola, yani *Minhaç es-selefiyye*'ye davet etmektir. Selefi, mutlak doğruya sahip, İslam'ın en otantik halini yaşayan ve bu dünyada nasıl davranılması gerektiğini bilen bir kişi iddiasıyla karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla diğer mezhep, fırka ve gruplara mensup kişilere, selefi davayı aşılama teşebbüslerinde bulunarak, diğerlerinin izlediği yolu yanlışmış gibi gösterip adeta bir 'dogma koruyucusu' bir diğer ifade ile iman koruyucuları olarak hareket etmektedirler.¹ Agresif bir yaklaşım söz konusu olmasa da sürekli diğer Müslümanlar karşı uyarıcı vasfı taşımaları belli bir noktadan sonra rahatsız edici olabilmektedir.

İkincisi Selefiler, ibadete düşkünlüğü ile ön plana çıkmaktadır. Gün boyunca kendi aralarında yani selefi "kardeşleri" ile zaman geçirip gerek ders yapmak gerekse sohbet etmek için bir araya gelmektedir. Yine beş vakit namazı kendi camilerinde kılmaya, orada vakit

¹ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.79-89. Ayrıca bkz. Bkz. Hakim el-Kaoui, **Un İslam Français Est Possible**, Montaigne Enstitüsü, Paris, 2016.

geçirmeye özen göstermektedirler. Mümkün olduğunca sadakat ile gerçekleştirilen günlük ibadetler, Selefilere en önemli özelliklerindendir. Aslında pozitif bir unsur olan bu durum, yukarıda bahsettiğimiz birinci durum ile bağdaştırdığımızda daha farklı bir boyutta değerlendirilebilir. Nitekim Selefilere ibadete aşırı düşkünlükleri ve itina ile bu durumu önemsemeleri, onları diğer Müslümanlara karşı üstünlük duygusu uyandırıyor ve diğerlerini sürekli ikaz etme yetkisine neden olmaktadır.

Üçüncü karakteristik özellikleri ise, Selefi zihniyetini benimsemiş bir kişi, diğerleri ile konuşmalarında yetmiş üç fırka ile ilgili rivayeti² merkeze almaktadır. Kendilerini Fırka-i Naciye, yani kurtuluşa erecek olan fırka olarak görmektedirler. Dolayısıyla azınlıkta olsalar bile, hakikate sahip insanlar olarak diğerlerine göre kendilerini iman bakımından daha üstün görerek kurtulan fırkanın kendileri olacağına inanmaktadırlar. Bu durum ise onlarda ‘*Nuh sendromu*’ doğurmaktadır. Dünyada ahireti kazanmanın tek yolunun selefiye yolu olduğu iddiasına götürmektedir. Onlara göre çağımızda şayet Nuh’un gemisi Selefilik ise içindekiler de kurtulan selefilerdir. Onlar kendilerinin yani Selefilerin azınlıkta olmasını gerekçe göstererek bu anlayışı destekleyen en önemli kanıtlardan biri olduğunu iddia etmektedirler. Zira onlara göre azınlıkta olmak doğru yolda olduklarının Kur’anî bir kanıtıdır.³

Selefilerin özelliklerinden dördüncüsü ise kendilerini, diğerleri için bir kurtuluş projesi taşıyıcısı olarak gördükleri için, meydana gelen sosyal değişikliklere karşı dirençli olmaları gerektiği iddiasındadırlar. Dolayısıyla modern dünyaya kendilerini kaptırmama ve daima söz ve davranışlarında tutarlı olma iddiası peşindedirler. Bir bakıma kendilerini soyutlamak suretiyle günümüzde imanlarını muhafaza etme amacındadırlar. Son olarak, kendi inançlarını sağlıklı bir şekilde yerine getirmek amacıyla selefiler yaşadığı ülke ve çağa hep “yabancı” kalmayı

² Yahudiler 71 fırkaya ayrıldılar. Birisi Cennet’te, 70’i Cehennem ’dedir. Hıristiyanlar 72 fırkaya bölündüler. 71’i Cehennem’ de, birisi Cennet’tedir. Muhammed’in nefsi kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki, şüphesiz benim ümmetim de 73 fırkaya ayrılacaktır. Birisi Cennet’te, 72’si Cehennem’ de olacaktır. Denildi ki: Ey Allah’ın Resulü! Onlar kimlerdir? Buyurdu ki: Cemaattir. (İbn Mace, Fiten, 17) Bu hadis, birçok farklı rivayet ve yollardan günümüze kadar gelmiştir. Asırlardır amel ve inanç anlamda birçok kişi etkilediği aşikardır. Nitekim mezhepler tarihi literatürlerine baktığımızda çoğu eser bu hadis çerçevesinde ele anılmıştır. Yine fırka, mezhep ve grupların önemli bir kısmı bu hadisi kullanarak, rivayette bahsi geçen kurtuluşa erecek olanların kendileri olduğunu iddia ederek kendi görüşlerini bu şekilde savunmuştur. Hadis birçok manaya ve yoruma tabi tutularak farklı şekilde değerlendirilmiştir. Kimi rivayeti sahih sayarken kimisi sahih saymamıştır. Sahih kabul edenlerin bazıları ise mecazi olarak anlaşılmasını gerektiğini savunmuştur. Konu ile ilgili geniş bilgi için Bkz. Kadir Gömbeyaz, **73 Fırka Hadisinin Mezhepler Tarihi Kaynaklarında Fırkaların Tasnifine Etkisi**, T.C Uludağ Üniversitesi İlahiyat fakültesi dergisi, 2005, c.14, sayı. 2, s.147-160. Mevlüt Özer, **İslam düşüncesinde 73 fırka anlayışı**, Rağbet yayınları, İstanbul, 2006.

³ Mohamed-Ali Adraoui, **Le Salafisme Quiétiste En France, Un Exemple D’apolitisme Militant?** French Politics, Culture Et Society, 2017, c.35, no.1, s. 103-125.

seçmişlerdir. Bu davranış, hakikatlere karşı uzak ve düşman kalan bir sosyete içerisinde yaşamının bedeli olarak görülmüştür. Kendini Fransa'ya ait hissetmeyi arzulamayan selefiler, din ve inançlarını muhafaza etmek amacıyla kendilerini her türlü entegrasyondan uzak tutmuştur. Kısacası Fransa'daki bir Selefiyye mensubu, Müslümanları uyaran ve günümüzde çağın şartları hakkında diğerlerine ikaz eden biri olduğu iddiasındadır. Aynı zamanda kendilerini Fırka-i Naciye olarak görmelerinin gerçek nedeni olarak azınlıkta olmalarını göstermektedirler.

Son olarak, yukarıda saydığımız unsurlara ilave olarak Selefilik'in temel yapılarından biri de apolitik olmalarıdır. Kendilerini her türlü siyasi partilerden uzak tutan ve kesinlikle oy vermeyen selefiler, Müslümanların haklarına tecavüz ihtimali olsa bile, siyasi sahada hiçbir varlık göstermemektedirler⁴. Bu durumun kimin işine yaradığı sorusu aslında Selefiyye düşüncesinin gerisinde yatan ve bu düşüncenin tüm dünyada yayılmasını isteyenlerin kimler olabileceği hakkında gerekli fikri vermektedir.

B. Fransa'da İslam'a İhtida Edenlerin Tercihi: Selefilik

Fransa'da Cezayirlilerden sonra en büyük selefi nüfus Müslüman olmayan ailelerden İslam'a ihtida edenlerden gelmektedir. Başka bir ifade ile sonradan İslam'ı seçenlerin ciddi bir kısmı Selefilik'i seçmektedir. Hal böyle olunca Müslüman olanların Selefilik'e yönelmesi konusu birçok araştırmacı tarafından ele alındığı gibi Fransa'da bir dönem günde olmuştur.⁵ Neden ve nasıl İslam'a ihtida edenlerin ilgi noktası selefilik'in olması büyük merak konusu olmuştur.

Fransızların İslam'ı kabul etme tarihi Fransa'daki ilk Müslümanlar ile başlamıştır. XIX. Yüzyılın başlarından itibaren bazı Fransızlar eski dinlerini terk ederek İslam ile müşerref olmuşlardır. İslam'ın Fransa'da yavaş yavaş önemli bir din olması sürecinde birçok Fransız İslam'a ilgi duymuş ve genelde tasavvufun mistik yapısı onları eklemiştir. Dolayısıyla ilk mühtediler tarikat yolları ile İslam'la tanışmış ve tasavvuf geleneğine tabii olmuşlardır. Manevi yönü ön planda olan tarikatlar, günümüzde de hala insanları İslam'a karşı saygı ve sevgi duymasını sağlamaktadır. İslam'ı seçen Fransızların büyük bir kısmı entelektüel kesim olması

⁴ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.79-89.

⁵ Mesela bkz. **Marc Lobit, La Jeunesse Française Est-Elle Réellement Influencable Par Le Salafisme**, Université Catholique De L'ouest, Angers, 2016; Mohamed-Ali Adraoui, **Trajectoire Des Convertis Au Salafisme En France: Marginalisation, Socialisation, Conversion**, Edition EHESS, Paris, 2019; Jean Mathiot, **Convertis De L'islam**, Rassemblement A Son Image Yay., Paris, 2016.

bu dine girmeden önce hakkında birçok araştırma gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Sayılar kesin olmamakla birlikte ilk zamanlar, sonradan Müslümanların sayısı diğer fırkalara göre Tebliğ Cemaati içerisinde daha yoğun görülmektedir⁶. Hem tasavvufi yönü olması hem de sürekli hoşgörü ve insanları davet etmeleri Fransızların bu cemaate akın etmesini tetikleyen unsurlardan olduğu anlaşılmaktadır. Fakat işler XX. Yüzyıldan günümüze kadar değişmiştir. Artık Selefilik içerisinde de ciddi bir kitleye sahip olan Fransız Müslümanlar, bu zihniyeti benimsemiş hatta çoğu zaman doğuştan Müslüman olan selefilerden daha çok sadık ve bağlı kalmıştır.⁷

Fransız Müslümanların büyük bir bölümü Katolik ve Protestan ailelerden gelmektedir. Çoğunluğu Avrupa kökenli olsa da bazıları Antiller'den (Haiti, Jamaika, Guadalupe ...) kimisi de Fildişi Sahili, Kongo ve Kamerun gibi ülkelerden gelen Siyah Afrikalılarıdır. Tahminlere göre sonradan Müslümanla olanlar, Fransa'daki selefilik üçte biri ile dörtte biri arasından bir rakama tekabül etmektedir⁸. Genelde Müslüman olduktan sonra fırka içerisinde aktif ve faaliyetli şahıslar olarak karşımıza çıkmaktadır. Selefilik girdikten sonra hızlı bir yükseliş gerçekleştirerek önemli görevleri üstlenmektedirler. Mesela Fransa selefiler için önemli bir şahıs olan Haiti kökenli Abu Hammâd Sulaiman al-Hayiti, Quebec Montreal'de vaizdir. Yine Lionel Dumont bu bağlamda Fransa Selefilik için önemli simalardandır.⁹

Günümüzde Fransızların İslam'a girdikten sonra selefi zihniyetini benimsemelerinin bazı önemli nedenleri vardır. Bunlardan ilki Selefi/Vehhâbî yapısı, İslam'ın beşiği olan ve Mekke ve Medine gibi kutsal toprakları barındıran Suudi Arabistan'dan çıkmış olmasıdır. Dolayısıyla İslam'ın en saf ve otantik versiyonunu temsil etme iddiası cazip gelmektedir. Bir başka neden ise, geçmişte bir müşrik olarak yaşamının doğurduğu duyguyu telafi etmek için katı ve kuralcı bir dindarlık yaşama arzusudur. Başka bir deyişle geçmişi ile bağlarını tamamen kopararak dinde katılığı veya aşırıcılığı tercih etmektedirler. Yani geçmişteki boşluğu selefilik gerektirdiği katı dindar hayatı ile doldurmayı istemektedir. Buradan hareketle,

⁶ Gilles Kepel, **Les Banlieues de l'islam**, s.335-336.

⁷ Stephano Allievi, **Les Convertis à l'İslam**, Harmattan yay., 1999.

⁸ Daniele Hervieu-Leger, **Le pèlerin et le convertie. La religion en mouvement**, Flammarion yay., Paris, 2001.

⁹ Xavier Bougarel, Nathalie Clayer, **Le Nouvel İslam Balkanique**, Maisonneuve et Larose yay., 2001, s. 450. Ayrıca bkz. Geoffroy Deffrennes, **Lionel Dumont Braqueur, Musulman Et Idéliste, Récuse Son 'Image De Djihadiste'**, Le Monde gazetesi (Erişim 08.07.2021); Florence Quille, **Fait Divers**, La Croix gazetesi, 9 Nisan 1996. <https://www.la-croix.com/Archives/1996-04-09/Fait-divers- NP -1996-04-09-409405> (Erişim 08.07.2021)

İslam'a girmek isteyen ve aynı zamanda eski hayatından kopmak isteyen biri için diğer mezheplere nazaran selefilik bunu sağlayacak en iyi yapı olarak görülmektedir. Son olarak, Selefiligi seçmek bir bakıma Fransa'daki İslam ümmeti içerisinde meşru ve kuruluşa götüren bir fırkayı benimsemek anlamına gelmektedir. Daha acık bir ifade ile, Fransa'daki Müslümanların büyük bir kısmı popüler denilen mahallelerden gelmektedir. Dolayısıyla buralar aslında seleflerin yoğun olduğu bir bölgedir. Durum böyle olunca, Selefiligi benimsemek aslında sosyal anlamda Müslümanlar arasında var olmaktır.

Kısacası Selefiyye'yi seçen biri, Müslümanların sayıca çok olduğu popüler mahallelerde değerli bir kimlik kazanmış olmaktadır¹⁰. İslam'ı seçtikten sonra Selefilige yönelen yeni genç nesil Fransızlar, bu dini kimliğin manevi yönünden çok sosyal yönü için tercih ettiği tespit edilmiştir. Genelde birlikte çocukluklarını geçirdiği kişiler ile sağlam bir bağ kurabilmek için ve mahalleye entegre olabilmek için bölgede ağır basan fırkayı, yani Selefiligi benimsemektedirler. Gözlerden kaçmayan bir başka neden ise, selefiligin yapısında bulunan ulemaya bağlılık ilkesidir. Dini konularla ilgili bütün karar ve fetvaları belli başlı ulemadan alan selefiyye mensupları, kendi öz birikimine sahip değildir. Dolayısıyla önceden selefiyye'ye tabi olmuş biri ile sonradan Selefilige dahil olanlar arasında ilmi yönden ciddi bir fark bulunmamaktadır. Bu durum ise muhlisin endişe ettiği bilgisizliği bir nevi gidermektedir. Çünkü onlar için selefiligin ilmi yönden eşitleyici bir boyuta sahip olduğu düşüncesini uyandırmaktadır. İslam'a sonradan girip de ilmi yönden bir hayli geride kalma korkusu bu şekilde kendilerince az da olsa giderilmiştir¹¹.

Durumu özetlemek gerekirse bir zamanlar araştırmalar sonucu İslam'ı seçen bireyler, günümüzde popüler olan bu akımı sosyal anlamda var olabilmek amacıyla seçtiği söylenebilir. Herkesi aynı şekilde değerlendirmek doğru olmasa bile yukarıda sayılan nedenlerden dolayı Selefiligi seçen Fransız gençlerin sayısının ciddi rakamlara ulaştığı ifade edilmelidir.

C. Fransa'da Seleflerden Kurtulmanın Bir Aracı Olarak Hicret

Fransa'da selefler arasında ön plana çıkan ve oldukça önemli bir konu olan "hicret", günümüzde selefler arasında hala tartışılmaktadır. Selefilikte hicret konusu Fransa'daki

¹⁰ Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.96-97. Sonrandan İslam'ı seçeler ile ilgili geniş bilgi için bkz. Stefano Allievi, **Les Convertie à l'Islam. Les Nouveau Musulman**, Paris, 1998. Ve Valérie Perigne, **De Jésus a Mohammed: Itinéraire des Français Convertie à l'Islam**, EHESS Doktora tezi, Paris, 1997.

¹¹ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.161-163.

Selefilere için öneminin ötesinde bir anlam taşıdığı açıktır. Bu çerçevede Selefilere büyük bir kısmı hicreti kabul etse de bazıları konu ile ilgili farklı görüşler ileri sürmüştür.¹²

Selefi anlayışa göre her Müslüman yaşadığı gayri Müslim ülkeden İslam topraklarına hicret etmekle yükümlüdür. Söz konusu hicreti er ya da geç gerçekleştirmeyi hedefleyen bir selefci, Fransa'da bulunduğu süre zarfında hicret göçü için gerek ekonomik gerekse zihinsel ve sosyal olarak hazırlık yapmak zorundadır. Bunu sadece kendisi için değil bir taraftan hicrete hazırlık yaparken diğer taraftan da tebliğin bir parçası olarak diğer selefleri İslam coğrafyalarına hicrete yani Fransa'yı terk etmeye teşvik etmelidir. Bu anlayış görünüşte oldukça masum ve insani veya İslamî gibi görünebilir. Ancak Müslümanların uzun süre Fransız toplumunda yaşaması, çocuklarının burada doğması ve entegre olarak bu toplum içinde haklarını almak suretiyle bir yaşam şekli oluşturması daha makul görülmelidir. Böylelikle ihtidalar Fransızların İslam'a geçmesi artacak ve İslam'ı tebliğ etme imkanları daha geniş bir şekilde yürütülecektir.

1. Hicretin Nedenleri

Fransa'daki Selefilere İslam coğrafyasına hicretinin dini, sosyal ve ekonomik olmak üzere birçok nedenleri vardır. Fakat selefler için en önemlisi hicret ederek İslam'ı en güzel şekilde yaşayabilme iddiasına dayanmaktadır. Bunun gerçekleşmesi için Müslüman bir ülkede bulunmak gerektiğini savunmaktadırlar. Aksi takdirde onlara göre müşriklerin evinde İslam'ı bütün yönleriyle yaşamak mümkün değildir. Yani gayri meşru bir yönetim altında İslam'a göre yaşamak mümkün değildir. Böyle bir yaklaşımın Fransa'daki diğer gruplarda görülmediği belirtilmelidir. Dolayısıyla diğer Müslümanlar ile birçok konuda olduğu gibi ülkeyi yani Fransa'yı terk etme konusunda da ayrı düşmektedirler. Hatta İhvan-ı Müslimin din bilginlerinden Tarık Ramazan, Fransa'da İslam'ı yaşama imkanını diğer ülkelere göre bir ayrıcalık olduğunu ifade ederek hicretin hiçbir şekilde gerekli olmadığını savunmaktadır¹³.

Fransa'dan hicreti yani göç ederek ülkeyi terk etmeyi İslami kavramlarla temellendirmeye girişmiştir. Bu çerçevede iki ifade ön plana çıkartılmıştır. Bunlar Darû'l Küfr ve Darû'l İslam¹⁴ kavramlarıdır. Fransa'daki selefler yer yüzündeki coğrafyaları Darû'l Küfr

¹² Mohammed-Ali Adraoui, **La Hijra Au Servis Des Projet De Rupture Intégral Dans Le Salafisme Francais**, Ethnologie Française, Ekim 2017, c.47, no.4.

¹³ Tariq Ramadan, **Dar ash-shahada. L'occident, espace de témoignage**, (darû'l şehadet. Batı, tanıklık alanı) Tawhid yay., Lyon, 2002, s.

¹⁴ İslami veya İslami dışı bir yönetimin hakimiyeti altında ülke. Darû'l küfr veya başka bir deyişle darû'l harp günümüzde İslam ülkelerin savaş halinde olduğu beldeler değil de yabancı ülke olarak tabir ettiğimiz

ve Darû'l İslam olarak bir ayırıma gitmişler ve hicret etmeyi inandıkları ilkelerin doğal bir sonucu olarak görmüşlerdir. Bu benzeri gerekçelerle söz konusu göçün mecburi olduğunu iddia etmektedirler.

Fransa'daki Selefler hicrete o derecede inanmaktadırlar ki bunun için sürekli hazır olmayı sağlayacak şekilde yaşamaktadırlar. Bu çerçevede hicretin ön hazırlığı olarak iki davranış ve düşünceyi kendi aralarında canlı tutmaktadırlar. Bunlardan ilki Fransız toplumundaki Selefler bu ülkedeki varlıklarını geçiciymiş gibi göstermek veya görmektedirler. İkincisi ise toplum içerisinde diğerlerine karşı yabancılaşarak kendilerini sosyal alandan soyutlamaktadırlar. Bu duruma çağdaş dönemin getirdiği yenilik ve post-modern dünyanın inanç sahiplerine yaşattığı zorlukların da eklenmesi, kendilerince hicret etmek kaçınılmaz bir hal almaktadır¹⁵. Bütün bunların bir sonucu olarak Seleflerin toplumdan uzaklaşarak kendilerini sürekli camiye atmaları ve zamanlarının çoğunu orada geçirmeleri her an göç duygusunu yaşatmaktadır. Fransa ve toplumun geri kalanlarında uzak durmaları hicret düşüncesini canlı tutmakta Fransız toplumunda yer edinmemektedir. Zira onlar için Fransa, bu dünyadaki tek hedefleri olan sevap kazanmayı engelleyen bir ülkedir.¹⁶

Burada çok önemli bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Seleflerin Fransa'yı terk etmesi anlamındaki hicret için öne sürülen ve din temalı deliller çok da önemli görülmemelidir. Zira Hicretin gerekliliğinin gerçek nedeni, selefi ulema tarafında verilen bir fetvadır. Nitekim günümüzde selefilikğin önemli simalarından olan Şeyh Sâlih b. Fevzân göre Fransa'dan fiziksel ve akli kopuşu gerçekleştirmek Selefler için vaz geçilmez bir görevdir. Zira ona göre Fransa'yı terk etmek yani hicret, İslam dışı öğeleri reddedip, dinî bir dünya vizyonu elde etmek anlamına gelmektedir. Ona göre:

“Hicret etmek, dini muhafaza etmek adına kafir ülkeleri terk edip Müslüman ülkelere gitmekten ibarettir. Yukarıda tanımlanan ve amaçlarını saydığımız hicret, güneşin batıdan doğması ve Saatin (kıyamet) geleceği güne kadar mecburidir. Ayrıca Peygamber, müşriklerin arasında ikamet edenlerden kendini ayırdı. Bu nedenle Müslümanların müşrikler arasında ikamet etmesi yasaktır.

yerlerdir. Kısacası İslam ülkeleri dışındaki (darû'l İslam) diğer ülkeler darû'l küfrdür. Geniş bilgi için bkz. Ahmet Özel, “Darû'l Harp”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 1993, c.8, s. 536-537. Mezheplerin konu ile ilgili görüşleri için Muammer Arangül, **Fıkıh Literatüründe Klasik Ülke Terminolojisi ve Güncel Değeri**, Şırnak Üniv. İlahiyat fakültesi dergisi, Şırnak, 2007, c. VIII., sayı 17.

¹⁵ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.111-114.

¹⁶ <http://hijra.albounyane.com/index.php/qui-sommes-nous/161-pourquoi-la-hijra-pourquoi-hijra-conseil.html> (Erişim 08.07.2021). Şeyh Fevzân konu ile ilgili açıklaması: <https://salafislam.fr/hijra-obligatoire-sheikh-al-fawzan/> (Erişim 08.07.2021). Bkz. Abou Amr Abdoukarim Al- Hadjoury, **La guidée des Élités sur l'obligation de la Hijrah**, Moqbil yay.

Ancak maddi acıdan zorluk çekip hicret edemeyenler veya orada ikamet etmeleri tebliğ gibi dini yararlar varsa istisna tutulur.¹⁷”

Yine Selefilere önemli alimlerinden Şeyh Albânî, 1980 yılların sonunda batıdaki Müslümanlara hitap ederken kafirlere ait beldelerde yeni Müslüman olmuş insanları oraları terk etmeye ve İslam topraklarına göçmeye çağırmıştır¹⁸. Bütün bunlara göre selefiyye zihniyetinde hicret anlayışı çok önemli bir konumda olup adeta gerçekleştirilmesi mecburi olan ve bir birçok ulema tarafından dile getirilen bir durumdur. Selefilere Fransa'yı terk anlamında hicretin gerekçesi sorulduğunda sıklıkla Hz. Peygamber'in göçü örnek gösterilmektedir. Peygamber'in (s.a.v) Mekke döneminde Kureyişliler tarafından yaşadığı yoğun baskının sonucunda Medine'ye hicret etmesinin örnek alındığı iddia edilmektedir. Böylelikle Medine'de hem İslam'ı yaşamak hem de tebliğ etmekte sorun yaşamamıştır. Selefilere bir taraftan bu olayı delil göstererek dini delil üretme çabaları diğer taraftan da Arabistan şeyhlerin fetvaları ile desteklemek suretiyle hicreti inançlarının bir parçası haline getirdikleri anlaşılmaktadır. Ancak Selefilere Fransa'yı terk etmeleri gerçekte kimin işine geleceği sorusunun cevabı oldukça önemlidir. Selefilere Fransa'dan hicret için geçerli bir dini delil olmadığı açıktır. Kaldı ki örnek alınan hicret olayı ile bir benzerlik bulunmadığı açıktır. Zira Hz. Peygamber bir İslam beldesine hicret etmemiş, tam tersine gittiği yeri İslamlaştırmıştır.

Fransız Selefilere başka ülkelere hicret etmesini hükümet tarafından 2006 yılının aralık ayında keşfedilmiştir. Bu tarihte Fransa Kahire'de bulunan 10'na yakın kişiyi cihatçı şüphesiyle tutukladığı sırada Mısır'da ciddi bir gönüllü hicret yapmış Fransız vatandaşı kitlesinin olduğunu görmüştür.¹⁹

2. Fransa'daki Selefiler için Hicret Yerleri

Ekonomik imkanların el verdiği zaman hicret etmeyi planlayan selefiyye taraftarları genel olarak hicret beldesi olarak kutsal topraklar olarak kabul edilen Arap Yarımadasını tercih etmektedir. Fakat kendi ülkelerini de tercih edenlerin sayısı oldukça fazladır. Mağrib'te ve özellikle Cezayir ve Fas gibi ülkelerde selefilik taraftarları her geçen gün artmakta ve bu nedenle de tercih sebepleri arasında yerini almaktadır. Bu ülkelerde bazı şehirlerin halkının

¹⁷ Şeyh Sâlih b. Fevzân, **Alliance et Désaveu en İslam** (İslam'da ittifak ve ret), terc. Abu Talha Said el Djazairi: http://alghourabaa.free.fr/web/Alliance_et_Désaveu_en_İslam.pdf, p.10,

¹⁸ Albânî, **Fatawa ash-Shaykh Albânî wa muqaranatuha bi Fatawa al-ulema**, Mektebet-Turath el-İslami, Kahire, 2002, c.1, s.66.

¹⁹ Claude Guibal, **L'Égypte, nouvel eldorado islamiste pour les salafistes d'occident**, <https://www.liberation.fr/planete/2006/12/04/> (Erişim 08.07.2021).

tamamen Selefiyye'yi benimsemiş olanlardan meydana gelmesi cazip bir hicret odağı haline getirmiştir. Bir kısmı ise Malezya veya Birleşik Arap Emirlikleri'ni tercih etmektedirler. Bu ülkelerin ekonomik anlamda sağlam olması ve para kazanmanın daha kolay görülmesi tercih nedenlerinden biri olmakla birlikte gerçekte bu ülkelerde Selefiyyenin hızla yayılıyor olması, bu tercihin esas etkenlerindendir. Yemenli tüccarlar aracılığı ile İslamlaşan Malay adaları genelde Şafi-Eş'arî 'dir. Nasscı bir din yorum biçimi yaygın olarak kabul edilir. Bu yüzden Selefiyye Ehli Re'y yani Hanefi-Matüridiler arasından daha rahat yayılma imkânı bulabilmektedir. Nitekim Yemen'de selefi eğilimli enstitüler vardır. Söz konusu eğitim kurumları bu ülkede Suud yönetimi destekleri ile açılmıştır. Özellikle Darû'l-Hadis Üniversitesinde çok yüksek sayıda yabancı öğrenciye Selefiyye eğitimi verilmektedir. Böylelikle Suud yönetimi iki suçlamadan kurtulmayı planlamaktadır. Öncelikle terör eylemlerini veya dışlamacı, ötekileştirici ve hoşgörüsüz din söyleminin kaynağı olmaktan kurtulmayı planlamaktadır. İkinci olarak yabancı öğrencilerin kendi ülkelerine döndüklerinde Suudi selefîci görüş sahibi olmakla suçlanmasını engellemeyi amaçlamaktadır.

Weir, Yemen'de Selefi medreselerin kurulmasını Suudi Arabistan'ın selefîci politikasına ve desteğine dayandırmaktadır. Bu politikanın en uç noktası 1979'da Sa'da Vilayetinin Demmac kasabasında bir Vehhâbî eğitim kurumu olan Darû'l-Hadis Üniversite'sinin kurulması ile gerçekleşmiştir. Vehhâbiliğin Yemen'in kuzeyinde kök salmasının nedenlerinden biri Yemen Mütevekkili Krallığının yıkılışından sonra monarşi yanlılarının Yemen Zeydiliği'nin bir kalesi olarak görülen kuzeydeki Sa'da ilinde yoğunlaşmış olmasıydı.²⁰ Yemen'deki Şafilere arasında yayılma imkânı bulan Selefiyye, aynı şekilde uygun bir ortam sunan Endonezya ve Malezya'da yayılabilmektedir. Ancak yaşam standartlarının zor olması ve koşulların Arapları zorlamasından dolayı selefilik için iyi ve uygun bir yer gözüktü de her geçen gün tercih noktası olmaktan çıkmaktadır.

Selefilerin hicret ülkesi olarak gündeminde olan bir diğer ülke ise Suriye'dir. Suriye'de fusha Arapça konuşulması selefilere cazip olsa da Irak ile aralarındaki husumetten dolayı ve mevcut karışıklıklardan dolayı güven açısından tercih edilmemektedir. Saydığımız beldeler arasından şüphesiz en yoğun ilgi gören ülke Mısır, özellikle de Kahire şehridir. Resmi bir sayım olmasa da Fransız diplomatik kaynakları tarafından birtakım tahminler yürütülmektedir. Bu

²⁰ Bk. S., A. Weir, **Clash of Fundamentalism, Wahhabism in Yemen**, MER. The Arabian Peninsula 27, 2015; Haykel B., **Revival and Reform in Islam: The Legacy of Muhammad al-Shawkanî**. Cambridge, 2003; Leonid M. Issaev, **Yemen: Bitmemiş Devrim**, Alsharq Forum Rapor, 1 Ekim 2018.

tahminler konsolosluk kaydı veya Mısır'da çocukların okul kaydı, üniversite başvurusu gibi birçok sosyal alanda gerekli Fransız kültür merkezi tarafından sağlanan tavsiye mektup taleplerine göre ortalama bir sayıya ulaşılmıştır²¹.

Fransa'daki Selefiyye taraftarlarının Mısır'ı hicret yurdu olarak tercih etmelerinin birçok nedeni vardır. Bunlardan ilki, Arap Yarımadasının aksine Mısır'da uzun süre oturma (ikametgâh) almanın daha kolay olmasıdır²². İkincisi, Mısır'da mevcut birçok dini ve Arap dili özel okullarının bulunması ve aynı zamanda esnek bir eğitim sistemi olmasıdır. Bu iki sebeple Mısır, Fransa'daki Selefilerin ilgisini çekmiştir. Üçüncü bir neden de bu ülkede yaşam maliyeti oldukça düşük olmasıdır. Zira popüler mahallelerden gelenler için önemli bir avantaj sağlamaktadır. Mısır'ı Fransa'daki Selefîciler için cazip hale getiren dördüncü neden ise el-Ezher²³ gibi köklü bir kuruluşa sahip olmasıdır.

Bütün bunlara ilave olarak Mısır'da Afrika kökenli Amerikan Müslümanlar tarafından kurulan el-İbane merkezinin bulunmasıdır. Nitekim bu merkeze, çoğunlukla Fransa banliyölerinde hayatlarını geçirmiş Müslümanları barındırmaktadır. Hata bir dönem Fransızların yoğun ilgi göstermelerinden dolayı, el-İbane okulu Fransız Müslümanlar tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Eğitim alanında her zaman selefîci yorumla “Tevhid” konusunu ön planda tutan bu kurum, terk edilmiş bir ilmin tekrar su yüzüne çıkarmayı hedeflemiştir. Şunu da belirtmek gerekir ki genelde Mısır'ı tercih eden selefilerin ilk hedefi kafir bir ülkeyi terk etmek değil, aslında Selefîci metotla İslami eğitim görmek ve Arapça öğrenmektir. Nitekim Mısır'a gelenleri büyük bir kısım belli bir süre sonra tekrar Fransa'ya dönmektedir.²⁴

Burada önemli bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Selefiler kısa dönemler içinde git gel yapılarak Fransa ile bağlarını tamamen kesmemektedir. Ancak Fransa ile bağları tamamen koparmak isteyen Selefilerden hicret edenlerin çoğu kendi ülkelerini tercih etmektedir. Cezayir bu tercihlerin önde gelen bölgesidir. Böyle bir durumda hicret sebebi tamamen farklıdır. Bu göçü “öze dönüş” olarak kabul etmektedir. Bir zamanlar kendi topraklarını terk eden ailelerin aslında bunu yapmamaları gerektiğini savunan selefiler, zorunlu

²¹ Romain Caillet, **Trajectoire de salafis Français en Égypte**, Bernad ROUGIER, Qu'est-ce que le Salafisme ? Presse Universitaire de France, Proche Orient, Paris, 2008, s.257-259

²² Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.183.

²³ Sünni İslam'ın önde gelen en eski enstitülerden biridir. 988 yılında Kahire'de kurulan el-Ezher, uzun yıllar İslami ilimler eğitiminde tercih edilen kapsamlı bir kuruluştur.

²⁴ Romain Caillet, **a.g.e.**, s. 258.

bir vazife olarak vatanlarına tekrar dönüp İslam'ı en iyi şekilde yaşama isteğini canlı tutmaktadırlar. Görünürde Selefilere için hicretin asıl amacı İslam'ı daha iyi yaşayıp darû'l küfrü terk etmek olsa da aslında gerçek amacın başka olduğu bir gerçektir. Zira Fransa'dan hicret eden Selefilere bazıların eğitim hayatını bazıların da öz topraklarında sakin bir yaşamı tercih ettiği için göç ettikleri anlaşılmaktadır. Böylelikle hicret selefileri arasında “geldiğimiz yere geri döneriz” veya “bizi istemeyeni biz hiç istemeyiz” algısı oluşmuştur. Entegrasyonu reddetmelerinin bir sonucu olarak aslında yabancı kaldıkları Fransa'dan göçüp atalarının topraklarında yaşamı tercih etmekten başka seçenekleri kalmamıştır. Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy yönetiminin İslam'ı hedef alarak hicap ve başörtüsü gibi dini değerlerin artık ülkede ciddi bir sorun haline dönüştüğünü ilan ettiği yıllarda Fransa Selefileri için önemli alimlerinden Cezayirli Şeyh Ferkous, Müslümanların haklarını alma konusunda çalışmaları başlatması yerine Fransa'da gereksiz olarak yaşamını sürdürmenin ve uzatmanın yasak olduğunu ve bir an önce hicret yapılmasını açıklamıştır. Müslümanların ibadetlerinde zorluk çekeceklerini ve İslam'a karşı düşmanlık duyan bir hükümetin yönetimi altında kalınmasının doğru olmadığını dile getirip onu hicretin kaçınılmaz olması sonucuna götürmüştür. Selefi alimler Fransa'da kalan selefiler için de yol haritası çizmekten geri durmamıştır. Buna göre Selefiye alimleri neredeyse görüş birliği halinde hicret etmeyip Fransa'da kalmayı tercih edenlerin Fransa'daki seçimlerde kesinlikle oy kullanmaması gerektiğini belirtmektedirler²⁵. Bu anlayışın kimin lehine sonuçlar doğuracağı düşünüldüğünde önemli bir planın parçası olduğunu açıkça ortaya çıkarmaktadır. Önemli bir nüfusa sahip olan Selefiler Fransa'da bulunmakla birlikte demokratik yollarla hiçbir şekilde haklarını almamakta, hatta Müslümanların gerçekte sahip oldukları güçlerini göstermemektedir. Burada gerçek soru şudur: Bu durum kimin lehinedir?

Son olarak şunu da ifade etmek gerekir ki genel olarak bahsi geçen hicretlerin büyük bir kısmı birçok nedenlerden dolayı başarısız sonuçlanmıştır. Gerek iş bulma ve entegre olmanın zorlukları gerekse maddi anlamda alışa gelinmiş daha rahat bir hayatın özlemi gibi nedenlerden dolayı çabuk pes edenlerin sayısı az değildir. Bununla birlikte yerli selefiler ile batı (Avrupa'dan gelenler) selefiler arasında kültürel farklılıkların olması da bu başarısızlığın bir diğer etkenidir. Çünkü onlar göre Avrupa'dan gelenler selefi olmadan önce batılıdır²⁶.

²⁵ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.120-129.

²⁶ Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.185.

D- Fransa'daki Selefilik ile Dünya İslam Birliği İlişkileri

Fransa Selefilik ilk dönemlerinde küçük gruplar halinde ülkenin dört bir tarafına dağılmış, hükümet ile resmi bir bağlantı olmaksızın varlık göstermişlerdir. Fakat durum 1997 yılında değişmiştir. Kral Faysal'ın 15 Aralık 1962 yılındaki girişimleriyle Mekke'de kurulan Dünya İslam Birliği (رابطة العالم الإسلامي) Paris'te de bir şube açarak hem selefi/vehhâbî'nin Fransa'daki varlığının destekçisi olmuş hem de iki ülke arasındaki ilişkiler açısından önemli bir adım atılmıştır. Bu kurum resmi olarak Suudi Arabistan tarafından yönetilmiyorsa da Kraliyet (hükümet) STK'sı olarak kabul edilmektedir²⁷. Dünya İslam Birliği'nin kurulma nedenlerinden en önemlisinin, Mısır'ın İslam dünyası üzerinde yıllardır elinde tuttuğu hakimiyeti kırmak ve ele geçirmek amacına yönelik olduğu bilinmektedir. Mısır Fatimilerden beri özellikle de Ehli Sünnet açısından Osmanlıdan beri eğitim ve ilim alanında her zaman ön planda olmuştur. Bu durumdan rahatsız olan Suudi Arabistan yönetimi buna son vermek amacıyla Dünya İslam Birliği'ni kurmuştur.²⁸

Dünya İslam Birliği üyeleri arasından dünyanın dört bir yanından katılan olsa da gerçekte Suudiler tarafından yönetilmektedir. Günümüzde eski din işleri bakanı Muhsin al-Turki başkanlığında yönetilen kurum, dini aktiviteleri ile sosyal ve eğitim uygulamaları ihvan-ı Müslimin'e benzemesi dikkat çekmektedir. Bu durumun belirgin açıklaması ise 1950 yıllarından itibaren Nâsır yönetimi tarafından aşırı baskıya uğrayan Mısır, Suriye ve Irak ihvanları Suudi Arabistan'a sığınmışlardır²⁹. Suudi yönetimi ve Dünya İslam Birliği başkanları, ülkeye sığınan ihvanları da kurumlarına entegre ederek Nâsır karşıtı propagandayı güçlendirmişlerdir. Zamanla birçok ihvanı barındıran Dünya İslam Birliği, işlevsel olarak ihvan cemaatine benzemeye yüz tutmuştur. Gerek eğitim alanında gerekse sosyal anlamda ihvanın karakteristikleri gözden kaçmamaktadır. Dahası siyasi anlamda da varlık göstermişlerdir. Avrupa Dünya İslam Birliği kontrolünde olan cami ve derneklerde bilinen selefiyye zihniyetinin aksine sosyal aktiviteler ön planda tutulmuştur. Düzenli bir şekilde konferanslar yapılmasının yanı sıra ülkedeki işlenen suçları da İslam sayesinde yenmeyi hedeflemektedirler. Tıpkı İhvan-ı Müslimin gibi İslam'ın din, dünya ve devlet olduğunun benimsemiştir. Suudi

²⁷ Samir Amghar, **La Ligue Islamique Mondiale En Europe**, Critique internationale, Paris, 2001, sayı 51, s.115-116.

²⁸ Samir Amghar, **La Ligue Islamique Mondiale En Europe: Vecteur Du Salafisme Ou Défenseur Des Intérêts Stratégique Saoudiens?** Critique internationale, Paris, 2011, no 51, s.115-116.

²⁹ Gilles Kepel, **Fitna. Guerre au cœur de l'islam**, Gallimard yay., Paris, 2004, p.209-210.

ulemanın aksine ihvan ile iyi ilişkiler geliştirmiş, yeri geldiğinde iş birliği yapmaktan kaçınmamıştır.

Dünya İslam Birliği'nin dünya hafızlık organizasyon başkanı Abdullah Basfar, Fransa'da her yıl Müslüman kardeşler (Fransa'da UOİF³⁰ olarak bilinmektedir) tarafından Paris, Seine Saint Denis Bourget'de düzenlenen toplantıya teşrif etmektedir. Aynı şekilde Dünya İslam Birliği'nin düzenlemiş olduğu konferanslarda, Hasan el-Benna'nın torunları olan Tarik ve Hani Ramazan davet edilmektedir. Burada önemli bir husus hatırlatılmalıdır. O da şudur: Dünya İslam Birliği'nin ihvan ile ilişkileri olsa da bu kurumu Selefilere gözde ulemalarından biri olan Abdülaziz bin Baz ve Nâsiruddîn el-Albânî gibi şahısları takip etmektedir. Sonuç olarak Dünya İslam Birliği İhvan-ı Müslimi'nin siyasi ve sosyal görüşleri ile selefilik katı, kuralcı ve Ortodoks görüşlerini birleştirmiş bir kurum olduğu söylenebilir³¹.

E. Fransa'daki Selefilere Diğer Müslümanlarla İlişkileri

Bir önceki başlıkta Suudi bir kurum olan Dünya İslam Birliği'nin Müslüman kardeşler ile yakın ilişkilerde bulunduğu açıklanmıştı. Ancak bu yapıcı ve kucaklayıcı tavrın istisnai olduğu ifade edilmelidir. Nitekim selefilik genel yapısında diğer Müslümanlara karşı dışlamacı, ötekileştirici ve sert bir tutum görülmektedir. Kendilerini kurtuluşa erecek olan tek fırka olarak görmeleri ve *selefi Minhaç* dahilinde olmayanları yanlış yolda oldukları kanaatine varmanın neticesinde, diğer dini grup ve mezhep mensubu kişilere karşı tepki ile yaklaşır, intisap ettiği fikirleri de eleştirirler.³²

Fransa'da önde gelen İslam cemaatlerinden Müslüman kardeşler cemiyeti, tebliğ cemaati, farklı tasavvuf hareketleri ve ılımlı İslam konseyleri selefiler tarafından eleştirilenler arasındadır. Modern İslamcılar ise siyasi güçlerle anlaşma sağladıkları için ve dini yönden taviz vermelerinden dolayı Selefiler tarafından sapkın bir fırka olarak görülmektedir. Selefilere dinsiz kabul ettikleri ve tamamen reddettikleri hükümetin aksine onlar ilerici ve entegrist bir siyaseti savunmuşlardır. Bu cemaatler Fransa'da kurumsallaşarak, Paris Büyük Camii gibi kamusal işleri uzlaşmacı ve reformist bir tavırla ele geçirmişlerdir. Halbuki selefilere göre İslam

³⁰ Union des Organisations Islamique de France. (Fransa İslami Kuruluşlar Birliği) Geniş bilgi bkz. Samir Amghar, *Les Mutations De L'islam Politique: L'union Des Organisation Islamique En France*, La Vie Des Idées yay., no16, 2007. Ve Vincent Gessier, L'UOİF, *La Tension Clientéliste D'une Grande Fédération Islamique*, L'Harmattan, Paris, 2006.

³¹ Samir Amghar, *Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.57-61.

³² Bernard Rougier, *L'Islamisme Face Au Retour De L'Islam*, Presse De Science Po., Paris, 2004, s.103-118.

hiçbir şekilde gayri Müslimler ile müzakere etmez. Bir başka ifade ile selefilere göre onlar Fransa'ya entegre olup batıya ayak uydurmak için İslam'ı alet etmişlerdir.

Burada önemli bir selefci çelişkiye dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Vehhâbiliğin kurucuları başlangıçta Orta Doğu'yu emperyalistlere teslim etmemek için savaşıyan Osmanlı'yı müşrik olarak görüp³³ İngilizlerle iş birliği yapması ile Fransa'daki selefilere Batı ile kavgalı olması büyük bir çelişkiyi ortaya koymaktadır. Aradan geçen iki asırlık süreçte Vehhâbi/selefiye harici hareketinin Batı ile ilgili geldiği nokta dikkat çekicidir. Zira özellikle eğitimde yönetici ve idareci taifenin akrabalarının eğitim gördüğü ülkeler genellikle Batılı ülkeler olmuştur. Bu çerçevede Fransa bu ülkedeki selefler tarafından Darû'l-Küfür ve şirk merkezi olarak görülmesi önemli bir uyuşmazlığı ortaya koymaktadır.

Müslüman kardeşlerin batı siyasetini kullanarak bir İslam devleti kurmaya veya İslam'ı moderniteye göre şekillendirmek istediklerini iddia eden selefler, aynı zamanda onların uygulamalarında Kur'an ve sünnete ters düştüklerini dile getirmektedir. Ayrıca Fransa'da Müslüman kardeşlerin kurduğu UOİF'in idarecilerin kamu yetkililer ile anlaşmalar sağladığı gerekçesiyle yine selefler tarafından ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Müslüman kardeşlerin İslam'a yabancı olan demokrasi gibi unsurları dine dahil ettikleri için ümmetin yapısını bozdukları yönünden de tenkit edilmiştir. Suudi Arabistan din işleri başkanı Sâlih el-Şeyh de Müslüman kardeşler cemiyeti hakkında açıklamalarda bulunarak onların tek hedefinin yönetimi ele geçirmek olduğunu iddia etmiştir. Dahası şahıslarına karşı yapılan tenkitleri mensuplarından saklayabilmek için onları gereksiz bir şekilde oyalayarak zamanlarını harcamaktadırlar. Böylelikle taraftarlarının diğer cemaatlerin fikirlerini dinlemesi veya öğrenmesi de engellenmektedir. Fransa'daki selefler onlara karşı olduklarını iki yolla ifade etmektedirler. Görüşlerini ya reddiye şeklindeki yazılarla açıklamaktadırlar yahut sözlü olarak uyararak *tajrîh*³⁴ uygulamaktadır. Fakat her iki yaklaşımdan sonra değişiklik olmazsa, kendilerince meşru saydıkları, sözlü saldırı, gözdağı verme ve aşağılamak gibi fiziki saldırılarda bulundukları da görülmüştür.³⁵

³³ Mesela bkz. Eyüp Sabri Paşa, **Târîh-i Vehhâbiyyân**, İstanbul 1296; Ahmed Cevdet Paşa, **Târîh-i Cevdet**, c. VII, İstanbul 1309; Fatih M. Şeker, **Osmanlılar ve Vehhâbilik**: Hüseyin Kâzım Kadri'nin **Vehhâbilik Risalesi**, İstanbul 2007, s. 191-304.

³⁴ *Tajrîh*, Seleflerin uyarı manasında kullandıkları terimdir.

³⁵ Yan Barry, **Des 'Salafiste' qui interdisent aux ommercants de vendre de la charcuterie?** <https://www.midilibre.fr/2012/09/28/des-salafistes-creent-l-emoi-sur-le-marche-du-chemin-bas,569625.php> <https://www.leparisien.fr/faits-divers/la-republique-face-au-defi-des-salafistes-26-05-2018-7737147.php> (Erişim 09.07.2021)

Selefiler Müslüman kardeşlerin yanı sıra modernist olarak gördükleri akım ve şahısları da eleştirmektedir. Mesela XIX. Yüzyıl ıslahatçılarından olan Muhammed Abduh (ö. 1905) dini görüşlerinde Tevrat'ı kullanmakla itham edilmiştir. Aynı şekilde Muhammed Abduh'tan esinlendiği için Muhammed Reşit Rızâ (ö. 1935) da eleştirilenlerin arasındadır. Yine İhvanın kurucusu olan Hasan el-Bennâ da (ö. 1949) ciddi tenkitlere maruz kalmıştır. Kendisine hem selefi hem de sufi demesi³⁶ vehhâbî zihniyetine ters düşmüş ve bidatlerin imamı olarak itham edilmiştir. Hasan el-Benna'dan sonra gelen Muhammed Gazali (ö. 1996) ve Yusuf el-Kardavî Kur'an ve sünnet çizgisinden ayrıldığı gerekçesiyle selefiler tarafından hedef alınmıştır. Selefilerin hedef aldığı şahısların listesi uzundur. Bu listeye Fransa'da medyatik anlamda etkili olan Hani ve Tarik Ramazan kardeşleri de ekleyebiliriz. Şunu da ifade etmek gerekir ki selefiler, İhvan-ı Müslimin eğilimli birçok siyasi ve dini yapıları aynı çatı altında değerlendirerek birbirinden ayırmaksızın itham etmiştir. Cezayir'de ihvan ile ilişkili birçok siyasi grup, Tunus'ta Nahda Partisi, Fas'ta Adalet ve İyilik Partisi, Türkiye'de Ak Parti (Adalet Ve Kalkınma Partisi) gibi İslam ülkelerindeki bütün ihvan yanlısı olarak görülen partiler Selefilerin eleştiri kapsamına dahildir.

Tebliğ Cemaati de tıpkı Müslüman Kardeşler gibi hedef alınmış, selefi teologlar tarafından eleştirilmiştir. Bin Baz onlar hakkından bid'atçı, masalcı ve çok tanrılı inanca yakın bir yapıya sahip olan Hint kökenli bir cemaat olduğunu ileri sürerek onlarla birlikte *huruç*³⁷ edilmesinin yasak olduğunu ifade etmiştir. Onlar ile ancak tebliğ/doğru yola çağırarak için iletişime geçilebildiğini dile getirmiştir³⁸. Genel anlamda selefiler, tebliğ cemaatinin doktrininde belirsizlik olduğu gibi bölücü bir yapıya sahip olan çok tanrılı inançlarına hizmet edenler arasında görmektedir³⁹. Sadece Tebliğ Cemaati'ni değil Nakşibendi gibi bütün tasavvufi yapıları da sertçe eleştirmişlerdir. Sufi geleneğine sahip her tarikat ve fırka selefiler tarafından reddedilmiştir. Sapkın yenilikçi olarak görülen tasavvuf ehli, insan ile Allah arasında

³⁶ Mesela bk. Mehmet Ali Büyükkara, **Çağdaş İslami Akımlar**, klasik yayınları, İstanbul, 2015.

³⁷ *Huruç* kelimesi Arapçada çıkmak anlamına gelmektedir. Bir diğer anlamı ise *teşkil* dir. Tebliğ Cemaatinin en önemli ve temel özelliklerinden olan huruç, gönüllü kişilerin belirli bir süre boyunca il dışına hatta ülke dışına gidip orada İslam'ı tebliğ etme biçimidir. Söz konusu gruplar 10 ila 12 kişilerden oluşup başlarına bir emir seçilir. Daha sonra önceden belirledikleri bölgeye giderek camilerde kısa sohbetler vererek insanları İslam'a ve tebliğ etmeye çağırırlardır. Genelde 3 gün, 1 hafta ve bazen de aylar sürebilecek olan huruçların planlamaları önceden hazırlanır. Tebliğ Cemaati hakkında Geniş bilgi için bkz. Fikret EFE, Cemaat-i Tebliğin Davet, Tebliğ ve Eğitim Yöntem İslamî Araştırmalar Dergisi, 2004, c.17, sayı 3, s.229.

³⁸ Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.166-172.

³⁹ François Burgat et Muhammed Stibli, **Les salafis au Yémen ou...la Modernisation Malgré Tout**, Chronique yéménites, Sana, 2003, s.125-155.

kutsadıkları aracılılar koyduklarını iddia etmişlerdir. Bilindiği üzere Vehhâbiliğin ilk zamanlarında önemli faaliyetlerden biri de bu durumu engelleyebilmek için türbe ve mezarlar yıkılmıştır. Bu yüzden ilk kaynaklarda Vehhâbîler türbe ve kabirleri tahrip etmeleri nedeniyle ‘mezar yıkıcılar’ olarak adlandırıldılar.⁴⁰

Şiiler de aynı şekilde selefiler tarafından dışlanmışlardır. Dini inançların İslam’ın temel yapısına aykırı olduğu için selefi vaizler tarafından sapkın olarak kabul edilmiştir. Selefi teologlar, Peygamber efendimizin sahabeleri hakkındaki aşırı görüşleri ve Hz. Ali’ye atfedilen kutsallığı kesinlikle kabul etmeyip karşı koymuşlardır.⁴¹

Selefiler sadece Tebliğ Cemaati, İhvan-ı Müslimin, Modernist Müslümanlar, tasavvuf tarikatları ve Şiileri eleştirmiş değil kendi içlerinde türeyen yapıları da hedef almıştır. İlimli selefiler (Dindar selefiler) adı verdiğimiz grup, Cihadî selefileri fasık olarak vasıflandırdığını bilmekteyiz. Buna mukabile cihadiler de siyasi selefiler olarak adlandırılan selefileri, İslam’ı siyasete alet ettiklerinden dolayı onları itham etmiştir. Sonuç olarak Selefilik, ılımlı, cihadî ve siyasi selefiler olarak kendi içinde bölünmüş ve birbirlerini eleştirmişlerdir.⁴²

Son olarak şunları ifade edebiliriz ki selefiler kendi yapılarından hariç hemen bütün dini gruplarla ters düşmüş ve Suudi din adamları tarafından sadece eleştirilmekle kalmamış çoğu zaman tekfir etmiştir. Günümüzde Fransa’da bu çekişme ve eleştiriler bütün yönleri ile tekfire varıncaya kadar yoğun olarak sanal ortamlarda ve sosyal medya platformlarında yürütülmektedir. Çağdaş dönem ile uyuşmayı veya entegrasyonu şiddetle reddeden selefiler interneti olabildiğince kullanmaktadır. Sanal ortamları kendi propagandasını yaparak için büyük bir silah ve güç olarak görmektedir. Bu çerçevede Fransa’daki selefilerin dijital ortam faaliyetleri ileride yeri geldiğinde genişçe anlatılacaktır. Ancak selefiler tekfir, ötekileştirici ve dışlamacı görüşlerini sadece sanal alemde değil pratik hayatta da yayma girişlerini

⁴⁰ Mesela bkz. Mahmat Ali Büyükkara, **İhvan’dan Cüheyman’a Suudi Arabitan ve Vehhâbilik**, Rağbet yay., İstanbul, 2013. Ayrıca bkz. Kamile Ünlüsoy, “İhvân-ı Müslimîn’in Kabir Ziyaretleriyle İlgili Görüşleri ve Muhaliflerinin Eleştirileri Üzerine Bir Değerlendirme”, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Yıl:2020/1, Sayı: 44

⁴¹ Bkz. Henri Laoust, **Le schismes dans l’islam**, Payot yay., Paris, 1964. Vincent Gessier, **Le Chiite imaginaire**, <https://journals.openedition.org/remmm/12759>. Selefiyye’ye göre Şiilerin çok olduğu Irak’ı temizlemek gerekir. Bkz. https://www.lemonde.fr/ete-2007/article/2007/07/30/pour-les-groupes-salafistes-l-irak-majoritairement-chiite-est-une-terre-impure-qu-il-faut-purger_940341_781732.html (Erişim 09.07.2021)

⁴² Mesela Bkz. Samir Amghar, **Le Salafisme en France: De La Révolution Islamique A La Révolution Conservatrice**, Critique Internationale, no:40, 2008. Samir Amghar, **Les Salafiste Français : une nouvelle aristocratie religieuse**, Mahreb Machrek, 2015, no 183. Cesari Jocelyne, **L’islam a l’épreuve de l’Occident**, La Découverte yay., Paris, 2004. Etienne Bruno, **La France et l’islam**, Hachette yay., Paris 1989.

sürdürmektedirler. Bu uygulamaları bazen şiddet içeren davranışlara kadar vardırılmaktadır. Mesela 2005 yılında Fransa Bourgogne bölgesine ait Yonne şehrinde bulunan cami imamı o bölgenin selefi lideri tarafından tehdit edilmiştir. Söz konusu şiddet içeren olaylar nedeniyle Suudi Arabistan din adamları devreye girmiş ve arkası arkasına verilen birçok fetva ile her türlü mezhep mensuplarıyla çatışma kınanmıştır⁴³.

F. Fransa'daki Farklı Selefi Gruplar

Vehhâbî/Selefilik kendi içerisinde bir bütünlük sağlayamamıştır. Hem dini hem de siyasi sebeplerden dolayı ayrışma olmuştur. Günümüzde Selefilik, öncelikle Suudi Selefilik ve Cihadî selefilik olarak ikiye ayrılmıştır. Bu, aslında günümüz selefiyyesinde büyük bir kırılma veya ayrışmadır. Ardında Suudilik ve Cihadilik arasında yeni bir duruş olarak “Siyasi Selefilik” ortaya çıkmıştır. Selefi siyasallaşması hem ılımlı selefileri hem siyasi selefileri ve hem de Cihadî selefileri etkilemiştir. Böylelikle Sahve kökenli siyasallaşma, cihadî kökenli siyasallaşma ve Suudi kökenli siyasallaşma gerçekleşmiştir. Selefiyye ayrışmalarının elbette yıkıcı sonuçları olmuştur ve bundan en çok Müslümanlar zarar görmüştür ve görmektedir. Bunların arasında Fransa'da en fazla nüfusa sahip grup ılımlı selefilik olduğu kaynaklarda yer almaktadır. Ancak diğerleri de ülkede kendilerinden bahsettirmeyi başarmıştır. Burada söz konusu gruplara değinmeden önce Fransa'daki selefilerin tipolojik yapısına yer vermek istiyoruz. Başka bir ifade ile selefilerin profil tip ve karakteristik özellikleri hakkında kısaca bilgi vermek istiyoruz.

1. Fransa'daki Selefilerin Tipik Özellikleri

Dört kısım olarak belirleyebileceğimiz Selefi tipolojisi vardır. Bunlardan ilki, kendini yeniden şekillendirdiğini söyleyenlerdir. Bu gruptaki selefiler daha önce başka bir dini gruba mensup iken kendi değişleriyle yanlış yolda olduklarını fark etmeleri sonucunda Selefiligi seçenlerdir. Genel olarak Tebliğ Cemaati'nden Selefilige geçiş yapanlardan oluşan bu tip Selefiler, Selefi zihniyetini daha üstün olarak gördükleri için kabul ettiklerini iddia etmektedirler. Yani bulundukları cemaatten mutmain olmayınca veya başka farklı nedenlerden dolayı Selefiyye'ye geçmişlerdir.

Selefi kimliğe sahip ikinci gruptakiler ise, özgürleşmiş neo-gelenekselci olarak da tabir edebileceğimiz insanlardır. Bu tip selefiler, genelde göçmen ailelerden gelen ve İslam'ın daha

⁴³ Samir Amghar, *Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.173-174.

çok kültürel olarak devralınan bir unsur olduğunu zanneden kişilerdir. Başka bir ifade ile İslam'ı yaşayan bir aileden değil de kültürel bir miras olarak algılanan bir din anlayışına sahip ailelerin çocuklarıdır. Bu tür bir yapıdan gelen selefiler, ailelerinin kendilerini hor görmesiyle karşı karşıya kalmıştır. Aileleri gerçek İslam'dan uzak olduklarını iddia ederek onları suçlamaya başlamışlardır. Bu yüzden bilgi üzerine değil de kültürel öge üzerine kurulmuş bir din anlayışına sahip olduklarını ileri sürerek ailelerini yoldan sapmış olarak itham etmektedirler. Bu türden ailelerin çocuklarında Selefiligi seçenler genel olarak geçmiş unutmak amacıyla çoğu zaman aileleri ile bağlarını koparmaktadırlar. İslam için bir tür fedakârlık olarak görülen bu kopukluk çoğu Selefilerin aile yapısını bozmaktadır.

Fransa'daki selefilerin üçüncü grubunu, daha önce Hristiyan olan kişiler oluşturmaktadır. Söz konusu kişiler daha önce mensup oldukları dini teoloji olarak iyi fakat uygulamada zayıf kaldığı ve kişisel bir hayal kırıklığına neden olduğu gerekçesiyle terk ettiklerini ifade etmektedirler. Onlar hayatlarındaki eksikliği dolduracak yegâne din yorum biçiminin Selefilik olduğunu düşündükleri için onu tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bir bakıma Hristiyanlığın geçmişte oluşturduğu manevi boşluğu selefilikte bulunan ibadete düşkünlük ve katı kuralcı anlayışı ile telafi edip doldurmayı amaçlamaktadır.

Fransa'daki selefi gruplardan dördüncüsünü İslam'ı toplumdaki yaşamının her alanında (siyaset, ekonomik, entelektüel...) ve her türlü çıkarlar doğrultusunda kullanan eğilimlerin içerisinde yer almış kişiler oluşturmaktadır. Bu gruptakiler selefilik ile kendilerinin yeniden doğru yolu bulduğuna inanmaktadır. Farklı bir değişle bu son kısımda bulunan selefi tipi, daha önce kendini birçok militan akımlar içerisinde bulmuş fakat sonradan doğru yolun selefilikten geçtiği kanaatine varmıştır. Genel de Müslüman ülke kökenli olan bu insanlar, kendi ülkelerinden mevcut yönetime baş kaldırmıştır. Militan hayatı sürdüren ve çoğunlukla ihvan olan bu insanlar baş kaldırmanın çare olmadığını anlayarak ılımlı Selefiligi benimsemişlerdir⁴⁴.

2. Selefiye Grupları

Necd bölgesinde başlayan Vehhabilik hareketi ilerleyen süreçlerde iç ve dış desteklerle genişleyerek kendisine bir yer bulmuştur. Tekfirci ve daha çok sömürgeci dış desteklere dayalı olması zamanla sorunlar ortaya çıkarmıştır. Hemen her sorunda görüş ayrılıkları ortaya çıkmış ve ana kitleden kopmalar meydana gelmiştir. Vehhabilik hareketinin ortaya koyduğu terör

⁴⁴ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.42-54. Ve Daniel Hervieu-Léger, **La Religions En Miette Ou La Question Des Sectes**, Calmann-Lévi yay., Paris, 2001, s.222.

eylemleri yeni isim arayışlarını da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda 20. asrın ikinci yarısından itibaren Selefilik kavramı tercih edilmeye başlanmıştır. Vehhabi/Selefiyeci gruplar benimsedikleri görüş ve metotlara göre çeşitli isimlerle anılmaya başlanmıştır.

a. İlmî ya da Akidevî Selefilik

Tipolojik bir ayırımdan sonra Fransa'daki selefileri grup olarak üçe ayırmak mümkündür. İlk olarak büyük bir kısmı temsil eden ve ılım selefilik (kietist) olarak hitap edebileceğimiz grup gelmektedir. Kendilerini, diğer Müslümanların inanç ve uygulamalarını ıslah etmek için adayan ılımlı selefiler aynı zamanda İslam haricinde herhangi bir etkileşimi reddetmektedirler. Zamanlarının büyük çoğunluğu cami ve mescitlerde *durus*⁴⁵ olarak geçiren ılımlı selefiler, belli başlı selefi alimlerine sıkıca bağlılıkları ile tanınmaktadırlar. Ulemaya bağlılık bu gruptaki selefilerin en temel özelliklerindendir. Bu özellik aslında büyük bir çelişkiyi de içinde barındırmaktadır. Zira söz konusu selefi ulemaya bağlılık aslında başkası tarafından idare edilmeyi kabul etmek anlamına gelmektedir. Bu ise tasavvufta karşı çıktıkları şeyhe bağlılık durumu ile bu yönden bir benzerlik göstermektedir.

Selefilere göre Fransa'daki Müslümanların sorularının yegâne çözümü *el-tasfiyatu vel terbiyye* dedikleri yanlışlardan arınmak ve eğitim ilkeleri doğrultusunda ilerlemektir. Din adına ortaya çıkmış bütün bid'atleri terk ederek İslam'ın en saf ve otantik haline geri dönüşe çağırmak, Müslümanları yanlışları konusunda uyarmak ve ibadetleri gerektiği gibi yerine getirmek en temel çalışmalarıdır. İlmî selefiler hiçbir şekilde siyasetle ilgilenmezler. Zira onlar siyasetin, ümmetin birliğini bozabilecek en önemli fitne araçlarından bir olduğuna inanmaktadırlar. Aslında bir İslam devletinin kurulmasından yana olan ılımlı selefiler, bu uğurda anarşi ve fitnenin ortaya çıkmasından çekinmektedirler. Dolayısıyla bir İslam Devletinin oluşması ancak bütün Müslümanların Tevhid inancının dosdoğru bir şekilde benimsemeleri ile mümkün olabileceğini düşünmektedirler. Bu nedenle ılımlı selefiler siyasi otoritenin gayri Müslimlerin elinde olsa bile fitne ve anarşinin zuhur etmemesi için mevcut hükümete tartışmasız kabul etme⁴⁶ fikrini benimsemiş durumdadırlar. Mesela 1990 yıllarında radikalizmi yani devrimci Selefilîği benimsemiş olan birçok Cezayirli selefi alim yavaş yavaş ılımlı Selefilîği tercih ederek Suudi Arabistan ulemasına tabi olmuş ve onların vizyonunu yaymaya

⁴⁵ Arapça da dersin çoğuludur.

⁴⁶ Burada kasıt Müşrik yönetimi kabul etmekten ziyade baş kaldırmamaktır. Selefiler bu durumda İslam beldelerine hicreti zorunlu görmektedir.

başlamıştır. Marsilya şehrinde imamlık yapmış olan Abdulhadî Dûdî Mağrib'te devrimci selefiliğin önemli simalarından biri haline gelmiş fakat daha sonra Fransa selefiliğın merkezi referanslarından olan Rabî el-Madkhalî'nin tavsiye ve uyarıları ile ılımlı selefiyye inancına sahip olmuştur. Pietist (dindarlık) olarak da adlandırabileceğimiz bu gruba Abdulhadî Dûdî gibi birçok devrimci ve cihadî eğilimli selefilerin Fransa'da hapiste iken kabul ettiğı bilinmektedir. Böylelikle ılımlı selefilik Fransa hapisanelerinde yatmakta olan diğer selefiler arasında itibar görmüş ve yayılmıştır⁴⁷. Sonuç olarak ılımlı selefilik, İslam'ın apolitik görüşünü savunmakla birlikte şiddetsiz bir İslam anlayışı ile bütün varlığını Suudi Arabistan ulemasının görüşlerine göre organize etmektedir⁴⁸.

Hiç kuşku yok ki Fransa'daki selefilik mensuplarının çok büyük bir kısmı ılımlı selefilerden oluşmaktadır. Selefilik genellikle popüler mahalle ve banliyölerde yetişmiş kişiler tarafından benimsenmektedir. Bu bölgeler aynı zamanda ılımlı selefiliğın en geniş faaliyette bulunduğu ve en çok rağbet gören sosyal bölge olarak bilinmektedir. Banliyö sakinleri ve özellikle buradan çıkmış gençler, Fransa Hükümeti tarafından daima sorun olarak görülmüştür. Nitekim Fransa toplumunda, banliyölerde yaşayanlar, eğitim hayatını erken yaşta bırakmış, yoksulluktan dolayı her türlü suça meyilli ve köken itibari ile yabancılardan oluşan bir toplum imajı oluşturmuştur. Hükümet tarafından "getto gençleri" veya "banliyö gençleri" olarak kategorize edilmiş olmalarının yanı sıra onlara resmi otorite ve gayri Müslimler tarafından "ötekiler" veya "diğerler" muamelesi yapılmıştır. Dolaysıyla hangi dine mensup olursa olsun gettoda yetişmiş bir insan, Fransa'nın hukuki "sistemine" karşı mücadele edilmesi gereken bir unsur olarak kabul edilmiştir. Bu yüzden, Selefilerin yoğun olduğu banliyö ve gettolarda, Fransa'ya karşı çıkmayı ve Fransız kültür ve toplumuna yabancı kalmayı kolaylaştırmıştır. Bütün bunlar Fransa toplumuna ve kültürüne karşı yabancı kalma, hicret anlayışı, apolitik olmaları ve içe kapanıklık gibi olumsuzlukları tetiklemiştir. Selefilerin bölgesel olarak bulundukları sosyal konum gereğı söz konusu olumsuzluklar onlara daha kolay tesir edebilmiştir⁴⁹.

⁴⁷ Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.36-39. Fransa'daki hapislerde İslam'ın yaygınlaşması ile alakalı bkz. Farhad Khosrokhavar, **L'Islam Dans Les Prisons**, Balland yay., Paris, 2005.

⁴⁸ International Crisi Group, **La France face à ses musulman: émeutes, jihadisme et dépolitisation**, Avrupa raporu, 2005, sayı 172.

⁴⁹ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.135-138.

İlimli selefilik kendi içerisinde dışlayıcı ve dışlayıcı olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır. İlk grup muhalifleri tarafından madkhaliste olarak isimlendirilmiştir. Dışlayıcı ılımlı selefilğin temsilcisi olarak kabul edilen şahıs, 1931 doğumlu Rabî el-Madkhalî'dir. Kendisi 1960 yıllarında Riyad ve Medine üniversitelerinde hadis alanında eğitim görmüştür. Daha sonra aynı alanda 1980'de Mekke Üniversitesi'nde doktora yapmıştır. Medine Üniversitesi'nde önemli muhaddislerden olan Rabî el-Madkhalî, 1995 yılında Hadis Fakültesi'nin başına geçmiştir. 1970 yıllarında Cemaati Selefiyye Muhtesibe⁵⁰ gibi cihadî eğilimleri olan gruplara ilgi duymuş olsa da 1990 yılından itibaren her türlü siyasi İslamcılığa karşı çıkmış ve siyasi alanda Suudi rejimine karşı çıkan akımlara sert bir şekilde itiraz etmiştir. Bunlardan biri de Ebû'l-Ala Mevdûdi ve Pakistan İslam Cemaati'dir. Batıya karşı büyük bir önyargı taşıyan bu grup, Avrupa'daki Müslümanları hicrete davet edip İslam topraklarına gelmesini istemektedir. Diğer grup ise tıpkı birinci grupta olduğu gibi apolitik görüşü benimsemektedir. Aynı şekilde siyasetten uzak durulmasını savunmakta ve eğitime önem vererek siyasi İslam ve cihadilere karşı durmaktadır. Fakat dışlayıcıların aksine kendilerinden olmayan diğer Müslümanlara karşı daha ılımlı ve yumuşak bir tutum sergilemektedirler. Daha uzlaşmacı ve onlara karşı daha açık olan bu grup, Müslümanların yaşadıkları batı ülkeleri ile ilişkileri konusunda da geri kalan selefilere nazaran daha ılımlıdır. Zaman zaman diğer cemaatlere mensup Müslümanlarla iş birliği yapabilmektedir. Onlar için önemli olan mezhep ve inançlar arasındaki farklılıklar ortaya koymak değil doğru dini yani ılımlı selefilği tebliğ etmektir. Dolayısıyla ihvanlar ile birçok kez iş birliği yapılarak faaliyetlerde bulunmuşlardır.⁵¹

Burada selefilik katı inançları bağlamında önemli bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: İlimli Selefiler diğer bazı Müslüman gruplarla birtakım iş birlikleri yapmış olsalar da mutlak hakikat sahibi sadece kendi ellerinden olduğu inancını değiştirmez. Bu benimsedikleri bir prensibe bağlılıklarının bir sonucudur. Yukarıda ifade edildiği üzere bunlar önceliği İslam'ın yayılmasına vermektedirler. Hemen her konuda aynı olan bu ılımlı grup içerisindeki bu iki grup dışlamacı grubun mezhepçiliği ön planda olduğu için diğerleri tarafından

⁵⁰ 1979 Mekke saldırılarının sorumluları olarak bilinmektedir.

⁵¹ Özellikle de 'Congrès du Bourget' olarak bilinen Fransa'daki müslümanların en kapsamlı toplantı ve kongre organizasyonunun da Selefi ve diğer fırkalar mensup kişiler aynı çatı altında buluşmaktadır. Bkz. https://www.liberation.fr/societe/2014/04/18/le-congres-annuel-des-musulmans-de-france-s-est-ouvert-au-bourget_1000294/ (Erişim 09.07.2021) Kongre ile ilgili geniş bilgi için bkz. Samir Amghar, **Le Congrès Du Bourget Une 'Fête De L'humanité' Islamique**, Confluence Méditerranée, L'harmattan yay., Mart 2003, no 46, s.147-155. Fransa'daki Müslüman kardeşler yapılanması için geniş bilgi Bkz. Xavier Ternisien, **Les frères Musulman**, Fayard yay., Paris, 2005.

eleştirilmiştir. Sayıları az olsa da dışlamacı olmayan bu grubun taraftarları artış göstermektedir. Büyük ulema konseyi el-Şatri, Müslümanların batıda özel okullar, dernekler ve camiler inşa ederek orada İslam davetine devam ettirmelerini temenni etmektedir. Diğer kısmın aksine hicretin bir çare olmayacağını, bilakis batıda da İslam'ın yaşanabilir olduğunu savunmaktadırlar. Paris'ten Şeyh Beşir, mühtedi Ayoup Lesieur, Raşit Ebu Hudeyfa⁵², Nader Ebu Anas bu dışlayıcı olmayan ılımlı selefilikğin önde gelenleridir. Yaşadıkları ülkede uyum içerisinde olmayı arzulayan ılımlı dışlamacı olmayan selefiler, peçe taşıyan kadınların yasalar gerektirdiğinde peçelerini çıkarmalarını istemişlerdir⁵³.

b. Siyasi Selefilik

Politikayı İslam'ı yaymak için modern bir vasıta olarak gören siyasi selefilik, tıpkı Müslüman Kardeşler gibi siyasi bir İslam anlayışını savunmaktadır. İktidara ulaşmak veya iktidar üzerinde baskı sağlamak için birçok dernek, siyasi parti veya sendikalar kurmayı hedefleyen siyasi selefiler, Müslümanların batıdaki hakları, Müslüman kimliği ve İsrail-Arap çatışması gibi sorunları çekinmeden ele almaktadırlar. Siyasi selefilik de protestocu siyasi selefilik ile yönetici siyasi selefilik olarak iki şekilde hareket etmektedir. Protestocu kısım yönetici kısma göre Arap rejimleri ve Batı medeniyetine karşı durmaktadır. İslam devletinin kurulmasının gerektiğini savunan bu grup aynı zamanda Batıda yaşayan Müslümanları korumak ve temsil etmek gerektiğini savunmaktadır. Siyasi selefi yanlıları Avrupa'ya gelerek terk ettikleri ülkelere dıştan bir baskı hedeflemektedir.

Siyasi Selefilik Fransa'ya 1991 yılında Cezayir'deki İslam Kurtuluş Cephesi'nin iktidarı ele geçirememesiyle birlikte gerek yöneticileri gerekse sempatizanları ülkeyi terk ederek Fransa'ya yerleşmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Başka bir neden ise 1990 yıllarında katılaştıran Suud rejimi, Muhammed Surûr gibi bazı Selefilerin batıya gelmesine yol açmıştır. Selman el-Avde ve Sefer el-Hâvalî gibi şahısların görüşlerini benimseyen Surûr, fikirleri ile Suudi alimlere karşı ters düşmesi sonucu Londra'nın bir banliyösü olan Parsons Green, el-Münteha camisinde imamlığa başlamıştır. Günümüzde Fransa'da bu grup büyük ölçüde

⁵² Raşit Ebu Hudeyfa olarak bilinen Reşit Eljay Fransa'da birçok konuda gündeme gelmiştir. Düşüncelerinde ilerleme yaşadığını dile getiren Eljay, Selefilik geride bıraktığını açıklamıştır. Fransız medyasında sıkça yer alan Eljay, çocuklara ders verirken eğer müzik dinlerseniz domuza dönüşürsünüz dediği bir video sonrası büyük bir polemik yaşandı ve İslam'da çocuk eğitimi sorgulanmaya başlandı. Bunun neticesinde bir zamanlar selefi olan bu imam gözle görülür değişim yaşadı ve Fransa'da tekrar eğitim hayatına başlamıştır. Video için (Artık neden Selefi değilim) <https://www.youtube.com/watch?v=hmaERVn6PT0>

⁵³ Samir Amghar, *Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.44-46.

kaybolmaktadır. Fransa'daki siyasi selefilik varlığı büyük oranda Cezayir'den geldiğinin burada ifade edilmesi gerekir. Ülkedeki son temsilcileri yine Cezayirli Ali Belhadj'dır. Paris ve Valence'ta birkaç örgütlenme girişimleri olduysa da ciddi bir yapılanma söz konusu değildir. İlk başta Avrupa'dan kendi ülkelerine müdahil olmak isteyerek İslam devletini arzulayan siyasi selefiler günümüzde bir kısmı farklı bir tutum sergilemektedir. Nitekim artık Avrupa'da yaşayan Müslümanları bulundukları ülkenin siyasetine karışmak ve aktif bireyler olmaya çağırmaktadır. Örneğin Müslümanları oy vermeye teşvik etmektedirler. Sadece siyasi değil sosyal alanda da faal haldedirler. Mesela popüler mahallelerde ve banliyölerde sıkça görülen ırkçılık ve suçluluğu kendi meseleleri haline getirip bu konuları ele almaktadırlar. Birçok konu ve değerler için eylem ve manifestolar düzenlemektedir. Fransa'da İslam'ın daha da yaşanabilir olması, bazı hakları elde edebilmek adına girişimlerde bulunarak siyasi ve sosyal alanda faaliyet göstermektedir.

Karizmatik lider anlayışı ile parti ve komiteler kuran protestocu siyasi selefiler, mühtedi Nicolas Bancho'nun İsviçre'de 2010'da kurduğu (CCIS) *Conseil Central Islamique de Suisse* (İsviçre Merkez İslam Konseyi), 2002'de Jean François Bastin tarafından Belçika'da kurulan (PCP) *Parti Citoyenneté et Prospérité* (Vatandaşlık ve Refah Partisi) gibi partiler İslam'ın değerlerini savunmak, ayrımcılığa karşı durmak hatta Müslümanların bayramlarda iş izni, onlar için radyo yayınları gibi birçok taleplerde bulunmaktadır. Kısacası Müslümanları artık Batı ülkelerin bir vatandaşı olarak kabul edip gerek sosyal alanda gerekse siyasi anlamda var olmayı hedeflemektedirler. Böylelikle dini yaşamının daha kolay olacağını savunurken dindarlık ve vatandaşlık arasında bağ olduğunu duyurmaktadır. Protestocu siyasi selefilik küçük çaplı grup veya karizmatik lider etrafında toplanırken yönetici siyasi selefiler Avrupa'da Dünya İslam Birliği kurumunda da olduğu gibi Suudi Arabistan yanlısı büyük enstitüler ile varlık göstermektedirler⁵⁴.

c. Devrimci Selefilik

Batı ve Müslüman ülkeleri ile hiçbir şekilde iş birliği veya anlaşma kabul etmeyen devrimci selefiler, İslam'ın galip gelmesinin yegane çaresi fiili cihadı gerçekleştirerek İslam devletini kurmak iddiasıyla tanınmaktadır. Cihadî selefilik temelde iki özelliği vardır. Bunlardan birini İhvan-ı Müslimin'den diğerini Selefilikten almıştır. Buna göre siyasi ve sosyal

⁵⁴ Samir AMGHAR, *Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.48-57. Siyasi selefilik için mesela bkz. Olivier Roy, *L'échec De L'islam Politique*, Le Seuil yay., Paris 1994.

alanlardaki faaliyetler konusunda İhvan-ı Müslimin'in İslam çerçevesinde gerçekleştirme düşüncesinden etkilenmiştir. İkinci olarak da selefililiğin en öne çıkan özelliği olan lafızcı nass anlayışı ve ayetleri yoruma kapalı tutma yaklaşımını benimsemiştir. Cihadî yani devirici selefilik, bu iki özellik ile ortaya çıkmıştır. Hilafet ve İslam topraklarında mevcut otoritenin meşruiyet meselelerine öncülük eden bu katı yapılanma, dini eylemlerin sadece İslam'ı tebliğ etmekle sınırlı kalmadığını, bu uğurda savaşın da gerekli olduğunu iddia etmektedir. Her türlü siyasi girişimleri devre dışı bırakarak, çözümü doğrudan şiddette aramaktadırlar⁵⁵. Sonuç olarak devrimci selefiler, cihat anlayışını inançlarının merkezine alarak, bütün yapılanmalarını bu çerçevede gerçekleştirmişlerdir⁵⁶.

Devrimci selefilere üç grupta incelemek mümkündür. Bunlardan birincisi ve en katı, sert ve radikal olan gruptur. Bunlar kendi ülkelerinin rejimlerini zorla İslamlaştırmak yani kendi inançlarını hâkim kılmak amacıyla şiddete başvurmayı esas kabul etmektedirler. Genelde Afganistan savaşını yaşamış insanlardan oluşan bu grup, İslam devletini kurma yani kendi inançları doğrultusunda bir siyasal yönetim oluşturma hayalini gerçekleştirme isteği ile hareket edip kendi ülkelerindeki iktidarı gayri meşru sayarak onlara saldırmaktadırlar.⁵⁷

İslam dünyasında mevcut birçok isimlerle anılan cihadî akım kendilerini bu grup ile özdeşleştirmektedir. Örneğin Cezayir'de ortaya çıkan GİA güçleri, ülkede bulunan Fransızların Cezayir'i terk etme emrini verdikten sonra kalanlara saldırı düzenlemiştir. Aynı çerçevede 24 Aralık 1994 yılında ise GİA üyelerinden bir komando Eiffel Kulesi'ne çarpmak için başkentten kalkan bir uçağı kaçırmıştır. Geçmişte Fransa Sömürgesi altında kaldığı için bu devleti karşı nefret duyan GİA militanları, Cezayir'in talihsiz tarihinden onları sorumlu tutmaktadır. Cezayir Hükümeti için diplomatik anlamda sorun teşkil eden bu gruba karşı önlemler alınmıştır. Fakat grup sınırların ötesinde Fransa'da da faal durumdadır. Nitekim 1995 yılında göçmen aile çocuklarından oluşan bir grup Paris'te Saint-Michel ve Maison-Blanche metro duraklarında bombalı saldırı planlarını yapmışlardır.⁵⁸

Birinci grubun aksine ikinci grup cihadî selefiler sadece bir ülkenin iktidarını ele geçirmek değil bütün ümmeti ilgilendiren sahalarda faaliyetlerde bulunmayı hedeflemiştir.

⁵⁵ Samir Amghar, *Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.61-62.

⁵⁶ B. Rougier, *l'islamisme face au retour de l'islam*, Vingtième siècle yay., sayı 82, Nisan 2004, s. 108. Bkz. Francois Burgat, *L'Islamisme en Face*, La Découverte yay., Paris 1995.

⁵⁷ Samir Amghar, *Le Salafisme en France: de la révolution İslamique a la révolution conservatrice*.

⁵⁸ https://www.lepoint.fr/societe/en-1995-une-vague-d-attentats-islamistes-frappe-la-france-18-05-2010-456348_23.php (Erişim 13.07.2021) Bkz. Claude Moniquet, *La guerre sans visage*, Lafon yay., Paris, 2002.

Filistin ve Irak davası gibi konuları ele alarak ulusal değil ümmetin uluslararası sorunlarına dikkat çekmiştir. Bu bağlamda Batı'daki Müslümanların karşılaştıkları hukuksuz uygulamalar, zorluk ve engeller, Asya Müslümanlarının çektikleri eziyetler, İslam ülkelerinin bu konulardaki pasifliği başta olmak üzere daha birçok nedenlerden dolayı söz konusu "cihad" iddialarını ulusal boyuttan çıkarıp, dünya geneline taşımıştır. İki grubun hedefleri aynı olsa bile nedenleri farklılık göstermektedir. Nitekim biri sömürgeciliğe yani Batı ülkelerinin Müslüman topraklarını işgal etmesine karşı çıkmayı esas alırken diğeri emperyalizme yani bütün gücün Batı'nın elinde olmasına ve dünya siyaseti üzerine hâkim olmasına karşıdır. Cihadî selefler açıkça ilan ettikleri başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Batı ülkelerine karşı dünyanın dört yanında faal durumda olan cihadî akımların birleşip, küresel ve uluslararası cihadı başlatmaları gerektiğini ifade etmektedir. Bu zihniyetin en önemli temsilcisi el-Kaide örgütüdür. 11 Eylül 2001 saldırılarında dikkatini üzerine çeken Usame Bin Ladin, küresel cihad anlayışını tüm dünyaya duyurmuştur. Emperyalist devletlere karşı duran el-Kaide dünya genelinde birçok taraftar toplayarak Avrupa'daki bazı cihadî gruplar da ona biat etmişlerdir.

Üçüncü ve son devrimci selefler ise şiddete yer vermemektedir. İslam devleti kurmaktan ziyade yabancı ülkelerde bulunan Müslümanların fiziki, siyasi ve moral olarak tehdit altında bulunmalarını dikkate alarak bu şekilde bir cihad anlayışını savunmaktadırlar. Savaşmanın, ancak bir Müslümanın gayri Müslimler tarafınca baskı altında kalarak tehlikede olduğu zamanlarda meşru kabul edilmektedir. Diğerlerinin aksine hiçbir siyasi sonucu hedeflemeyen bu grup, sadece mağdur Müslümanlara askeri ve maddi yardımda bulunarak ümmetin birliğini hedeflediği iddiasındadır. Ayrıca öldürme veya saldırı düzenlemeyi kabul etmeyen bu cihatçılar, işgalcileri geri göndermek suretiyle galibiyete ulaşılabileceğini benimsemişlerdir. Afganistan savaşı ve başlangıç hikayesinden etkilenen cihadiler, İslam topraklarını korumak ve işgalcileri ülkelere geri göndermeyi amaçları haline getirmişlerdir. Bosna Hersek, Irak, Çeçenistan ve Afganistan gibi ülkelerde yoğunluk göstermişlerdir. Bu grup mensuplarınca aslında Batıya karşı bir düşmanlık beslenmemektedir.

Bütün bu anlatılan cihatçı selefler tüm Avrupa'da olduğu gibi oranların farklı olmakla birlikte Fransa'da da taraftar bulabilmiştir. Bunun birçok nedeni vardır. Burada bunların hepsini sıralamak mümkün değildir. Ancak bunlardan en önemlilerinden biri emperyalistlerin bitmek tükenmek bilmeyen sömürgecilikleridir. İslam coğrafyasındaki zenginliklerden Müslümanların yeterince faydalanamaması gençleri protest çağın da etkisiyle karşı faaliyete geçirmektedir. İkincisi kendi ülkelerindeki kanunsuz ve haksız uygulamalardır. Üçüncüsü sosyal alandaki

denge-sizliklerdir. Dördüncüsü ise gerek eğitim gerek gelir dağılımı gerekse birlik ve beraberlik konusundaki başarısızlıklar önde gelen nedenlerdir. Bu çerçevede Fransa'da birçok gençin Afganistan ve Irak savaşı başta olmak üzere İslam coğrafyasında emperyalistlerin sömürgeci uygulamalarına karşı çıkmak amacıyla cihadistlerin kucağına düştüğü ve bu savaşı-lara katıldığı bilinmektedir⁵⁹.

II- FRANSA SELEFİLERİ

Fransa Selefileri ile kastedilen aslında bu ülkede yerleşik faaliyette bulunan Selefi grup mensuplarıdır. Bu başlık altında öncelikle Fransa Selefilerinin faaliyet ve selefileştirme yöntemi söz konusu edilecektir. Bu çerçevede bir kişi hangi metotlarla Selefilige çağırıldığı, günlük yaşamları, çalışmayı tercih ettikleri alanlar ve Fransa'ya karşı tutumları açıklanacaktır. Şunu da ifade etmek gerekir ki vereceğimiz bilgiler genellemeci bir yaklaşımdır. Nitekim her alanda olduğu gibi istisnalar bulunduğu aşikârdır. Dolayısıyla Fransa'daki bir selefiyye mensubunun giyim tarzı, davranışları ve başka hususlardaki tavır ve davranışları genel bir bakış açısı ile verilecektir. Fakat yine de verilen bilgilerin çoğunluğun vasıf ve özelliklerini temsil ettiği belirtilmelidir.

A. Fransız Selefilerinin Tavrı ve Görünüşü

Fransa'da selefilik her geçen gün büyüyen bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Fransa Hükümeti'nin endişe ile yaklaştığı bu yapı yayılmaya yönelik faaliyetlerini geliştirerek gerek sahada gerekse sanal ortamda birçok kişiye kolayca ulaşmaktadır. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi getto ve mahallelerde daha yaygın olan selefilik birtakım metotlarla çalışmakta ve davetçi bir yol izlemektedir. Günümüzde Fransa'daki yaşayan bir selefiyye mensubunu rahatlıkla tespit etmek mümkündür. Zira gerek davranış ve konuşma bicimi gerekse dış görünüşü itibari ile diğer Müslümanlardan ayırt edici özellikler taşımaktadır. Burada belirgin bir hal almış bu karakteristik özelliklere değinerek selefiliğin ilkesi haline gelmiş tavır ve görünüşlerine yer vereceğiz.

⁵⁹ Samir AMGHAR, *Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.62-70. Cihadî selefiler için mesela bkz. Bruno Etienne, *L'İslamisme radiale*, Hachette yay., Paris, 1987. Jean-Pierre Filiu, *Les frontières du Jihad*, Fayard yay., Paris 2006. Jean-Pierre Filiu, *L'Apocalypse dans l'islam*, Fayard yay., Paris, 2008. Jean-Pierre Filiu, *Les Neuf vie d'Al-Qaïda*, Fayard yay., Paris, 2009. Bernad Rougier, *Le Jihad au quotidien*, PUF, Paris, 2004.

1. Selefilerin Davet Metodu

Fransa’da genelde insanlar Selefiligi seçmez. Bilakis bir selefi grup kişiyi seçer ve onu kendi inandığı Selefilige davet eder. Başka bir ifade ile selefi militanlar seçtikleri ve bu doktrini kabul etme potansiyeline sahip gördükleri kişileri gözlerine kestirerek tedrici bir şekilde Selefilige veya kendi ifadeleri ile doğru yola davet ederler. Önce kitap ve bazı konularda okuma tavsiyelerinde bulunurlar sonra söz konusu şahısla bir kardeşlik samimiyeti kurup sohbet, konferans ve derslere katılması sağlanır. Doğal olarak ilk başlarda ürkütücü bir yaklaşımdan uzak duran selefi davetçileri gözüne kestirdikleri kişilere normal şartlardan daha hoşgörölü ve anlayışlı ve açık fikirlilik ile yaklaşmaktadırlar. Geçmiş hayatlarından bahsederek kişi ile bir duygusal bağ kurmaya çalışan militanlar, bir süre sonra yavaş yavaş selefilik ilkelerini anlatmaya başlamaktadırlar. Bütün bu süreçleri kişi hakkında yeterince bilgi sahibi olduktan sonra yönetirler. Zira bizzat kendileri de selefiligin ne kadar zor ve katı kuralcı bir yapı olduğunun farkındadırlar. Dolayısıyla kişinin bu duruma hazır olup olmadığına zaman içerisinde dikkatle takip etmek suretiyle karar verirler. Böylelikle Selefilige hazır olduğu kabul edilen kişiye bir takım selefi teologların kitapları tavsiye edilmekle beraber belli başlı selefi internet sitelerine yönlendirilmektedir.

Selefileştirmenin ikinci aşamasında sosyal bir ortam oluşturarak beraberce spor, gezi ve birçok sosyal faaliyetler düzenlenmektedir. Eğer namaz kılmıyorsa namaza çağırarak cami içerisinde hep birlikte vakit geçirmektedirler. Tevhid konusu etrafında birçok sohbet ve dersler işlemeye başlayarak kişinin soru ve sorunlarına cevap vermektedirler. Son aşamaya gelindiğinde artık selefiye yolu, yani kendi değişimleriyle Selefi Minhaç’ı takip edilmesi gereken ve tek doğru yol olduğunu, diğer mezhep ve İslami hareketlerin sapkın olarak tanıtılmasına başlanmaktadır. Bu aşamadaki maksat artık kişi Selefilige bağlayarak diğer olası bir fırka ile ipleri tamamen koparıp her türlü rekabete engel olma gayreti içerisindeyler. Artık kişi ya reddetmeyi düşünür ve bu süre zarfında etrafını sarmış ve hayatında belli bir yer kaplamış selefi kardeşlerinin uzaklaştığı, aralarına mesafe koyduğuna şahit olur ya da kabul ederek artık bu yolda bilgilerini derinleştirerek gerçek bir selefi olur⁶⁰. Bu aşama ile birlikte yeni selefinin hayatında sadece inanç alanında değil hemen her hususta değişiklikler birbirini takip eder. Özellikle fiziki görünüşünde ciddi değişikliklere şahit olunur. Zira dış görünüş, bir selefiye mensubunun taviz veremeyeceği bir husustur.

⁶⁰ Samir Amghar, *Le Salafisme d’Aujourd’hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.111-112.

2. Bir Fransız Selefinin Dış Görünüşü ve Tavrı

Selefiligi kabul eden birinin uyması gereken tarzlar vardır. Bu zihniyetin bir mensubu olduğunu gösteren fiziki göstergeler vardır. Selefiyye'ye vefa ve sadakatin bir simgesi olarak dış görünüş açısından da birtakım değişiklikler yapması gerekmektedir. Bunların en başında giyim gelmektedir. Nitekim bir selefi hemen tavır ve davranış olarak hem de giyim olarak farklılığı ortaya koymalıdır. Bu çerçevede selefiyye'ye yeni intisap etmiş bir kişi öncelikle uzun bir sakal bırakarak bıyıklarını keser. İkinci olarak jellaba⁶¹ denilen giysisini giymediği zamanlarda pantolonunu ayak bileklerinin üstüne kadar çeker⁶². Buna benzer değişimler kadın için de geçerlidir. Sadece camiye giderken değil günlük hayatta da sürekli jellaba ve benzeri bol elbiseler giyerek misvak kullanımına gün boyu devam edilir. Fransa'daki selefiler uzun sakal, misvak, uzun ve bol elbise grup halinde gezmeleri ve sürekli bu tarz görünüş ile tanınmaktadırlar.⁶³ Fransız toplumu içindeki varlıkları elbette sadece fiziki görünüşleri ile farklılıklarını ortaya koymazlar. Sosyal ilişkilerde de birbirlerini destekleyici tavırlar geliştirmişlerdir. Elbette başka ülkelerdeki Selefiler ile birtakım benzerlikler göstermektedirler. Ancak Fransa'daki Müslüman gruplar arasında farklı özelliklere bulunduğu da bir gerçektir.

Fransa'daki Selefiyye mensupları genellikle kendi aralarında sosyal ve ekonomik anlamda birbirlerini desteklemektedirler. Arkadaşlık ilişkisine dayalı bu pedagoji ile selefiler kendi ağlarını kurarak adeta içe kapanık bir hayat yaşamaktadırlar. Bu durum kişiyi toplumun geri kalanından tamamen koparmaktadır. Selefiyye zihniyeti yaşadığı ortamdan uzak ve tüm hayatını kısıtlarla yönlendirmektedir. Bir diğer husus da Selefiyye mensuplarının konuşma şeklidir. Bir selefi Arapça bilmesee dahi kurduğu cümlelerde sık sık Arapça kelimeler kullanmaktadır. Örneğin selam verirken 'Es-selamu aleykum ve rahmetullahi ve berakatuh' veya teşekkür etmek için 'Cezâk Allahu hayran' gibi Arapların kullandığı belli başlı kalıplaşmış

⁶¹ Jellaba veya başka bir adı ile Qamis genelde Arap ülkelerinde giyilen geleneksel bir kıyafettir. Bol, geniş ve vücudu tamamen kaplayan bu elbise tek parçadan oluşmaktadır. Kadınlar için djilbeb (fistan) adı verilmektedir.

⁶² Bu uygulamanın temelinde birkaç rivayet vardır. Selefilere göre hiçbir sebep olmadan bir elbiseyi ayak bilekleri veya daha da uzun bırakmak caiz değildir. Rivayet edilen hadis ise şu şekildedir: " Alt giysinin ayak bileklerinden daha aşağı olanı ateşte olacaktır " " ما أسفل " من الكبين من الإزار ففي النار (Buhari no 5787)

⁶³ Daniele Hervieu-Leger, **La religion pour memoire**, Cerf yay., Paris, 1999, p.273.

Ariane Bonzon, **C'est quoi un Salafiste (Français)?** <http://www.slate.fr/story/45709/salafiste-francais> (Erişim 13.07.2021) Bu internet sitesinde Fransa'daki selefilerin hayat tarzları ve giyimleri hakkında bilgi verilmektedir. Onlara göre selefilğin bir göstergesi de dış görünüştür. Dolayısıyla bu duruma oldukça önem vererek olabildiğince isalm2ın kaynağı olarak kabul ettikleri Suudi Arabistan toplumuna benzemeye çalışmaktadırlar. Bu durumu 'sünnet' çerçevesinde değerlendirmektedirler.

cümleler tercih edilmektedir. Arapların kullandığı birçok kalıplaşmış ifadeler farklı konularla ilgili olarak kullanılmaktadır. Örneğin " la yecuz " yani "caiz değil" veya "Allah yehdik" yani "Allah sana hidayet versin" gibi uyarıcı, ikaz edici ve bilhassa dışlamacı konuşmalar esnasında kullanılan bazı ifadelerdir. Konuşma tarzında dini ifadeleri sıkça kullanan selefîci, kendi isminde de değişikliğe giderek "Ebu" veya kadınlar için "Um" kalıplarını kullanmaktadırlar. Sonuç olarak diğer toplumlara benzer bir şekilde Fransa'daki selefiler de giyim, kıyafet, konuşma ve diğerlerine karşı davranışlarda değişiklikleri kabul etmektedir.⁶⁴

Burada önemli bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Vehhâbilik/Selefîcilik düşüncesi başlangıçtaki tekfirci, ötekileştirici ve yıkıcı özelliklerine ilerleyen süreçlerde Arap ırkçılığını da eklemiştir. Fransa'daki Selefilerin Arapça bilmemelerine rağmen dilde Arapça ifade ve kelimelerle birlikte fiziki anlamdaki değişikliklerin temel nedenlerinden biri budur. Bu yüzden Vehhâbilik sadece dinde tek tipleştirme hareketi değil aynı zamanda Araplaştırmayı da içerdiği göz ardı edilmemelidir.

3. Fransa'daki Selefilerin Okul/Örgün-Yaygın Eğitimi ve İş Hayatı

Fransa'daki Selefiler çoğunlukla kapalı toplum özelliği göstermektedir. Bu durum onların eğitim ve iş hayatının dışı kapalı bir sistemle geliştiği belirtilmelidir. Dolayısıyla Selefilerin gerek eğitim-öğretim gerekse iş hayatında bu durumun açık etkisi görülmektedir.

İş hayatlarında bahsetmeden önce kısaca Fransa'daki okul eğitimi hakkında bilgi vermek daha isabetli olacaktır. Genel olarak baktığımızda Selefilerin Fransa'daki eğitim durumu oldukça düşük seviyede veya açıkçası kötüdür. Selefiyye mensubu ailelerin çocukları erken yaşta okulu terk etme yahut başlanılan okulu bitirememesi gibi durumlar sıklıkla yaşanmaktadır. bu nedenle Müslüman gençler entelektüel alanlardan uzak kalmaktadırlar. Böyle bir durum oluşmasının asıl nedenlerinden bir de sosyal ortamdandır. Selefilerin yoğun olduğu bölgeler getto denilen ve Fransa'nın eğitim görenlerin ortalamasının en düşük olan sosyal anlamda en geride olan mahallelerdir. Dolayısıyla selefiler gerek inançları gerekse yaşadıkları bölgeden kaynaklı okuldan uzak kalmaktadır.

Burada gelebilecek önemli bir itiraza cevap verilmelidir. O da şudur: Fransa'daki Selefiler kapalı devrede kendi aralarında okuma ve öğrenme konusunda büyük gayret göstermektedirler. Ancak bu durum onların eğitimde geride kalmalarını ortadan

⁶⁴ Samir Amghar, *Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.148-149.

kaldırmamaktadır. Verilen merdivenaltı eğitim Fransız toplumunda veya resmi olarak gençlere statü veya iş bulma konusunda yeterince yardımcı olamamaktadır. Nitekim Selefilere büyük bir kısmı Arapçayı öğrenmek, takip ettikleri şeyhlerinin kitapları ve fikirlerini öğrenmek ve Kur'an'ı ezberlemek için sürekli gayret göstermektedirler. Bu durum Fransa'daki Selefilere öğrenmeye meyilli bir topluluk olduğunu göstermekle birlikte ne yazık ki Fransa'ya karşı tutumlarından dolayı çoğu genç devlet okullarını terk etmişlerdir.⁶⁵

İş hayatı, selefiler için daha sakıncalı, zor ve kısıtlı bir durum ile ilgilidir. Zira Selefiler için uygun iş alanları oldukça sınırlıdır. Selefiler kendileri için uygun gördükleri iş ortamlarında seçici davranmaktadırlar. Selefiye inançlarına engel olabilecek ortam veya işlerde çalışmayı caiz görmemektedirler. Bununla beraber selefiler işin somut boyutuna da bakarak bazı durumlarda şartlar bir araya gelse bile işin içeriğinden dolayı kabul etmemektedir. Örneğin alkol taşıma, İslam'a göre haram olan gıda ve maddeleri taşımak, yerleştirme veya üretmek gibi durumlarda işten ayrılmaktadırlar.⁶⁶

Bütün bunlar selefileri kendi işletmelerini açmaya yöneltmiştir. Kardeşlik ve dayanışmanın üst seviyede olduğu bu grup mensupları yeni bir girişimciye daima destek olmuştur. Bu bağlamda selefiler birbirlerinden alışveriş yapmaya özen göstermişlerdir. Bu ise kendi işinin patronu olmayı tetikleyen bir etken olmuştur. Selefiye yapılanmasının belki de iyi sayılabilecek tek hususun kendi işlerini kurmalarına neden olduğu söylenebilir. Bakkal, restoran, kasap, tekstil (tesettür elbiseleri, kitap, misk gibi din ile alakalı malzemeler) ve inşaat gibi sektörlerde gördüğümüz selefiler aynı zamanda kendi emsallerine iş imkânı da sunmaktadır. Bu ticaretlerin yanı sıra son dönemlerde meşhur olan Arap ülkelerine seyahat acentesi, Körfez ile ithalat-ihracat gibi geniş çaplı ve uluslararası statüde işler kurulmaktadır⁶⁷. Fakat her selefinin kendi işin kuramayacağı açıktır. Bu durumda bir selefi çalıştığı yerin ortamı uygun olduğu kanaatine vardığında, iş ihtiyacı olan başka Selefilerin de burada çalışmasını

⁶⁵ Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.158-159.

⁶⁶ https://minhaj-an-nubuwwah.com/articles/Questions_R%C3%A9ponses_-_Al-Ifta/d8LlFjJRZ5KFR9FrWrTv Terc. Naima Umm Talhah (Erişim 13.07.2021) Bir Fransız selefi sitesi olan bu sayfada soruya yanıt olarak caiz olmadığı ifade edilmiştir. Birçok selefi internet sitesinde bu tür sorulara rastlamak mümkün. Genel kanaat caiz olmadığı yönündedir. Ayrıca Bkz. Jean-Francois Mondot, **İmam de France**, Stock yay., Paris, 2009.

⁶⁷ Bernard Rougier, **Qu'est-ce que le Salafisme?** Mohammed Adraoui, Être salafiste en France, Proche Orient yay., Paris, 2008, s.240

sağlayarak onların işe alınmasına vesile olmaktadır. Böylelikle aralarındaki bağ ve dayanışmayı bir kez daha ortaya koymaktadırlar⁶⁸.

Burada önemli bir husus hatırlatılmalıdır. O da şudur: Fransa'daki Selefilerin asıl amacı Darû'l-Küfr saydıkları Fransa'dan bir an önce hicret etmek ve bir İslam ülkesine dönmektir. Bu nedenle selefilerin çalışması, iş yeri açması Fransa'ya yerleşmesi ve toplumla entegrasyonu anlamına gelmektedir. Onların bu çabaları sadece kafalarında tasarladıkları hicrete maddi bir hazırlıktan ibarettir. Ancak Fransa'daki bütün Selefilerin bu hicreti gerçekleştiremeyeceği açıktır. Fakat yine de büyük bir çoğunluğun hedefi hicrettir.

4. Selefilerin Fransa'ya Karşı Tutumu

İslami hükümler uygulanmayan her ülke aslında selefiler için bir an önce terkedilmesi gereken bir belde (Darû'l-Küfr). İslam'ın en saf halini yaşamak ve kendilerini dünyanın fitne dolu ortamından ayırt ederek kurtuluşa erecek tek fırka olarak görmeleri, yaşadıkları ülkenin yönetim, kültür, eğitim ve birçok unsura karşı yabancılaşmalarına neden olmaktadır. Başka bir ifade ile Fransa'daki toplumla entegrasyonu reddetmeleri sürekli yabancı olarak kalmalarına neden olmakta, toplumla kaynaşamamaktadırlar. Darû'l İslam etrafından şekillenen inançları doğrultusunda hareket etmek isteyen selefiler kendilerini ötekilere karşı kapatarak imanlarını korumaya ve savunmayı hedeflemektedirler. Bu durum selefilerin Fransız toplumundaki sosyal hayatta neredeyse hiç görünmemesine neden olmaktadır. Selefiler kendilerince inançlarını bu şekilde muhafaza ettiklerini iddia etmektedirler. Fransa'nın laik bir ülke olması bu durumu daha da güçlendirmiştir. Selefiler Fransa ve Fransız toplumunu dinsizliğin simgesi olarak görmektedirler. Bu durum onların Fransa'ya karşı sert tutumlarının gerçek nedenlerinden sadece biridir. Bu çerçevede mesela 15 Mart 2004 yılında Fransız Hükümeti'nin okullarda öğrencilerin dini simge taşımanın (kolye, elbise vs.) yasaklaması üzerine o dönemim Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, selefiler tarafında tâğût olarak ilan edilmiştir⁶⁹.

Selefiler Fransa toplumunda gerek azınlıkta olmanın gerekse tek doğru yolda olanın sadece kendileri olduğuna inanmanın doğurduğu psikoloji ile hareket etmektedirler. Bu yüzden kendilerini Batı toplumlarının dışladığını ve kendilerine karşı olduklarını bir önyargı ile kabul

⁶⁸ Sami Zegani **Les fonctions de Reproduction Sociale du Salafisme**, Le Sociographe, 2017, sayı 58, s. xvi-xvii

⁶⁹ Mohammed Adraoui, **Être salafiste en France**, Bernard Rougier, **Qu'est-ce que le Salafisme ?** Proche Orient yay., Paris, 2008, s.239. Ayrıca Arap dünyası ve laiklik ile ilişkisi için bkz. Mohamed-Chérif Férjani, **Islamisme, laïcité et droits de l'homme**, L'Harmattan yay., Paris, 1991.

etmektedirler. Kendilerini baskının kurbanı olarak görmektedirler. Müsteşriklerin bütün hamleleri sadece İslam'a karşı düşmanlıklarından dolayıdır. Dolayısıyla selefler, Fransa toplumunda Müslümanlara karşı küresel bir komplo olduğu inancı hâkim bir düşüncedir. Uluslararası bir örgütün iplerini çektiği İslam karşıtlığı gerek iç gerek dış karışıklıklara yol açarak ümmet içerisinde ciddi bölünmelere yol açmıştır. Onlara göre bu komplonun içerisinde Fransa önemli yer tutmaktadır.

Bu inançlarla yaşamını sürdüren selefler, Müslümanların başına gelen bütün olumsuz olayları söz konusu düşmanlığa bağlamaktadır. İslam'ın yükselişine karşı 7. asırdan bu yana Batı'nın saldırıları sadece Müslümanları hedeflemektedir. Onlara göre dünya genelinde artan İslamlaşmayı önlemek için bütün oklar İslam'a çevrilmiştir. Haçlı seferlerinden, İsrail Devleti'nin kurulmasına, Cezayir'in Fransa tarafından işgal edilmesine ve Irak, Ortadoğu gibi birçok İslam coğrafyasında savaşların çıkmasının yegâne gayesi Batı'nın İslam düşmanlığının bir sonucu olarak görülmektedir. Ayrıca onlara göre 5 Haziran 1967 yılında başlayıp 10 Haziran'da biten ve "Altı Gün Savaşı" olarak da bilinen İsrail-Mısır savaşının arka planında olası bir Mısır- Suriye birleşiminin engellenmesi yatmaktadır. Başka bir ifade ile bu savaşla iki ülke arasında Müslüman birliği projesinin önüne geçmek hedeflenmiştir. Yine ifade ettiklerine göre 1980 yılındaki Irak ile İran arasındaki savaşın asıl başrolleri Fransa ile Amerika Birleşik Devletleridir. Söz konusu emperyalistler İsrail ile iş birliği yaparak bu savaşın çıkmasında iki amaç belirlemişlerdir. Birincisi devrimci İslam rejimi ile yönetilen İran'ının İsrail'in varlığının tehdit etmesini önlemek, diğeri ise yükselen ve gelişen Irak'ın önünü kesmektir. Selefler için 11 Eylül 2001 saldırıları da tamamen ABD ve Siyonistlerin bir oyunudur⁷⁰.

Fransa'daki Selefilere göre 2003 yılında işgal edilen Irak toprakları yine aynı zihniyete hizmet etmektedir. Gelişmekte olan ve nükleer alanda diğer güçlere karşı rekabet etmeye çalışan bu ülkenin önünü kesmektir. Selefler Fransa ve diğer ülkelerde görülen ırkçılığı da bu çerçevede yorumlamaktadırlar. Nitekim selefler Avrupa ve Kuzey Amerika'da görülen ayrımcılığı söz konusu komplonun bir parçası olarak görmektedirler. Fransa'da özellikle iş ve eğitim alanlarda yapılan ayrımcılığın sanıldığığının aksine İslam'ın ve Müslümanların Fransız kültür ve değerleri ile uyumsuzluktan ve asimilasyon problemlerinden çok İslam'ın yayılmasını engellemek amacıyla yapılan planlı bir organizasyondur.

⁷⁰ <https://stcom.net> sitesinde 11 Eylül olayların komplo olduğu açıklanmaktadır. *La voix des opprimés* yani ezilenlerin sesi adlı bu internet gazetesi selefi-cihadî olduğu söylenmektedir.

Fransa'daki selefiler kendilerine karşı yapılan komploların başında Yahudilerin bulunduğuna inanmaktadırlar. Bu çerçevede 2007 yılında Fransa'nın cumhurbaşkanı seçilen Nicolas Sarkozy bile Yahudilerin yürürlüğe koyduğu bir planın parçası olarak görülmektedir⁷¹. Sonuç olarak selefiler kendi dışındaki herkesi doğrudan veya dolaylı olarak asırlar önce kurulmuş ve yürürlükte olan, hayatın her anında karşımıza çıkan bir küresel komplo olarak görmektedir. Asıl hedefin İslam olduğunu dile getiren selefiler, bu konuda sadece Batı, ABD, Siyonizm ve İsrail gibi dış etkenler değil Müslümanlar içerisinde de düşmanlar bulunmaktadır. Selefiyye düşüncesine tabii olmayanlar bir şekilde İslam düşmanlığına yardım etmektedir. Böyle bir zihniyet, yaşadığı ülkeye karşı bir nefret ve kin beslemenin yanı sıra kendilerinden olmayan Müslümanlara karşı da sert bir tutum almayı gerekli göstermiştir. Bu yüzden Selefiler ile bağları koparan sadece Fransız toplumu değil, göçmen Müslümanlar da onlara karşı mesafeli davranmaktadırlar. Bu durum Selefiler arasında hicret olgusunu daima canlı tutulmasına neden olmuştur. Fransa'da yaşanan ırkçılık, ayrımcılık ve birçok olumsuz olaylara karşı selefiler tavır almış, gayri-müslimler tarafından yönetilen beldelerden bir an önce gitmeyi hedef olarak belirlemişlerdir. Konuyla ilgili önemli bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Fransa'daki Selefiler yukarıda anlatılan komplo teorilerine inanmayanların da söz konusu bu planın bir parçası olduğunu iddia etmektedirler. Bu yüzden genel olarak diğer Müslüman gruplarla aralarının iyi olduğu söylenemez. Ancak Fransa'ya karşı güvensizlik duygusu, kendi aralarındaki bağları güçlendirmeye ve dayanışmaya yardımcı olmuştur.

⁷¹ Samir Amghar, *Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.88-91.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FRANSA'DAKİ SELEFİLERİN EĞİTİM ANLAYIŞI VE FAALİYETLERİ

Fransa toplumundaki Selefiler aynı özellikleri göstermese de genel olarak eğitim öğretim, iş imkanları ve çalışma ortamlarında belli ortak özellikleri göstermektedirler. Kapalı toplum özelliği ile ön plana çıkan bu grup mensupları bütün hayatlarını buna göre düzenlemek zorundadırlar. Başta eğitim kurumları olmak üzere diğer bütün Fransız resmî kurumlarından uzak durmuşlardır. Bu nedenle hemen her alanda kendi kurumlarını ve merdivenaltı eğitim süreçlerini oluşturmuşlardır. Çoğu zaman resmi hiçbir değer ifade etmeyen eğitim-öğretim faaliyetleri geliştirmişlerdir.

I. FRANSA'DAKİ OKUL VE ENSTİTÜLER

Fransa'daki selefi okulların resmi bir statüsü olmamıştır. Genelde cami ve derneklerde caminin imamı veya Fransa'nın birçok yerlerine sohbet ve ders için gelen şeyh ve vaizler ile eğitim sağlanmıştır. Günümüzde çoğunlukla eğitim ve öğretim bu şekilde devam etse de son yıllarda bazı selefi eğilimli okul ve enstitüler kurulmuştur. Fransa devleti tarafında sıkça gündeme getirilen ve son birkaç sene içerisinde kendi topraklarında olan bazı terör saldırılarını koz olarak kullanarak söz konusu okullar aleyhine girişimlerde bulunulmuş ve kapatılma kararı alınmıştır. Az sayıda olsa da gözden kaçmayan bu kurumlar Fransa hükümeti tarafından radikal İslam'ın yayılmasına yol açtığı gerekçesiyle gündeme oturmuş ve birçok ithamdan dolayı yoğun baskılara maruz kalmıştır.¹

Fransa'da söz konusu Selefi okul ve enstitüler daima gündem olmuş, sayıları az olmanın yanında bir de resmi karşı tutumlarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Batı'da meydana gelen ve istenmeyen bazı olaylar dikkatleri bu kurumlar üzerine çekmiştir. 2015 yılında gerçekleşen ve birçok kişinin ölümüne sebep olan Charlie Hebdo² saldırısı ve sonrasında ardı ardına gelen

¹ <https://www.leparisien.fr/politique/islamisme-radical-quatre-ecoles-hors-contrat-fermees-en-un-an-11-04-2019-8051163.php> (Erişim 13.07.2021) Le Parisien gazetesine göre 2018 yılında bu yana 4 okul, 7 cami ve dernek.

² Charlie Hebdo 1970 yılında Francois Cavanna ve Profesör Choron tarafından kurulan hicivli haftalık yerel gazetedir. Siyasi ve dini ağırlıklı karikatürler yayımlayan Charlie Hebdo birçok kez içeriği hakkında tartışma konusu olmuştur. Son yıllarda İslam ve Peygamber hakkında ileri giden karikatürler yayınlaması ile gündem olmuş ve birçok kez kapatılması talep edilmiştir. 7 Ocak 2015 yılında ise Kouachi kardeşler tarafından gerçekleştirilen terör saldırısı neticesinde sekizi iş esnasında olmak üzere toplamda 12 kişiyi katletmişlerdir. Fransa'da yaşanan terör olayları ve radikal İslam ile bağlantısı için geniş bilgi bkz. Celine Pina, **Silence**

birçok terör saldırılarından dolayı İslam'a ve özellikle selefi söylemine karşı ciddi bir cephe kuran Fransa Devleti, dolaylı olarak radikal İslam'ın ve onun doğurduğu sonuçlar neticesinde kendi topraklarında terör saldırıların yükselişte olduğunu vurgulayarak selefi kurumlar üzerinde baskılarını artırmıştır. Fransız makamları sadece az sayıdaki selefi öğretim kurumlarını değil sıkı bir yönetim ile bütün camileri gözetim altında tutmaya başlamıştır. Bu çerçevede şüphe uyandıracak her türlü söz ve hareket tespit edilerek söz konusu kişi veya grupları kırmızı listeye alarak takip edilmeye başlanmıştır. Selefi camiler diğerlerine nazaran daha katı bir teftiş ve takibe maruz kalmıştır. Yaşanılan acı olaylarla ilgili camilerde ve özellikle Cuma hutbelerinde terör saldırılarının kınanması çağırısında bulunan CFCM³ (Conseil Français du Culte Musulman) ardından Fransa Hükümeti'nin şüphe duyduğu bazı cami imamlarının bu duruma karşı takındıkları tutumu merakla izlemiştir⁴.

Kurulan okullara karşı benzer bir tutum sergilenmiştir. Fransız Millî Eğitim Bakanlığı'ndan bağımsız okullar sıkı denetimden geçerek, Fransa'nın yürürlüğe koyduğu kriterlere uygun olmadığı gerekçesiyle birçok okul kapanma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Selefilerin kendi aralarında gerçekleştirdikleri erken yaşta Kur'an, Arapça ve din bilgisi eğitimi, Fransız Devleti'ni rahatsız etmiş ve neticede sözleşme dışı tüm okullar gözetim altına alınmıştır. Selefcilik veya Mezhepçiliğe karşı en önemli mücadele yolunun devlet ile sözleşmesi olmayan okulların kontrol edilmesinden geçtiğini savunan Başbakan Edouard Philippe, Macron Hükümeti'nin konu ile ilgili birçok girişimlerinin olacağını belirtmiştir⁵.

Örneğin Grenoble şehrine yakın olan Echirolle ilçesinde Selefi eğilimli bir okul tespit edilmiş ve Fransa Milli Eğitim Bakanı Jean-Michel Blanquer tarafından kapatılma kararı alınmıştır. Philippe-Grenier⁶ adını taşıyan bu özel okul 2016 yılında kurulmuştur. Arapça ve Kur'an öğretimine dayalı bir eğitim projesini gerçekleştiren Okul, 2017 yılında Fransa Millî

Coupable, Islamisme: Ils Ne Sont Grands Que Parce Que Nos Elites Sont A Genoux, Kero yay., Paris, 2016.

³ CFCM Fransa İslam Konseyi. Bu konsey 2003 yılında Fransa'daki İslam'ın kurumsallaşması kapsamında dönemin iç işleri bakanı Nicolas Sarkozy tarafından kurulmuştur. Konsey, Fransa'daki Müslümanlar arasında tartışma konusu olmuşsa da günümüzde halen işlev gören ve Fransa hükümeti ile Müslümanlar arasında bir 'köprü' vazifesi gören bir kurumdur.

⁴ Jean-Michel Gradt, **Mosquées: Le gouvernement et les musulmans de France face au défi Salafiste**, <https://www.lesechos.fr/2015/11/mosquees-le-gouvernement-et-les-musulmans-de-france-face-au-defi-salafiste-281461>. Les Echos gazetesi Fransa genelinde yayınlanan ulusal bir gazetedir. (Erişim 12.12.2020)

⁵ <https://www.lopinion.fr/edition/politique/grand-malaise-gouvernement-ecoles-privees-musulmanes-200801> (Erişim 12.12.2020)

⁶ Philippe-Grenier Fransa'nın ilk Müslüman vekilidir.

Eğitim Bakanlığı yetkililerince teftiş edilmiştir. Söz konusu teftiş sonucunda okulun pedagojik bakımdan eğitimde geride kaldığı ve Fransa standartlarına uygun olmadığı açıklanmıştır. Grenoble Ceza Mahkemesi tarafından kapatılma kararı alınması üzerine okul yönetimi haklarını aramak için kendilerini bir anda hukuk mücadelesi içerisinde bulmuşlardır. Fakat Milli Eğitim Bakan Blanquer okulun selefi bir kurum olduğunu açıkça ifade ettikten sonra öğrencilerin ailelerinden çocuklarını okuldan almaları çağrısında bulunmuştur. Okul yönetimi devlet yetkililerinin geçersiz ithamı ve hakaretten dolayı dava açıtsa da rektörlükten resmi bir tebligat gelince çocuklarını okuldan almak zorunda kalmışlardır. Kaydını sildirmeyen aileler için 7500 euro ceza kesileceğini belirterek okulun bir şekilde kapatılması sağlanmıştır. Neticede okul maddi anlamda büyük sorunlar yaşayarak vergi ve giderlerinden dolayı 38.000 euro'ya kadar borç üstlenmek zorunda kalmıştır. Bu durum okulun zorunlu olarak tasfiye kararı alınmasına neden olmuştur. İddia makamı, okulun mali olarak düzelmeye çalışmak için herhangi bir kurtarma planı sunmadığını belirtmiştir. Okulun avukatı Bendavid, bağışçıların kapatma kararı nedeniyle meydana gelebilecek karışıklıktan korktuğunu iddia etmiştir. Okulun kapanmasıyla boşa kalan 110 öğrenci ise bakanlık tarafından devlet ya da özel okullara yerleştirilmiştir.

Benzer bir süreç yaşayan ikinci selefi eğitim kurumu ise Iqra okuludur. Söz konusu okul Fransa'nın başkenti Paris'in banliyösünde kurulmuştur. 2015 yılında açılan İqra isimli okul kısa bir sürede meclisin gündemine gelmiştir. Okul çıkışında çocuklarını almaya gelen annelerin çoğunun jilbab taşıması, on yaşına yeni girmiş kız çocukların bu yaşta başörtüsü taşıması gibi gerekçelerle tartışma konusu haline getirilmiş ve suçlanmışlardır. Okul müdürü Hedia Lini, başörtüsü konusunda açıklamalarda bulunarak mecburi olmadığını hatta ailelere eğer çocuklar takmak istemiyorsa zorlanmaması gerektiğini dile getirmiştir. 200 öğrencinin kayıt olduğu okulda bir ana okulu, ortaokul 1. sınıf ve son sınıftan oluşmaktadır. Dönemin belediye başkanı Stephane de Paoli okulun açılışında bulunarak “diğer özel okullara gittiğimiz gibi bu okula da geldik” açıklamalarında bulunmuştur. Neticede ilk olarak bir sorun teşkil etmeyen okul ileride ‘selefi zihniyeti’ ithamlarında bulunarak medyanın hedefi haline gelmiştir⁷.

İçişleri Bakanlığı merkez kültler dairesinden sorumlu eski yetkili Bernard Godard'a göre kurulan ve fenomen olan bu okullarda ülkedeki ‘selefileşme’ olgusuna büyük bir hız

⁷ Veronique Pueyo, **L'école musulmane d'Echirolles qualifiée de salafiste par Jean Michel Blanquer, fermé pour cause de faillite**, <https://www.francebleu.fr/infos/education/l-ecole-musulmane-d-echirolles-qualifiee-de-salafiste-par-jean-michel-blanquer-fermee-pour-cause-de-1572459397>. (Erişim 13.12.2020)

kazandırmaktadır. Bernard Godard’a göre Fransa genelinde selefilere ait okulların sayısını tam olarak tespit etmek mümkün değildir. Ancak O, Fransa genelinde binlerce öğrencisi olan elliye yakın selefi eğilimli okul olduğunu dile getirmiştir. UOİF⁸ tarafından her sene düzenlenen ve Avrupa’da türünün en büyük etkinliği unvanını taşıyan *Salon du Bourget*, binlerce Müslümana ev sahipliği yapmaktadır. Orada bulunan birçok stantta, okul ve enstitü projeleri sunan ve bu bakımdan yardım toplayan selefi eğilimli gruplar görmek mümkündür. Konu ile ilgili net bir açıklama ve sayı öne süremeyen devlet yetkilileri, İçişleri Bakanlığı tarafından alınan karar ile üniversite araştırmacılarını bu konuda harekete geçirmek istemektedir. Çünkü bu okullar, Bernard Godard'ın "selef tutumu" olarak adlandırdığı, ikinci neslin tipik bir örneği olan, günümüzün genç ebeveynleri tarafından eğitilen militanların en görünür işaretlerden biridir. Onların Fransa'da Selefililiğin tanıtılmasının öncüleri olduğu şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.⁹

Son zamanlarda selefiler arasında ciddi rağbet gören Fransa’da alanında iyi yetişmiş ve yaşları oldukça genç olan selefi imamlar gerek internet üzerinde gerekse kurdukları enstitülerde dersler vermektedir. Bunların en önemli simalarından biri olan Nader Ebu Anas gençlere, onların anlayacağı dilden konuşarak gerek üslubu gerekse tavırları ile genç selefileri cezbetmiştir¹⁰. 2010 yılında Paris’in bir banliyösü olan Bobigny’de *D’clic* adlı bir enstitü kurmuşlardır. Bu enstitüde Arapça dili, Kur’an eğitimi ve İslam bilimi dersleri vermektedirler. Çocuk ve yetişkinler için hazırlanan programda 4 yaşından itibaren katılma sağlanabilmektedir. Fiyatları yaş ve kategoriye göre değişkenlik gösteren kurum, Arapça dersleri için 200 ila 350 Euro arası değişmektedir. Kur’an eğitimi erkek, kadın ve çocuklar için ayrı ayrı düzenlenmektedir. Bu eğitimin ücreti 100 euro olarak belirlenmiştir. Arapça eğitim görenlere ise Kur’an dersleri ücretsiz verilmektedir. Arapça ağırlıklı bir eğitim sunan D’clic enstitüsü, Arapça derslerinin ücretini yıllık peşin ödenmesi durumunda, İslami bilimler dersinin ücretinin yarısını talep etmektedir. Aynı aileden birden fazla kişi kaydolması durumunda fiyatlarda indirim yapılmaktadır. Resmi internet sayfaları olan institudclic.fr sitesinde konu ile ilgili birçok bilgi

⁸ Union des Organisations İslamiques de France (Fransa İslami Kuruluşlar Birliği).

⁹ Bernadette Sauvet, **Des Salafistes Made in France**, https://www.lexpress.fr/actualite/societe/religion/des-salafistes-made-in-france_1839960.html (Erişim 13.12.2020)

¹⁰ <https://www.youtube.com/user/NaderAbouAnas> (Erişim 13.12.2020) Yüzlerce video paylaştığı youtube sayfasından şu an 453 bin kişi abonedir. Aynı zamanda diğer sosyal medya platformlarında da binlerce kişi tarafından takip edilmektedir. Kendisi hem Fransa’da yetişmesi hem de gençlerin anlayacağı daha kolay bir üslup ile hitabeti kuvvetli genç liderler arasında yerini almaktadır.

bulunmaktadır. En dikkat çekici bilgi ise eğitim sisteminin Cheikh Ayoub'un kurucusu olduğu *Madrassah* metodu ile işlendiği belirtilmektedir¹¹.

Cheikh Mohamed Ayoub veya gerçek adı ile Yves Leseur gerçek bir Fransız'dır. Günümüzde yeni nesil Selefilik etkileyen Leseur 1986 yılında Paris'te ilk şubesini açmıştır. Daha sonra 1992, 1996, 1999 ve 2005 yıllarında Paris'in farklı yerlerinde merkezler açarak adından geniş çaplı bahsettirmeye başlamıştır. Yapılan bağış ve ders ücretleri ile eğitim-öğretim hayatını sürdüren enstitü, ilk olarak çocukların eğitimine yönelik kurulsada ilerleyen yıllarda talep üzerine yetişkinler için de sınıflar oluşturulmuştur. Arapça ve fıkıh derslerini de programına alan enstitü, kapsamlı bir şekilde Arapça öğretmeyi amaçlamaktadır. Aynı şekilde İslam fıkıhı konusunda detaylı bir eğitim vermeyi planlamıştır. Bütün bu eğitim sürecini toplamda 7 yıla yayacak şekilde bir müfredat hazırlanmıştır. Hafta sonu ağırlıklı olarak 7 yaşından büyükler için programlar geliştirilmiştir. Söz konusu kurum Fransız kanununa uygun olarak 1901 yasasına göre yönetilen bir dernek statüsündedir¹². Cheikh Mohamed Ayoub, *تربية المسلم* yani *Müslüman eğitimi* anlamına gelen ve farklı seviyelerden oluşan 3 ciltlik Kur'an ve din bilgisi dersleri için kendi yazdığı eserleri ders kitabı olarak kullanmaktadır. Aynı zamanda *اتعلم العربية* *Arapça öğreniyorum* adı ile yazdığı 2 ciltten oluşan eseri müfredat çerçevesinde telif edilerek enstitü tarafından kullanılmaktadır. Buna ilave olarak basitleştirilmiş dilbilgisi *النحو الميسور* eseri de aynı şekilde kullanılmaktadır. Son olarak Ebu Hasan en-Nedvî'nin eseri olan *قصص النبيين* yani peygamberlerin hayatı kitabına bazı ek ve açıklamalar yaparak kendi adı ile bastırmıştır.

Son örneğimiz ise oldukça önemlidir. Zira Selefilik eğitimi açısından Fransa tarihinde bir ilktir. Bu olay aynı zamanda Fransa'nın Müslüman okullarına karşı ne kadar katı bir politika güttüğünün de bir göstergesidir. Nitekim çoğu zaman asılsız ve delilsiz gerekçelerden dolayı Selefiyye kuruluşlarına karşı sert bir tavır almıştır. Çoğu Müslüman Özel okullarda Kur'an, Arapça ve din bilgisi dersleri veriliyor olması hükümeti harekete geçirip radikal İslam ve selefilik ile bağ kurulmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede Fransa Toulouse şehrinde eşine rastlanmamış bir olay cereyan etmiştir. Abdelfattah Rahhaoui'nin müdürlüğünde 2012 yılında al-Badr adında Müslüman bir özel okul kurulmuştur. İlk etapta sadece ilköğretim veren okul ilerleyen süreçte liseye kadar eğitim vermeye başlamıştır. Okul müfredatı başlangıçta milli

¹¹ <http://www.institutdclac.fr> (Erişim 13.12.2020)

¹² <https://lamadrassah.com> (Erişim 13.12.2020)

eğitim bakanlığınca uygun bulunmasına rağmen 2016 yılında okulun tamamen kapatılması kararı alınmıştır. Fransa Hükümeti kendi topraklarında meydana gelen terör olaylarını gerekçe göstererek okulun kapatılmasını istemiştir. Yetkililere göre söz konusu okulda verilen eğitim gençler arasında radikal İslam'ın yayılmasında etkili olduğu kuşkusunu uyandırmaktadır. Bu durumdan rahatsızlık duyduğu ifade edilerek dava açıldığı dile getirilmiştir. Aynı zamanda dönemin eğitim bakanı Najat Vallaud-Belkasem Millî Eğitim Bakanlığı ile bağlantılı olmayan ve sözleşmesiz okullar ile ilgili bir yapılandırma planı sunmuştur. Ancak söz konusu selefîci kurumlara yapılan engellemelerin gerçek nedenin ileri sürülen gerekçeler olmadığı açıktır. Zira bir zamanlar Fransa'daki öğrencilerin küçük bir yüzdesini temsil eden (kayıtların%0,4'ü) bu selefîci özel okullar ilerleyen süreçlerde bu rakamın çok üstüne çıkmıştır. Fransa'daki araştırmalara göre bu türden eğitim alanların oranında ciddi bir artış göstermesi (2011 ve 2014 arasında +%26), devletin harekete geçmesini tetiklemiştir. Verilen rakamlara göre 1300 tane benzeri okulun 300'ü selefi-mezhepsel/dini okullardır. Al-Badr okulu ise bu türden selefiyye çizgisindekilerden sadece bir tanesidir.

Fransa Milli Eğitim Bakanının selefilerin okulları ile ilgili aleyhte açıklamasından önce Fransa'da okul açma konusunda kısıtlama yok denilecek kadar azdır. Fransa yasalarına göre 21 yaşını doldurmuş ve en azından lise diploması olan birisi, devlet nezdinde resmi bir okul açma ehliyetine sahiptir. Okul açıldıktan sonra devlet sadece Cumhuriyet ilkelerine ve yasalara uyulmasını kontrol etmektedir. Najat Vallaud-Belkasem okul açma sistemine itiraz etmiştir. Zira Fransa'da okul projeleri önce devlete arz edilmesi gerekmektedir. Bütün bunlara ilave olarak selefilere ait idarecilerin devlet tarafından takip edilmesi işlerini zorlaştırmıştır. Nitekim al-Badr okulu müdürünün devlet tarafından takip edildiği ortaya çıkmıştır. Youtube de birçok video çeken Abdelfattah Rahhaoui, yöneticileri ciddi bir şekilde eleştirdiği ortaya çıkmıştır. Abdelfattah Rahhaoui'nin, 2012 yılında 7 kişinin ölümüne sebep olan ve Fransa'da ilk büyük terör olaylarından birini gerçekleştiren Mohamed Merah'nın cenazesine katıldığı da ortaya çıkmıştır. Bu durum büyük tepki toplamıştır¹³. 2016 yılında Toulouse Ceza Mahkemesi tarafından kapatma kararı ve uygulama yasağına kesin bir şekilde mahkum edilen al-Badr okulu, yöneticiler tarafından protesto edilerek suçlamaları reddetmişlerdir. Okula kayıtlı 80 civarındaki çocukların başka bir okula kaydettirmelerini isteyen yetkililer, ebeveynlere

¹³ Jean-Manuel Escarnot, **A Toulouse, rideau sur l'école musulmane**, https://www.liberation.fr/france/2017/02/26/a-toulouse-rideau-sur-l-ecole-musulmane_1551206 (Erişim 13.12.2020)

mektuplar dağıtmak için polislerle birlikte belediye görevlilerini okula gönderdi. Okulun önünde adeta nöbet tutan polis ekipleri her türlü girişi yasaklamışlardır. Okul yönetimi alınan karara karşı çıkmış ve resmi bildirimlerinin iptalini talep etmek için idari mahkemede dava açmıştır. Fakat 4 Temmuz 2017 tarihli kararında idare mahkemesi bu talebi reddetmiştir. Ancak Toulouse Temyiz Mahkemesi, Ceza Mahkemesinin kararını bozmuştur. Yargıç resmi tebligattaki ifadelerin muğlaklığı nedeniyle usulsüz bularak okulun kapanmasının doğru olmadığını bildirmiştir. 30 Temmuz 2019'da Bordeaux İdare Temyiz Mahkemesi, idari yargıç huzurundaki söz konusu kararların temelsiz olduğunu tespit ederek idari mahkemenin kararını iptal etmiştir. Bu olay bir özel okulu kapatma kararının iptal edilmesiyle Fransa tarihine geçmiştir. Neticede al-Badr okulu uzun bir hukuki savaş sonucu tekrar işlevsel hale gelmiştir¹⁴. Al-Badr okulu günümüzde Avicenne Müslüman okulu olarak tekrar eğitim vermeye devam etmektedir.¹⁵

Eğitimde Sosyal Medya

Fransa'da selefî eğitimi denilince akla ilk gelen araç internet üzerinde yapılan derslerdir. Birçok vakıf tarafından benimsenen bu yöntem büyüklü küçüklü herkese hitap etmektedir. Derslerin içeriği hemen her enstitü ve okul için aynıdır. Geliştirilmiş Arapça derslerinin yansırı Kur'an, Tecvit ve kısmen İslam bilgisi derslerini içermektedir. Bunlardan önemli bir online kurum olan *Sounnah* enstitüsü bu kapsamda bir hayli rağbet görenler arasındadır. Yedi seviyede Arapça dersi sunan enstitü, Kur'an ve tecvidin yanı sıra fıkıh ve akait dersleri de vermektedir¹⁶.

İnternet üzerinden dersler veren bir diğer enstitü ise *Addani* Enstitüsü'dür. Gerek online gerekse Paris banliyösünde bulunan lokallerinde ders görme imkânı sağlamaktadırlar. İçerik olarak diğerlerinden farklı olmasa da fazladan siyer ve çocuklara yönelik özel eğitimler (Arapça ve Kur'an ezberi) vermektedirler. Siyer derslerinde çoğunlukla Hassan En-Nedvî'nin telif ettiği *سيرة خاتم النبيين* adlı kitaptan işlenmektedir. 2 yıl süren bu eğitim peygamber (s.a.v) hayatı ve diğer peygamberlerin hayatı da işlenmektedir. Aynı şekilde 2 yıl süren Fıkıh derslerinde ise konular Maliki mezhebine göre tasarlanan Risale İbn Ebi Zeyd kitabından işlenmektedir. Son

¹⁴ Hugues Olivier Dumez, **Toulouse. La justice donne raison à l'école Musulman Al-Badr face à l'éducation Nationale**, https://actu.fr/occitanie/toulouse_31555/toulouse-justice-donne-raison-lecole-musulmane-al-badr-face-leducation-nationale_26797185.html (Erişim 13.12.2020)

¹⁵ Milli eğitim bakanlığının resmi internet sitesinden okul bilgilerine ulaşmak artık mümkün. <https://www.education.gouv.fr/annuaire/031-haute-garonne/toulouse/etab/ecole-primaire-privee-hors-contrat-ecole-avicenne.html> (Erişim 13.07.2021) Ayrıca okulun resmî sitesi için bkz. <https://www.albadr.fr> (Erişim 13.07.2021)

¹⁶ <https://www.institutsounnah.com/programmes/> (Erişim 13.12.2020)

olarak Arapça dersleri ise yukarıda adı gecen Madrassah Enstitüsü'nün kurucusu Cheikh Mohamed Ayoub'un eserleri kullanılmaktadır. Tecvit kitapları ise kendi öğretmenlerinin telif ettiği kolaylaştırılmış kitapçıklar şeklinde öğrencilere sunulmaktadır¹⁷.

Yukarıda saydığımız enstitülere benzer birkaç kurum daha var. Fakat tam olarak selefilik ile bağlantılı olduğuna dair delil yoktur. Mesela *al-Kunuz* Enstitüsü kişiye özel Arapça ders veren bir online kurumdur. Yine bu bağlamda *Allisane* Enstitüsü'nü zikredebiliriz. Son olarak ta Kur'an ağırlıklı ders veren Chatiby Enstitüsü de tercih edilen eğitim kurumlarından birisidir.¹⁸

A. Cami Dersleri ve Merdiven Altı Eğitim

Selefilik en önemli eğitim araçlarından birisi de cami eğitimleridir. Okul ve enstitülerden daha çok rağbet görmektedir. Fransa'da resmi bir statü edinme gibi bir beklentileri olmayan selefiler kendi aralarında organize ettikleri ve 'durus'¹⁹ diye adlandırdıkları birçok ders ve toplantılar düzenlemektedirler. Gayri resmi olan bu dersler genelde namaz aralıklarında, hafta sonu sabah namazından sonra ve belirlenen günlerde yapılmaktadır. Her türlü sosyal sınıf mensupların katıldığı dersler genellikle yetişkinlere yönelik yapıldığını görmekteyiz. Başta Arapça dili olmak üzere Kur'an ve fıkıh dersleri işlenmektedir. Sohbet ve ders konuları büyük ölçüde Tevhid ve bid'at merkezli yapılmaktadır. Tevhid meselesine hemen her konuda vurgu yapan konuşmacılar, Allah'ın birliği ve şirke karşı çok dikkatli olmasının gerekliliğini dile getirmektedirler²⁰.

Selefiler bid'at konusuna ayrı bir önem vermektedirler. Dinde olmayanı dindenmiş gibi kabul etmek manasına gelen bid'at²¹ kelimesi selefiler tarafından önem taşıyan konular arasındadır. Nitekim Allah'ın dediği ve Peygamber'in uygulaması dışında dinen her şey bidat

¹⁷ <https://www.institut-addani.fr/presentation/nos-enseignants/> (Erişim 13.12.2020)

¹⁸ <https://al-kunuz.com> ve <https://www.institut-chatiby.fr> (Erişim 13.12.2020)

¹⁹ Arapçada dersin çoğulunu.

²⁰ Mohamed-Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.115 ve Franch Frégosi, **L'imam, Le Conférencier Et Le Jurisconsulte: Retour Sur Trois Figure Contemporain du champs Religieux Islamique En France**, archives des science sociale des religions, no125, 2004, s.56-78.

²¹ Bid'at ile ilgili geniş bilgi için bkz. Rahmi Yaran, 'Bid'at', TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1992, c.6, s. 129-131. İbn Teymiyye'nin Bid'at kavramı için Muhammet Yazıcı, **İbn Teymiyye'nin bazı kelâmî kavramlara yaklaşımı II**, Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 6 / 11 (Ocak 2017): 59-74 . veya bkz. Gözün, Abdulvehhab , Köktaş, Yavuz . "Sünnet ve Bid'atın Mahiyetine Farklı Bir Bakış". Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 7 / 13 (Ocak 2018): 163-184. Salih b. Fevzân, **Bid'atleri tanımı, çeşitleri ve hükümleri**. PDF <http://tez.yok.gov.tr> (Erişim 13.07.3031)

kabul edilir. Mesela misvak yerine diş fırçası, teşbih kullanımı, namazdan sonra topluca tesbihat, Mevlüt kandili gibi birçok şeye karşı durarak sert bir biçimde eleştirmektedirler.²²

Genelde cami imamları bu sohbetleri gerçekleştirse de zaman zaman selefler tarafından Cheikh kabul edilen konuşmacı ve davetçiler de Fransa'nın birçok yerlerinde bulunarak dersler ve sohbetler vermektedir. Bunlardan bir tanesi Cheikh Faysal al-Koweïti'dir. Kendisi selefler için hüccet kabul edilen Arabistanlı Şeyh İbn Uttheymin'nin öğrencisi olması nedeniyle saygın bir şahıs olarak kabul edilmektedir. Yine eski Suudi Arabistan müftüsünün öğrencilerinden Şeyh Abdulsalam el-Bourjis ve Mekke Üniversitesi'nde öğretmenlik yapan mısırlı Şeyh Muhammed Bazmoul Fransa ve Belçika'ya ziyaretlerde bulunup konferans vermişlerdir²³.

Dersler cami imamı veya Fransa'da yetişmiş bir selefi önder tarafından verilirse genelde Fransızca tercih edilmektedir. Fakat söz konusu davetçiler başka bir ülkeden gelirse o dersleri Arapça işlemektedirler. Büyük ilgi toplayan bu tür organize dersler birçok kişinin ilgisini çekerek rağbet görmektedir. Camilerin yeterince büyüklükte olmaması işleri zorlaştırırsa da ayrı bir salon tutmanın yerine izdiham olasılığı olmasına rağmen camilerde yapılmaktadır. Bu durum hem dikkat çekmemek hem de otantik ortamda kalma gayreti ile tercih edilmektedir. Ayrıca daha kapsamlı bir organizasyonun doğuracağı yüksek maliyeti önlemek amacıyla da camiler tercih edilmektedir. Şeyhin verdiği dersten sonra سوال-cevap faslına geçilmektedir. Genelde sorular kâğıt üzerine yazılarak görevliler tarafından toplanmaktadır. Moderatör konumunda bulunan ve her iki dile de hâkim olan bir kişi, soruları yüksek sesle önce Fransızca daha sonra da Arapça okumaktadır. Aynı şekilde Şeyhin verdiği cevapları Fransızcaya tercüme ederek dinleyenlere aktarmaktadır. Sorular genelde güncel fıkıh konuları etrafındadır.

Camilerde ders ve sohbet halkalarının oluşmasının yanı sıra cemaatin huzurunda İslam'ı yeni seçmiş gençlerin şehadet etmesine de tanık olmak mümkündür. Şöyle ki bir kişi İslam ile müşerref olmak isteğini cemaatten arkadaşına bildirir, bu kişi ise imama durum arz ederek namaz öncesi herkesin önünde önce Arapça daha sonra Fransızca şehadet ettirilir. Neşe ve duygu dolu bu anlara herkesin şahit olması selefler için önemlidir. Böylelikle Müslüman olan kişi cemaatin taktir ve desteğini almaktadır. Bu ise kişinin duygusal anlamda güzel bir karar

²² Mickael Cook, Muhammed b. Abdülvehhâb, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2005, c.30, s.492-494. Bkz. Ebu Muaz Seyfullah el-Çubukâbâdî, **Bidatleri tanımak**. <http://www.islah.de/sunnet/sun00019.pdf> (Erişim 13.07.2021) ve Ebu Umeyr b. Muhammed el-Turkî, **Tevhid İmamı Muhammed b. Abdülvehhâb hayatı, daveti ve hakkında yapılan iftiralar**, Kitap ve Sünnet'e davet yay., 2017.

²³ Samir Amghar, **Le Salafisme en France: de la révolution İslamique a la révolution conservatrice**, s.95-96.

aldığının hissettirmektedir. İslam'ı seçen kişiye daha sonra isim değiştirme arzusunun olup olmadığı sorulur. Mecbur olamamakla birlikte Müslüman bir isim alması tavsiye edilmektedir. Daha sonra ibadetle ilgili bazı temel bilgiler öğretilir. Artık cemaatin bir parçası haline gelen şahıs sürekli camiye gelerek hem kendini eğitir hem de selefi bir arkadaş çevresi edinir.²⁴

Özetle Fransa'da selefi eğitim büyük ölçüde internet üzerinden gerçekleşmektedir. Kurumlaşma imkânı bulamayan Selefler zorunlu olarak eğitimde sanal ortama yönelmişlerdir. Online eğitime ağırlık veren selefler çeşitli ders kategorilerine katılarak kendilerini geliştirmeye çalışmaktadır. Başta Arapça dili olmak üzere Kur'an ilmi ve fıkıh konuları ağır basmaktadır. Selefler için internet dersleri önemli olsa da genelde hafta sonu gerçekleştirilen imam veya Arap ülkelerinde eğitim görmüş ve cemaatten olan şahıslar ile mahalle camilerinde verilen özel derslerin yeri başkadır. Detaylı bir programa sahip olmayan bu tür meclislerde geliş güzel, Arabistan'dan getirilen veya kendileri derlemiş oldukları Arapça kitaplarından ders işletmektedirler.²⁵

Fransa'daki selefler eğitime önem verseler de bunun için büyük bir caba sarf ettikleri söylenemez. Nitekim okul ve enstitüleri bir hayli sınırlı kalmakta ve genelde çocuklara yöneliktir. Selefler eğitimin Fransa'da değil de Müslüman Arap ülkelerinde, yani tabiri caizse yerinde öğrenmek gerektiği düşüncesindedirler. Mısır, Arabistan, Yemen gibi ülkelere gidip ilmi oradan alma gereğine inanmaktadırlar. Böyle bir düşünceye rağmen yaşları ne olursa olsun sürekli bir öğrenme gayreti içerisinde oldukları gözlerden kaçmamaktadır. Dolayısıyla eksik ve sistemsiz olsa da gerek organize ettikleri sohbet ve derslerle gerekse kişisel girişimleri ile internet üzerinden öğrenme çabasındadırlar. Bu yüzden seleflerin aslında eğitime meyilli bir grup olduğu rahatlıkla söylenebilir. Belli başlı kitap ve şahısları dinlemeleri onları diğer İslami gruplardan ayrı tutan bir özelliktir. Nitekim Seleflerin tek kendilerinin hakikate sahip olduğu düşüncesi ile diğer Müslümanlardan ayrılmaktadırlar. Bu yüzden kendilerini diğerlerinden soyutlamakta ve eğitimde kapalı devre çalışmaktadırlar. Başka bir deyişle selefler eğitim

²⁴ Youtube platformunda cemaat önünde Müslüman olanların birçok videosunu bulmak mümkündür. Örneğin <https://www.youtube.com/watch?v=C6aAPvkeSM0> (Erişim 13.07.2021)

Fransa'daki mühtediler ile ilgili bkz. Amelie Puzenat, **La conversion à l'islam en France et ses répercussions sur la sphère éducative**, Société- Poche yay., Paris, 2011. Loïc Le Pape, Myriam Laakili, Géraldine Mossière, **Les convertis à l'islam en France, entre lien originel et recomposition croyantes**, Presse universitaire de France yay., Paris, 2017. Samir Amghar, **Logique Conversionniste Et Mouvement De Réislamisation**, L'harmattan yay., Paris, 2006.

²⁵ Olfa Lamloum, **Media et islamisme**, Presse de L'ifpo yay., Beyrut, 2010.

eksikliğini kendi aralarında gidermeye çalışarak dışa kapalı programlar geliştirmektedirler. Ancak söz konusu eğitimler genelde resmiyette selefilere bir statü veya iş kazandırmamaktadır.

B. Sosyal Medya ve İnternette Selefilik

Günümüzde Selefiler ilginç bir şekilde faaliyetlerinin büyük bir kısmını modern dönem aygıt ve yöntemlerle yürütmektedirler. Bir taraftan ilk üç asrı beri geçemeyen bir zihniyeti esas alırken diğer taraftan dijital ortam faaliyetlerini yürütmekte hiçbir sakınca görmemektedirler.

1. Sanal Selefilik

Selefilerin yayılma ve faaliyet alanına genişlik kazandırmanın en büyük aracı internettir. İnternet, insanları doğrudan etkilediği için gerek propaganda²⁶ gerekse eğitim amacıyla kullanım konusunda sınırsız imkân vermektedir. Selefiler ilk asra dönme iddialarının aksine-bu modern ve çağdaş aracı olabildiğince çok iyi kullanmaktadırlar. Bu vesile ile Fransa-Suudi Arabistan ve dünyanın farklı noktalarında bulunan selefiler arasında mesafe tanımaksızın sürekli iletişim halinde kalabilmektedirler. 2000’li yılların başından itibaren dünyada aktif bir şekilde kullanılmaya başlanan internet, selefiler tarafından da birçok site kurulmak suretiyle en verimli bir şekilde değerlendirilmiştir. Elbette Selefilere sanal ortama iten birçok neden vardır. Bunlardan en önemlisi Fransa Hükümeti’nin haksız ve kanunsuz olarak Selefilerin resmi yollardan kurumsallaşmasının engellenmesidir. Gerek eğitim gerekse sosyal alanlarda resmi yollarla faaliyet gerçekleştiremeyen selefiler sanal ortamlara yönelmişlerdir. Böylelikle en azından belli bir oranda eksikliklerini temin etme yolları aramışlardır. Bu arada bir takım aşırı selefiler görüşlerini sanal ortamda yaymaya ve taraftar toplamaya başlayarak, sanal ortamı önemli ve bazen kötü amaçları için kullanmaya başlamıştır. Bu nedenle selefilerin sanal ortam faaliyetleri de resmi makamlarca takibe alınmıştır. Nitekim Cihadî selefilerin sanal ortamları daha çok propaganda aracı ve önemli bilgiler aktarımı için kullandığı görülmektedir. İlmî selefiler ise eğitim, iletişim ve Selefiyye uleması ile irtibat halinde olmak için kullandığı tespit edilmiştir.

Cihadî selefiler özenle hazırladıkları video ve ilahi çalışmaları ile büyük bir propaganda faaliyeti başlatmış, birçok kişiye de bu vesile ile ulaşmıştır. Örneğin 2001 yılından sonra el-Kaide ve son yıllarda IŞİD terör örgütünün yoğun bir şekilde internet üzerinden çok farklı sanal ortamlarda gençleri kendilerine çekmeye başardığı bir vakıadır. Aynı zamanda aralarındaki

²⁶ Jean François Mayer, **İnternet et Religion**, Geneve, Infolio/religioscope yay., 2008, s.96.

iletişimi kesintisiz bir şekilde sağlamaktadırlar. Dahası konunun uzmanlarının verdiği bilgilere göre sadece ilgili kişilerin erişebileceği güçlendirilmiş bir güvenlik sistemi ile bilgi transferinin gizliliği sağlanmaktadır. Yani basit bir internet kullanımı söz konusu olmaktan çok daha teknik ve gelişmiş programlar kullanarak cihadî selefler iletişimin izlenebilirliğini ortadan kaldırıp, kendi aralarında kontrolden uzak bir şekilde mesajlaşabilmektedirler. Ürdünlü Ebu Katade, Ebu Muhammed el-Makdisî veya Suudi Arabistanlı Youssef el-Ayeeri ve Abdullah el-Rashoud gibi figürler internet üzerinden sosyal medya aracılığı ile şöhret kazanmış, selefciler arasında saygınlık sahibi olmuştur. Söz konusu selefci şahıslar sanal ortamlar aracılığı ile birçok cihadî grup tarafından takip edilerek paylaşımları geniş bir selefiyye taraftarlarına ulaştırılmaktadır. Böylelikle selefilik, tüm dünyada taraftarları arasında daima canlı tutulma imkânı elde edilmektedir.

Cihadî selefilik gruplarına ait fikir ve iddiaların çoğunu internet üzerinde bulmak mümkündür. Bu selefci görüşleri yayımlayanların önde gelenlerinden biri Muhammed el-Makdisî tarafından kurulan alsunnah.info sitesidir.²⁷ Yine el-Kaide militanları tarafından kurulmuş ilk ismi al-nada.com iken daha sonra ise al-Farouk olarak selefci yayınlara devam etmiştir. Ancak daha sonra Suudi güvenlik güçleri ile girdiği çatışmada öldürülen Youssef el-Ayeeri'nin²⁸ fikirlerini yayınlaması üzerine kapatılmıştır. Fakat son yıllarda selefci görüş ve iddiaları yaymaya çalışanlar arasında müstear/takma isimler kullanımı yaygınlaşmış, ilk bakışta kim olduğu kolayca anlaşılamayacak sanal vaiz ve alimler türemiştir. Gerçek hayata tam olarak kim oldukları nereden yaşadıkları bilinmeyen bu şahıslar sanal ortamdaki forum ve sitelerde aktif bir şekilde diğer selefler ile sürekli iletişim ve etkileşim halindedirler. Bu sanal varoluş son zamanlarda selefler arasında şöhreti yakalamış, etki gücü yüksek ve selefci düşünce propagandası yaparak taraftar toplayabilen ikna gücü yüksek önemli simaların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Selefilik tanıtımında veya bu zihniyetin yayılmasında modern bir yöntemle çalışan bu şahıslar, günümüzde Müslümanların içinde bulunduğu ve sömürgeci Batıların neden olduğu kötü şartlara ve küresel sorunlara vurgu yaparak uluslararası bir söylem ile selefci militanlara ulaşmayı hedeflemektedirler. Bu şahısların her geçen gün sayıları artmıştır. Ancak bunların en tanınmış veya popülerlerinin Hussein ben Mahmoud, Lewis Atyallah ve Ahmad al-Watiq Billah olduğu söylenebilir.

²⁷ Verilen sitelerin çoğu şu anda erişime kapanmış durumdadır.

²⁸ Youssef el-Ayeeri Haziran 2003 yılında Suudi güvenlik güçleri ile girdiği çatışmada ölmüştür. Sawt al-Jihad (Cihat yolu) dergisinin kurucusudur.

Fransa'daki selefi sosyal medya ortamlarının dünyanın diğer ülkeleri ile aynı kaderi paylaştığı belirtilmelidir. Bu bağlamda genel olarak Selefi haberleşme sitelerinin ortaya çıkışı Irak savaşına dayandırılmaktadır. Siteler olaylarının gelişimi ve savaşlar hakkında bilgiler yayınlamaya değişik coğrafyalarda bulunan militanlara ile iletişim halinde kalmıştır. Cihadî Selefiler sanal ortamlar aracılığı ile öncelikle bu kirli savaşı globalleştirmek istemişlerdir. Bu nedenle selefi iddialar çerçevesinde taraftarlarını bilgilendirerek onların cihad şuurunu uyandırmaya çalışmışlardır. Söz konusu siteler, gündelik haberleri, operasyon görüntülerini, video kliplerini ve gelecek ile ilgili olaylar hakkındaki görüşleri yayınlamak suretiyle selefilerin gündemini oluşturmaktadır. Selefi siteler muhalif veya resmi, gayri resmi saldırganlar tarafından siber saldırıya uğramaktadır. Düzenlenen bu saldırılar sonucunda selefi siteler kapatılsa da başka URL ve isim alınmak suretiyle tekrar kurulmuştur. Fransa başta olmak üzere dünyada Selefi sanal ortam faaliyetleri için 2001 yılı bir bakıma dönüm noktası olmuştur. Bu tarihten itibaren özellikle cihadî selefiler için en geniş haberleşme ve bilgi alışveriş ortamı olarak sanal ortam forumları ve siteler kabul edilmiştir. Cihadî selefiler terör eylem planlanmaları ve operasyonları dahil hemen bütün konularını bir şekilde sanal aleme taşımışlardır. El-Kaide, Ensar Es-Sunnah veya Çeçenistan'a giden Arap mücahitler gibi gruplar internet vasıtası ile haberleşme ve iletişimi sanal ortamlar aracılığı ile sağlamaya başlamışlardır. Sonuç olarak Seleficiler sanal alemini çok iyi kullanarak farklı coğrafyada bulunan taraftarları arasında sürekli iletişim kurmaktadırlar. Bunu bazen üstü kapalı bazen de doğrudan belirli internet siteleri aracılığı ile gerçekleştirmektedirler²⁹.

Taraftarları ile doğrudan temas kurmasına izin verilmeyen bazı selefi reformist hareketler yine internet aracılığı ile sanal aktivitelerine ağırlık vermişlerdir. Bu durum selefi iddiaların kaynağı durumunda olan Suudi Arabistan ve Fransa açısından önemlidir. Kısa sürede Avrupa başkentleri faaliyet alanları olarak seçilmiştir. Mesela Suudi yönetimine muhalefet amacıyla kurulan bazı hareketler Londra yayın merkezi olarak seçmişlerdir. Bu durum daha düşük yoğunluklu olmakla birlikte Paris'i de ilgilendirmektedir. Mesela Saad el-Fakih'in önderliğini yaptığı *al-haraka al-islamiyya li-l-islah* veya Muhammed al-Masaari'nin kurucusu olduğu *haraka al-tajdid el-islami* grubu bunlardan sadece ikisidir. Seleficilik içinde reformistliği savunan bu gruplar, söz konusu ülkelerde sahada taraftarları ile bir araya gelememenin eksikliğini sanal ortamda binlerce kişiyi etrafına toplayarak telafi etmiştir. Yine

²⁹ ? Dominique Thomas, **Le rôle d'Internet Dans La Diffusion De La Doctrine Salafiste**, Bernard Rougier, **Qu'est-ce que le Salafisme**, Proche Orient yay., Paris, 2008, s.90-94.

kendi ülkelerinde siyasi otorite tarafından faaliyette bulunmasına izin verilmeyen gruplar, internet üzerinden geniş kitlelere ulaşma imkanını elde etmiştir. Safar el-Havali'nin kurduğu alhawali.com adlı sitesi, Salman el-Avde'nin islamtoday.com sitesi, Nasser el-Omar almoslem.net sitesi ile sanal ortamı kullanmak suretiyle faaliyetlerini başta Fransa'daki selefiler olmak üzere tüm dünyadaki selefilere ulaştırmaktadırlar. Fransa selepleri arasında söz konusu şahıs ve site takipçilerinin ciddi boyutlarda olduğu söylenebilir. Böylelikle *sahve* hareket olarak bilinen ve selefiyye dünyasında tarihi önem taşıyan hareketin arka planında sanal bir inisiyatif bulunmaktadır. Sefer el-Havali'nin başlattığı hareketin asıl amacı Batı'ya karşı İslami değerleri muhafaza etmektir. Dünya'nın her bölgesindeki Müslümanların dikkatini çekmeye çalışarak Filistin davası, Peygamber karikatürleri ve Irak işgaline karşı destek gibi konuları ön plana çıkararak selefîci iddiaları yaymaya çalışmaktadır. Bu oluşumlar aynı zamanda 1962 yılında Suudi Arabistan'ın desteği ile kurulan Dünya İslam Birliği'nin etkisine karşı rekabet oluşturma teşebbüsünü taşımaktadır. Batı'nın İslam'a ve Müslümanlara karşı iki yüzlü tutumu bu türden görüş ve grupların taraftarlarını artırmaktadır. Batı tarafından uygulamaya konulan söz konusu taraflı, haksız, kanunsuz ve geçersiz yasaklamalar, uygulamalar selefilerin haksız görüşlerini belki de haklı gösterecek noktaya taşımaktadır.

2004 yılının sonlarına doğru ise farklı cihadî Selefilerin oluşturdukları haberleşme strateji, iletişim ağı, video yayınlama ve farklı amaçlı kurulan siteler aynı çatı altında toplanmayı hedefleyen, konu ile ilgili bütün verileri toplayarak tek bir çatı altında yayın yapıp güncel durumu aktarmayı hedeflemiştir. Bir nevi 'elektronik el-Kaide' oluşturulmaya çalışılmıştır. *Global islamic media center* olarak isimlendirilen site el-Kaide ve Taliban hakkında birçok video yayınlayarak diğerlerinden farksız propaganda faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Bir müddet sonra etki alanına bakılmaksızın bütün cihadî site ve forumlar bir araya toplanmıştır. Bununla hem küçük selefi grupların daha geniş bilgi ağından yararlanması hem de sitesi olmayan selefîci grupların sanal aleme giriş yapmasını sağlamak hedeflenmiştir. Grubun emiri Salahedin al-Thani iletişim müdürü ise Ahmad al-Watiq Billah olarak bilinmektedir³⁰. Bütün bu site, sanal alem, sosyal medya aktivite ve selefîci ulemanın Fransa'da ciddi bir oranda takipçileri bulunmaktadır.

³⁰ Dominique Thomas, **Le rôle d'Internet dans la diffusion de la doctrine salafiste**, s.95-99. Ayrıca Mart 2014 yılında Birleşmiş milletler terör ile mücadele ofisinin (United Nations Office n Drugs and Crime) hazırladığı raporda internet aracılığı ile planlanan terör olayları hakkında bilgi için bkz. https://www.unodc.org/documents/terrorism/Publications/The_Use_of_Internet_for_Terrorist_Purposes/Use_of_the_Internet_for_Terrorist_Purposes_French.pdf (Erişim 15.07.2021)

Burada önemli bir hususa dikkatler çekilmez. O da şudur: Cihadiler interneti kendi görüşlerini her coğrafyadaki Müslümanlara ulaştırmak, her etnik ırktan ve her coğrafyadan taraftar kazanmak amacıyla sınırsız bir şekilde kullanmaktadır. Bu uğurda başlangıçta savunduklarına aykırı olmasına rağmen, müziği de kullanmıştır. Nitekim 2000 yılların başında *Soldiers of Allah* (Allah'ın askerleri) adında bir grup rapçi 1924 (Halifeliğin yıkıldığı tarih) adını verdikleri albümde propaganda bariz bir şekilde görülmektedir. İslam tarihinin ikonik isimlerine gönderme yaparak (Harûn Reşit, Halit bin Velid gibi) halifelik ve İslam ordusundan bahsetmektedir. Yine 2004 yılında *Dirty Kuffar* adındaki grup, bir klip sahnesinde yüzleri kar maskeli ellerinde Kur'an ve silahlarla cihadı destekleyerek Batı ve Arap rejimlerine karşı savaş verilmesi gerektiğini duyurmuşlardır. Özellikle rap müziğinin seçiminin arka planında Müslüman gençlerin çoğu banliyö mahallelerinde yaşadığını ve bu tarz müziğin dinlendiği bilinmesi üzerine, onlara ulaşmanın en yakın yolu olduğu kanaatidir. Normal şartlarda cihadî söyleyişlerin ve bu zihniyeti birçok kişiye itici gelmektedir. Fakat bunun müzikle aktarılması söz konusu çağırışı daha cazip hale getirmektedir. Rapçilerin hayat hikayeleri, tarzları ve konuşmaları gençler üzerinde büyük etki bırakmaktadır. Dolayısıyla müzik yolu ile cihadî selefler taraftar toplamada büyük rol oynamaktadır. Rapçiler adeta vaiz rolünü üstlenerek selefî düşünce etrafında bir kitle oluşturmaktadırlar³¹.

Sınırları kaldıran sanal ortam faaliyetleri elbette Fransa'daki selefler tarafından da takip edilmektedir. Ülkede ciddi anlamda sanal ortam propagandası yapan ve taraftar toplayan selefî oluşumlar meydana geldi. Fransa'da özellikle son yıllarda Müslümanlara reva görülen haksız, hukuksuz uygulamalar ve iki yüzlü davranışlar selefî fikirlerin yayılmasında etkili olmuştur. Müslümanların tamamen insani olan haklarından mahrum bırakılması ve bu uğurda yapılan baskılar her geçen gün Selefî söylemlerin zeminin oluşturmakta hatta güçlendirmektedir. Bu çerçevede Müslümanlara İslamofobia iddiaları ile muamele edilmesi dışlamacı, ötekileştirici, tekfirci ve ayrıkçı olan selefîcilerin ağını her geçen gün genişletmekte ve Fransız toplumunda sadece Müslümanların değil tüm toplumun sorunu haline getirmektedir.

İlim Selefler de çağdaş iletişim araçlarını çok geniş bir şekilde kullanmaktadır. Grup gerek taraftar toplamak gerekse kendi aralarında iletişim kurmak amacıyla çağdaş araçları sınırsız bir şekilde değerlendirerek, birçok faaliyet ve aktivitelerini sanal ortamlardan gerçekleştirmektedir. Özellikle selefi ulema kabul edilen kişilerin vaazlarının kayıt edilerek

³¹ Samir Amghar, *Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident*, s.104.

hem dinleme imkânı bulamayanlara dinletilmesi hem de sonraki nesillere aktarılması kullanılan en geçerli yöntemdir. Mesela islamway.net, tawhed.ws, islamonline.net ve islamtoday.net gibi siteler bu anlamda önde gelen sayfalardır³².

Günümüzde selefiler Batı toplumlarında artık fiziki bir yere ihtiyaç duymamaktadırlar. Bunun birçok nedeni vardır. Aslında imkân bulabilseler ciddi kurumsallaşmalar gerçekleştirebilecek güç ve yetenekleri bulunmaktadır. Özellikle Fransa'daki Müslümanlar selefiler dahil olmak üzere kendi eğitim öğretim, ticaret ve sosyal merkezlerini kurabilecek imkanlara sahiptirler. Ancak bazen iç çoğu zaman da dış etken ve nedenlerle sürekli önleri kesilmekte ve hiçbir faaliyetlerine izin verilmek istenmemektedir. Bu uğurda resmi makamlar adeta geçersiz neden üretmede birbirleri ile yarışmaktadırlar. Bütün bunlar başta selefiler olmak üzere bütün Müslümanları sanal ortamlara yönlendirmiştir. Günümüzde dünyanın en ücra köşelerinde bile internet erişiminin bulunduğu varsayılacak olursa selefcilerin sanal ortamları tercih nedenleri daha iyi anlaşılacaktır. Gelir seviyesi düşük bir toplum özelliği gösteren selefcileri az maliyetli ve küresel bir iletişim aracı olması sosyal medyayı cazip hale getirmiştir. Ancak Suudilerin de aynı metotla Selefilerin omurgasını oluşturan Suudi şeyhlerin fetvaları, vaazları ve eserlerinin yayınlandığı siteler kuruluşur. Bunlardan en önemlileri Abdülaziz bin Baz'ın sitesi binbaz.org.sa, Muhammed el-Utheymin'in sitesi olan binothaimeen.com yine Abdullah bin Jibrine'nin sayfası olan ibnjibreen.com sitesi olduğu söylenebilir. Avrupa'da en çok rağbet gören ve takip edilen ise Rabi el Madkhali'nin sitesi rabee.net ve Faleh el-Harbi'nin sh-faleh.com siteleridir.

Forumlar üzerinde canlı olarak münazara, soru-cevap ve farklı konular hakkında fikir paylaşımları yapılmaktadır. Sosyal medya tarzında olan Paltalk.com sitesi Avrupa selefilik için yükselişin şüphesiz katkıda bulunmuştur. Nitekim Mekke ve Medine ulemaları tarafından doğrudan Fransa ve İngiltere'ye uzaktan eğitim sağlanmıştır. Bu ise daha sonra Avrupa'da önder kabul edilecek şahısların belli ölçüde eğitim serüvenlerinin bir parçası olmuştur. Günümüzde 50'ye yakın selefi forumu olduğu düşünülmektedir. Bunlardan en başında salafi.net, salafyoun.org, d-sunnah.net, almanhaj.net ve daawah.net yaygın olarak kullanıldığı söylenebilir. Selefcî sitelerden bir kısmının Fransa kaynaklı olduğu söylenebilir. Bunlardan birçoğu resmi idareler tarafından kapatılmıştır. Ülkede imkân bulamayan selefiler ülke dışından

³² Bernard Rougier, a.g.e, s.87-90.

yayın yapan selefi sitelerine ve sosyal medyasına yönelmişlerdir. Aslında günümüzde site veya sosyal medyanın yayın merkezlerinin nerede olduğunun da önemi kalmamıştır.

Burada başka bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Günümüzde sadece internet ortamları sadece küçük ve yasal olmayan selefi grupların faaliyet yürüttüğü ortamlar değil aynı zamanda devlete bağlı Suudi ulemanın da bu çağdaş aracı sınırsız bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Ulema veya Suudi yetkililer bu modern aracın ne denli önemli ve avantajlı olduğunu anlamışlardır. Selefi doktrinin yayılması ve geleneksel etkisini sınırlar dışına taşınması için büyük bir imkân sunduğu anlaşılmıştır. Kendi inanç ve zihniyetlerini kolaylıkla tüm dünyaya ve özellikle Avrupa'ya yansıtabile imkânı sunduğunun farkına varılmıştır.

Suudi yetkililerin internet ortamlarını kullanma amaçları ise diğer selefi gruplardan tamamen farklı bir amaca yöneliktir. Onlar kendi topraklarındaki olası bir reformizm veya cihadî selefi kalkışmasına karşı ılımlı ve apolitik bir Selefilğe teşvik etmek amacıyla ciddi yayınlar yapmaktadırlar. Bu bağlamda sosyal medya ortamları tehlikelere karşı kalkan olarak kullanılarak ılımlı selefi propagandası yürütme aracı olarak değerlendirilmektedir. Son olarak, Suudi yetkililer selefiler kadar olmasa da aynı araçları kullanmaya başlayan Müslüman kardeşler ve tebliğ cemaatine karşı mücadele etmek amacıyla sanal alemleri kullanmaktadırlar. Suudi yetkililer Müslümanlara ilk ulaşan sitelerin ılımlı Selefiler olmasını amaçladıkları için dijital ortamlara ciddi yatırımlar yapmaktadırlar. Böylelikle diğer dini grup mensuplarından önce kendi düşüncelerini hızlı bir şekilde Müslümanlara ulaştırıp, yaymayı hedeflemektedirler. Kendilerince Müslümanları diğer dini grup ve cemaatlere karşı muhafaza etmiş olmaktadır.³³

Suudi Arabistan ülkede bulunan Mekke ve Medine Üniversitesi gibi prestijli kurumların avantajı ile sosyal medya faaliyetlerini en güçlü bir şekilde yürütmektedirler. Batı'da bulundukları ülkelere Suudi Arabistan'da eğitim görme imkânı bulamayan veya bu ülkeye gelemeyenler için selefîci eğitim veren söz konusu üniversite ulemasını takip etme imkanını elde etmektedir. Avrupa'da dolayısıyla da Fransa'da birçok genç Selefiler ilgi duyduğu Suudi

³³ Dominique Thomas, **Le rôle d'Internet Dans La Diffusion De La Doctrine Salafiste**, s.95-99. *Timbuktu institute African Center for Peace Studies* araştırma merkezinin kurucusu olan Profesör Bakary Sambe Selefilerin modern teknoloji aracılığıyla insanları sosyal ve psikolojik anlamda etkilediğini açıklamaktadır. Senegal'de yaşayan müslümanların büyük çoğunluğu tasavvuf firkalarına mensup olduğunu dile getiren Sambe, gün geçtikçe internet vasıtasıyla selefilğin etkisi ve dolayısıyla ülke genelinde selefiyecilerin arttığına dikkat çekmektedir. Bkz. Lucie Sarr, **Au Sénégal, une étude révèle les stratégies salafistes sur internet**, <https://www.la-croix.com/Religion/Catholicisme/Monde/Au-Senegal-etude-revele-strategies-salafistes-Internet-2018-03-26-1200926744> (Erişim 13.07.2021) Ayrıca Selefilerin Medya ile ilişkileri için bkz. Stephane Amato, Franck Bulinge, Eric Boutin, **Présence Salafiste Sur Les Réseaux Sociaux: Première Analyse A Propos D'une 'Minorité Active'**, Isarsic yay., Montpellier, 2016.

Arabistan kökenli ulema tarafından internet üzerinden verilen derslere rağbet etmektedir. Bu durum her gecen gün artmaktadır. Bu çerçevede önemli bazı Fransız Selefî siteleri şöyledir:

Salafidunord.com

Kelime anlamı “Kuzeyin Selefîsi” olan Salafidunord, Fransa’daki birçok selefî tarafından takip edilmektedir. Siteye girildiğinde öncelikle ‘Dindar Selefîlerin Yolunda’ sloganı ile karşılaşılmaktadır. Birçok konuda bilgi sunulan sitenin ana sayfasında, yardım kampanyaları dikkat çekmektedir. Örneğin 2021 ramazan ayı kumanyası kampanyası veya Cezayir’de bulunan bir yardım vakfına yardım gibi birçok sadaka talepleri bulunmaktadır.

Fransa’daki selefîleri bir arada tutmayı amaçlayan site buna yönelik aktivite ve bilgilendirmeleri üstlenmiş görünmektedir. Belli bir Fransız selefî kitlesine hitap ettiğinin farkında olduğu anlaşılan site yöneticilerinin en temel bilgilendirmeye yönelik konuları öncelemişlerdir. Salafidunord selefîci Site’nin bütün bilgi, belge ve aktivitelerini Selefîci görüşler çerçevesinde yaptığı anlaşılmaktadır. Söz konusu Site’nin history/daha önceki haberlerine bakıldığında farklı konular başlıkları bulunduğu görülecektir. Fransa’daki selefîlik açısından önemli olan konuları şöyle sıralamak mümkündür. Sohbetler: Kendi selefîyye grubunun benimsediği ulema, din adamı, lider veya bilginlerin çeşitli zamanlarda Fransa içinde veya başka yerlerde daha önce yapılmış konuşmaların kayıtları bu başlık altında yayınlanmaktadır. Aynı zamanda yapılacak olan sohbet veya toplantıların ilanları burada yer almaktadır. Selefîlerin kapalı sistemle bilgilendirme ve selefîci görüşleri yayma aracı olarak kullanılan en önemli araçlardan biri ulemanın veya din önderlerinin yaptığı konuşmaların ses kayıtlarıdır. Böylelikle söz konusu vaaz, irşad veya konuşmayı dinleme fırsatı bulamayan selefîlere bu bilgilendirmeleri dinleme imkânı sunulmakta ve selefîci düşüncenin canlı tutulması sağlanmaktadır. Bu aslında başka bir amaçla da önemsenmektedir. O da şudur: Selefîyye mensubu önderleri dinletmek suretiyle gruba bağlılık sürekli canlı tutulmakta veya kuvvetlendirilmektedir.

Salafidunord selefîci sitesi bütün Fransa genelindeki her gruptan Selefîlerin ortak konusuna da büyük bir alan ayırmıştır. Bu, Kur’an’ın anlaşılmasına yönelik olarak hazırlanan mealidir. Özellikle Arapça bilmeyenler için Fransızca meal temel öğreti alanlarından biridir. Buna ilave olarak özellikle Selefîci ailelerin çocuklarına veya gençlere yönelik olarak peygamberlerin hayatı işlenmektedir. Bütün bu konular ve eğitim alanında sistemli veya kategorize edilmiş sekmeler mevcuttur. Bunlar sırasıyla dini öğütler, videolar, fetvalar, sesli

dersler, güzel ahlakla ilgili yazılar başta olmak üzere inanç ve ibadetlerle ilgilidir. Bunlar arasında konumuz açısından en önemli bilgiler inanç ile ilgili olarak verilen bilgilerdir. Burada tipik Selefîci inanç örgüsü üzerine kurulu bilgiler verilmektedir. İbadetler konusunda ise genelde Hanbeli mezhebinin tercih edildiği görülmektedir, Oruç ve namaz başta olmak üzere diğer ibadetler konusunda bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca sosyal hayatla ilgili olarak selefîcilere göre evlilik-boşanma ve kadın hakkında bilgiler verilmektedir. Site'nin bu alanında dikkat çekici olan diğer bir aktivite alanı ise "Cuma hutbesi"dir. Bu alanda haftanın hutbesi başta olmak üzere geçmiş hutbeler yer almaktadır. Böylelikle başta kadınlar olmak üzere selefiyye taraftarlarının Cuma hutbesini dinleme imkânı verilmektedir. Sonuç olarak Salafidunord selefîci sitesi Fransa'daki Selefîcilere hemen her alanda bilgi edinme imkânı sunmaktadır.

Ferkous.net

Ferkous.net sitesi Fransa'daki selefilüğün önemli şahıslarında biri olan Mohamed Ali Ferkous'un resmi internet sayfasıdır. Dijital ortamda birçok kişi tarafından yakından takip edilmektedir. Sayfaya giriş yapıldığında sitenin güzel ve renkli bir şekilde dizayn edildiği gözlerden kaçmamaktadır. Ferkous.net sitesi, Fransızca, Arapça ve İngilizce dillerinde geçiş yapma imkânı sunmaktadır. Söz konusu sitenin ne kadar ziyaret edildiği ve hangi ülkelerden takip edildiği konusunda bilgi verdiği de görülmektedir.

Sitenin ana sayfasında Selefiler için güncel ve son cevaplandırılan soru ve fetvalar yer almaktadır. Aynı zamanda son çıkan selefiyye'ye ait eserler hakkında bilgi verilmektedir. Site'nin temelde üç kategoriden oluşturulduğu söylenebilir. Bunlardan ilki Mohamed Ali Ferkous'un biyografisinin sunulduğu alandır. İsmi nereden geldiği, aldığı eğitimi, fiziki görünümü, karakteri ve eserleri hakkında kısa bilgiler aktarılmaktadır. İkinci kategoride ise sayfanın kuruluş amacına yönelik bilgiler yer almaktadır. Bunları sekiz grupta incelemek mümkündür. Başka bir ifade ile site hedeflerini sekiz grupta takipçisine sunmaktadır. Bunlar sırasıyla şöyledir:

1. Öncelikle söz konusu Ferkous.net Site'sinin şahsa ait olduğu ve hiçbir şekilde genel veya ortak bir sayfa olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca şeyh olarak nitelendirilen Mohamed Ali Ferkous'un resmi internet sitesi olduğu hatırlatılmaktadır. Sitenin gerçekte amacının onu tanıtmak, hayatı hakkında bilgi vermek, eserleri hakkında bilgi vermek, özellikle de fıkıh ve usul hakkında yazdıklarını tanıtmak olduğuna dikkatler çekilmektedir. Bu çerçevede selefîci fıkıh ve din örgüsü söz konusu şahsın görüşleri

çerçevesinde tanıtılmaktadır. Sitenin, bu çerçevede Endülüs ve Cezayir ulemasının yazılarını da yayınladığı görülmektedir. Bu konudaki eserlerin içeriğini yayınlayarak selefîci din yorum biçiminin yaygınlık kazanmasını amaçladığı anlaşılmaktadır.

2. Şeyhin verdiği fetva ve gerçekleştirdiği araştırmaları yayınlamaktadır. Burada yer alan görüşlerin ilme dayalı bir anlayışla hazırladığı iddia edilmektedir. Zira kendilerinin asıl amaçlarının İslami ilimler öğrencilerini aydınlatacak ve yön verecek şekilde eğitim sağlamak olduğunu ifade etmektedirler.
3. Şeyhin kişisel görüşlerini ve dini yorumlarını adil ve hakkaniyetli bir şekilde ortaya koyduğu vurgulanmaktadır. Böylelikle, kötü niyetli kişilerin önüne geçmeyi ve muhaliflerinin saygıdeğer olanı değersizleştirme teşebbüslerine karşı durmayı hedeflediklerini açıklamaktadırlar.
4. Şeyh Ferkous'a ait olan bu internet sitesinin hiçbir şekilde diğer vaaz ve faydalı sitelerin önüne geçmeyi amaçlamadığı açıkça belirtilmektedir. Bilakis onlara değer verdiklerini, faydalı bilgilerin yayılmasını arzuladıklarını, İslamî uyanışın gençler arasında yayılmasını, Müslümanları İslam şeriatının faydaları konusunda aydınlatmayı istediklerini ifade etmektedirler. Böylelikle İslam dininin orijinal kaynaklarına dayalı olarak öğretilmesine veya öğrenilmesine dönmeye daveti hedeflediklerini ısrarla açıklamaktadırlar. Başka bir ifade ile kendi görüşleri yani ana kaynakların kendi görüşleri çerçevesinde anlaşılmasına yönelik bütün faaliyetleri desteklediklerini, kendi amaçlarının da bu selefîci din yorum biçimini yaymaya yönelik olduğunu ifade etmektedirler. Bu özellikteki bütün kaynak, bilgi ve belgelere saygılı olduklarını belirtmektedirler.
5. Site yönetiminin verdiği bilgiye göre bu sitenin bir bilgi, vaaz, eğitim ve reform mesajı taşımaktadır ve herhangi bir hareketin veya partinin yayın organı değildir. Bu yüzden Ferkous.net herhangi bir siyasi eğilime sahip değildir. Takipçiler, Site aracılığıyla yayılan materyallerin içeriği-dini olarak yasal düzenlemeler dışında-siyasi anlam taşımadığı ve bilgilerin bu şekilde yorumlanmaması gerektiği konusunda uyarılmaktadır. Sitedeki yayınlananların yalnızca İslam hukuku ve şeriat bilimine giren konuları içerdiği hatırlatılmaktadır. Bu uyarı ve istekler dikkatle incelendiğinde aslında diğer dini grup veya görüşlerle aralarında ciddi bir fark olduğu hemen anlaşılacaktır. Bütün bu uyarıların belli bir süre için geçerli olduğu açıktır.
6. Ferkous.net İslami ilimler ve İslam'a davet konularını içeren bir derginin yayınlanmasına kaynaklık yapmaktadır. Söz konusu dergi, internet erişimi olmayanlara

yönelik olarak kendi selefîci görüşlerini ulaştırmak amacıyla yayımlandığı anlaşılmaktadır. Zira Ferkous.net sitesinin içeriği ile hemen hemen aynı konuları işleyen ve eğitim ve reformu amaçlayan bir dergidir. Al-manhadj adındaki bu derginin ilk sayısı Eylül 2011 yılında çıkmıştır. Genel anlamda internet sayfasının yazılı halini andıran bu dergi, insanlar arasında selefîci din yorum biçiminin, inanç ve ibadetler konusundaki selefîci iddiaların nesilden nesile aktarılmasını sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca, dergide sosyal olaylar da işlenmektedir. Bu bağlamda İslam milletinin gidişatını düzeltecek vicdanı yayma, Müslümanları din düşmanlarının tuzaklarına karşı uyarma, bozguncuların İslam Dini hakkındaki şüphelerini söz konusu etme ve bunlara cevap vermenin amaçlandığı ifade edilmektedir. Aslında bütün bunların, insanları dindar seleflerinin yoluna tutunmaya çağırmak amacıyla gerçekleştirildiği belirtilmektedir.

7. Ferkous.net sitesi hakkında bilgi verilirken temelde iki özelliğinden söz edilmektedir. Aslında bunlar selefîci din yorum biçiminin üstü örtülü olarak ifade edilmesinden ibarettir. Bir bakıma ilk etapta diğer Müslümanların eleştirilerinden sakınmaya yönelik bir selefîci ifade tarzıdır. Bu özelliklerden birincisi faydalı ilim ve doğru bilgidir. İkincisi ise doğru yoldur. Selefilik söz konusu faydalı ve doğru bilgi sayesinde doğru yola erişmeyi sağlayacak tek yoldur. İşte Ferkous.net sitesi selefiyye'yi arzulayan kişilerin meşalesi olmayı hedefleyen bir setidir.
8. Ferkous.net sitesi ılımlı eğitim yolunun hizmetinde olmak için, çeşitli din bilimlerine çevrimiçi olarak bir dizi not ve anekdot koyarak ziyaretçileri memnun etmek amacındadır. Dahası, İslam mirasını canlandırmak için nadir bulunan kitapların el yazmalarını sunmak suretiyle “öteki” saydıkları ile temas kurmayı hedeflemektedir.

Sitedeki üçüncü ve son kategori ise iletişimdir. İsim, Soyisim, ülke ve mail yazılarak istenilen mesajı iletme imkânı sunmaktadır. Aynı zamanda cuma günleri saat 10:30 ile 11:30 arası verilen irtibat numarasından şeyhe ulaşma hizmeti verilmektedir. Sitede tespit ettiğim kadarıyla birçok konudan oluşan toplamda 1187 fetva bulunmaktadır. Takdir edilecektir ki fetvaların çoğu Müslüman olmayan bir ülkede yaşayan Müslümanların sorunları ile ilgilidir. Ancak özellikle inanç konularında selefîci din yorum biçiminin açığa çıktığı görülmektedir. Çoğu zaman özellikle diğer dini gruplarla ilgili olarak gündeme gelen konularda ötekileştirici, dışlayıcı ve bazen de tekfirci zihniyetin etkisi görülmektedir. Müslümanlara karşı uygulanan haksız, hukuksuz ve gerekçesiz mahrumiyetlerde ise daha çok ortak görüşler sergilendiği

söylenbilir. Ayrıca bu bölümde kesintisiz her ay çıkan makaleler de yer almaktadır. Bu türden 110 makale ilgili bölümde yer almaktadır. Mohamed Ferkous'un bütün eserlerinin yer aldığı bir bölüm daha vardır. Selefiler tarafından şeyh olarak görülen Mohamed Ferkous'un birçok eseri bulunmaktadır ve bunların neredeyse tamamı Fransızcaya çevrilmiştir³⁴. Bu eserlerden bir kısmı şöyledir:

1. *Recommandations Salafies 1* (Selefi önerisi): İlk eseri 2009 yılında çıkan ve 9 seriye ulaşacak olan *Recommandations Salafies 1* (Selefi Önerisi)'dir. 117 sayfa olan Kitabın içerdiği konular ise sırasıyla: Bireysel reform- tekfir- laiklik- Hristiyan çoktanrıcılık- Aristoteles diyalektiği.
2. *Conseils au Médecin Musulman* (Müslüman Doktorlara Tavsiye): Bu kitap bir Müslüman doktorun kendi ofisinde uyması gerektiği dini normlar içermektedir. 64 sayfalık bu kitap 2015 yılında yayımlanmıştır.
3. *Les Attributs Du Mois De Ramadan* (Ramazan Ayının Özellikleri): 2009 yılında ve 51 sayfadan oluşan kitap orucun fayda ve güzelliklerinden bahsetmektedir.
4. *La Reponse Correcte* (Doğru Cevap): 2010 yılında çıkan bu kitap ise türbe barındıran bir camide namaz kılmaya yetki veren bir kişinin fetvalarının reddi ile alakalıdır. Kitap 90 sayfadan oluşmaktadır.
5. *La fonction du grand Imam, jugement et critères* (Büyük İmamın İşlevi, Yargı ve Kriterleri): 2011 yılında çıkan kitap 118 sayfadan oluşmaktadır.
6. *L'education Des Enfants* (Çocukların Eğitimi): Çocuk eğitimi ile alakalı yazılan bu eser temel eğitim konularını biraz da selefî düşünce temelli işlemektedir. 2013 yılında 44 sayfa olarak basılmıştır.
7. *Les Fêtes De Mariages* (Düğün Merasimleri) Müellif düğün konusunu ele alarak dini adetler ve hükümlere yer vermiştir. 2013 yılında Fransızcaya tercüme edilmiştir. Oldukça geniş bir çerçevede ele alınan düğün konusu toplam 226 sayfada işlenmiştir.
8. *Le Résumé Des Œuvres De La 'Umra Et Du Hadj* (Umre ve Haccın Özeti): Kitap 2013 yılında 226 sayfa olarak yayımlanmıştır.
9. *Réponses A Des Imprécisions Relatives A La Rouqya* (Rukya ile İlgili Yanlışlıklara Verilen Yanıtlar): Ferkous, günümüzdeki Rukya ile ilgili açıklamaları inceleyip

³⁴ <http://ferkous.com/home/> (Erişim 23.12.2020)

yanlışlık ve meçhul kalmış durumlara cevap vermektedir. 104 sayfadan oluşan eser, 2016 yılında okuyucular ile buluşmuştur.

10. *Mari Et Femme, Droits Et Devoirs* (Karı Koca, Haklar ve Görevler): Mohamed Ali Ferkous burada evliliği ele alarak eşlerin hak ve görevlerine yer vermiştir. 2016 yılında 144 sayfa olarak yayımlanmıştır.
11. *La Logique Aristotélicienne* (Aristoteles Mantığı): Müellif Aristoteles mantığının İslam bilimlerine nasıl sızdığını ve etkisini konu etmiştir. 2019 yılında basılan kitap 64 sayfadan oluşmaktadır.
12. *La Réforme De L'âme* (Ruhun Reformu): 2016 tarihli bu eserde ise Ferkous, bireyin dürüstlüğüne temel ve ümmetin reformu hakkında düşüncelerini aktarmıştır.
13. *Recommandations Salafies* (Selefi Önerisi): Eserin bölümlerinden 2-9 arası farklı tarihlerde tercüme edilerek Fransa'da satışa sunulmuştur. Birbirinden farklı konular içeren bu eserler hakkında bilgiler üst tarafta verdiğimiz birinci cilt ile sınırlandıracağız³⁵.

Le jugement de se lever pour un humain ou un objet (Bir İnsan veya Bir Nesneyi Kutsama, Uluşturma): Mohamed Ali Ferkous bu eserinde bir insan veya bir nesne için ayağa kalkma, onu kutsallaştırma ve ona tapma hakkında hükümler vermiştir. Kitabın giriş kısmında müellif günümüzde yaygınlaşmış ve ciddi manada Tevhid inancını zedeleyen davranışların çoğaldığını ifade etmiştir. Ona göre bilgisizlik bu tür bidatlerin ortaya çıkmasında en büyük roldür. İnsanların kendileri ile Allah arasında vasıtalar koyması imanı engellemektedir. Bazı kişilere aşırı sevgi gösterilmesi, öldükten sonra türbeler yapılması, heykeller, onlardan kalan kişisel eşyalara saygı gibi durumların aşırı bir davranış olup dinen yasak olduğunu ayet ve hadis desteği ile ifade etmiştir.

Ferkous giriş bölümünden sonra konuyu üç bölüme ayırarak öncelikle ayağa kalkmanın sorun olmadığı durumları izah etmiştir. Özetle bir kişiye doğru gitmek için ayağa kalkma, onu uğurlamak gibi gündelik insani durumlardan bahsetmektedir. Bu durumlarda bir beis yoktur İkinci bölümde ise iğrenç olarak nitelediği davranışlara yer vermektedir. Ona göre bir kişinin makamından dolayı ona aşırı saygı göstermek, yüceltmek, onun gözüne girmek gibi durumların iğrenç bir davranış olduğu söylemektedir. Üçüncü bölümde ise yasak olan durumlardan bahsetmektedir. Ferkous burada ikinci bölümde de olduğu gibi bir kişi kutsallaştırmak amacıyla

³⁵ <http://ferkous.com/home/> (Erişim 25.12.2020)

yapılan davranışların yasaklığından bahseder. Fakat burada söz konusu onurlaştırılan şahıs bu durumdan memnun olduğu görülürse, ona bu şekilde davranılması istiyorsa ve aksi taktirde öfkelenirse bu durum tevhit inancına tamamen aykırı olduğunu ifade etmiştir. Başka bir ifade ile kişi kendine hürmet edilmesini istiyor ve insanlar ona istediği şekilde davranıyorsa yasak bir durumudur. Aynı şekilde bir insan Allah'a ibadet etmek amacıyla olsa da bir nesneye (bulunduğu topraklar, bayrak, silah...) dokunması, öpmesi veya okşaması onun imandan çıkarmazsa bile tek tanrı inancının tamamlanmasına engeldir. Burada Kâbe'nin belirli yerleri hariç bu tür davranışların yasak olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda yine bir türbe veya mezarlığa çiçek bırakmak, anı olarak yapılan bölgelere gitmek gibi durumların Yahudi ve Hristiyan geleneği olduğunu vurgulamaktadır.

Ferkous kitabın son bölümünde ise cevap niteliği taşıyan üç konu hakkında bilgi vermektedir. Bunlardan birincisi:

Peygamber Efendimizin sancak/bayrağı hakkında yanlış bilgiler.

Ferkous önceki bölümlerde bayrağın kutsal bir hükmü olmadığını açıklamıştır. Dolayısıyla Hz. Peygamberin sancağı tartışma konusu olmuştur. Ona göre savaşlar esnasında taşınan bu sancak ancak savaş mürettebatı olarak değerlendirilebilir. Bayrağın bir mızrak üzerine konması onu uzaktan görebilmek içindir. Birçok insanın iddia ettiğinin aksine onun bir kutsallığı veya dini bir sembolü olmadığını sadece inanların altına toplandığı bir savaş aleti olarak açıklamaktadır.

İkincisi: Ferkous'a göre insanlar birçok yerde saygı göstermek ile tapmayı karıştırıyorlar. Aşırı saygının sonucu hayranlık ve sonrasında kutsallaştırmaktır. İnsanlar ibadeti sadece hareket ederek algıladığı için bazen yaptıklarının farkına varmamaktadır. Ferkous ibadetin dört şekilde yapıldığını açıklamaktadır:

1. Kalp ile yapılan ibadetler
2. Dile ile yapılan ibadetler: tövbe etmek, zikir gibi.
3. Hareket ile yapılan ibadetler: Namaz ve oruç gibi.
4. Mal ile yapılan ibadetler: Zekât gibi

Dolayısıyla Ferkous burada şu hususa dikkat çekmek istemiştir: İnsanlar bazen aşırı davranışlarından dolayı -farkında olsun veya olmasın saygı çizgisinden çıkıp bir insana veya

nesneye ibadet ve kutsallaştırmaya kaymaktadır. İbadetin sadece namaz gibi hareketten ibaret değil de birçok şekilde olduğunu dile getirerek yapılan yanlışlara dikkat çekmektedir.

Son olarak Ferkous vatan sevgisi imamdandır algısına cevap vermektedir. Ona göre elbette vatan ve toprak sevgisi insanın içinde olan, fitrat gereği doğal bir duygudur. Aynı şekilde anne baba sevgisi gibi buda insani bir hissiyattır. Fakat bu durumu din ile bağdaştırmak yanlış olduğunu ifade eden Ferkous devamında vatan sevgisinin iman ile alakalı olmadığını acıklamaktadır. Ona göre gayri Müslimler de de vatan sevgisi görülmektedir. Bu demek oluyor ki vatan sevgisi din ile alakalı değil nitekim bütün insanlarda aynı duygu barınmaktadır. Konu ile ilgili hadisin silsilesinde sorun olduğunu da açıklayan Ferkous, vatan sevgisi imandadır demek yanlış olduğunu ifade etmektedir. Ona göre Peygamber efendimiz Mekke'yi kendi toprakları olduğu için değil de Allah nezdinde kutsal topraklar olduğu için sevmiştir. Bu bağlamda bir insan ülkesini ne kadar sevse de orada İslam'ı yaşayamıyorsa hicret etmesi gerektiğini vurgulayarak bir insanın bir vatan bağlı kalmaması gerektiğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. 2012 yılında telif edilen kitabın sayfa sayısı 60'tır.³⁶

Salafislam.fr

Fransa kaynaklı bir diğer selefiyye sitesi ise **salafislam.fr** sitesidir. Bu dijital ortam yayın organı Fransa selefilere için önemli bir referans kaynağıdır.

Sitenin ana sayfasına giriş yapıldığında diğer sitelere göre daha kapsamlı ve içerik bakımından daha zengin olduğu görülmektedir. Göze çarpan ilk ve önemli bir not ise site yöneticileri tarafından yapılan resmi basın açıklamasıdır. Bu açıklamada Fransa'da gerçekleşen son terör olayları hakkında bir beyan bulunmaktadır. 16 Ekim 2020 yılında Paris bölgesinde bulunan bir orta okulda tarih öğretmeni olan Samuel Paty okul çıkışında Çeçen asıllı Abdullakh Anzorov tarafından başı kesilerek katledilmiştir. Olaydan bir hafta önce Samuel Paty'nin dünya genelinde polemiğe neden olan ve birçok kişi tarafından paylaşılan Charlie Hebdo'nun yaptığı Peygamber karikatürünü, ifade özgürlüğü dersi kapsamında öğrencilerine göstermesi ile başlamıştır. Sosyal medyada paylaşılan bu olay, birçok kesimden sert tepkiye neden olmuş ve Fransa'da -tıpkı diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, olay karşısı görüşler çığ gibi büyüyerek terör saldırısı ile sonuçlanmıştır. Bu olaydan günler sonra Nice şehrinde bulunan bir Bazilika'ya Brahim İssaoui adlı şahıs tarafından saldırı düzenlenmiştir. Söz konusu saldırı 2'si kadın olmak

³⁶ <http://ferkous.com/home/> (Erişim 25.12.2020) kitap için bkz. Mohamed Ali Ferkous, **Le jugement de se lever pour un humain ou un objet**, La Certitude yay., Paris, 2012.

üzere 3 kişinin ölümü ile sonuçlanmıştır. Kısa aralıklarla gerçekleşen bu terör saldırıları hakkında site yönetimi söz konusu saldırılar ile ilgili açıklama yapma gereksinimi duymuştur. Açıklamada şu ifadeler yer verilmektedir:

‘Gerçekleşen terör olayları ile ilgili Müslümanların Kur’an ve Sünnet ışığında Selefiyyenin anlayışına göre tutumunun hatırlatılması gerekmektedir:

Bizim (Selefiyyenin) bu konudaki tutum ve görüşümüz açık ve nettir: Katoliklere ibadet yerlerinde saldırmak veya bir nüfusu hedef alan herhangi bir terörist saldırıda bulunmak dinimizin bir parçası değildir. Bu nedenle Müslümanlar, bu iğrenç eylemi ve arkasındaki mezhepçi ve barbar ideolojiyi -ki o da Harici ve tekfirci zihniyeti kınamalıdır. Zira Furkan Suresi’nde Allah şöyle buyurmuştur: “Rahmânın has kulları yeryüzünde vakarla yürüyen, cahiller onlara laf attığı zaman, "selâm" deyip geçen kullardır.”³⁷ Bu nedenle bizden İslam adına terörize etmemiz istenmiyor, bunun yerine iyilik içinde olmamız isteniyor. İslam'ı ve Müslümanları bu aşırılıkçı uygulamalardan masum yapan şeyde budur.

Bu konuda Şeyh Salih Bin Favzan Bin 'Abdillâh Al-Favzan şöyle demiştir:

“İslâm'da masumlara karşı işlenen suç eylemleri, patlamalar ve her türlü yıkıcı eylemler kesinlikle yasaktır. Ayrıca bu davranışlar Müslümanları için zarar verecek sonuçlar doğurmaktadır. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabı Mekke'deki gayrimüslimleri öldürdü mü? Asla! Aksine bunları yapmaktan imtina ettiler. Müslüman olmayanların mülklerini Mekke'de iken kendilerine mal edinmelerine izin verdiler mi? Asla! Bunları yapmaktan imtina ettiler.”

Şeyh Ahmed Al-Necmi ise konuyla ilgili olarak şöyle demiştir:

"İslam'ın bu pervasız, insanlık dışı ve barbarca eylemlerden masum olduğu, onları kınadığı ve faillerini kınadığı artık ortadadır." Düşüncelerimiz mağdurlar ve aileleri ile birliktedir.

Bu kargaşa dönemlerinde (Saldırıları, Covid vb.) Kardeşlerimize evde kalmalarını ve sadece gerektiğinde dışarı çıkmalarını tavsiye ediyoruz.

Site birçok konuda takipçilerine bazen genel bazen selefîci bilgiler sunmaktadır. Örneğin Kur'an başlığı altında Kur'an öğrenme ve Kur'an dinleme videolarının yanında Selefîcilerin hazırladığı tefsir kayıtları ve soru-cevap kısmı bulunmaktadır. Sünnet kısmında ise uydurulmuş hadis, hadis açıklamaları, sünnetin temeli ve bid'atler kısmı mevcuttur. Sitede bir diğer alan ise inanç esasları ile alakalı bilgileri sunmaktadır. Akaid kategorisinde genellikle selefîci zihniyet temelli Allah, Tevhid dersleri, imanın şartları, ölüm sonrası ve Minhaç konuları açıklamalar bulunmaktadır. Dördüncü kısımda öğütlere yer verilmektedir. Burada sırasıyla

³⁷ El-Furkan 25/63.

davranış, bilim, eğitim, gençler ve tövbe ile çeşitli bilgiler bulunmaktadır. Fıkıh başlığı altında ise arınma, namaz, zekât, oruç, hac, alış-veriş (ticaret), evlilik, boşanma ve cenaze konuları işlenmiştir. Tarih ve biyografi bölümünde önce peygamber (sav) hayatı, sahabeler, peygamberler, Ehli Beyt, alim ve kısaca imamların hayatlarından bahsedilmektedir. Son olarak dua bölümü vardır.

Sitenin en önemli özelliği, Selefiyye tarafından telif edilen birçok kitabı ücretsiz olarak pdf şeklinde indirme fırsatı sunmaktadır. Bu kitapların büyük çoğunluğu tercüme edilmiş farklı selefiyye müelliflerinin kitaplarıdır. Aynı zamanda site selefiler için hüccet kabul edilen ulamanın ses kayıtlarını, fetvalarını ve ibretlik sözlerini Fransızca tercümesiyle takipçilerine sunarak okuyucuları ile buluşturmaktadır. Tarihten günümüze bilinen 33'e yakın selefiyye'ye mensup saydıkları ulamayı referans vererek takipçilerine onların selefici görüşlerine erişim imkânı sunmaktadır³⁸.

Alghourabaa.com

Diğer selefi siteler gibi hemen aynı özellikleri taşıyan bir diğer selefici site de alghourabaa.com adını taşımaktadır. Suudi Arabistan resmi yetkilileri, selefiyye ulamasının çeşitli konularla ilgili olarak verdiği fetvaların ses kayıtlarını siteye doğrudan yüklemektedirler. Beş bölümden oluşan site ilk bölümde Tevhid'ten bahsetmektedir. Tevhid bölümü içerisinde Allah'ın birliği ve şirk konuları ele alınmıştır. İkinci bölümde ilahiyat ile ilgili konular yer almaktadır. Özellikle selefiyye inançları ile ilgili konular barındıran bu bölümde aynı zamanda kıyamet alametleri ile ilgili bilgiler de bulunmaktadır. Üçüncü bölümde, ibadetlerle ilgili konulara yer verilmiştir. Sırasıyla namaz, zekât, oruç ve hac konuları işlenmiştir. Dördüncü bölüm ise bir selefinin takip etmesi gereken yol veya metoda ayrılmıştır. Bu bölümde Selefiyye davası, Minhaç'ı anlama ve güzel davranış konuları mevcuttur.

Beşinci ve son bölüm ise oldukça ilgi çekicidir. Zira bu bölümde dikkat edilmesi veya uzak durulması gereken diğer fırkalar listelenmiştir. Listede adı geçen fırkalar şu şekildedir: Mürcie, Terörizm, Hariciler, Haddadiye, Şiiler, Sofizm, Müslüman Kardeşler, Tebliğ Cemaati, Eş'ariler ve Ahbaş Cemaati. Ayrıca sayfa canlı olarak miraath frekansından radyo dinleme imkânı sunmaktadır³⁹.

³⁸ <https://salafislam.fr> (Erişim 20.12.2020)

³⁹ <http://www.alghourabaa.com> (Erişim 20.12.2020)

Elbette Fransızca Selefî siteler bu kadar ile sınırlı değildir. Fakat biz, araştırmalar sonuç en çok rağbet gören sitelerin detaylarını aktarmış bulunduk. Diğer Fransız selefîci dijital sayfalar şu şekildedir:

İlımlı selefîyye siteleri:

- . www.an-nassiha.com
- . www.miraath.fr
- . www.markaz-al-fourqane.be
- . www.spfbirmingham.com
- . www.dourous-sounnah.com
- . www.al-athariyyah.com
- . www.alminhadj.com
- . www.asliahlesunnet.com
- . www.bakkah.net
- . www.darwa.com
- . www.dhikrallah.com
- . www.ifrance.com
- . www.hijra.online.fr
- . www.fejr.com
- . www.fbs.free.fr
- . www.fatwaislam.com
- . www.fatwa.online.fr
- . www.sourceislam.com
- . www.sounnah.free.fr
- . www.sounnah.com
- . www.ilm.online.fr
- . www.islam4kids.com
- . www.manhajulhaqq.com
- . www.oussoul.online.fr
- . www.salafischool.com
- . www.salafiweb.com
- . www.salafipublications.com

- . www.rappel01.com
- . www.tchalabi.com

Cihadî eğilimli Selefiyye siteleri:

- . www.ansar-alhaqq.net
- . www.web-islamic.com
- . www.lejardindescroyantes.com
- . www.ribaat.org
- . www.stcom.net

Fransa’da Selefiçi düşüncüyü öğreten radyolar da mevcuttur. Bunlardan ikisi ön plana çıkmaktadır:

- Salafiya.fr
- at-taqwa.fr

Diğer bazı dini gruplara nazaran sahadaki eksikliğini internet aracılığı ile gideren Selefiler, önlerine konulan birçok engelin aşılmasının tek yolunun sanal alemde dava şuurunu yaygınlaştırmaktan geçtiğini düşünmektedir. Bu yüzden büyük bir siber selefiyye ağı oluşturmayı hedeflemişlerdir. Nitekim özellikle Avrupa ve Fransa’da konferansların, davet faaliyetlerin ve her türlü girişimin bir şekilde devlet tarafında engellendiği için en güzel ve hızlı çözüm sanal alem olarak belirlenmiştir. Bu yolla istedikleri şekilde hareket imkânı bulan selefiler internet üzerinden kendi selefiçi doktrinlerinin yayılmasının imkanını elde etmişlerdir. Bu bağlamda dijital ortam selefilerin yayılmacı amaçları için en önemli bir araç olmuştur. Aynı zamanda gündelik hayatta resmî kurumlardan İslam’ı öğrenmenin mümkün olmadığı durumlarda internet üzerinden yürütülen eğitim faaliyetleri yegâne çözüm yolu olmuştur. Toplumdan izole olan kişiler öncelikle internet üzerinden kendi varlıklarını hissedebilmektedirler. İçeride kapalı bir grubun “öteki” dediklerinden hiç kimseye ihtiyaç duymadan bilgiye erişebilmesi önemli bir eksikliği giderdiği açıktır. Burada önemli bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur. Söz konusu siteler sadece selefiler yönelik değildir. Aslında bu sitelerin daha çok Selefilik tanıtan, reklamını tanıtan ve yeni üyeler kazanmak için tasarlandığı görülmektedir.

İnternet kadar etkili olmasa da bazı televizyon yayınları da bu manada rağbet görmektedir. Selefî zihniyetinin yayılmasında rol oynayan bazı kanallar, selefîci din adamlarının bizzat kendilerinin sundukları programlar bir hayli ilgi çekmektedir. al-Majd, al-Hikma, al-Rahma, al-Hâfez ve al-Nâs gibi kanalları seyirci ile fazla muhatap olmaksızın sadece birkaç soru cevap ve hikâye ile sınırlandırılmış programlar sunmaktadırlar⁴⁰.

Bir önceki bölümlerde Fransa'daki Selefilere çeşitli nedenlerden dolayı kendi işlerini kurmayı tercih ettiğini ifade etmiştik. Bu çerçevede kendi aralarından alış-veriş düzenlerini oluşturduğunu da belirtmiştik. Bu bağlamda Selefilere internet kullanımı sadece eğitim ve propaganda ile sınırlı kalmamış aynı zamanda ticaret amacıyla da siteler kurulduğu görülmektedir. Onlardan bazıları şöyledir:

islamstore.com

Bu sitede erkeklerin giydiği Arabistan'a özgü jellaba ve kamis modelleri pazarlanmaktadır. Sitenin bunlarla sınırlı kalmadığı başka birçok erkek, kadın ve çocuk giyim seçeneği de sunduğu görülmektedir. Site zengin bir kitap listesi barındırmaktadır. İslam ile ilgili hemen her alanda eser bulmak mümkündür. Kitapların büyük bir kısmı Fransızcaya tercüme edilmiş temel ve selefîci dini ve eğitici kitaplardır. Aynı kategoride CD ve çocuklara yönelik kitaplar bulmak mümkündür. Sundukları bir diğer hizmet ise kişisel bakım ürünleri. Dünya'nın birçok ülkesinden gelen bal seçenekleri, hurma seçenekleri, bitkisel çaylar, misvak, sac sakal bakım yağları gibi genel bir kitleye hitap edecek şekilde ürünler bulundurmaktadır. Son olarak birçok misk ve organik güzel kokular sunmaktadırlar. Bununla birlikte seccade, hacamat takımı gibi ürünlere ulaşmak mümkündür⁴¹.

Fransa'daki selefî tüccarlara ait buna benzer birçok site bulunmaktadır. Bu ürünlerin hemen hepsi Müslüman ülkelerden ithal edildiği anlaşılmaktadır. Kitap ağırlıklı **librairieislamique.fr** sitesi bu bağlamda rağbet gören bir diğer sitedir. Selefilere Fransa genelinde kitaplarını internet üzerinden aktif olarak pazarlamaları fiziki olarak kitapevlerinin kısıtlı olmasına neden olmuştur. Fransa'daki selefilere yönelik ticari amaçlı kurulmuş selefî internet sitelerinden birkaçının adı şöyledir:

- .maktaba.tawhid.com

⁴⁰ Samir Amghar, **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, s.98-107.

⁴¹ <https://www.islamstores.fr> (Erişim 27.12.2020)

- .sifatusafwa.com
- .sounnahstor.com
- .bazarislamiya.com
- .librairiesounnah.com

Fransa'daki selefilere dijital ortam faaliyetlerinden bir diğeri de hicret ile ilgilidir. Selefiler için vazgeçilmez bir hedef olan hicret ile alakalı kurulmuş en önde gelen İnternet sitesinin **Hijra.albounyane.com** olduğu söylenebilir.⁴²

Bir blog şeklinden tasarlanan sitede insanlar hicret edip yaşayacakları ülkeler hakkında bilgiler aktarılmaktadır. Öncelikle selefîci ulemanın hicret hakkında verilmiş fetva, görüşler, açıklamalar ya makale ya ses kaydı veya video şeklinde verilmektedir. Selefîci bilginler hicret söz konusu olunca kadınların bile yalnız başına, yanında mahremleri olmaksızın hicret edebileceği konusuna bile değinmişlerdir. Site Türkiye de dahil olmak üzere 21 ülke hakkında bilgi vermektedir. Sitede yer alan bilgiler oralara hicret edenlerin aktardıkları doğrultusunda verilmektedir. Hicret ile alakalı kapsamlı ve detaylı bir bilgi veren site daha önce hicreti gerçekleştiren selefilere belli sorular sorarak teşvik amaçlı bilgi yüklemesi yapılmaktadır. Örneğin Temmuz 2020 yılında Fas'ta bulunan Marakeş şehrine hicret eden bir aile şu soruları yanıtlamaktadır. Nereye hicret ettiniz? Ne zaman hicret ettiniz? Kaç kişi hicret ettiniz? Neden bu ülkeye hicret ettiniz? Hicrete nasıl hazırlandınız? Nasıl gittiniz? Hangi yolla hicret etmek en uygun ve en güvenilirirdir? Hicret esnasında hangi zorluklarla karşılaştınız? Oturum izni gibi resmi işlemler nasıl oluyor? Yaşam koşulları ve şartları nasıldır? Gündelik hayattaki harcamalarınız ne kadar? gibi benzer birçok soruya selefilerin Fransa'dan hicrete teşvik için yanıt verilmektedir. Bir tür tavsiye sitesi olan bu sayfa kendilerince hicret edecek olanları her koşullara hazırlamayı hedeflemektedir.

Sosyal Medya Platformlarında Selefiler

Selefiler sadece internet siteleri ile sınırlı kalmayıp sosyal medya platformlarında da bir hayli aktif durumdadırlar. Youtube, Facebook, Twitter gibi dünyaca ünlü platformlar ön plana çıkmaktadır. Enstitü *Montaigne La Fabrique de l'islamisme* (İslamcılık Fabrikası) adlı 9 Eylül 2018 tarihli araştırmasına göre küresel ve ulusal anlamda sanal medya üzerinden ciddi bir kitleye sahip selefi-İslamcı şahsiyetleri incelemeye almıştır. Buna göre Twitter'da en çok

⁴² <http://hijra.albounyane.com> (Erişim 28.12.2020)

takipçiye sahip 200 hesap arasında 5 Suudi Arabistan uleması görülmektedir. Bunlardan ikisi Dalai-lama ve Papa'nın önünde bulunmaktadır. Muhammed el-Arifi, Dr. el-Karni, Selman el-Odah gibi isimler söz konusu sanal liderliğin simalarıdır. Fransa'da da durum farklı değildir. Nitekim kullanıcı bakımında lider pozisyonunda bulunan Facebook birçok selefi eğilimli veya selefiye olduğu söylenen sayfalar ciddi takipçi sayısına ulaşmıştır. *İslam info*, *syria charity*, *barakacity* ve genç selefi liderlerinden *Rachid Eljay* binlerce selefiye tarafından günlük takip edilmektedir. Yine *La Sounnah* sayfası, *ainsi était nos pieux prédécesseurs* (Dindar Seleflerimiz de Böyleydi), *İslam Sounnah*, *minahj authentique du coran et de la sunna*, *al firqatun-najiyah* ve *minhaj Salafıyya* gibi sayfalar hemen hemen günlük paylaşımlar yapan önemli selefiye dijital platformlarıdır.

Instagram, resmi verilere göre %62 oranında kadınların daha çok kullandığı bir sosyal medya platformudur. Selefler bunu çok iyi değerlendirmiş ve kadınlara yönelik birçok sayfa kurmuşlardır. En az 186.000 kişinin selefi eğilimli sayfaları takip ettiği tespit edilmiştir. *Le bon chemin* (Doğru Yol), *Rappel citation*, *Croyante* bunlardan sadece birkaçıdır.⁴³

Sosyal medya platformlarının tamamını gözden geçiren enstitü, Selefi söylemle ilgili anahtar kelimeleri tespit etmeyi de ihmal etmemiştir. Söz konusu platformlarda sunulan bilgileri filtreleme çalışması sonucu veri tabanlarından en baskın olan beş temayı belirlemiştir. Bunlar sırasıyla şöyledir:

1. **Selefi kıyafet kuralları:** Burada kadınların yüzlerini dahil kapatacak biçimde peçe ve *jilbab* giyim ile erkeklerin uzun elbiseler giymesi.
2. **Hicret:** Müslüman olmayan kişiler hakkında kullanılan kelimeler. Örneğin Kuffar, Mürted, tâğût ve şirk gibi anahtar kelimeler etrafından oluşan konuşmalar.
3. **Seçilmiş fırka:** Burada Minhaç, selefi, seleflerin yolu gibi konular ele alınmaktadır.
4. **Ana inanç prensipler:** Tevhid ve akaid ile ilgili temel kavram ve konular.
5. **Dinde yenilik:** Bid'at konusu, mevlid, mezar vb.

Burada konuyla ilgili önemli bir husus hatırlatılmalıdır. O da şudur: Bu konuların tamamı Seleflerin gündelik hayatta konuştuğu ve hayatlarını buna göre şekillendirdiği

⁴³ Hakim El Kaoui, *La Fabrique De L'islamisme*, Montaigne enstitüsü, Paris, 2018.

ilkelerinin ana gövdesini oluşturmaktadır. Fransa'daki selefilerin de tüm günlük hayatları bu çerçevede şekillenmektedir.

Soysal medyan analizi bir durumu daha ortaya koymaktadır. Buna göre Fransa'da dijital selefilik yayılmasında özel bir organizasyon takip edilmektedir. Bu çerçevede belirgin bir hiyerarşiden bahsetmek mümkündür. Medine Üniversitesi gibi prestijli bir okulda eğitim görüp Suudi ulema tarafından yetiştirilen tebliğci selefiler bu alanda önemli yer tutmaktadır. Bu şahıslar elde ettikleri bilgileri frankofon sitelerde yayınlarak Fransa'da yaşayan selefiler ile buluşturmaktadırlar. Bu hiyerarşi düzeni şöyle çalışmaktadır: Ulama'dan öğrenciye, öğrenciden sitelere ve siteler aracılığı ile selefiye mensuplarına ulaşmaktadır.

İnternet gelmeden önce Fransa'da selefilik üç şekilde yayılmıştır.

1. Başından Kitaplar: 1980 yılların itibaren ve internetin dünya genelinde en güçlü iletişim ve propaganda ağı olana kadar selefilik kitaplar sayesinde yaygınlık kazanmıştır. Söz konusu kitaplar mağrip ülkelerinden rağbet görmüş ve oradan Fransa'ya yayılmıştır.
2. Kaset ve radyo araçları: Suudi Arabistan ulemasının kayıtları vesilesiyle selefilik yayılmaya devam etmiştir. Özellikle 1990'lı yıllarından Mağrip ülkeleri ve Avrupa'da kaset dinleme ve dağıtma faaliyetleri hızla gerçekleşmiştir. Günümüzde bile internet sayfalarında bu söz konusu ses kayıtlarını dinlemek ve indirmek mümkündür.
3. Televizyon yayınları: Son olarak ta televizyon yayınları bu doğrultuda önemli yer kaplamaktadır. Nitekim Mağrip'te geliştirilen Suudi televizyon kanalları, Kuzey Afrika kökenli Fransız Müslüman nüfusuna doğrudan katkıda bulunmuştur. Yani yine mağrip üzerinden gerçekleşen bir yayılma politikası yürütüldüğü görülmektedir. Dönemin en önemli Arap kanallarından ve günümüzde de hala rağbet gören Al-Jazeera'ya alternatif ve rekabet olarak doğan *İqraa* ve *İslah* kanalları dünya genelinde selefi doktrinini yaydığı bilinmektedir⁴⁴.

⁴⁴ Hakim El Kaoui, *La Fabrique De L'islamisme*, Montaigne enstitüsü, Paris, 2018.

2. Kitapçı ve Yayın Evleri

Faaliyetlerin büyük çoğunluğu internet üzerinde gerçekleştirilse de Fransa'da birkaç selefi kitapçı bulmak mümkündür. Genelde bir dernek veya enstitüye bağlı olan bu kitapçılar Selefilere önde gelen Ulemanın tercüme edilmiş kitapları mevcuttur. Selefi zihniyete sahip kitapçılar Fransa basınında gündem olmuştur. Özellikle Paris'te, Jean-Pierre Timbaud sokak olarak bilinen bu işlek yerde birkaç selefi kitapçıya rastlamak mümkündür. Omar Cami yakınlarında bulunan bu kitapçılar birçok kişinin buraya akın etmesine yol açmıştır. *Liberation* gazetesinin 27 Haziran 2017 tarihinde yayınladığı haberde, bu tarz yerlerin radikal İslam'ı tetiklediği yönünde ithamlarda bulunulmuştur. İddialara göre baş örtüsü ile ilgi ve ev kadınlarına özel yazılan kitaplar bu durumu desteklemektedir. Fransa resmi organlarına ve yetkililerine göre selefi eğilimli yayın evleri ve kitapçılar kontrol edilmelidir. Bahsi geçen sokakta yalnızca selefi kitapçılar değil aynı zamanda daha genel bir kitleye hitap eden Müslüman kitapçılar, tesettür giyim, misk ve koku satan ve Müslümanlara yönelik geleneksel gıda çeşitleri satan mekanlar da bulunmaktadır⁴⁵.

Fransa'da selefiyeye yayınları satan kitapçılardan birkaçı şöyledir:

1. *Librairie Safiyya*: Fransa'nın Nancy şehrinde bulunuyor. İnternet üzerinde de satış imkân sağlamaktadır⁴⁶.
2. *Al-Maktaba*: Strazburg bölgesinde bulunmaktadır.
3. *Tawhid Evi*: Lyon'da bulunmaktadır.

Fransa'daki selefilere ait kitapçılar elbette bunlarla sınırlı değildir. Bunların dışında Fransa'nın birçok bölgesinde selefi kitapçıların bulunduğu da belirtilmelidir. Burada ilginç bir duruma dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Fransız yetkilileri tarafından selefi olmakla suçlanan bazı kitapçılar mevcuttur. Ancak söz konusu bu mekanlarda Selefilere karşı olduğu veya reddettiği birçok müellifin (Müslüman kardeşler gibi) eserleri de mevcuttur. Bu durum takiyye gereği mi yoksa Fransız yetkililerin haksız suçlamalarından mı kaynaklandığı merak konusudur.

⁴⁵ Hasna Hussein, **La 'Chick lit' des salafistes**, *Liberation* gazetesi, https://www.liberation.fr/debats/2017/06/27/la-chick-lit-des-salafistes_1579929 (Erişim 24.12.2020)

⁴⁶ <https://www.librairiesafiyya.com/shop/> (Erişim 24.12.2020)

Yayınevleri

Selefiler için Fransa'daki kitapçılar elbette çok önemli mekanlardır. Ancak bunlardan çok daha önemlisi yayın evleridir. Zira buralarda Suudi Ulemanın kitapları tercüme edilerek Fransızca basılabilmektedir. Aynı zamanda Fransız selefi önderlerin telif ettikleri kitaplar bu yayınevleri tarafından basılarak selefiyye mensuplarının hizmetine sunulmaktadır. Fransa'da selefiyye eserleri basarak bu alanda hizmet veren en önemli yayınevi hiç kuşkusuz *al-Bayyinah* kuruluşudur. 2009 yılında Paris banliyösünde Thomas Sibille⁴⁷ tarafından kurulan yayın evi 2015 (terör olayları ve olağan üstü durum ilanından sonra) yılından itibaren Fransız gazetecileri ve medya kuruluşları tarafından hedef alınmıştır. Radikal İslam ile itham edilen yayınevi, aynı yıl Fransız polisi tarafından mekâna operasyon düzenlenerek arama yapılmıştır. Vergi kontrolü sonrası hiçbir sorun çıkmamasına rağmen banka hesaplarının kapatıldığı açıklanmıştır.

Yayınevi sahibi Thomas operasyon esnasında Fransız polisleri ile aralarında geçen çok ilginç bir diyalogu şöyle nakletmektedir:

Polislerden biri fıkıh kitabının cihat bölümünü göstererek bana neden cihat ile alakalı kitaplar satıyorsun diye sordu., Ben de bunun üzerine ona şöyle cevap verdim:

“Her fıkıh kitabında böyle bir bölüm vardır, tıpkı Fransız mevzuatında savaş bölümü olduğu gibi. Bundan nasıl ki Fransa'nın savaşçı bir ülke olduğu sonucu çıkarılamaz ise fıkıh kitaplarında cihad ile ilgili bir bölümün bulunmasından da İslam'ın savaşçı bir din olduğu çıkarılamaz.”

Günümüzde cihadî eğilimli selefîci yapılar gerçekleştirdikleri eylem ve saldırıları İbn Abdulvahhab ve İbn Teymiyye'ye geçersiz bir şekilde dayandırıp, onları suç ortağı gibi göstermektedirler. Bu türden kişilerin görüşlerine atıfta bulunmak suretiyle terör eylemlerini temellendirmeleri söz konusu şahısların eylemlerini terörden kurtarıp, temize çıkarmayacağı açıktır. Zira tarih boyunca söz konusu dışlamacı, ötekileştirici ve tekfirci zihniyetin eylemleri belli konulara dikkatlerin çekilmesine neden olmuştur. Bu durum Fransa için de geçerlidir. Nitekim Onların yayınevi sahibi Thomas, polislere bastıkların kitapların sadece birer klasik İslam ilahiyatı kitaplarından olduğunu ifade etse de Fransız güvenlik kurumu yetkilileri tarafından kırmızı listeye alınmasını engelleyememiştir. Bütün bu olaylar, kurumu ve yönetimi uzun bir hukuki sürece sokmuş, sunulan delillerin asılsız olduğunu iddia etseler de bu

⁴⁷ 1983 doğumlu Thomas Eski bir Katolik'tir.

mücadeleyi baştan kaybetmişlerdir⁴⁸. Fransızcaya tercüme edilen eserlerin büyük çoğunluğu al-Bayyinah, al-Medina, Dar al-Muslim ve Belçika’da bulunan al-Hadith yayınevleri tarafından basılarak seleflerin hizmetine sunulmaktadır. Bu yayınevleri sadece Fransa’daki selefilere değil Fransızca konuşan bütün Afrika ülkelerine hitap etmektedir. Bu yüzden sayıları oldukça fazladır. Söz konusu Selefî yayınevlerinden birkaçının adları şu şekildedir:

- Tawbah
- Anas
- Al-Maaref
- Dine Al-Haqq
- Ibn Badis
- Ibn Jabal
- Audio Sunnah
- An-Nassiha
- Al-Bidar
- Al-Madina
- Albânî
- Tawhid
- Le Savoir
- Al-Sunna
- Assia
- Al-Hadith
- Al-Fajr
- Dar Ibn Hazm
- Maison d'Ennour
- Essalam
- Sana
- Moqbil
- Al-Bayyinah
- La Maison De La Sagesse
- Dar Al-Muslim

⁴⁸ Warda Mohamed, röportaj, <https://ehko.info/france-thomas-sibille-librairie-al-bayyinah-a-argenteuil-si-on-reste-dans-notre-coin-on-nous-accuse-detre-radicalises-si-on-est-avenant-cest-de-la-taqiyya/> (Erişim: 11.06.2021)

Burada önemli bir ayrıntı hatırlatılmalıdır. O da şudur: Selefici kitap ve yayınları basan yayınevlerinin çokluğu veya yayıncıların bir kısmının tam olarak selefiyye inançlarına bağlı olanların eserlerinin dışında yayınlar da basması çeşitli sorunlara neden olmuştur. Nitekim selefiler kendi aralarında güvenilir yayınevleri konusunda ayrılığa düşmüşlerdir. Bu nedenle birçok selefiyye taraftarı sosyal medya sayfalarından takipçilerini bu konuda uyarmak lüzumunu hissetmiştir. Söz konusu paylaşımlarda yukarıdaki listede adı geçen yayınevlerinden bazıları ciddi bir şekilde eleştirilmiş ve ithamlara maruz bırakılmıştır. Bu nedenle Selefiler söz konusu yayınevlerinden çıkan kitapların selefiyye inançları açısından güvenilirliğinin tartışma konusu olduğunu açıklamışlardır. Bu iddialarını genelde iki gerekçeye dayandırmaktadırlar. Bunlardan ilki bu yayınevlerinin selefiyye ulemasının kitaplarını izinsiz ve istedikleri şekilde tercüme etmeleri onlara güveni zedelemektedir. İkincisi ise yayınevlerinden ve kitapçılardan bir kısmı bastıkları veya sattıkları kitaplar arasında Selefilerin karşı olduğu eserler de mevcuttur. Bu durum onlara güvenilemeyeceğini göstermektedir. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı Fransa'daki selefiler kendi aralarında bazı anlaşmazlıklar yaşamaktadırlar. Ancak selefiler Fransız yetkililerin kendileri hakkında haksız suçlamalar yaptığının bilincinde olarak bu durumu fazla büyütmeyip, yapılan ithamların çoğunun asılsız olduğunu öne sürmüşlerdir.

3. Fransa'daki Selefiyye Sivil Toplum Kuruluşları ve Dernekler

Fransa'da Müslüman yardım derneklerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bunlardan bazıları selefiler tarafından kurulmuştur. Birçok amaç için kurulan bu dernekler gerek STK gerekse selefiyye hakkında bilgi edinme merkezi olarak hizmet vermektedir. Bunlardan bir tanesi 2007 yılında Paris, Athis-Mons ilçesinde kurulan *Al-Bounyane* derneğidir. Resmi internet siteleri incelendiğinde birçok alanda hizmet verdikleri görülmektedir. Nitekim sitede selefiler için birçok seçenek sunulduğu görülmektedir. Selefiyye inançlarını yayılma (ilim yayma), hicret ile ilgili tavsiyeler başta olmak üzere zekât servisi, *humanislam* (insani yardım) ve online mağaza şeklinde beş farklı seçenek sunulmaktadır. Sundukları alış-veriş hizmeti ise oldukça ilginçtir. Site satılan malların gelirlerini tamamen sosyal ve insani hizmetler için kullanacağını belirtmesinin yanı sıra muhacirler, yani Fransa'dan herhangi bir Müslüman ülkeye hicretini gerçekleştirmek üzere olan kişilere yapılacak yardımlar için satılan ürünlere ayrı bir başlık açılmıştır. Bu ise hem hicreti teşvik hem de hicret edenlere değer verme girişimidir. Fransızcanın yanı sıra Arapça ve İngilizce versiyonları da bulunan sitenin ana sayfasında yapılması planlanan aktiviteler hakkında bilgi verilmektedir. Örneğin çeşitli Afrika

lkelerinde kuyu alışmaları, Benin ülkesine kitap ve jilbab toplama faaliyeti, Gine’de cami yapımı, Fildişi Sahili ve Mali’de verilecek seminer ve zekât ile ilgili akla gelen sorulara yanıtlar bu alanda yer verilmektedir. Bağışları doğrudan internet sitesi üzerinde yapmak mmkndr⁴⁹.

Bir diğer selefiyye yardım kurumu (STK) ise *Projet İkrām* derneğidir. ‘*Dindar seleflerin kuran ve sünnet anlayışı çerçevesinde insani yardımlar gerçekleştiriyoruz*’ şeklinde açıklama yapan kurum aynı zamanda zekât toplama faaliyetini de yürütmektedir. Yardımların büyük çoğunluğu Afrika ülkelerine yapılırsa da Fransa içerisinde yardım projelerinin de olduğu görülmektedir. Fransa genelinde selefilere kira veremeyen aileler için yardım veya borcunu denekte zorluk çekenlere ve çok farklı nedenlerden dolayı yardıma muhtaç kişilere ulaşılmaktadır. Her istenilen yardım huşunda hadis ile desteklenmiş bir açıklama sunulmaktadır. Son olarak *Projet İkrām* kuruluşunun sadece dijital ortam platformlarından faaliyete bulunan bir dernek olduğu anlařılmaktadır⁵⁰.

Fransa’da selefiyye yardım kuruluşları arasında hiç şüphesiz en önemlilerinden biri belki de birincisi *Barakacity* derneğidir. Nitekim bu kuruluş devlet ve medya tarafından hedef alınmış ve uzun yıllar hukuki anlamda hak savaşı vermiştir. Barakacity, gıda acil durumları, sağlık krizleri ve tıbbi acil durumlar, suyla ilgili sorunlar (kuyu inşaatı, temizlik, onarım vb.), Mültecilerin durumu, yeniden yapılanma ve rehabilitasyon dahil olmak üzere çeşitli alanlarda müdahale, bina ve altyapı inşası (hastaneler, okullar, vb.), sürdürülebilir projelerin (tarım, hayvancılık, sanayi vb.) gibi birçok alanda faaliyet göstermektedir. Ayrıca, belirli ülkelerdeki selefi Müslüman nüfusun durumu hakkında bilinçlendirme kampanyaları başlatarak siyasi alanla da ilgilenmiřlerdir⁵¹.

Barakacity 2008 yılında İdriss Sihamedi tarafından kurulurmuştur. İlk etapta sadece Fransa’da gıda ve elbise gibi temel ihtiyaçlar ile küçük çaplı yardımlar ile başlamıştır. 2010 yılında resmi bir statüye sahip olan barakacity, uluslararası alanda hizmet vermeye başlamıştır. İlk olarak tsunami felaketinden zarar görenlere ve Pakistan’daki ihtiyaç sahiplerine elini uzatmıştır. Tarihler 2012 yılını gösterdiğinde dernek başkanı İdriss Sihamedi yolculuk yaptığı Togo ülkesinde ciddi bir su sıkıntısını görmüş ve ‘‘su hayattır’’ projesini başlatmıştır. Fransa’da 7 gün içerisinde 1 milyon Euro toplayarak adından söz ettirmiştir. Daha sonra Birmani’deki

⁴⁹ <https://www.albounyane.com/index.php> (Erişim 27.12.2020)

⁵⁰ <https://projet-ikram.com/> (Erişim 27.12.2020)

⁵¹ <https://fr.wikipedia.org/wiki/Barakacity> (Erişim 27.12.2020)

Müslüman bir toplum olan Rohingyas halkına ve Savaş mağduru olan Suriyelilere yardımlar yapmıştır⁵². Böylelikle barakacity ismi birçok televizyon programları, meclis ve siyasetçilerin dilinde dolaşmaya başlamıştır. Nitekim 22 Aralık 2015 tarihinde Barakacity için gönüllü çalışan Moussa ibn Yacoub, Bangladeş'te bulunarak yetimhane ve okullardaki Rohingya'ları ziyaret etmiştir. Fakat yerel yetkililer tarafından tutuklanarak ceza evine gönderilmiştir. Kullandığı takma isimden (Moussa ibn Yacoub Müslüman olduktan sonra bu lakabı seçmiştir asıl adı Maxime Puemo Tchantchuing'dir) ve terörizm faaliyetleri yürüttüğü şüphesi ile polis tarafından sorguya çekilmiştir. İşin gerçek yüzü ise hükümet tarafından baskı altında kalan ve zulüm gören bu halka yardım ve ziyaret etmesinden dolayı olduğunu açıklayan Barakacity yönetimi, Fransa genelinde büyük bir sanal kalkışmanın da önünü açmıştır. Sadece Fransa'da değil dünyanın birçok yerinden Moussa'ya destek yağmıştır. Sosyal medyada #Freemoussa yazısıyla binlerce kişi desteğini göstererek kısa zamanda viral hale gelmiştir.

Konu meclise kadar taşınmasıyla birlikte Barakacity kurumu ciddi bir kitleyi arkasına almıştır. Fransa'da ünlü isimler, spor camiası ve rapçiler de Moussa'ya tam destek vererek insanları bu konuda protestoya davet etmiştir. 3 aydan fazla hapsedilen Moussa 1 Mart 2016'da ülkeyi terk etmemek suretiyle serbest bırakıldı. Uzun bir hukuki mücadele sonucu aynı yılın temmuz ayında Fransa'ya dönmüştür. Fakat Barakacity ismi sadece bu konuda duyulmakla kalmamıştır. Terör olayların artması ile sürekli radikal İslam yaymakla itham edilen İdriss Sihamedi ve ekibi, gerçekleşen her saldırıdan sonra Sihamedi'nin sosyal Medya'daki paylaşımları merak konusu olmuştur. Fransa devlet yetkilileri ise tetikte kalarak herhangi bir şüphede baskı yapmaktan geri durmamıştır.

İdriss Sihamedi sosyal Medya'da aktif olması ve devlete karşı açıklamalarda bulunması birçok kişi tarafından takip edilmesine sebebiyet vermiştir. Fransa'daki güncel meseleler hakkında fikirlerini bariz bir şekilde ifade etmesi onu bir derneğin başkanından çok sosyal medya fenomeni olarak ön plana çıkarmıştır. Başka bir ifade ile İdriss hem yardım faaliyetlerini yürüten biri olarak hem de Fransa'nın güttüğü politikalar hakkında açık bir şekilde düşüncelerini ortaya koyan birisi olarak tanınmıştır. Özellikle İslam'a ve Müslümanlara karşı olan siyasetçilere karşı entelektüel ve bir o kadar da sert bir üslup ile cevap vermekten kaçınmamıştır. Eğitim bakanı Najat Vallaud-Belkacem'inde konuk olduğu bir televizyon programına çıkan İdriss Sihamedi orada bulunan kadın konuklar ile tokalaşması tepki geçmiştir.

⁵² <https://barakacity.com/qui-somme-nous/notre-histoire/> (Erişim 27.12.2020)

Bununla birlikte kendisine yönetilen sorulara tepki göstererek yöneltilen soruların hiçbir bilgi niteliği taşımamakta olduğunu bilakis sadece rahatsız edici ve aşağılayıcı olduğunu vurgulamıştır. Yayından sonra eğitim bakanı programın yöneticilerine tepki vererek bu tür insanları davet etmemeye, onlara söz hakkı vererek değer vermemelerini duyurmuştur⁵³.

Katıldığı hemen her programda benzeri baskıcı sorular ile karşı karşıya kalan ve dolayısıyla tavırları ile tepki toplayan İdriss, artık hiçbir şekilde televizyon programlarının davetlerine teşrif etmeyeceğini açıklamıştır. Aralık 2014 yılından bu yana DGSİ⁵⁴ (Direction Général De La Sécurité Intérieure) listesinde bulunmaktadır. İslam konusunda oluşan polemik ve tartışmaların tam ortasında bulunan İdriss Sihamedi, geçtiğimiz günlerde yeni bir olaya imza atarak tekrar gündeme gelmiştir. Öncelikle içişleri bakanı Gérard Darmanin, tarih öğretmeni Samuel Paty'nin ölümünden iki gün sonra açıklama yaparak ülke genelinde 51 derneğin kapatılmasının planlandığını ifade etmiştir. Kapatılması öngörülen kurumlardan biri de Barakacity olduğu öğrenilmiştir. Bu açıklamalara paralel olarak İslam düşmanı olarak bilinen eski Charlie Hebdo gazetecisi Zineb el-Rhazaoui hakkında tweeter hesabından açıklamalarda bulunmuştur. Aynı zamanda önemli bir haber kanalı olan RMC de köşe yazarlığı yapan ve aynı şekilde İslam'a karşı sert bir tavır sergileyen Zohra Bitan'ın da es geçmemiştir. İdriss Sihamedi Zineb hakkında çarpıcı açıklamalarda bulunarak yolsuzluk yaptığını, insanları kandırdığını ve İslam düşmanı olduğu halde Müslüman ülkelerinden faydalandığını kanıtlaması sonuç binlerce kez paylaşılarak gündeme oturmuştur. Bu son olay, bardağı taşıran son damla olmuştur. Durum ile ilgi şikâyetle bulunan Zineb el-Rhazaoui olayı ahlaki saldırı olarak belirtmiştir. Hal böyle olunca İdriss Sihamedi mahkeme kararınca nefret suçu işlediği, ayrımcı ve şiddet içeren fikirlerinden dolayı yargılanmıştır. Gözaltına alınan İdriss Sihamedi kısa bir süre sonra serbest bırakılmıştır. Fakat olaylar onun için gittikçe daha çıkmaza girmiştir. Aleyhinde birçok şikâyet bulunmasının ardından kendi evine ve Barakacity lokallerine baskı düzenleyerek özel kuvvetler tarafından arama yapılmıştır. İdriss bir kere daha karakola götürülerek sorgulamaya çekilmiştir.

2020 Ekim ayından bakanlar kurulu tarafından alınan karar ile STK'nın kapatılması istenmiştir. Basın açıklaması ile kararı kamuoyuna duyuran devlet yetkilileri kurum 'radikal İslamcılığı savunan fikirler, başkanının kişisel hesabının yanı sıra derneğin sosyal medya

⁵³ Romain Delacroix, **Le Supplément: La réponse d'Ali Baddou a la polémique**, <https://www.programme.tv/news/actu/152373-le-supplement-la-reponse-d-ali-baddou-a-la-polemique-video/> (Erişim 24.12.2020)

⁵⁴ İç güvenlik genel yönetimi olarak tercüme edebileceğimiz bu kurum içişleri bakanlığına bağlı iç istihbarat ve adli polis teşkilatıdır. İdriss, istihbaratın kırmızı listesine alınmıştır.

hesapları üzerinden şiddete davet eden paylaşımlar yayınladığı' gerekçesi ile böyle bir sonuca varıldığını açıklamıştır⁵⁵. İdriss Sihamedi bu karar üzerine Müslümanları sakın kalmaya davet etmiş aynı zamanda konu ile ilgili bir yalana dayalı derneği karalama politikası oluştuğunu ve Müslümanlara karşı saygılı olan bir ülkeye taşınmak (Hicret) için her şeyi yapacaklarını dile getirmiştir.

Bununla da kalmayan İdriss resmi tweetter hesabından Fransızca ve Türkçe olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan şahsı ve derneği adına Türkiye'ye iltica isteğinde bulunmuştur. 29 Ekim 2020'de Türkiye İçişleri Bakanlığı, söz konusu sığınma isteğini resmi bir şekilde kendilerine ulaştığını ve konuyla ilgili değerlendirme yapacaklarını açıklamıştır⁵⁶. Ankara ile Paris arasından tansiyonların doruk noktasına ulaştığı anda ortaya çıkan bu olay Fransız siyaset ve gazetecileri ayağa kaldırdı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı cihatçılara yakın olarak tanımlayıp çirkin iftiralarda bulunmuştur. Bununla birlikte Barakacity'nin Türkiye şubesi eski bir suçlu olan, ırak ve Suriye'deki cihadı destekleyen selefîci Mehmet Uzun olduğunu iddia etmişlerdir⁵⁷.

II. FRANSA'DAKİ SELEFİLERİN LİDERİ

Selefilik içerisinde karizmatik lider anlayışının yaygın olduğu bilinmektedir. Bu yüzden selefiler, kendi ulemasına; onların söz ve davranışlarına aşırı önem vermektedir. Hatta isimleri zikredildikten hemen sonra onlara dua ve rahmet okunarak sözlerine devam ettikleri sıkça görülen bir davranıştır. Hüccet kabul edilen bu şahıslar tabi ki selefiyye din yorum biçimi çerçevesinde ilmi yönden donanımlı kişiler olarak kabul edilmektedir. Örnek kişilikleri ve hayatları, ilim yolculukları, tavır ve hareketleri onlar için aydınlık yolun göstericileridir. Büyük saygı ile anılan selefîci ulema, selefilüğün omurgasını oluşturmaktadır. Burada önemli bir çelişkiye dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Taklide şiddetle karşı olduklarını her fırsatta açıklayan selefiler, kendi ulemasının söz ve fetvalarına sorgulamaksızın uymakta herhangi bir sakınca görmemektedirler.

⁵⁵ https://www.lemonde.fr/societe/article/2020/11/25/le-conseil-d-etat-confirme-la-dissolution-de-barakacity-et-la-fermeture-de-la-mosquee-de-pantin_6061089_3224.html (Erişim 29.12.2020)

⁵⁶ <https://www.arabnews.fr/node/27136/monde-arabe> (Erişim 29.12.2020)

⁵⁷ Amaelle Guiton, **Barakacity dissoute, son president demande l'asile a la Turquie**, https://www.liberation.fr/france/2020/10/28/barakacity-dissoute-son-president-demande-l-asile-a-la-turquie_1803781 (Erişim 29.12.2020)

Fransa'daki selefler arasında da durum bundan farklı değildir. Nitekim Selefilige yeni adım atmış bir kişi bölgenin lideri konumunda olan kişiye götürülürken onun faziletleri zikredilerek tazim edilip, üstün gösterilmektedir. Genellikle bu şahıslar ya Suudi Arabistan üniversitesinde eğitim görmüş ya da hüccet kabul edilen ulamadan ders görmüştür. Ayrıca Arapçayı çok iyi bir şekilde bilen böylece bilgiyi doğrudan kaynağından aldığı inancı vardır (Cihadî selefler için ayrıca askeri tecrübesi olur)⁵⁸. Kendilerini sadece İslam davasına adanmış olarak gösterildiği için ümmetin onlara bir teşekkür borcu olduğu hissiyatını vermektedir. Aynı zamanda takipçileri tarafından haklarında yazılan güzel yazılar ile insanlara tanıtılmaktadır. Kısacası birçok konuda güzel atıflar yapılarak olağanüstü karakteristik özellikler yüklenmektedir. Bu karizmatik liderler kimi zaman Nâsirüddin Albânî gibi selefi dünyasında tanınmış bir isim, kimi zaman da Fransa'nın bir bölgesinde sadece oranın insanların tanıdığı küçük çaplı liderlerdir. Fakat her hâlükârda cemaatin hayatında aktif bir rol alarak bir nevi manevi rehberlik yapmaktadırlar. Başkalarının ihtiyacına büyük duyarlılık gösteren lider, ilginç bir şekilde baştan çıkarıcı bir ilişki kurarak kişide hayranlık uyandırmaktadır. Genellikle baskın karaktere sahip olan bu selefî lider, cemaatini rahatlıkla etkileyebilmektedir⁵⁹.

A. Suudi Kökenli Selefi Liderler

Suudi Arabistan alimleri selefiligın dünya genelinde yayılmasına öncülük etmişlerdir. Vehhâbî/Selefiligın temelini oluşturan fikirlerin İbn Teymiyye, İbn Kayyim gibi kişiliklere atıfla oluşturulduğu bilinmektedir. İbn Abdulvahhab'dan sonraki dönem ve günümüzde selefi zihniyetinin geldiği noktanın mimarları diyebileceğimiz şahıslar da vardır⁶⁰. Selefiligın süreç içerisinde bir mezhebe dönüşmesi, kendilerine has bir doktrin oluşması bu ulema sayesinde oluşmuştur. Suudi liderlerin destekleri kesintisiz devam etmiştir. Günümüzde de hala kitapları, yazıları, ses kayıtları ve fetvaları doğrultusunda ilerleyen selefler bunlara büyük saygı ve itaat içerisinde olduğu görülmektedir. Fransa'daki selefiligın ilk propagandasını bu şahıslar yapmıştır. Bunlar süreç içerisinde Fransa'da yeni nesil selefi liderleri yetiştirmiş ve orada selefiyye'nin yayılması görevini üstlenmişlerdir. Burada öncelikle Suud kökenli veya Fransa

⁵⁸ L. Schlessier-Gamalin, **Le langage des sectes**, Paris, J'ai lu yay., 2001, s.67-75.

⁵⁹ Samir Amghar, **Le Salafisme d'aujourd'hui**, s.115-127.

⁶⁰ Önemli selefîcî ulemalar hakkında bilgi için bkz. M. Jarman, **Les Salafites De Muhammad Ibn 'Abd al-Wahhâb à Nâsir ad-Dîn Al-Albânî**, Conseil Islamique De France, Paris, 2007.

dışından Selefi liderler -ki bunlar selefiyye'nin Fransa'da yayılmasını sağlamışlar-, sonra da Fransa'da yetişen selefîci liderler söz konusu edilecektir.

Muhammed Nâsirüddin Albânî

Muhammed Nâsirüddin Albânî 1914 yılında Arnavutluk'ta dünyaya gelmiştir. Babası Nuh Necâti, bir zamanlar İstanbul'da da eğitim almış dönemin sayılı Hanefi alimlerinden biridir. Arnavutluk Cumhurbaşkanı Ahmed Zogu 1923 yılında ülkeyi tamamen kontrolü altına aldıktan sonra Müslümanlar üzerinde yoğun baskılar yapması sonucu Nâsirüddin Albânî ve ailesi Şam'a göç etmiştir. İlk eğitimini babasından gördükten sonra Şam'da eğitimine devam etmiştir. Kur'an ve Arapçayı babasından öğrendikten sonra dönemin önemli alimlerinden olan Muhammed Saîd el-Burhânî'den fıkıh dersleri görmüş ve aynı zamanda fusha bir Arapça eğitimi almıştır. Aynı zamanda baba mesleği olan saat tamirciliğine de devam ederek bir ara ticaret ile uğraşmıştır. Boş zamanlarını değerlendirmek adına birçok kitap okuyan Nâsirüddin Albânî, Reşîd Rızâ'nın *Mecelletü'l-Menâr* dergisi okuduktan sonra selefi zihniyetine yönelerek hadis ilmine merak sarmıştır.⁶¹

1880 yılında Müslüman reformistlerin öncülüğünde kurulan Şam'ın ilk halk kütüphanesi olan Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye'deki eserleri kendi inceleyerek ilmini ulemadan daha ziyade kitaplardan öğrenmiştir. Aynı zamanda Şam Müslüman reformistlerin babası sayılan Cemaledîn Kâsımî'nin öğrencisi olan Muhammed Behçet el-Baytâr ile aynı mecliste ders görmüştür⁶².

Albânî geleneksel rivayet metodu olarak bilinen icâzetin gerekli olmadığını savunsa da birkaç icâzet almıştır. Mesela Muhammed Râgıb et-Tabbâh'tan hadis rivayeti için icâzet de aldığı bilinmektedir. Kendisi yazma eserler üzerinde durmuş ve ilim dünyasının bihaber olduğu birçok yazma eseri ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda başta Fihrisü'l-mahtûtâtî'z-Zâhiriyye fî ilmi'l-hadîs olmak üzere farklı alanlarda yazma eser fihristleri hazırlamıştır. Albânî öğrencilere hadis dersleri vermeye başlayarak, Buhârî, İbn Hacer el-Askalânî, İbn Kayyim el-Cevziyye, Nevevî, Münzirî ve İbn Dakîkul 'îd'in gibi bazı eserler okutmuştur.

⁶¹ İbrahim Hatipoğlu, **İslam Ansiklopedisi Nâsirüddin el-Elbânî maddesi**, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2006, cilt.32, s.403.

⁶² Bernad Rougier, **a.g.e**, Stéphane Lacroix, **L'apport de Muhammad Nasir al-Din al-Albânî au Salafisme contemporain**, s.48

Albânî 1961-1963 yılları arasından Medine’de bulunan el-Câmiatü’l-İslâmiyye’de ders verdikten sonra Dimaşk’a dönerek çalışmalarını sürdürdü. Hadis ilminde kendini geliştiren Albânî, tenkit ve tetkik bakımında yenilikler getirerek birçok muhaddisi etkilemiştir. Muhammed Züheyr eş-Şâvîş, Muhammed İbrâhim Şakrâ, Ömer Süleyman el-Eşkar, Abdurrahman Abdülhâlîk, Mahmut Mehdî el-İstânbûlî, Hayreddin Vanlî, Hamdî Abdülmecîd es-Silefî bunlardan birkaçıdır. Birçok muhakkik Albânî metodundan faydalanmıştır. İslam dünyasında hadis alanında ün kazanmaya başlayan Albânî birçok ilmi çalışmalara davet edilmiştir. Birleşen Mısır ve Suriye’de kurulan hadis kitaplarının tahkiki ve neşrinin gerçekleşeceği heyete seçilmiştir. Yine ö dönemlerde Hindistan’da bulunan Câmiatü’s-Selefiyye’nin Meşyehatü’l-hadîs’in kurumunun başına geçmesi istendi fakat Hindistan ve Pakistan arasındaki tansiyonlar neticesinde başlayan savaş nedeniyle teklifi geri çevirmek durumunda kalmıştır.

Albânî 1968 yılında Mekke’de bulunan Câmiatü Ümmi’l-Kurâ cemiyetinin bir kolu olan kısmü’d-dirâsâti’l-İslâmiyyeti’l-ulyâ’nın başına geçme teklifini geri çevirmiştir. Fakat kendisi Medine’deki el-Câmiatü’l-İslâmiyye’nin yüksek meclisinde 1975-1977 yılları arasında görev üslenmiştir. Muhammed Nâsirüddin Albânî sadece Körfez ülkeleri ve birkaç Afrika ülkelerine bulunmakla kalmamış aynı zamanda İspanya, Hollanda ve İngiltere gibi Avrupa ülkelerine seyahatler yapıp hadis üzerine konferans vermiştir. 1980 yılında Amman’a yerleşen Albânî hayatın geri kalanını burada geçirip 2 Ekim 1999 yılında vefat etmiştir. Vefatından önce bazı çalışmalarını çocuk ve torunların yardımı ile gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda Kral Faysal tarafından hadis ilmine katkılarından dolayı İslami araştırmalar ödülünü vermiştir. Nâsirüddin Albânî çoğuna göre asrın hadis muhaddisi olarak görülmüştür. Ölümünden sonra bıraktığı vasiyet doğrultusunda bütün eser, çalışma ve kütüphanesi Medine’deki el-Câmiatü’l-İslâmiyye’ye bağışlanmıştır. Hayatı boyunca sünnetin ve hadislerin İslam’daki yerini belirtmeye çalışan Albânî, hedefinde yeni neslin bid’atlerden arınmış, İslam’ın en saf ve sahih halini ulaştırma isteği vardı⁶³.

Al-Manâr dergisinin ve reformiste söylemlerin etkisi altında kalan Albânî, sofizme karşı ilk tepkileri böylelikle başlamıştır. Dünya’da yaşanan İslam’a karşı ilk sert tepkisini ‘*Tahdhir al-sajid min ittikhadh al-qubur masajid*’ adlı eserinde ortaya koymuştur. O, özellikle içtihadı tekrar ele alınıp yenilenmesi gerektiğini, taklidi reddettiğini ve dört büyük mezhebin takibinin

⁶³ İbrahim Hatipoğlu, a.g.e, s.404.

gereksiz olduğunu vurgulayarak bir mezhebe tabi olmanın yanlış olduğunu ifade etmiştir. Dört hak mezhebin mirasını terk etmeye çağıran Albânî, hadis metodu ve tenkit usulünün tekrar yapılması gerektiğini savunmuştur. Albânî'ye göre Kur'an'da cevabı bulunmayan bir sorunun cevabının hadislerde aranması gerekmektedir. Ona göre hadis ilmini İslam anlayışının merkezine almak gerekir. Dolayısıyla bu denli önem taşıyan hadislerin başta fıkıh olmak üzere bütün diğer ilimlerin temelini oluşturması gerekmektedir. Neticede hadis ilmi diğer ilimlere nazaran daha önemli ve öncelik sahibidir.⁶⁴

1860 yıllarında Hindistan'da Nazir Hüseyin ve Sıddık Hasan Khan tarafından kurulan ehli-hadis ekolünün görüşlerine sahip olan Albânî, zamanında Mu'tezile'ye karşı bir tepki olarak ortaya çıkan ehli hadis okuluna referans ile bu ismi almış, Naslara karşı metinci ve rasyonel yaklaşarak akla yer vermemişlerdir. Taklidi ve dört büyük mezhebi reddeden ehli hadis okulu sadece Kur'an ve sünneti hüccet kabul etmektedir. Bir bakımda bu okul aslından bazı vehhâbî ulemaları etkilemiş ve 20.yüzyılın başında gelen Nâsirüddin Albânî'ye görüşlerinin şekillenmesinin de alt yapısını oluşturmuştur. Albânî Medine Üniversitesi'nde müderrislik yaptığı dönemde okulun müdür yardımcısı Abdülaziz İbn Bâz ile kişisel ve entelektüel bir bağ kurmuştur. İkisinin de hadis ilmini önemsemesi düşünce bakımından birbirlerine yakınlaşmayı sağlamıştır. İbn Baz'ın hadis ilmine yönelmesinin en büyük sebebi öğretmeni olan Sa'd İbn Atiq bir dönem bahsi geçen Hindistan'da bulunan ehli hadis ulemasından ders alması sonucunda ondan etkilenmiş ve tekrar Hicaz'a dönmüştür.

Nâsirüddin Albânî Suudi Arabistan'a geldikten sonra kendisini birçok polemğin ortasında bulmuştur. Verdiği fetvalar ile bazı Suudi Ulemanın dikkatini çeken Albânî, birçok kritiğin odak noktasında olmuştur. Öncelikle Vehhâbî Ulemanın tabi olduğu Hanbeli mezhebi de dahil olmak üzere fıkıh mezheplerine gerek duyulmadığını bilakis Kur'an ve sünnetin içtihat için yeterli olduğu görüşünü açıklamasıyla birlikte Suudi Selefîci ulemanın tepkisini toplamıştır. Onlara göre böyle bir tutumun Vehhâbî/selefiyye ulemanın otoritesini sorgulamaktır. Akaid yönünden Vehhâbî görüşleri benimseyen fakat verdiği fıkhi fetvalar ile sık sık gündem olan Albânî, *hijab al-mar'a al-muslima*⁶⁵ adlı eserinde kadınların yüzlerini örtmesinin mecbur olmadığını ifade etmesi üzerine bütün Vehhâbî ve Arap kültürüne ters düştüğü ilan edilmiştir. Suudi Arabistan uleması bu durum karşısında ciddi bir tutum

⁶⁴ Albânî'nin hadis ilmi için bkz. Asim Musâ Hadî, علوم الحديث للعلامة الألباني, Dâr ibn Hazm yay.

⁶⁵ Muhammed Nâsirüddin Albânî, *hijab al-mar'a al-muslima*, al maktab al islami yay., Beyrut, 1987.

sergileyerek tepki göstermiştir. Bu olay üzerine dönemin Vehhâbî müftüsü Muhammed bin İbrahim, Albânî'nin okul kontratını yenilenmesini engellemiştir. Bunun üzerine Albânî 1963 yılında Suudi Kraliyet ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. 1968 yılında İbn Baz'ın girişimi ile Mekke Üniversitesi'ne getirilmek istenen Albânî, yetkililerin duruma el koyması sonucu bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu durum Albânî etrafından gelişen polemiklerin ülkede uzun bir süre güncelliğini koruduğunu ortaya koymaktadır. Fakat yıllar sonra Suudi Arabistan'da itibarı iade edildi ve 1975'de Medine Üniversitesi'nin yüksek konsey üyesi olmuştur. Nâsirüddin Albânî, aykırı fetvalarına rağmen hadis ilmine katkılarından dolayı bir selefi alim olarak kabul edilmiştir. Selefi dünyasını o kadar etkilemiştir ki ondan sonra birçok ulema ve vaiz kullandıkları hadisın Albânî tarafından doğrulandığı bakılmıştır⁶⁶. Günümüzde bile dile getirilen her hadisın arkasından Albânî tarafından doğrulandığına bakılmaktadır. Bu özelliği ile Albânî bütün dünyada olduğu gibi Fransa'da da selefler arasında seçkin bir yere sahiptir. Zira Fransa'da bir selefiyye taraftarı ile konuşulduğunda kaynak olarak kullanılan hadislerin Albânî tarafından incelenip incelenmediğine bakıldığı görülmektedir. Selefler için kendi inanç sistemleri ile ilgili kalıplaşmış birçok cümle olduğu bilinmektedir. 'Bu hadis Albânî tarafından doğrulandı mı?' sorusu da bunlardan biridir. Adeta bir hüccet olan bu soru, ulemeden sıradan selefilere kadar herkesin dilinde alışagelmiş bir cümle olagelmiştir.⁶⁷

Sonuç olarak Muhammed Nâsirüddin Albânî selefi alemde hüccet kabul edilmiş ve XX. yüzyılın önemli muhaddislerindendir. Selefilğin görüşlerine atıfta bulunan İbn Teymiyye, İbn Kayyim ve İbn Abdulvahhab gibi kişiliklerden etkilendiyse de bazı konularda onları eleştirmekten geri durmamıştır. Günümüzde gerek toplanmış yazı ve konferansları gerekse Fransızcaya çevrilmiş eserleri ile Fransa selefleri için çok önemli yer tutmaktadır.

Fransızcaya çevrilmiş eserlerinden bir kısmı şöyledir:

- . Les chants et musiques (Şarkılar ve müzik). Al-Hadith yayınları.
- . La musique en İslam (İslam'da müzik). Al-Hadith yayınları.
- . Le Salafisme du Mythe a la réalité (Efsaneden Gerçeğe Selefilik). Al-Hadith yayınları.
- . Fetwas Contemporain (güncel fetvalar). Al-Hadith yayınları.
- . Le commentaire de la tahâwiyya (tahâwiyya yorumu). Al-Hadith yayınları.

⁶⁶ Stéphane Lacroix, **L'apport de Muhammad Nasir al-Din al-Albânî au Salafisme contemporain**, s.49-53.

⁶⁷ Stéphane Lacroix, **a.e**, s.54-56

- . L'importance du Tawhid (Tevhidin önemi). Al-Hadith yayınları.
- . La prière de nuit pendant le mois du Ramadan (Ramazan ayında gece namazı). Anas yayınları
- . La prière du Prophète. Du début à la fin comme si vous le voyez. (Peygamberin namaz. Baştan sona onu görürcesine) Maison de la sagesse yayınları.
- . Le voile de la femme Musulman. Dans le Coran et la Sunnah (Müslüman kadının başörtüsü. Kuran ve Sünnete göre). Dar Al-Muslim yayınları.
- . L'abandon de la prière (Namazın terki). Dar Al-Muslim yayınları.
- . Comprendre les réalités du monde moderne (Modern dünyanın gerçeklerini anlamak) Dar Al-Muslim yayınları.
- . La Fitna du Takfir (Tekfir fitnesi) Dar Al-Muslim yayınları.
- . Sahih al-Adhkar : Le rappelle authentique (Sahih al-Adhkar). Tawbah yayınları.
- . Les innovation et supplication authentique (otantik yenilik ve yalvarışlar) Dar al khotob al ilmiyah yayınları.
- . L'Unicité d'abord cher prêcheurs (sevgili vaizler öncelik tevhit) Al-Maaref yayınları.
- . Le sermon avant d'entreprendre une affaire - Celui que le Messenger de Dieu enseignait à ses compagnons (İşe Başlamadan Önce Vaaz - Tanrı'nın Elçisinin Sahabelerine Öğrettiği Vaaz)
- Al-Maaref yayınları
- . Les règles de l'appel à la prière (Ezanın kuralları) Ghiras yayınları.
- . Les Rites du Pèlerinage et de la 'Umra selon le Coran, la Sunna et ce qui a été rapporté des Pieux Prédécesseurs (Kur'an ve sünnete, dindar seleflerin rivayet ettiğine göre hac ve umre) Al-Maaref yayınları.

Abdülaziz İbn Bâz

Albânî ile birlikte Fransa dışından selefi zihniyetinin bu ülkede yayılmasını sağlayan önemli temsilcilerinden biri de Abdülaziz İbn Bâz'dır. Suudi Arabistan'da kadılık görevi yapan bir aileye mensup olan İbn Bâz Hanbeli-Selefi doktrini doğrultusunda bir eğitim almıştır. Kadılık ve rektörlük görevlerinden sonra Abdülaziz İbn Bâz vefatına kadar yirmi beş yıl sürecek olan Suudi Arabistan Selefiyye müftülük görevine laik görülerek bakan rütbesini elde etmiştir. Müftülük görevi boyunca kendisi gibi selefi dünyasına büyük hizmetler veren ve dünyaca bilinen ulema yetiştirerek selefililiğin yayılmasına katkılarda bulunmuştur. Bu

öğrencilerden en önemlileri ve hayatlarına değineceğimiz Muhammed b. Sâlih el-Useymin ve Sâlih b. Fevzân 'dır. Ayrıca günümüz Suudi Arabistan müftüsü Abdülazîz Âlû'sh-Şeyh'te öğrencileri arasındadır. 1982 yılında Tıpkı çağdaşı Nâsirüddin Albânî gibi Kral faysal tarafından kendisine uluslararası İslam'a hizmet ödülü takdim edilmiştir. Abdülaziz İbn Bâz 13 Mayıs 1999 yılında vefat etmiştir⁶⁸.

Medine'de uzun yıllar rektörlüğünü üslendiği el-Câmiatü'l-İslâmiyye özellikle yurt dışından gelen öğrenciler için kurulmuş bir okuldur. İbn Baz hayatı boyunca Suudi Devleti'nin Selefîci politikasına yöneltilen eleştirilere cevap verdiği ve sürekli devletin dünyanın her yerinde Müslümanlar arasında Selefîciliği yayması konusundaki faaliyetlerinin yanlısı bir kişi olduğu görülmektedir. Devlet lehine verdiği fetvalar ile sosyopolitik acıdan Suudi yetkililerin işini kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır⁶⁹. Hatta tüm dünyadaki selefilerin hamisi pozisyonuna ulaştığı anlatılmaktadır. Nitekim dijital ortamlarda yer alan bir hikâye bunun örneklerinden sadece biridir. İbn Bâz ile alakalı çok ilginç bir olay Fransa'daki bir selefiyye lideri ile olarak anlatılmaktadır. Selefî alimlerden olan Abdullah İbn Abdelaziz Al-Hadlaq eserinde⁷⁰ anlattığına göre Fransa'da hapis yatan bir Cezayirli mahkûm bulunduğu ceza evinin adaletsiz olduğunu ve hapis süresinin gereksiz bir şekilde uzatıldığını ifade eden bir mektubu Abdülaziz İbn Bâz'a göndermiştir Bunun üzerine olayla ilgilenen İbn Bâz, dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Francois Mitterrand'a mektup göndererek durumu izah etmiştir. Bu hikâyeyi anlatan Pr. Jamil Al-Houjaylan mektubu okuyan Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın, görevi sona ermeden Cezayirli mahkûmun serbest kalacağını ifade ettiğini ifade etmiştir.⁷¹

Abdülaziz İbn Bâz'ın Fransızcaya çevrilmiş eserlerinden bir kısmı şöyledir:

- . Les Mérites du Jeûne et de la Prière Nocturne du Ramadan (Ramazanda oruç ve yatsı namazının fazileti) Al-Hadith yayınları.
- . Le Pèlerinage du Prophète (Peygamberin haccı). Al-Hadith yayınları.
- . Ô jeunes de l'islam voici les obligations qui vous incombent (Ey İslam'ın gençleri işte size düşen yükümlülükler). Al-Bayyinah yayınları.

⁶⁸ Ertuğrul Boynukalın, **Abdülaziz b. Bâz**, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2016, cilt. EK1, s.24-26. Ayrıca bk. <https://islamhouse.com/fr/author/6865/> (Erişim 02.01.2021)

⁶⁹ Ertuğrul Boynukalın, **a.g.e**, s.26.

⁷⁰ Abū Mu'āwīyah Māzin Al-Baīrūtī in Kunnāshatu Al-Baīrūtī, Dar Al-Basha'ir Al-Islamiyyah yay., cilt 1, hikaye n°352.

⁷¹ <https://www.arabie-saoudite.net/quand-francois-mitterrand-liberait-un-detenu-algerien-sur-demande-du-moufti-ibn-baz/> (Erişim 14.07.2021)

- . Explications des 3 Fondements (commenté par Shaykh İbn Bâz) (3 temelini açıklamaları. Şeyh İbn Bâz yorumu).
- . Commentaire du Livre "Leçons Importantes" (Önemli dersler kitabının yorumu). Dar Al-Muslim yayınları.
- . Le Précepte de la Religion sur la Sorcellerie et la Divination. (Büyücülük ve Kehanet Üzerine Din Kuralı). Daoussalam yayınları.
- . La Doctrine des Croyants. (İnananların doktrini). Daoussalam yayınları.
- . Conseils à la Communauté Musulmane. (Müslüman toplumuna tavsiye). Dar Al-Athariya yayınları.
- . Le Comportement Islamique - Croyance - éthique - Pratique. (İslami Davranış - İnanç - Etik - Uygulama). Al-İstiğama yayınları.
- . Œuvre des Élités. (Elitlerin Eseri). Daoussalam yayınları.
- . Les Leçons Indispensables à l'Ensemble des Musulmans. (Tüm Müslümanlar İçin önemli Dersler) Dar İbn-Hazm yayınları.
- . Hajj et 'Umra en images (Resimler ile Hac ve umre). Tawbah yayınları.
- . L'Obligation de se Conformer à la Sunna du Messenger. (Elçinin Sünnetine Uyma Zorunluluğu). Al-Sunna yayınları.
- . Les Leçons importantes avec Commentaire d'Abd Ar-Razzaq Al-Badr. (Abd Ar-Razzaq Al-Bedr'den Yorumlu Önemli Dersler) İbn Badis yayınları.
- . Explication de Kashf Ash-Shoubouhat - Le dévoilement des ambiguïtés. (Keşf Ash-Shoubouhat 'in açıklaması - Belirsizlikleri açığa çıkarmak).
- . Leçons Importantes pour l'Ensemble de la Communauté. (Tüm Toplum İçin Önemli Dersler). Essalam yayınları.

Muhammed bin Sâlih el-Useymîn

Fransa selefiler için etkili olan ülke dışındaki Selefiyye ulemasından bir diğeri de Muhammed bin Sâlih el-Useymîn'dir. Abdülaziz bin Bâz'ın öğrencisi olan el-Useymîn Temim kabilesine mensup bir aileden gelmektedir. Eğitiminin ardından Suudi selefîci politikaların uygulamasında tıpkı hocası bin Bâz gibi önemli görevler üstlenmiştir. Selefîci düşüncenin yayılmasında önemli katkıları olmuştur. Rektörlük başta olmak tüm getirildiği resmi görevleri esnasında 2001 yılında ölünceye kadar Selefîci politikaların destekçisi olmuştur. Bu bağlamda eserleri ve ders kayıtları Fransa'daki selefiler üzerinde de etkili olmuştur.

Muhammed bin Sâlih el-Useymîn birçok dersi ses kaydı şeklinde alınmış ve ders halkalarında bulunamayanlar için çok faydalı olmuştur. Söz konusu ders kayıtları 6000 saate ulaştığını ve birçok dile çevrildiği kaydedilmektedir. Aynı zamanda soru-cevap şeklinde düzenlenen “Ahkâmün mine’l-Kur’âni’l-Kerîm” adlı radyo programında dinleyiciler ile doğrudan iletişim kurmuştur. Tıpkı Albânî ve İbn Bâz gibi ona da Kral Faysal tarafından 1994 yılında uluslararası İslam’a hizmet ödülü takdim edilmiştir. Günümüz Selefililiğine doğrudan etki yapan isimler arasında olduğu aşîkârdır⁷².

Muhammed bin Sâlih el-Useymîn’in Fransızcaya çevrilen eserlerinden bir kısmı şöyledir:

- . Explication des trois Fondements (üç temelin açıklaması). Al-Hadith yayınları.
- . Le Rôle de la Femme dans la Réforme de la Société. (Toplum Reformunda Kadının Rolü). Al-Hadith yayınları.
- . Les Heures Fixes de la Prière. (Namazın sabit vakitleri). Al-Hadith yayınları.
- . 48 questions sur le jeûne. (Oruç ile ilgili 48 soru). Al-Hadith yayınları.
- . La terminologie de l’hadith. (Hadis terminolojisi). Al-Hadith yayınları.
- . Les Clés de l’Inconnaissable. (Bilinmeyenlerin anahtarı). Al-Hadith yayınları.
- . La Profession de foi des gens de la sunna et du consensus. (Sünnet ve içtihat erbabının inanç mesleği). Anas yayınları.
- . Comprendre le Coran. (Kur’an’ı anlamak). Anas yayınları.
- . Le Commentaire des Trois Principes Fondamentaux. (Üç Temel İlkeye İlişkin Yorum). Anas yayınları.
- . Chapitres sur le Jeûne, la Prière de Tarawih et la Zakat. (Oruç, Teravîh Namazı ve Zekât Fasılları). Anas yayınları.
- . Les Prostrations de la Distraction ou Comment compenser une prière défectueuse ? (Dikkat Dağımlıklığı Halleri veya Hatalı bir ibadeti nasıl telafi edilir?). Anas yayınları.
- . La perfection de la législation et le danger de l’innovation. (Mevzuatın mükemmelliği ve yeniliklerin tehlikesi). Anas yayınları.
- . Le Tawhid (Tevhit). Al-Harameyn yayınları.

⁷² Ertuğrul Boynukalın, **Useymîn, Muhammed b. Sâlih**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 2019, cilt. EK2, s.625-626.

- . La Description de la Prière du prophète. (Peygamberimizin Namazının Tanımı). Al-Harameyn yayınları.
- . Fatâwas sur les Piliers de l'Islam. (İslam'ın temelleri ile ilgili fetvalar). Daoussalam yayınları.
- . Commentaire sur la prière collective extrait de Zâd Al-Mustaqni de l'Imam Ibn QUDÂMA. (İmam İbn QUDÂMA'nın Zâd Al-Mustaqni'den toplu namaz üzerine şerh). Dar al-kotob al-İlmiyah yayınları.

Sâlih bin Fevzân bin Abdullah al-Fevzân

Sâlih Al-Fevzân 1935 yılında dünyaya gelmiştir. Temel eğitiminden sonra Riyad'daki İmam Muhammed İbn Suud Üniversitesi'nden 1960 yılında mezun olmuştur. Aynı okulda fıkıh alanından master ve doktorasını tamamlayarak öğretim üyeliği görevini üstlenmiştir⁷³. Birçok resmi göreve getirilen al-Fevzân hocası Abdülaziz İbn Bâz gibi Suudi Arabistan'ın en yüksek din kurumlarına üye olmanın yanı sıra devletin selefîci politikalarının lehine hareket etmiştir. Başka bir ifade ile Suudi rejimine karşı eleştirilere cevap vermiştir. Ayrıca kralın din danışmanı görevini yapmıştır. Günümüzde Mekke mescid-i haram'da imamlık görevini yapan Abdurrahman es-Sudeys ve Medine Mescid-i Nebevi imamlarından Abdulmuhsin el-Qâsim yetiştirdiği öğrenciler arasındadır⁷⁴.

Sâlih Al-Fevzân Avrupa'da bulunan selefilere tarafından yoğun rağbet görmekte olan Suudi kökenli alimlerden biridir. Sâlih Al-Fevzân'ın birçok eseri, ses kayıtları ve derleme sohbet ve fetvaları başta Fransa olmak üzere tüm Avrupa'da yayılmıştır. Günümüzde Fransa'da selefilere ait birçok internet sitesi veya ders halklarında ona atıf yapıldığı görülmektedir. Sâlih Al-Fevzân selefilere tarafından sevilse de açıklamaları nedeniyle Avrupa'da birçok kez gündem olmuştur. Örneğin MEMRİ TV sitesinde yayınlanan bir videoda Sâlih Al-Fevzân fotoğraf çektirmenin haram olduğunu ifade etmiştir. Nisan 2016 yılında katıldığı bir televizyon programında ona yöneltilen soruları cevaplamıştır. Sorulardan biri, o döneme ait yeni bir moda olan kediler ile fotoğraf çekinme akımını değerlendirmesi ile ilgilidir. Soruya şaşırarak Sâlih Al-Fevzân fotoğraf çektirmenin yasak olduğunu burada kedi köpek veya başka bir hayvan söz

⁷³ <https://islamhouse.com/fr/author/6829/> (Bu sitede elde ettiğimiz bilgiler Sâlih al-Fevzân'ın öğrencisi olan Jamal ibn Farayhan al Harithi'nin 'Al ajwiba al moufida 'an as ilati al manâhaj al jadidah' adlı eserinden alınmıştır) (Erişim 03.01.2020)

⁷⁴ <https://www.islam-oumma.fr/cheikh-al-fawzan/> (Erişim 03.01.2020)

konusu olmadığını ifade ederek çarpıcı bir duruş sergilemiştir. Sözde yasak dediği olay hakkında tekrar soru sorulduğunda mecburi durumlar hariç yasak konusuna tekrar vurgu yapmıştır. Bu olay başta Fransa olmak üzere birçok batı medyası tarafından paylaşılmıştır⁷⁵. Bütün bu olaylar Fransa'daki seleflerin ülke dışındaki selefci bilginlerin görüşleri ile ne derecede ilgili olduklarını göstermektedir.

Sâlih Al-Fevzân'ın Fransızcaya tercüme edilmiş eserlerinden bazıları şöyledir:

- . Les Règles de l'Immolation -L'abattage et ses conditions -Les viandes licites et illicites -Les viandes des gens du livre. (Yakma kuralları- Hayvan kesimi ve kuralları- helal ve haram etler- Ehli kitabın kestiği et). Al-Hadith yayınları.
- . Le Dogme du Monothéisme. (Monoteizmin dogması). Al-Hadith yayınları.
- . La sincérité et son effet sur l'unité des musulmans. (Samimiyet ve Müslüman birliğine etkisi). İbn Badis yayınları.
- . La parure de la femme musulmane. (Müslüman kadının süsü). Al-Fajr yayınları.
- . La vie après la mort. (Ölümünden sonraki hayat). Al-Bayyinah yayınları.
- . Explication des 6 point de la vie du prophète. (Peygamberin hayatında 6 noktanın izahı). Al-Bayyinah yayınları.
- . Le guide de la croyance authentique. (Otantik inancın kılavuzu). Al-Bayyinah yayınları.
- . Méditation sur le Coran. (Kur'an üzerine meditasyon). Al-Fajr yayınları.
- . Le polythéisme dans l'obéissance. (itaatte çoktanrıcılık). Al-Bayyinah yayınları.
- . L'obligation de vérifier les informations et de respecter les savants. (Bilgileri doğrulama ve alimlere saygı gösterme mecburiyeti). İbn Badis yayınları.
- . Sharh Kitab At-Tawhid - Résumé de l'explication du livre du Monothéisme. (Tektanrıcılık Kitabının Açıklamasının Özeti). Al-Bayyinah yayınları.
- . Explication du hadith de Jibril (Cebrail hadisinin açıklaması). İbn Badis yayınları.
- . Le polythéisme mineur. (Küçük tektanrıcılık). Al-Bayyinah yayınları.
- . Le polythéisme majeur. (Büyük tektanrıcılık). Al-Bayyinah yayınları.
- . Le commerce et ses interdits en İslam. (Ticaret ve İslam'daki yasakları). Anas yayınları.

⁷⁵ <https://www.memri.org/tv/senior-saudi-cleric-saleh-al-fawzan-taking-pictures-or-without-cats-forbidden> (Erişim 14 Ocak 2021)

- . La magie et le charlatanisme. (Sihir ve şarlatanlık). Dar al-Muslim yayınları.
- . La Croyance de l'unicité. (Tevhide inanç). Al-Harameyn yayınları.
- . La résurrection (ölümünden sonra diriliş). Audio Sunnah yayınları.
- . L'islam religion de perfection. (İslam mükemmellik dini). Audio Sunnah yayınları.
- . Comment échapper à la perdition - Tafsir sourate el Asr. (Azaptan nasıl kurtulunur-Asr suresinin tefsiri). Audio Sunnah yayınları.
- . La prière en İslam (İslam'da namaz). Audio Sunnah yayınları.

Muhammed Ali Ferkous

Günümüzde Cezayir Selefilik'in en önemli simalarından biri olan Ferkous bir bakıma Suudi selefîci ulemanın sözcülüğünü üstlenmiş gibidir. 25 Kasım 1954 yılında Cezayir'in başkenti Alger'de dünyaya gelmiştir. Aynı sene Fransız sömürgeci altında olan ülke işgalcilere karşı kurtuluş savaşını ilan etmiştir. İlk din eğitimini bir Kur'an kursundan müderrislik yapan Muhammed Es-Seghir Mâalam'dan alan Ferkous lise eğitiminden sonra ülkede İslam bilimleri ile ilgili üniversite veya yüksek okumadığından hukuk fakültesine girmiş ve oradan mezun olmuştur. Fakat onun İslami ilimler okuma arzusu hiç dinmedi ve Medine Üniversitesi'ne kayıt oldu. Orada sadece okulun hocalarından istifade etmekle kalmadı Medine büyük mahkeme kurulu kadısı dahil dönemin sayılı ulemasından ders aldı. Bunların en başında şüphesiz Abdülaziz İbn Bâz'ın verdiği ders ve konferanslar olmuştur. 1982 yılında Cezayir'e dönen Muhammed Ali Ferkous başkentte açılan İslami İlimler Üniversitesi'nde görev aldı hatta bölgenin bu alanla ilgili ilk doktora tezini hazırladı. Günümüzde hala aynı kurumda görev yapmaktadır. Resmi internet sitesinden verilen bilgiye göre ses tonu ve fiziki görünüş olarak Nâsiruddîn Albânî'ye benzetildiği vurgulanmıştır⁷⁶.

Suudi Arabistan ulemasından etkilenen Ferkous Fransa Selefilik'inin önemli sembol şahsiyeti haline gelmiştir. Cezayir'in Fransa sömürgeci altında olması bu iki ülkeyi bir dolaylı bir şekilde bağlamıştır. Başka bir ifade ile Cezayir kuruluşunu ilan etse de günümüzde hala Fransız etkisi devam etmektedir. Ayrıca Fransa Müslümanlarının büyük çoğunluğu Cezayirliilerden oluştuğu için Fransa'da selefilik'in etkilendiği en önemli coğrafya Cezayir olagelmıştır. Ferkous'un takip edilme konusunda verilen bilgiler de bunu doğrulamaktadır. Zira

⁷⁶ <https://ferkous.com/home/?q=fr/fr-biographie> (Erişim 15 Ocak 2021). Muhammed Ali Ferkous'a ait resmi internet sitesinde bulunan bibliyografiye göre bilgi verilmiştir.

internet sitesinde verilen istatistiklere göre onu Cezayir'den sonra en çok takip eden ülke Fransa'dır. Selefilere için sosyal medya en büyük propaganda ve yayılma aracı olduğuna göre bu durum Ferkous'un Fransa'daki selefilere üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Bu yüzden Ferkous'un selefî görüşleri gerek eserleri gerekse sosyal medya platformları üzerinden Fransa'daki Müslümanlara ulaşmaktadır.⁷⁷

Ferkous'un Fransa selefilere üzerindeki etkileri belli konularda yoğunlaşmıştır. Bunlardan ilki "Hicret" konusudur. Fransa'daki selefilere bir başka İslam ülkesine hicreti hakkında sorulan bir soruya Muhammed Ali Ferkous, "hicretin mecburi olduğunu ve eğer İslami değerlere önem veriyorsanız orada ikametini uzatılmasının yanlış olduğunu" ifade etmiştir. Aslında bu görüş Fransa selefilere arasında çok yaygındır. Kuşkusuz bu görüşün yaygın olarak kabul edilmesinde Ferkous'un çok büyük bir etkisi bulunmaktadır. Özellikle son senelerde artan islamofobi durumuna dikkatleri çekerek hicretin aciliyetini vurgulamıştır.

Ferkous'un Fransa selefilere üzerindeki etkilerinin hissedildiği bir diğer konu da "oy kullanma" meselesidir. Ferkous Fransa'da oy kullanma ile ilgili bir soruya verdiği cevapta öncelikle demokrasiyi eleştirmiştir. Ona göre demokrasi altında yürütülen oylamalarda haksızlıklar vardır. Bir alimin sözü ile bir sapkın sözünün denk tutulması kabul edilemez bir durumdur. Bu yüzden kimin iyi, kim kötü olduğu açık bir şekilde tespit edilemez. Bu durum, oy vermenin yasak olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Ferkous Müslümanların söz hakkı elde edeceği iddiasıyla günümüzde Fransa'daki bazı alimlerin oy kullanılması gerektiği yönündeki fikirlerine şiddetle karşı çıkmaktadır. Bu yolla Selefilere kendilerini savunabileceği argümanlarını kesin ve net bir şekilde reddeden Ferkous her halükârda oy kullanılmasının haram olduğunu ileri sürmüştür.⁷⁸

Muhammed Ali Ferkous'un Fransa'daki konumu ile ilgili üç farklı durumdan söz etmek mümkündür. Ferkous'u sorgusuz sualsiz hüccet olarak gören selefiyye taraftarları, ikincisi onun aşırı görüşlerine katılmayan Müslümanlar ve üçüncüsü Fransız resmî kurumlarının itham edici tavrıdır. Öncelikle Fransa'daki Müslümanlardan çoğunun onu tekfirci ve katı bir Vehhâbî olarak gördüğü belirtilmelidir. Zira el-Watan adlı internet gazetesinde yer alan bilgilere göre Cezayir Selefilere başkanı olarak belirtilen Ferkous ülkede bulunan tüm dini fırkalara,

⁷⁷ <https://ferkous.com/home/?q=fr> (Erişim 12.07.2021) İslamolog Saïd Djabelkhir'in konu hakkında açıklamaları için bkz. https://www.lemonde.fr/afrique/article/2021/04/30/on-assiste-aujourd-hui-a-un-retour-en-force-du-salafisme-en-algerie_6078705_3212.html (Erişim 12.07.2021)

⁷⁸ Mohamed Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.179.

özellikle Müslüman kardeşler ve sofilere açıktan saldırarak onları eleştirmiştir. Ona göre sadece Vehhâbî/selefilik sünnet çizgisindedir. Bunun dışındaki bütün mezhep, dini grup ve fırka mensupları sapkındır. Tekfirci olarak itham edilen Ferkous, bu ifadesinin ardından başta Cezayir’de olmak üzere diğer tüm dini grup ve fırkaların tepkisine yol açmıştır. Birçok yetkili tarafından bu olay Cezayir’in ılımlı İslam temeline ve ulusal birliğe saldırı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca farklı akımlar arasında bozgunculuk ve çatışmaların tekrar alevlenmesine yol açabileceği tehlikesine dikkatler çekilmiştir. Ulema Derneği başkanı Abderrazak Guessoum Ferkous’un açıklamalarını Cezayir halkının ve İslam ümmetinin inançlarına savaş ilanı anlamına geldiğini vurgulamıştır. Din işleri başkanı Mohamed Aïssa’nın açıklamasına göre toplumu bölecek zihniyet ve açıklamalara karşı devletin mücadele edeceğini ve konu ile ilgili kanunların gereğinin yapılacağını ifade etmiştir⁷⁹. Nitekim 28 Kasım 2019’da başkent Alger’nin bir mahallesi olan Kouba’da Muhammed Ali Ferkous’a ait kütüphane ve aynı zamanda ders verdiği mekân, devlet tarafından hiçbir gerekçe gösterilmeden kapatılmıştır⁸⁰.

Muhammed Ali Ferkous’a ait Fransızca bazı eserleri:

- . Conseils Au Médecin Musulman (Müslüman Doktorlara Tavsiye)
- . Les Attributs Du Mois De Ramadan (Ramazan Ayının Özellikleri).
- . La Reponse Correcte (Doğru Cevap)
- . La Fonction Du Grand Imam, Jugement Et Critères (Büyük İmamın İşlevi, Yargı Ve Kriterleri)
- . Le Jugement De Se Lever Pour Un Humain Ou Un Objet. (Bir İnsan veya Bir Nesne İçin Uyananların Durumu)
- . L'education Des Enfants (Çocukların Eğitimi)
- . Les Fêtes De Mariages (Düğün Merasimleri)
- . Le Résumé Des Œuvres De La 'Umra Et Du Hadj (Umre Ve Haccın Özeti)
- . Réponses A Des Imprécisions Relatives A La Rouqya. (Rukya ile İlgili Yanlışlıklara Verilen Yanıtlar)
- . Mari Et Femme, Droits Et Devoirs. (Karı Koca, Haklar ve Görevler)

⁷⁹ <https://www.elwatan.com/edition/actualite/mohamed-ali-ferkous-derape-gravement-27-03-2018>(Erişim 15.01.2021)

⁸⁰ Abderraxak B. (terc. Moussa K.), **La Librairie de Cheikh Ferkous mise sous scellé**, <https://www.echoroukonline.com/la-librairie-de-cheikh-ferkous-mise-sous-scellee/> (Erişim 15.01.2021)

- . La Logique Aristotélicienne (Aristoteles Mantığı).
- . La Réforme De L'âme. (Ruhun Reformu)
- . Recommandations Salafies (Selefi Önerisi): bu eserin 1-9 arası farklı tarihlerde tercüme edilerek satışa sunulmuştur. Birbirinden farklı konular işlenmiştir. Baskıların bir kısmı kendileri tarafından neşredilirken bazıları İbn Badis yayınlarından çıkmıştır.

Rabi' ibn Hadi Al-Madkhalî

1934 yılında Suudi Arabistan'da doğmuş ve temel eğitiminden sonra dönemin selefîci ulemasında dersler almıştır. Hocaları arasında Abdülaziz İbn Bâz'dan akaid, Nâsıruddîn Albânî'den hadis dersleri almıştır ve inanç anlamında onların yolundan gitmiştir. Yüksek eğitimini Suudi Arabistan'da tamamladıktan sonra Ummul Kûra Üniversitesinde doktorasını tamamlamış ve Medine üniversitesinde hadis dersleri vermiştir. Günümüzde hala derslere devam eden Al-Madkhalî birçok esere imza atmıştır⁸¹.

Rabi' İbn Hadi Al-Madkhalî'yi özel kılan, bahsi geçen diğer ulemaların aksine resmi Suudi selefilik yayılma politikalarına destek olma ve kraliyete bağlı kalmanın yerine sivil kuruluşlarda görev almasıdır. 1970-1980 yılları arasında uluslararası bir konuma gelen Suudi Arabistan üniversiteleri, küreselleşmiş bir selefiliğin imkânı yalnızca otoriteye bağlı Suudi alimler ile değil üniversitelerin önemli hocaları ile de sağlanmıştır. Dolayısıyla Rabi' İbn Hadi Al-Madkhalî bu anlamda ün kazanmış ve Kraliyete bağlı olmaksızın selefiler tarafından benimsenmiştir⁸².

Onu görüş ve hükümleri doğrultusunda ılımlı selefiliğin bir dalı olan 'Madkhalist selefilik' akımını doğurmuştur. Al-Madkhalî'ye göre bir selefinin yaşadığı ülkenin mevcut siyasi otoritesine, ne olursa olsun uyulması gerekmektedir. Demokrasiye karşı olmakla birlikte, bir rejimi devirmenin fitneye sebebiyet vereceği için o anki hükümete saygı duymak gerektiğini savunmuştur. Diğer selefiler tarafından fazla ciddiye alınmayan bu yeni akım özellikle başta Fransa'da olmak üzere bütün Avrupa'da taraftar bularak yaygınlık kazanmıştır. Konu ile ilgili *Liberation* gazetesinde yer alan bir habere göre destekçilerine Madkhalist olarak hitap

⁸¹ <http://www.3ilmchar3i.net/article-biographie-de-cheikh-rabi-ibn-hadi-al-madkhal-110174180.html> (Erişim 16.01.2021) Biyografisi hakkında Selefi sitesinde elde ettiğimiz bilgiler.

⁸² Mohamed Ali Adraoui, **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, s.76. Ayrıca bkz. Olivier Roy, **L'islam mondialisé**, Seuil yay., Paris, 2002.

edilmesinden hoşnut değillerdir. Örneğin Libya’da Hafter’in ele geçirdiği bölgelerde Hafter’e, meşru yönetimin hala elinde tuttuğu bölgelerde de onlara destek vererek Müslümanların bulunduğu bölgede kim otorite ise ona uyulması gerektiğini savunduklarını göstermektedir⁸³. Sonuç olarak selefilere arasında önemli bir alim olarak kabul edilen Rabi’ İbn Hadi Al-Madkhalî Arabistan sınırları dışından da etkili bir selefi liderdir. Ancak burada onun önemli bir özelliğine dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Selefiyeci görüşün resmi Suud yönetimleri tarafından yayılma politikasından vaz geçildiği dönemin başlangıcında yetişmiş ve selefiyye’yi resmi olmayan yollarla yayma girişiminde bulunmuştur. Bu durum aslında Suud Hükümeti’nin de istediği bir gelişmedir. Zira dostlarımız dediği Batı’nın da isteği ile katı ve tekfirci bir din anlayışından vazgeçen Suudiler ılımlı selefililiğin yayılmasını desteklemektedirler. Ayrıca bunun sivil toplum kuruluşları tarafından yapılmasını istemektedirler. Nitekim bu yönde basın ve yayında Suudi yetkililere ait birçok açıklama yer almaktadır. Böylelikle Madkhalist selefiyye Dünya’nın dört bir yanında üniversite çevrelerince temsil edilmeye başlanmıştır. Bu çerçevede Al-Madkhalî’nin Medine üniversitesine dışarıdan gelen öğrenciler üzerinde ciddi etkisi görülmüştür. Ülkenin otoritesine baş kaldırmama görüşü bu söz konusu yabancı öğrenciler tarafından benimsenerek ılımlı selefililiğin bir uzantısı olan Madkhalist söylemin yayılmasında etkili olmuştur. Bu dönemde Fransa’dan Suudi Arabistan’a din eğitimi almak üzere giden öğrenciler üzerinde ciddi tesirleri olmuştur. Zira Madkhalist selefiyye Batı’daki Selefilere yaşadıkları ortamlarda daha rahat bir yaşama imkânı sunmakta idi.

Rabi’ ibn Hadi Al-Madkhalî’nin Fransızcaya çevrilen eserleri:

- . Les droits et les devoirs des hommes et des femmes en Islam. (İslam’da kadın ve erkeğin hakları ve görevleri). İbn Jabal yayınları.
- . Les Recommandations de Luqman le Sage. (Bilge Lokman’ın Tavsiyeleri). İbn Jabal yayınları.
- . Le Fanatisme Répréhensible. (Kınanacak fanatizm). Dine al-Haqq yayınları.

⁸³ Celian Macé, **En plein chaos libyens, les salafistes gagnent du terrain**, https://www.liberation.fr/planete/2018/04/03/en-plein-chaos-libyen-les-salafistes-gagnent-du-terrain_1640801 (Erişim 16.01.2021)

B. Selefilerin Fransa İçindeki Liderleri

Fransa’da Selefilik başlangıçta Suudi kökenli veya dışarıdan selefîci ulemanın girişimleri ve eserleri ile gelmiş ve yerleşmiştir. Ancak ilerleyen süreçlerde Fransa vatandaşları arasında Selefiyye liderleri oluşmaya başlamıştır. Ancak burada önemli bir hususa dikkatler çekilmelidir. O da şudur: Fransa’da yetişmiş yeni nesil selefi liderler Fransa’daki selefîci düşünceyi temsil etseler de aslında Suudi Arabistan selefîci ulemanın etkisiyle yetişmiş oldukları göz ardı edilmemelidir. Zira bunlardan birçoğunun Suudi selefiyye ulemasından Suudi Arabistan’da eğitim gördüğü; onlardan ders alarak ve ders halkalarına katılarak selefilîği öğrendiği bilinmektedir. Bunlar bir bakıma Suudi selefilîğini Fransa’ya taşıyıcısı durumundadırlar. Selefilikte müderrislik veya imamlik yapanın, kimden ve nerelerden ders aldığı, icazetinin olup olmadığına dikkat edilmektedir. Burada bahsedeceğimiz şahıslar Fransa’da selefilîğin yayılmasında etkili olmuş, özellikle de gençlere yönelik faaliyetler gerçekleştirmiş Fransa’da yetişmiş yeni nesil selefiyye ulemasıdır.

1. Abdelkader Bouziane

Hayatı ve gördüğü eğitim hakkında pek bilgi bulunmayan imam Bouziane Fransa’da fikir ve konuşmalarından dolayı birçok kez gündem olmuştur. 1952 Cezayir doğumlu olduğu bilinmektedir. 1980 yıllarında Fransa’ya gelen Abdelkader Bouziane, 1996 yılında Medine Üniversitesi’nde okumak için burs kazanmıştır. Eğitimini tamamladıktan sonra Fransa’ya geri dönerek görev yaptığı camilerde selefi zihniyetini yaymaya başlamıştır. Yüzlerce kişi tarafından dinlenildiği ve etkili konuşmaları ile selefiyye düşüncesini yaydığı bilinmektedir. Genellikle Lyon şehrinin banliyölerinde görev alan Bouziane, birçok polemîğe imza atmıştır. Ayrıca çok eşli olduğunu ve bir kısmının Fransa’da dünyaya gelmiş on altı çocuğunun olduğu bilinmektedir⁸⁴.

Fransa’da ifade ettiği görüşler ve faaliyetleri ile birçok defa resmi idarecilerle karşı karşıya gelmiştir. İlk olay 22 Nisan 2004 yılında meydana gelmiş ve devletin Abdelkader Bouziane’nı sınır dışı etmesi ile sonuçlanmıştır. *Liberation*, *Le Monde* ve buna benzer Fransa’da sayılı gazetelerin iddialarına göre imam Bouziane, önce tutuklanarak gözaltına alınmış ve ertesi gün Cezayir’e gönderilme kararı alınmıştır. Ancak bu karar yürürlüğe girmemiştir. Fakat yerel bir gazete olan *Lyon Mag’a* verdiği bir röportajda Kur’an’a göre eşini

⁸⁴ <https://histoirecoloniale.net/Le-mechant-imam-de-Venissieux.html> (Erişim 17.01.2021)

dövmenin⁸⁵ mümkün olduğunu söylemesi üzerine önce adalet bakanı daha sonra içişleri bakanı Nicolas Sarkozy duruma müdahale etmiştir. Fransız yetkililer durumun ciddiyetine dikkatleri çekerek devlet ve kamu güvenliği adına selefi ideolojinin Lyon bölgesindeki ana grubu olan imam Bouziane'nin açık bir şekilde insanları şiddete çağırdığını öne sürerek harekete geçmiştir. Yetkililere göre aslında yıllardır selefi söylemlerin gençler üzerinde negatif bir etki bıraktığı ve bu son yapılan açıklamaların devlet nezdinde bardağı taşıran son damla olduğu açıklanmıştır.⁸⁶

Avukatları, söz konusu görüşün tamamen Kur'an'a dayalı yapıldığını dile getirse de yetkililer bunun, Fransa kanunlarına aykırı bir söylem olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca başka bir vesile ile kadınların recmini desteklediğini açıklayan imam Bouziane, devlet tarafından suç ve cinayete teşvikten yargılanmıştır. Bitmek bilmeyen bu tarz açıklamaları genel anlamda değerlendiren hükümet, Bouziane'nı tehlikeli bir şahıs olarak ilan etmiştir⁸⁷.

L'express gazetesine göre 2003 yılında Fransız servislerinin hazırladığı bir raporda, Abdelkader Bouziane'nin '*kim şehit olarak ölmek ve cennete gitmek isterse silaha sarılmalı ve ateistlerle savaşmalı*' şeklinde bir fetva verdiğini iddia etmiştir. Bu olayın Irak'taki Amerikan saldırısının başlamasından sekiz gün sonra olması yine dikkatleri üzerine çekmesine yol açmıştır. Fakat avukatı Mahmoud Hebiba bu iddiaların asılsız olduğunu ifade ederek imamın siyasi ve cihat konularından uzak durduğunu belirtmiştir. Yine polisin iddialarına göre Afganistan'a giden iki şahıs ile görüntülenmiş ve onlara sahte kimlikler sağladığını tespit etmişler⁸⁸.

Buna benzer birçok olayda adı gecen Abdelkader Bouziane yurt dışı edilmesine rağmen Fransa'daki faaliyetlerini sürdürmüştür. Kendisi Lyon Selefilerinin öncüsü olarak kabul edilmiş ve Suudi Arabistan'dan bağımsız Fransa'da ilk selefi vaizlerden biri olmuştur.

⁸⁵ Zina gibi ağır bir günah işlediğinde olarak açıklamıştır. Orada 'bazı sıkı durumlar' cümlesini kullanmıştır.

⁸⁶ Alice Géraud, **Vénissieux s'interroge sur l'expulsion express de l'imam**, https://www.liberation.fr/societe/2004/04/22/venissieux-s-interroge-sur-l-expulsion-express-de-l-imam_476911 (Erişim 17.01.2021)

⁸⁷ Sophie Landrin, **Six mois de prison avec sursis pour Abdelkader Bouziane**, https://www.lemonde.fr/societe/article/2005/10/15/six-mois-de-prison-avec-sursis-pour-abdelkader-bouziane_699794_3224.html (Erişim 17.01.2021)

⁸⁸ Eric Pelletier, **L'étrange Imam Bouziane**, https://www.lexpress.fr/actualite/societe/religion/l-etrange-imam-bouziane_489548.html (Erişim 17.01.2021)

2. Ali Yashar

İmam Ali Yashar birkaç kez imam Bouziane'a benzer nedenlerden dolayı Fransa'dan sınır dışı edilmiştir. Hayatı ile ilgili geniş bilgi bulunmamaktadır. Ancak Iraklı Kürt asıllı olduğu bilinmektedir. Ali Yashar 2004 yılında aşırı söylemlerinden dolayı radikal İslam savunucusu olduğu gerekçesiyle Fransa hükümeti tarafından Irak'a sınır dışı edilmesi kararlaştırılmıştır. Fakat savaşın devam ettiği ülkede devlet bu kararını ertelemiştir. Bu sürede onun her gün emniyet müdürlüğüne imza atmak suretiyle gözetim altında Fransa'da kalmasına izin verilmiştir. Fakat iddia edildiğine göre vaazları aynı şekilde devam etmesi üzerine Fransız Devleti'nin baskıları neticesinde kendi isteği ile 2007 yılında Irak'a dönmüştür⁸⁹.

3. Rachid Ebu Hudeyfa (Rachid Eljay)

Son dönemlerin en popüler Selefi önderlerinden olan Rachid, Fransa'daki genç nesil Selefilik temsil edenler arasında yerini almıştır. 3 Kasım 1980 yılında Fransa'nın Brest şehrinde dünyaya gelen şahıs, yurt dışında eğitim görmediği bilinmektedir. Önce imamlık yapan babası Hudeyfa tarafından daha sonra kendi imkanları ile dini alanında kendini yetiştirdiği söylenmektedir. Fas kökenli bir aileden gelen Rachid, 2003 yılında hayatını bakkal işleterek kazanmıştır. Daha sonra doğup büyüdüğü şehrin camisinde imamlık görevini üstlenmiştir.

Rachid, Fransa'da son dönemlerin en tartışılan kişisi haline gelmiştir. Bunun en önemli sebeplerinden biri camisinde verdiği vaazları kayıt ederek sosyal medya platformlarında yayınlamaya başlamasıdır. Bu konuşmalarının selefîci ve ötekileştirici olması dikkatlerden kaçmamıştır. Giyim, kuşam, tavır ve hareketleri Suudi Arabistan kültürüne has olması, selefilik propagandası yapması ve katı bir din anlayışını etkileyici konuşmaları ile taraftarlarına anlatması Fransız Devletini rahatsız etmiştir. 2004 yılında Brest'e bulunan "Sunna" adlı camide görev yapan Cezayirli Abdelkader Yahya Cherif insanları cihada çağırmasının ardından sınır dışı edilmiş ve yerine Rachid geçmiştir⁹⁰.

Rachid 2016 yılında adına suç duyurusunda bulunulduysa da bu suçlama 2017 yılında kaldırılmıştır. Fakat sürekli devletin gözetimi altında tutulmuş ve sıklıkla evinde, camide,

⁸⁹ <https://www.ouest-france.fr/bretagne/rostronen-22110/rostronen-lancien-imam-assigne-residence-est-parti-en-irak-3820860> (Erişim 17.01.2021)

⁹⁰ Baudouin Eschapasse, **Qui est Rachid Eljay, l'imam visé par une tentative d'assassinat?** https://www.lepoint.fr/societe/qui-est-rachid-el-jay-l-imam-vise-par-une-tentative-d-assassinat-28-06-2019-2321560_23.php (Erişim 19.01.2021) Kendi hayatını anlattığı video resmi youtube kanalında mevcuttur. <https://www.youtube.com/watch?v=n4xHhPDdP0c>

açtıkları Kur'an kursunda ve kitap dükkanına baskılar düzenlenerek aramalar yapılmıştır. Yaptığı birçok video resmi yetkililerce skandal olarak nitelendirilmiş ve başta hükümet olmak üzere Fransız Müslümanların da tepkisini çekmiştir⁹¹.

Rachid 2015 yılında meydana gelen terör olaylarından sonra korku ve tedirginliğin toplum üzerinde hüküm sürdüğü bir anda çocuklara yaptığı bir sohbette müzik dinlemenin şeytanı dinlemek anlamına geldiğini iddia etmiştir. Gençlerin müzik dinlemeye devam etmesi durumunda domuz veya maymuna dönüşeceklerini söylemesi üzerine ciddi tepkilere neden olmuştur. Dönemin Cumhurbaşkanı Francois Hollande onun bir nefret vaizi olduğunu vurgulayarak caminin kapatılacağını açıklamıştır. Tartışmalara neden olan bu videoların bir kısmını silerek aşırı gittiğini kabul eden Rachid, bu olaylardan sonra büyük değişimler göstermiştir. Fiziki görünümünde de değişikliklere gitmiş sıfır traşlı saçları ve uzun sakalından vazgeçmiştir. Rachid, aynı zamanda kıyafet bakımından da daha çok batıya benzemeye başlamıştır. Kısa sakal, taranmış saçlar, giyimde radikal değişim ve en önemlisi selefilikten tamamen ayrılması dikkatleri tekrar üzerine çekmiştir. Ayrıca lakabı olan Rachid abu Hudeyfa veya 'Brest imamı' isimlerini terk ederek gerçek isim ve soy ismini kullanarak sosyal medyaya geri dönüş yapmıştır. Hal böyle olunca selefi saflardan büyük tepkiler gelmiştir. Bir zamanlar ılımlı Selefiliği, yani Suudi Arabistan yanlısı olduğunu kabul eden Rachid, uzun bir tefekkür döneminden sonra bunların geride kaldığını resmi youtube sayfasında açıklamıştır. Birçok youtube kanalında bu konu ile ilgili çeşitli açıklamalar bulunmaktadır. Onun ilk açıklaması, düşüncelerinin olgunlaştığı yönündeydi. Başka bir ifade ile din hakkında fikirlerinin değiştiğini anlatmaktadır.

2016 yılının Eylül ayından Rennes Üniversitesi'ne yazılan Rachid Eljay dinler, hukuk ve sosyal yaşam bölümünü bitirerek doktor unvanını almıştır. Selefiler tarafından tepki görse de bu değişim ona binlerce yeni kişinin takip etmesini sağladı ve çok geniş bir kitleye hitap etmeye başladı. Fransa'nın en çok izlenen haber kanalı olan BFM.tv'ye göre Rachid Eljay'ı Fransa Müslümanlarını oy vermeye davet ettiği gerekçesiyle IŞİD tarafından ölüm ile tehdit edilmiştir⁹².

⁹¹ Doan Bui, Ramses Refi, **Folie autour de Rachid Abou Hudeyfa, estampillé 'imam radicale'**, <https://www.nouvelobs.com/rue89/rue89-nos-vies-connectees/20151122.RUE1414/fole-autour-de-rachid-abou-houdeyfa-estampille-imam-radical.html> (Erişim 19.01.2021)

⁹² Paul Aveline, **Daesh appelle au meurtre de Rachid Abou Hudeyfa, imam de Brest**, <https://www.bfmtv.com/international/daesh-appelle-au-meurtre-de-rachid-abou-houdeyfa-imam-de-brest-AN-201608220033.html> (Erişim 19.01.2021)

Rachid Eljay 27 Haziran 2019 yılında camide bulunduğu sırada silahlı bir saldırıya uğramış ve cemaatten biri tarafından hastaneye kaldırılmıştır. Hayati tehlikeyi atlattıktan sonra ilk olarak Müslümanları bu duruma karşı sabırlı olmaya çağırarak ortalığı yatıştırmak istemiştir. Saldırının, açıkça iddia etmese de IŞİD tarafından planlandığı kanaatine varılmıştır. Söz konusu cinayet teşebbüsünü gerçekleştiren Karl Foyer, kısa sürede yakalanmış ve bu duruma zorlandığını ifade etmiştir⁹³.

Günümüzde selefi bir önder olarak kabul edilmemesine rağmen Rachid Eljay, bir dönem özellikle gençleri etkileyerek Selefilığe kazandırmıştır. Güzel bir Fransızcanın yanı sıra, hitabeti kuvvetli biri olan genç Rachid, birçoğuna ilham kaynağı olduğu aşikârdır. Bugün selefilikten çok uzak ılımlı bir İslam anlayışı ile her fırsatta, amelde Maliki mezhebine tabi olmanın dışında hiçbir fırkaya bağlı olmadığını dile getirmektedir. Fransa’da rağbet gören ve sevilen fakat hiçbir akıma mensup olmayan imam ve din bilginleri ile sıkça programlar gerçekleştirmektedir.

Son zamanlarda geliştirdikleri “DİNİ” adında mobil uygulaması ile ücretli bir şekilde Fransa’daki Müslümanlar başta olmak üzere her yaş kategorisine uygun Arapça, fıkıh, tarih ve akaid gibi dersler sağlamaktadır. Bilinen bir eseri bulunmamakla birlikte çok sayıda vaazları CD halinde satışa sunulmuştur.⁹⁴

⁹³ Fabien Dabert, **Fusillade a Brest: le tireur présumé Karl Foyer a expliqué son geste**, <https://www.linternaute.com/actualite/societe/2223139-fusillade-a-brest-le-tireur-presume-karl-foyer-a-explique-son-geste/> (Erişim 19.01.2021)

⁹⁴ https://www.iqrashop.com/Abou-Houdeyfa-c3_15_312.html (Erişim 15.07.2021)

SONUÇ

Modern dönemlerde Batıyı etkisi altına alan selefiyye zihniyeti, özellikle Fransa'yı organizasyonlarının merkezi haline getirmiştir. Selefiyye Fransa'ya önceleri özellikle Suudi Arabistan, Cezayir veya Kuzey Afrika kökenli selefiyye uleması ile girmiştir. Sonraları Fransa'da doğan ve Arap ülkelerinde din eğitimi alan Fransız vatandaşları ile yayılmaya devam etmiştir. Yoğun bir davet ve propaganda faaliyetleri ile hiç şüphesiz doğrudan rakip saydıkları Müslüman Kardeşler Cemiyeti'ni ve Tebliğ Cemaati'ni geride bırakmıştır. Avrupa'nın bir hakikati olan Selefiyye diğer fırkalara nazaran katı ve ötekileştirici görüşlerinden dolayı radikal gruplar arasında görülmüştür. Bu özellikleri ile hızlı bir şekilde dikkatleri üzerine çekerek son yılların sorunu haline gelmiştir.

Fransa'da gerçekleşen terör saldırıların artması ile selefiyye kavramı artık pejoratif bir anlam taşıyarak her defasında radikal İslam ile bağdaştırılmıştır. Bu negatif algının faturası ise sadece selefilere değil Fransa'da yaşayan bütün Müslümanlara kesilmiştir. Son yıllarda Fransa selefiliğinde ılımlı selefiliğin ağır bastığını ve dolayısıyla eylem ve terör saldırılar ile alakaları olmadığını ifade etmek gerekir. Nitekim her saldırıdan sonra çoğu selefi yetkililer açıklamalarında bu durumu şiddetle kınamıştır. Fakat oluşturulan algı yine de toplum ve devlet nezdinde değişmemiştir. Vehhâbî/Selefiliğin geçmişinde bulunan terör olayları onları radikal olmaktan kurtaramamıştır.

Fransa gibi bir ülkenin entegrasyona çok dikkat ettiği bilinmektedir. Selefiliğin gerek apolitik olması ve siyasi alanda hiçbir varlık göstermemesi gerekse yaşadıkları ülkeyi terk etme arzusu ve ona karşı yabancı kalması Fransız yetkilileri sürekli rahatsız etmiştir. Çok büyük oranda yabancı kökenli insanları yaşadığı 'kernar' mahallelerde bulunmayı ve orada faaliyetler yürütmeyi tercih eden selefiler, Fransa'ya karşı tutumlarının mayasını burada hazırlamıştır. Fransa'daki Selefiler göçmen çocukları, erken yaşta okulu terk etmiş gençler, sonrada ülkeye giriş yapmış kişiler, sabıkalı veya hapis yatmış gençler ve aslen Fransız olup da bir şekilde Selefiliği seçenlerden oluşan bir topluluktur. Böyle bir ortamda gelişim gösteren selefilik zaten hale hazırda var olan bu bölgelerdeki çeşitli sorunlara (işsizlik, illegal işler, kaçak işçilik, farklı suçlar gibi) katı bir din anlayışı da eklenince başta Fransız medyası olmak üzere siyasetçileri harekete geçirmiştir. Kendi içlerinde belirli bir organizasyon söz konusu olmamasına rağmen etkili bir şekilde *selefi davaya* daveti fazlasıyla başardıkları söylenebilir.

Selefi Minhaç'ı, Fırka-ı Naciye ve seleflerin yolu gibi kavramlar çerçevesinde oluşturdukları daveti gerek selefi vaiz ve karizmatik liderleri ile gerekse internetteki sosyal medya platformları aracılığı ile sağlamışlardır. Bu arada Selefi anlayış içerisinde birçok tutarsızlık da gözlerden kaçmamaktadır. Örneğin sıklıkla maruz kaldıkları ithamlardan birisi, Fransa'ya karşı duruşları ve hicret etme hayali ile yaşanmasıdır Böyle bir anlayışla yaşayan selefiyye taraftarı, aynı zamanda söz konusu kin beslediği devletin yani Fransa'nın sağladığı sosyal yardımların çoğundan yararlanmaktadır. Fransa sosyal yardım anlamında birçok maddi imkân sunan bir devlettir. İşsizlik parası, çocuk parası, ev kira yardımı, hastalık parası gibi çeşitli yardım hizmeti sunmaktadır. Sürekli Fransa'yı eleştiren, gayri müslim bir ülke olduğu için terk edilmesi gerek topraklar olarak ilan edilen ve eziklik psikolojisi içerisinde Fransa'ya karşı sert tavır takınan selefiyye mensupları hiçbir yardımdan geri kalmamaktadırlar. Hatta hicret edenlerin çoğu Fransa ile tamamen ilişkilerini kesmeyip olası bir yardımda hemen faydalanmayı ihmal etmemektedir. Yine hicret eden birçok kişi bulundukları ülkelerdeki refah seviyesi düşük olmasından dolayı tekrar Fransa'ya dönerek buradaki maddi imkanlardan faydalanmıştır. Bu durum aslında seleflerin inandıkları ile uyguladıkları arasında ciddi tezatlar oluşturmaktadır.

Başlangıçta Fransa'daki diğer fırkaları ile ilişkilerini katı bir din anlayışı, sert bir üslup, dışlayıcı hatta kimi zaman tekfire kadar giden bir anlayış üzerinden kuran seleflerin, günümüzde daha ılımlı ve müsamahakâr davrandıkları görülmektedir. Öteki dedikleri Müslümanlarla ilişkilerini yumuşatmaları gözlerden kaçmamaktadır. Bunda iki faktör etkili olmuştur. Bunlardan ilki Suudi Arabistan'ın artık ılımlı İslam'ı istemesi, ikincisi ise buna bağlı olarak yeni neslin ılımlı selefiliği tercih etmesidir. Nitekim söz konusu yeni nesil selefler Fransa'da doğmuş, Fransız toplumuna ve kültürüne aşina bir kitle olarak entegrasyonu sağlanmış vaziyettedir. Bunun en bariz örneğini yeni nesil selefi liderlerin hicret konusunda dillendirdikleri açıklamalarda görülmektedir. Onlar Fransa selefleri arasında çok önemli bir yeri olan hicretin artık gerekli olmadığını açıklamaktadırlar. Söz konusu genç selefiyye vaizleri İslam'ın her yerde yaşanabileceğini açıklamakla kalmamış aynı zamanda diğer fırkalarla ilişkilerin daha çok geliştirilmesini ve Batı toplumları ile entegrasyonu önermiştir. Hicret gibi temel selefiyye inancının artık gerekli olmadığını savunan imamların sayısı her geçen gün artmaktadır. Fransa'da Müslümanların senelik toplantısı olarak bilinen ve binlerce kişinin katıldığı "Bourget Kongresi" ne artık katılan birçok selefi tüccar ve imam olduğu bilinmektedir.

Fransa'daki selefilerin gelişme kaydettiği bir diğer alan ise eğitim anlayışında gerçekleşmiştir. Fransa'da başlangıçta cami eğitimleri ile kendini sınırlayan selefiler günümüzde birçok kurum ve okul kurma teşebbüsüne girişmiştir. Bu durum onların Fransa'dan kendilerini tamamen koparmaktan vaz geçtiklerini bilakis sosyal hayatta varlık gösterme çabası içinde olduklarını göstermektedir. Eğitimdeki bu değişim domino etkisi meydana getirerek siyasi alandaki görüşlerinin de değişmesine neden olmuştur. Selefilğin apolitik yapısı bir nebze olsa da böyle durumlarda sarsılmaktadır. Nitekim şehrin belediye başkanının iyi olması okullar açmanın hukuki sürecini daha da kolaylaştıracağı bilinmektedir. Selefilğin bu noktaya doğru evrilmesinin bir diğer nedeni selefilğin mahalle kültüründen entelektüel topluma doğru gelişme kaydetmesidir. Günümüzde sosyal anlamda daha çeşitli insanların katıldığı, farklı sınıf insandan oluşan hatta burjuva kısmını da etkileyen selefilik zaman içerisinde selefilğin gerektirdiği sıkı ve katı din anlayışında yumuşama meydana getirmiştir. Ancak Fransa selefileri içinde bu kategoriye mensup ılımlı selefilerin yeterince yüksek bir orana ulaştığını söylemek şimdilik mümkün değildir.

Fransa'da yeni bir Selefilik'ten bahsetmek çok erken olsa da bir gelişim olduğu görülmektedir. Müslümanların bir birlik sağlamasının uzun ve meşakkatli olduğu, bu konuda en büyük engelin ise Fransa Hükümeti'nin önyargılı ve iki yüzlü tutumu olduğu belirtilmelidir. Fransa'da Selefilik bir dini mezhepten daha çok bir hayat tarzı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu zihniyeti benimseyenlerin diğer Müslümanlardan gerek davranışlarında gerekse dini uygulamalarda farklılık göstermektedir. Bu çerçevede Fransa'daki selefiler için genel olarak 'karşı çıkıyorlar fakat etkinleştirmiyorlar, itiraz ediyorlar fakat organize hareket etmiyorlar, mesajları ahlakidir siyasi değildir, yaşadıkları topluma karşı yabancı kalıyorlar ve sanki bu dünyadan değilmişler gibi davranmayı tercih ediyorlar' diye tanımlanabilirler.

Son olarak Selefi zihniyetin Fransa'nın İslam tarihinde çok önemli bir yerinin bulunduğu belirtilmelidir. Zira Selefilik, Fransa'da yaşayan bütün Müslümanları derinden etkileyen bir yapıdır. Özellikle Eylül 2001'den sonra ve günümüze kadar meydana gelen birçok terör saldırılarının görünür yüzü haline gelen selefiler, Fransa'da İslam konusunu hem olumlu hem de olumsuz anlamda sürekli gündemde tutmuşlardır. Günümüzde Fransız toplumu başta olmak üzere tüm Avrupa'da bitmek bilmeyen İslamofobia söylemlerinin temel nedenlerinden biri olmuştur. Bugün Fransa'da resmi şartlara uyan, ilke ve kanunları ile çelişmeyen, laikliğe uygun bir *Fransa İslam'ı* (İslam de France) ortaya koymaya çalışmaktadır. Başka bir ifade ile resmi idare Fransa'da tekfirci, ötekileştirici ve dışlamacı bir din yorumunun yerine Fransa'ya özgü

İslam'ı yürürlüğe sokmaya çalışılmaktadır. Kanaatimizce durumların buraya kadar gelmesinin birçok nedenleri olsa da Selefilğin de dolaylı veya doğrudan bir etkisi olduğu yönündedir.

BİBLİYOGRAFYA

- Abou Amr,
Abdoulkarim Al-
Hadjoury **La guidée des Élités sur l'obligation de la Hijrah**, Moqbil yay.
- Adraoui, Mohamed-Ali **Du Golf aux Banlieues le Salafisme Mondialisé**, Proche Orient yay., Paris, 2013.
- Adraoui, Mohamed-Ali **Le Salafisme Quiétiste en France, un exemple d'apolitisme militant ?** French politics, culture et society, 2017, c.35, no.1, s. 103-125.
- Adraoui, Mohamed-Ali **Trajectoire des convertis au Salafisme en France : marginalisation, socialisation, conversion**, Edition EHESS, Paris, 2019.
- Adraoui, Mohamed-Ali **La Hijra au servis des projets de rupture intégral dans le Salafisme Francais**, Ethnologie Francaise, Ekim 2017, c.47, no.4.
- Adraoui,
Mohammed *Qu'est-ce que le Salafisme ?* Rougier Bernard, **Être salafiste en France**, Proche Orient yay., Paris, 2008.
- Ahmet, Cevdet Paşa **Târîh-i Cevdet**, c. VII, İstanbul 1309.
- Akbulut, Ahmet **Tarihte ve Günümüzde Selefilik, "Selefilğin Teolojik ve Düşünsel Temelleri"**, Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı 08-10 Kasım 2013, İstanbul, 2014.
- Al-Ahnaf Mustapha,
Bativeau Bernad,
Fergosi, Frank **L'Algérie par ses Islamistes**, Karthala, Paris, 1990.
- Al-Albânî,
Muhammed
Nâsiruddîn **La description de la prière du Prophète. Du premier Takbir aux Salutation finale. Comme si tu la voyais**, Al-Maaref yay., Riyad, 2003.
- Al-Albânî,
Muhammed
Nâsiruddîn **Fatawa ash-Shaykh Albânî wa muqaranatuha bi Fatawa al ulema**, Mektebet-Turath el-İslami yay., Kahire, 2002, c.1.
- Al-Albânî,
Muhammed
Nâsiruddîn Muhammed Nâsiruddîn, **La Salafiyya du Mythe à la Réalité** (terc. Abd al-Mun'im Salîm), Al-Hadîth Yayınları, Brüksel, 2012.

- Al-Albânî,
Muhammed
Nâsiruddîn Muhammed Nâsirûddin, **hijab al-mar'a al-muslima**, al maktab al islami yay., Beyrut, 1987.
- Allievi, Stefano **Les Converties à l'islam. Les Nouveau Musulman**, Paris, 1998.
- Allievi, Stephano **Les Convertis à l'Îslam**, Harmattan yay., 1999.
- Altınbaş, Deniz **Fransa Örneğinde Avrupa'daki İslam Etkisi: Müslümanların Avrupa Devletlerini ve Topluluklarını Dönüştürmesi**, On iki Levha yay., İstanbul, 2011.
- Amato, Stephane,
Buling, Franck,
Boutin, Eric **Présence salafiste sur les réseaux sociaux : première analyse à propos d'une 'minorité active'**, Îsarsic yay., Montpellier, 2016.
- Amghar, Samir **L'islam Militant en Europe**, Infolio yay., Crausaz, 2013.
- Amghar, Samir **La ligue islamique mondial en Europe**, Critique international yay., Paris, 2001, sayı 51.
- Amghar, Samir **Le Salafisme d'Aujourd'hui Mouvement Sectaires en Occident**, Michalon yay., Paris, 2011.
- Amghar, Samir **Le Salafisme en France : de la révolution İslamique a la révolution conservatrice**, critique International presses de sciences po yay., Paris, 2008.
- Amghar, Samir **Le Paysage İslamique Francais : acteur et enjeux.**, Ed. F. Dortier ve L. Testot, Science Humaines yay., Paris, 2005.
- Amghar, Samir **Le salafisme en Europe**, İfri yay., Paris, 2006.
- Amghar, Samir **La ligue İslamique mondial en Europe : vecteur du Salafisme où défendeur des intérêts stratégique saoudiens ?**, Critique internationale, Paris, 2011, no 51, s.115-116.
- Amghar, Samir **Le Salafisme au Maghreb: Menace pour la sécurité ou facteur de stabilité politique ?**, La revue internationale et stratégique, no.67, Paris, 2007.
- Amghar, Samir **Le Salafisme en France : de la révolution İslamique a la révolution conservatrice**, critique internationale, no40, 2008.
- Amghar, Samir **Les Salafiste Français : une nouvelle aristocratie religieuse**, Mahreb Machrek, 2015, no 183.
- Amghar, Samir **Le Congrès du Bourget une 'fête de l'humanité' islamique**, Confluence Méditerranée, L'harmattan yay., Mart 2003, no 46,

s.147-155.

- Amghar, Samir **Logique conversionniste et mouvement de réislamisation**, L'harmattan yay., Paris, 2006.
- Amghar, Samir **Le Salafisme en France : Acteur, enjeux et discours**, Association Paroles yay., Paris, 2011, s.35-48.
- Amghar, Samir **Les mutations de l'islam politique : l'union des organisations İslamique en France**, La vie des idées yay., no16, 2007.
- Arangül, Muammer **Fıkıh Literatüründe Klasik Ülke Terminolojisi ve Güncel Değeri**, Şırnak Üniv. İlahiyat fakültesi dergisi, Şırnak, 2007, c. VIII.
- Arıkan, Adem **Nijerya'da selefiler**, İlahiyat Akademi: Altı aylık uluslararası akademik araştırma dergisi, 2015, c.1, sayı1-2, s.283-302.
- Askâlani, İbn Hacer **el- Fethu'l-Bâri Sahih Buhari Şerhi** (terc. M. Beşir Eryarsoy), Polen Yayınları, İstanbul, 2007, c. 7.
- Basbou, Antoine **L'Arabie saoudite en question : du Wahhabisme à Bin Laden, aux origines de la tourmente**, Perrin yay., Paris, 2002.
- Bilici, Faruk **Fransa'da İslam**, İslam Tetkikleri Dergisi, ed. Bekir Kütükoğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1984, c. VIII.
- Bilici, Faruk **Fransa**, Diyanet İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1996, c.13.
- Bougarel, Xavier ve Laver, Nathalie **Le Nouvel İslam Balkanique**, Maisonneuve et Larose yay., 2001, s. 450.
- Boyer, Alain, **Histoire de L'İslam et des Musulmans en France du Moyen Age à Nos Jours**, ed. Muhammed Arkoun, Le livre de Poche yay., Paris, 2006.
- Boynukalın, Ertuğrul **İslam Ansiklopedisi Abdülaziz b. Bâz maddesi**, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2016, cilt. EK1.
- Boynukalın, Ertuğrul **İslam Ansiklopedisi Useymîn, Muhammed b. Sâlih**, maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 2019, cilt. EK2.
- Bruno, Etienne **La France et l'islam**, Hachette yay., Paris 1989.
- Bruno, Etienne **L'İslamisme radiale**, Hachette yay., Paris, 1987
- Bulut, Halil İbrahim **İslam Mezhepler Tarihi**, DİB yayınları, Ankara, 2016, s. 505-532.
- Burgat, Francois **L'İslamisme en Face**, La Découverte yay., Paris 1995.

- Burgat, Francois **L'islamisme a l'heure d'Al-Qaïda**, La decouverte yay., Paris, 1995.
- Burgat, François ve Stibili, Muhammed **Les salafis au Yémen ou...la Modernisation Malgré Tout**, Chronique yéménites yay., Sana, 2003.
- Büyükkara, Mehmet Ali **Çağdaş İslam Akımları**, Klasik Yayınları, İstanbul, 2016.
- Büyükkara, Mehmet Ali **Günümüzde Selefilik ve İslami Hareketlere olan Etkisi, Tarihte ve Günümüzde Selefilik**, Milletlerarası Tartışmalı İlim Toplantısı, İstanbul, 2004,
- Büyükkara, Mehmet Ali **İhvan'dan Cuheyman'a Suudi Arabistan ve Vehhabilik**, Klasik Yayınları, İstanbul, 2018.
- Büyükkara, Mehmet Ali **İhvan'dan Cüheyman'a Suudi Arabitan ve Vehhâbilik**, Rağbet yay., İstanbul, 2013
- Büyükkara, Mehmet Ali **Çağdaş İslami Akımlar**, klasik yayınları, İstanbul, 2015.
- Caillet, Romain **Trajectoire de salafis Français en Égypte**, Bernad ROUGIER, Qu'est-ce que le Salafisme ? Presse Universitaire de France, Proche Orient yay., Paris, 2008
- Ceran, İsmail **Fransa'da İslam (VIII.y.y)**, AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2015, c.5, sayı.10.
- Chaumet, Pierre Olivier **Aux Origines de l'İslam n France. L'histoire controversée de la Construction d'une Mosquée Parisienne au XIXe siècles (1846 1905)**, Dalloz yay., Paris, 2014.
- Chesnot, Christian, Malbruno, Georges **Nos très chers émirs : Sont-ils vraiment nos amis ?** Michel Laffont yay., Paris, 2016.
- Cleveland, William L **Modern Ortadoğu Tarihi**, terc. Mehmet Harmanlı, Agorakitaplığı, İstanbul, 2008.
- Conesa, Pierre **Dr. Saoud et Mr. Djihad, la diplomatie religieuse de l'Arabie Saoudite**, Rober Laffond yay., Paris, 2016.
- Dassetto, Felice **L'İslam transplanté : bilan des recherches européennes, Revenues Européennes des migration internationales**, c.10, no.2, 1994.

- Ebu Muaz Seyfullah el-Çubukâbâdî **Bidatleri tanımak.** <http://www.islah.de/sunnet/sun00019.pdf> (Erişim 13.07.2021)
- El Kaoui, Hakim **La fabrique de l'islamisme**, Montaigne enstitüsü, Paris, 2018
- El Kaoui, Hakim **Un İslam Français est possible**, Montaigne enstitüsü, Paris, 2016.
- El-Benna, Hasan **Tasavvuf ve ahlak eğitimi**, çev., Ayetullah Güneş, Cuma Karan, Nida yayınları, İstanbul 2018.
- el-Beyyûmî Gayyîm, İbrahim **'Hasan El Bennâ'**, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1997, c.16, s.307-310.
- El-Turkî, Ebu Umeyr b. Muhammed **Tevhid İmamı Muhammed b. Abdülvehhâb hayatı, daveti ve hakkında yapılan iftiralar**, Kitap ve Sünnet'e davet yay., 2017.
- Eyüp Sabri Paşa **Târîh-i Vehhâbiyyân**, İstanbul 1296.
- Favzân, Salih **Bid'atleri tanımı, çeşitleri ve hükümleri.** PDF <http://tez.yok.gov.tr> (Erişim 13.07.2021)
- Fergosi, Franck **L'imam, le conférencier et le jurisconsulte : retour sur trois figure contemporain du Champs religieux Islamique en France**, archives des sciences sociale des religions, no125, 2004, s.56-78.
- Ferjanî, Mohamed-Cherif **Islamisme, laïcité et droits de l'homme**, L'Harmattan yay., Paris, 1991.
- Fevzân, Sâlih **Alliance et Désaveu en İslam**, terc. Abu Talha Said el Djazairi. http://alghourabaa.free.fr/web/Alliance_et_Désaveu_en_İslam.Pdf. Erişim (02.03.2020)
- Filiu, Jean-Pierre **Les frontières du Jihad**, Fayard yay., Paris 2006.
- Filiu, Jean-Pierre **L'apocalypse dans l'İslam**, Fayard yay., Paris, 2008
- Filiu, Jean-Pierre **Les neuf vie d'Al-Qaïda**, Fayard yay., Paris, 2009.
- Gallagher, Charles **Le Monde Arabe et la Culture Occidentale**, Politique étrangère, n°5-6, 1971, 36^eannée, s. 587-602.
- Gessier, Vincent **L'UOİF, la tension clientéliste d'une grande federation Islamique**, L'Harmattan, Paris, 2006.

- Godard, Bernard,
Taussing, Sylvie **Les musulmans en France. Courants, institutions, communauté: un état des lieux**, Robert Laffont yay. Paris, 2007.
- Golliou, Catherine **Qui sont vraiment les salafistes**, Le point gazetes, 15 eylül 2016
- Gömbeyaz, Kadir **73 Fırka Hadisinin Mezhepler Tarihi Kaynaklarında Fırkaların Tasnifine Etkisi**, T.C Uludağ Üniversitesi İlahiyat fakültesi dergisi, 2005, c.14, sayı. 2.
- Gözün,
Abdulvehhab,
Köktaş, Yavuz **"SÜNNET VE BİD'ATIN MAHİYETİNE FARKLI BİR BAKIŞ"**. Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 7 / 13 (Ocak 2018): 163-184 .
- Gresh, Alain, Vidal,
Dominique **Les 100 Clés du Proche-Orient**, Pluriel yay., Paris, 2011.
- Hadi', Musâ Asim علوم الحديث للعلامة الألباني , Dâr ibn Hazm yay.
- Hatipoğlu, İbrahim İslam Ansiklopedisi **Nâsirüddin el-Elbânî** maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2006, cilt.32.
- Haykel, B **Revival and Reform in Islam: The Legacy of Muhammad al Shawkani**. Cambridge, 2003
- Hervieu-Leger,
Daniele **Le pèlerin et le convertie. La religion en Mouvement**, Flammarion yay., Paris, 2001.
- Hervieu-Leger,
Daniele **La religion pour mémoire**, Cerf, 1993, p.273
- Hervieu-Leger,
Daniele **La religion en miette ou la question des sectes**, Calmann-Lévi yay., Paris, 2001, s.222.
- İnternational Crisi
Group **La France face à ses musulmans : émeutes, jihadisme et dépolitisation**, Avrupa raporu, 2005, sayı 172.
- İssaev, Leonid M. **Yemen: Bitmemiş Devrim**, Alsharq Forum Rapor, 1 Ekim 2018.
- İşçan, Mehmet Zeki **SELEFİLİK İslami Köktencililiğin Tarihi Temelleri**, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2014.
- Jarman. M **Les salafites de Muhammad Ibn 'Abd al-Wahhâb à Nâsir ad-Dîn Al-Albânî**, Conseil islamique de France, Paris, 2007.

- Jocelyne, Cesari **L’islam à l’épreuve de l’occident**, La Découverte yay., Paris, 2004.
- Kalaycı, Leyli Sedef **Arabistanlı Philby bir İngiliz casusunun vehhâbi Devleti’nin Kuruluşundaki Rolü**, Ketebe yayınları, İstanbul, 2020.
- Kastoryano, Riva **Kimlik Pazarlığı Fransa ve Almanya’da Devlet ve Göçmen İlişkileri**, terc. Ali Berkay, İletişim yay., İstanbul, 2000.
- Kepel, Gille **Jihad, Expansion et Declins de l’Islamisme**, Folio Actuel, Paris, 2003.
- Kepel, Gilles **Fitna. Guerre au cœur de l’islam**, Gallimard yay., Paris, 2004.
- Kepel, Gilles **Les Banlieues de l’islam**, Seuil yay., Paris, 1991.
- Khosrokhavar, Farhad **L’islam des Jeunes**, Flammaron yay., Paris, 1997.
- Khosrokhavar, Farhad **L’islam dans les prisons**, Balland yay., Paris, 2005.
- Khosrokhavar, Farhad Les nouveaux martyrs d’Allah, Flammarion yay., Paris, 2003.
Olivier Roy, L’islam mondialisé, Seuil yay., Paris, 2002.
- Koca, Ferhat **İslam Düşünce Tarihinde Selefilik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristiği**, İlahiyat Akademi Dergisi, 2015, c. 1, Sayı 1-2.
- Kocaoğlu, Canip **Selefilğe Tarihsel Bir Bakış ve Suudi Arabistan’ın Selefilik Üzerine Geliştirdiği Politikayı Yayma Stratejisi**, Bitlis Eren Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2017, c. 6, sayı 2.
- Kurşun, Zekeriya “Suudî Arabistan”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, 37; 581-584, İstanbul 2009.
- Kurtuluş, Rıza **Avrupa, Diyanet İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 1991, c.4.
- Kutlu, Sönmez **Vehhâbilik (İslam Mezhepler Tarihi Kitabı)**, ed. Hasan ONAT, Sönmez KUTLU, Grafiker yay. Ankara, 2017.
- Lamloum, Olfa **Media et islamisme**, Presse de L’IFPO yay., Beyrut, 2010.
- Laoust, Henri **Le schismes dans l’islam**, Payot yay., Paris, 1964.
- Laribi, Meriem **Un System de Promotion Mondial de l’Islam Rigoriste**, RT France gazetesi, 28 Mart 2018.

- Le Pape, Loïc,
Laakili Myriam,
Mossiere, Géraldine **Les convertis à l'islam en France, entre lien originel et recomposition croyantes**, Presse universitaire de France yay., Paris, 2017.
- Lobit, Marc **La jeunesse Française est-elle réellement influençable par le Salafisme**, Université catholique de l'ouest, Angers, 2016.
- Mathiot, Jean **Convertis de l'islam**, Rassablement a son image yay., Paris, 2016.
- Mayer, J.F **'Le Hizb ut tahrir, un parti transnational islamiste'**, ed. Samir Amghar, Lignes de repère yay., Paris, 2006.
- Mayer, Jean
François **Internet et religion**, Geneve, Infolio/religioscope yay., 2008.
- Mervin, Sabrina **Histoire de l'Islam. Doctrines et Fondements**, Champs Histoire yay., Paris, 2016.
- Mondot, Jean-
Francois **Imam de France**, Stock yay., Paris, 2009.
- Moniquet, Claude **La guerre sans visage**, Lafon yay., Paris, 2002.
- Mutçalı, Serdar **Arapça – Türkçe Sözlük**, DAĞARCIK, İstanbul, 1995, s.920
- Özel, Ahmet **"Darû'l Harp"**, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1993, c.8.
- Özer, Mevlüt **İslam düşüncesinde 73 fırka anlayışı**, Rağbet yayınları, İstanbul, 2006.
- Özervarlı, M. Sait **"Selefiyye"**, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, İstanbul, 2009.
- Perigne, Valérie **De Jésus à Mohammed : Itinéraire des Français Convertie à l'İslam**, EHESS Doktora tezi, Paris, 1997.
- Pina, Celine **Silence coupable, İslamisme : Ils ne sont grands que parce que nos élites sont à genoux**, Kero yay., Paris, 2016.
- Puzenat, Amelie **La conversion à l'islam en France et ses répercussions sur la sphère éducative**, Société - Poche yay., Paris, 2011.
- Ramadan, Tariq **Dar ash-shahada. L'occident, espace de témoignage**, Tawhid yay., Lyon, 2002.
- Redissi, Hamadi **Le Pacte de Nadjd ou comment l'islam sectaire est devenu l'islam**, Seuil yay., Paris, 2007.

- Rougier, Bernad **L'islamisme face au retour de l'islam**, Presse de science Po., Paris, 2004, s.103-118.
- Rougier, Bernad **Le Jihad au quotidien**, PUF, Paris, 2004.
- Rougier, Bernad ve Lacroix, Stéphane **L'apport de Muhammad Nasir al-Din al-Albani au Salafisme contemporain.**
- Rougier, Bernard **L'islamisme face au retour de l'islam**, Vingtième siècle yayınları, sayı 82, Nisan 2004.
- Roy, Olivier **L'echec de l'islam politique**, Le Seuil yay., Paris 1994.
- Sağlam, İsmail **Fransa'daki Türklerin Din Görevlilerini Mesleki Yeterlik Açısından Değerlendirmeleri**, Uludağ Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi, c19., sayı 1.
- Schlessier-Gamalin, L **Le langage des sectes**, Paris, J'ai lu yayınları., 2001.
- Sellam, Sadek **L'islam et les musulmans en France**, Tourgui yay., 1987
- Şeker, Fatih. M **Osmanlılar ve Vehhâbîlik: Hüseyin Kâzım Kadrî'nin Vehhâbîlik Risalesi**, İstanbul 2007, s. 191-304.
- Ternisien, Xavier **Les frères Musulman**, Fayard yay., Paris, 2005.
- Thomas, Dominique **Qu'est-ce que le Salafisme ? Rougier Bernard, Le rôle d'Internet dans la diffusion de la doctrine salafiste**, Proche Orient yay., Paris, 2008, s.90-99.
- Topaloğlu, Bekir **Kelam İlmine Giriş**, Damla Yayınevi, İstanbul, 2017.
- Türkel, Rıfat **Suudi Arabistan Dışında Vehhâbîlik Etkisi**, İslam Mezhepler Tarihi Selefîlik Çalıştayı, Konya, 2015
- Ünlüsoy, Kamile **“İhvân-ı Müslimîn'in Kabir Ziyaretleriyle İlgili Görüşleri ve Muhaliflerinin Eleştirileri Üzerine Bir Değerlendirme”**, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Yıl:2020/1, Sayı: 44
- Vernochet, Jean Michel **Les égarés : Le Wahhabisme est-il un Contre islam ?** Broché yay., Paris, 2013.
- Weir, S.A **Clash of Fundamentalism, Wahhabism in Yemen'**, MER. The Arabian Peninsula 27, 2015
- Yaran, Rahmi **'Bid'at'**, Diyanet İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1992, c.6, s. 129-131.

Yazıcı, Muhammet

İbn Teymiyye'nin bazı kelâmı kavramlara yaklaşımı II,
Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 6 / 11 (Ocak 2017):
59-74 .

Zegnani, Sami

Les fonctions de Reproduction Sociale du Salafisme, Le
Sociographe, 2017, sayı 58.

RAPORLAR VE İNTERNET KAYNAKLARI

Fransa Basını ve Gazeteler

- Actu https://actu.fr/occitanie/toulouse_31555/toulouse-justice-donne-raison-lecole-musulmane-al-badr-face-leducation-nationale_26797185.html (Erişim 13.12.2020)
- Arabnews <https://www.arabnews.fr/node/27136/monde-arabe> (Erişim 29.12.2020)
- Avrupa Biliği https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_factbook_islamist_extremism_december_2019_fr.pdf (Erişim 01.07.2021).
- Cihadî Selefilik Raporu
- Belçika devletinin https://justice.belgium.be/sites/default/files/2018-01_brochure_salafisme_fr.pdf (Erişim 01.07.2021).
hazırladığı broşür
- BFM tv https://www.bfmtv.com/international/daesh-appelle-au-meurtre-de-rachid-abou-houdeyfa-imam-de-brest_AN-201608220033.html (Erişim 19.01.2021)

- Blogs Mediapart <https://blogs.mediapart.fr/sycophante/blog/291217/la-croissance-de-la-population-musulmane-en-europe-dici-2050>.
(Erişim 15.10.2019)
- DEFFRENNES, **Lionel Dumont Braqueur, Musulman et idéaliste, récuę son**
Geoffroy **‘image de Djihadiste’**, Le Monde gazetesı, 6 kasım 2005.
- Ehko.info <https://blogs.mediapart.fr/sycophante/blog/291217/la-croissance-de-la-population-musulmane-en-europe-dici-2050>.
(Erişim 29.12.2020)
- France Bleu <https://www.francebleu.fr/infos/education/l-ecole-musulmane-d-echirolles-qualifiee-de-salafiste-par-jean-michel-blanquer-fermee-pour-cause-de-1572459397>.
(Erişim 13.12.2020)
- Histoire <https://histoirecoloniale.net/Le-mechant-imam-de-Venissieux.html> (Erişim 17.01.2021)
Coloniale
- İçişleri Bakanlığı <https://www.aisne.gouv.fr/content/download/16072/112709/file/kit-formation%20version2.pdf> (Erişim 01.07.2021).
Anti Radikal
- Belgesi
- İnfo Tv5 Monde <https://information.tv5monde.com/info/france-arabie-saoudite-queelles-sont-leurs-vraies-relations-267634> (Erişim 02.11.2019)
- L’express https://www.lexpress.fr/actualite/societe/religion/des-salafistes-made-in-france_1839960.html (Erişim 13.12.2020)

L'internaute	https://www.linternaute.com/actualite/societe/2223139-fusillade-a-brest-le-tireur-presume-karl-foyer-a-explique-son-geste/ (Erişim 19.01.2021)
L'opinion	https://www.lopinion.fr/edition/politique/grand-malaise-gouvernement-ecoles-privees-musulmanes-200801 (Erişim 12.12.2020)
La Croix	https://www.lacroix.com/Religion/Catholicisme/Monde/Au-Senegal-etude-revele-strategies-salafistes-Internet-2018-03-26-1200926744 (Erişim 13.07.2021)
Le Monde	https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2015/04/08/combien-la-france-compte-t-elle-de-mosquees_4611547_4355770.html (Erişim 20.10.2019)
Le Monde	https://www.lemonde.fr/societe/article/2005/10/15/six-mois-de-prison-avec-sursis-pour-abdelkader-bouziiane_699794_3224.html (Erişim 17.01.2021)
Le Monde	https://www.lemonde.fr/societe/article/2020/11/25/le-conseil-d-etat-confirme-la-dissolution-de-barakacity-et-la-fermeture-de-la-mosquee-de-pantin_6061089_3224.html (Erişim 29.12.2020)
Le Monde	https://www.mondediplomatique.fr/2018/01/MOULINE/58270 (Erişim: 25.06.2021).
Le Monde	https://www.lemonde.fr/societe/article/2005/12/06/lionel-dumont-braqueur-musulman-et-idealiste-recuse-son-image-de-djihadiste_717991_3224.html (Erişim 08.07.2021).
Le Monde	https://www.lemonde.fr/ete-2007/article/2007/07/30/pour-les-groupes-salafistes-l-irak-majoritairement-chiite-est-une-terre-

- [impure-qu-il-faut-purger_940341_781732.html](https://www.lemonde.fr/afrique/article/2021/04/30/on-assiste-aujourd-hui-a-un-retour-en-force-du-salafisme-en-algerie_6078705_3212.html) (Erişim 09.07.2021)
- Le Monde https://www.lemonde.fr/afrique/article/2021/04/30/on-assiste-aujourd-hui-a-un-retour-en-force-du-salafisme-en-algerie_6078705_3212.html (Erişim 09.07.2021)
- Le Parisien <https://www.leparisien.fr/faits-divers/la-republique-face-au-defi-des-salafistes-26-05-2018-7737147.php> (Erişim 09.07.2021)
- Le Parisien <https://www.leparisien.fr/politique/islamisme-radical-quatre-ecoles-hors-contrat-fermees-en-un-an-11-04-2019-8051163.php> (Erişim 13.07.2021)
- Le Point https://www.lepoint.fr/societe/qui-est-rachid-el-jay-l-imam-vise-par-une-tentative-d-assassinat-28-06-2019-2321560_23.php (Erişim 19.01.2021)
- Le Point https://www.lepoint.fr/societe/qui-sont-les-salafis-de-france-22-03-2012-1444126_23.php (Erişim 30.06.2021)
- Le Point https://www.lepoint.fr/societe/en-1995-une-vague-d-attentats-islamistes-frappe-la-france-18-05-2010-456348_23.php (Erişim 13.07.2021)
- Les Echos <https://www.lesechos.fr/2015/11/mosquees-le-gouvernement-et-les-musulmans-de-france-face-au-defi-salafiste-281461>. (Erişim 20.12.2020)

Liberation	https://www.liberation.fr/checknews/2018/04/06/connait-on-le-nombre-de-personnes-issues-de-l-immigration-qui-vivent-en-france_1653497 . (Erişim 16.10.2019)
Liberation	https://www.liberation.fr/debats/2017/06/27/la-chick-lit-des-salafistes_1579929 (Erişim 28.12.2020)
Liberation	https://www.liberation.fr/france/2017/02/26/a-toulouse-rideau-sur-l-ecole-musulmane_1551206 (Erişim 14.12.2020)
Liberation	https://www.liberation.fr/france/2020/10/28/barakacity-dissoute-son-president-demande-l-asile-a-la-turquie_1803781 (Erişim 29.12.2020)
Liberation	https://www.liberation.fr/societe/2004/04/22/venissieux-s-interroge-sur-l-expulsion-express-de-l-imam_476911 (Erişim 17.01.2021)
Liberation	https://www.liberation.fr/planete/2006/12/04/l-egypte-nouvel-eldorado-islamiste-pour-les-salafistes-d-occident_59224/ (Erişim 08.07.2021)
Liberation	https://www.liberation.fr/planete/2006/12/04/l-egypte-nouvel-eldorado-islamiste-pour-les-salafistes-d-occident_59224/ (Erişim 08.07.2021)
Liberation	https://www.liberation.fr/societe/2014/04/18/le-congres-annuel-des-musulmans-de-france-s-est-ouvert-au-bourget_1000294/ (Erişim 09.07.2021)
Midi Libre	https://www.midilibre.fr/2012/09/28/des-salafistes-creent-l-emoji-sur-le-marche-du-chemin-bas,569625.php (Erişim 09.07.2021)

Milli Eğitim Bakanlığı	https://www.education.gouv.fr/annuaire/031-haute-garonne/toulouse/etab/ecole-primaire-privee-hors-contrat-ecole-avicenne.html (Erişim 13.07.2021)
Nouvel obs	https://www.nouvelobs.com/rue89/rue89-nos-vies-connectees/20151122.RUE1414/folie-autour-de-rachid-abou-houdeyfa-estampille-imam-radical.html (Erişim 19.01.2021)
Ouest France	https://www.ouest-france.fr/bretagne/rostrenen-22110/rostrenen-lancien-imam-assigne-residence-est-parti-en-irak-3820860 (Erişim 17.01.2021)
QUÏLLE, Florence	Fait Divers , La Croix gazetesi, 9 Nisan 1996. https://www.la-croix.com/Archives/1996-04-09/Fait-divers- NP -1996-04-09-409405 (Erişim 08.07.2021)
SENATO Raporu	https://www.senat.fr/rap/r16-483/r16-4831.pdf (Erişim 01.07.2021).
Sputniknews	Işid'in Batı Afrika Eyaleti (ISWAP), (Erişim: 10.06.2021). https://tr.sputniknews.com/tags/isidin-bati-afrika-eyaleti isWap
TAVUKCU, Sinan	Mali: "Darbe İçinde Darbe", https://www.sde.org.tr (Erişim: 10.06.2021)
Unodc	https://www.unodc.org/documents/terrorism/Publications/The_Use_of_Internet_for_Terrorist_Purposes/Use_of_the_Internet_for_Terrorist_Purposes_French.pdf (Erişim 15.07.2021)
Yeni Şafak	https://www.yenisafak.com/dunya/vehhabiligi-abd-istedi-3191274 (Erişim: 10.06.2021).

DİĞER SİTELER

Al Badr	https://www.albadr.fr (Erişim 13.07.2021)
Al baida	http://www.al.baida.online.fr/quest-ce_queleminhajsalafi.htm (Erişim 02.10.2019)
Al Bounyane	https://www.albounyane.com/index.php (Erişim 27.12.2020)
Al Bounyane	http://hijra.albounyane.com/index.php/qui-sommes-nous/161pourquoi-la-hijra-pourquoi-hijra-conseil.html (Erişim 08.07.2021).
Al-Kunuz	https://al-kunuz.com (Erişim 13.12.2020)
Alghourabaa	http://www.alghourabaa.com (Erişim 20.12.2020)
Amba France	https://sa.ambafrance.org/-Relations-franco-Saoudiennes- (Erişim 02.11.2019)
Arabie Saoudite	https://www.arabie-saoudite.net/quand-francois-mitterrand-liberait-un-detenu-algerien-sur-demande-du-moufti-ibn-baz/ (Erişim 14.07.2021)
Barakacity	https://barakacity.com/qui-sommes-nous/notre-histoire/ (Erişim 28.12.2020)
Chatiby Enstitüsü	https://www.institut-chatiby.fr (Erişim 13.12.2020)
DW	https://www.dw.com/tr/orduyu-destekleyen-selefi-partisi/a-17439947 (Erişim: 10.06.2021).

Echourouk online	https://www.echoroukonline.com/la-librairie-de-cheikh-ferkous-mise-sous-scellee/ (Erişim 15.01.2021)
El Watan	https://www.elwatan.com/edition/actualite/mohamed-ali-ferkous-derape-gravement-27-03-2018 (Erişim 15.01.2021)
Ferkous	http://ferkous.com/home/ (Erişim 22.12.2020)
İlmchar	http://www.3ilmchar3i.net/article-25202208.html (Erişim 02.10.2019)
İlmchar	http://www.3ilmchar3i.net/article-biographie-de-cheikh-rabi-ibn-hadi-al-madkhali-110174180.html (Erişim 16.01.2021)
İnsee	https://www.insee.fr/fr/statistiques/1892086?sommaire=1912926 (Erişim 15.10.2019)
İnstitut Addani	https://www.institut-addani.fr/presentation/nos-enseignants/ (Erişim 13.12.2020)
İnstitut declic	http://www.institutdclic.fr (Erişim 13.12.2020)
İnstitut sounnah	https://www.institutsounnah.com/programmes/ (Erişim 13.12.2020)
İslam House	https://islamhouse.com/fr/author/6829/ (Erişim 02.01.2021)
İslam House	https://islamhouse.com/fr/author/6865/ (Erişim 02.01.2021)
İslam Oumma	https://www.islam-oumma.fr/cheikh-al-fawzan/

(Erişim 03.01.2020)

İslam Stores	https://www.islamstores.fr (Erişim 27.12.2020)
La madrassah	https://lamadrassah.com (Erişim 13.12.2020)
Librairie safiyya	https://www.librairiesafiyya.com/shop/ (Erişim 28.12.2020)
Mermi	https://www.memri.org/tv/senior-saudi-cleric-saleh-al-fawzan-taking-pictures-or-without-cats-forbidden (Erişim 03.01.2020)
Minhaj an Nubuwwah	https://minhajannubuwwah.com/articles/Questions_.Réponses Al Ifta/d8LlFjJRZ5KFR9FrWrTv (Erişim 13.07.2021)
Open Edition	https://journals.openedition.org/remmm/12759 . (Erişim 09.07.2021)
Projet İkram	https://projet-ikram.com/ (Erişim 27.12.2020)
Salafislam	https://salafislam.fr/hijra-obligatoire-sheikh-al-fawzan/ (Erişim 08.07.2021).
Salafisme	https://salafislam.fr (Erişim 20.12.2020)
Slate	http://www.slate.fr/story/45709/salafiste-francais (Erişim 13.07.2021)
Stcom	https://stcom.net (Erişim 10.09.2020)
Wikipedia	https://fr.wikipedia.org/wiki/Barakacity (Erişim 27.12.2020)
Youtube	https://www.youtube.com/user/NaderAbouAnas (Erişim 13.07.2021)

Youtube

<https://www.youtube.com/watch?v=C6aAPvkeSM0> (Erişim
13.07.2021)

